

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Social Sciences

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)

Vol 5 No.2 (July-December 2022)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา การศึกษา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ เป็นราย 6 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัณญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจำนงค์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ภูษิต ปุณัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เรียงดาว ทวะชาลี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูธรรมศุต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยธโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อาจารย์ ธนชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ็งอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.เกษญา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูธรรมศุต

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริชา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสุจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระยา

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายกรวิชญ์ คขวางค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พิมพ์ที่

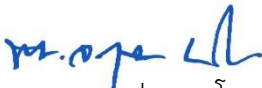
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 15 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 10 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 5 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระมหาอรุณ พลญาณุโณ, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ก)
สารบัญ	(จ)

บทความวิจัย : Research Article

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย แห่งประเทศไทย	1
SUCCESS FACTORS OF SEPAK TAKRAW WOMEN TEAM IN THE COMPETITION OF UNIVERSITY GAMES OF THAILAND	
กฤษฎา พุ่มพิน	
ความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้เรื่องระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลอง ขวาง จังหวัดตราด	26
SATISFACTION WITH THE SOLAR SYSTEM LEARNING MATERIALS ON ANDROID WITH AUGMENTED REALITY GRADE 5 STUDENTS AT KHLONG KHWANG SCHOOL, TRAT PROVINCE	
ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, อรอนงค์ พงษ์กลาง, มธุรส สกุลทอง, ปวันรัตน์ ทรงนวน และ พัทธกฤษฎ์สมจิตพันธ์โชติ อนุรุทธหรรษานนท์	
#MeToo กับการเคลื่อนไหวทางสังคมของสตรีนิยมสากล	39
FEMINISM AND GLOBAL SOCIAL MOVEMENT IN #METOO	
สมชัย แสนภูมิ	
การบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนว ชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ	49
LOCAL MANAGEMENT TO PROMOTE CREATIVE TOURISM ALONG THE BORDER NONG KHAI AND BUENG KAN PROVINCES	
บุญเพ็ญ ลิทธิวงษา, กนกอร บุญมี และ อาทิตย์ แสงเนวก	

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่ โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 67

THE APPLICATION OF INNOVATION TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE IN THE
COMMUNITY ACCORDING TO THE NEW THEORY KHOK NONG NA MODEL IN UDON
THANI PROVINCE

บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร, อาทิตย์ แสงเงือก, พร้อมพล สัมพันธ์โน,
มนตรี รอดแก้ว และ ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์

การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี 83

ADMINISTRATION OF TAX COLLECTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS OF UDON THANI PROVINCE

อาทิตย์ แสงเงือก, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร
และ วีระยา พิมพ์พันธ์

การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย 98

WASTE MANAGEMENT IN HEMATOLOGY SPECIAL LABORATORY DEPARTMENT
CHULALONGKORN HOSPITAL, THAI RED CROSS SOCIETY

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร, กรทอง กบสกุล และ ชาญวิทย์ อีสระลาม

การปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มแนวคิดในชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย 113

ADAPTATION AND MAINTENANCE OF ISLAMIC THOUGHT GROUPS IN THE MUSLIM
COMMUNITY OF KOH YAO NOI

ธนโชติ ประหยัดทรัพย์ และ อับดุลรอนิง สือแด

การพัฒนาสื่อดิจิทัลและการพัฒนาโลโก้ข้าวไรซ์เบอร์รี่ วิสาหกิจชุมชนโครงการ ข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ตำบลห้วยพระ จังหวัดนครปฐม 146

DIGITAL MEDIA DEVELOPMENT AND RICEBERRY LOGO DEVELOPMENT COMMUNITY
ENTERPRISE, RICEBERRY PROJECT, NAKHON PATHOM PROVINCE, HUAI PHRA
SUBDISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร

**การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อ
ไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ
ตาก** 160

ASSESSING THE ECONOMIC IMPACT OF THE COVID-19 OUTBREAK FOR
ACCOMMODATION BUSINESSES IN TAK SPECIAL ECONOMIC ZONE

ธัญญา วันตา, วรณิกา สิ้นธสวัสดิ์ และ นงลักษณ์ จิ๋ว

บทความวิชาการ : Academic Article

ภาวะผู้นำในองค์กรสถานศึกษา 172

Leadership in Educational Organizations

สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี และ สาธกา ตาลชัย

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่ 185

SOCIAL INEQUALITY IN THAILAND IN THE NEW NORMAL

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระมหาวิรุธ วิโรจน์, สุขพัฒน์ อนนทจารย์, อาทิตย์ แสงเฉวก,

พระเดชา นามวงษา และ วีรบุษ พรหมจักร

ชุดผ้าเมืองล้านนา: การศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายพื้นเมืองและการใช้ภาพ 210

แทนตัวตนของคนภาคเหนือ

LANNA TRADITIONAL COSTUME: THE STUDY OF THE DEVELOPMENT OF
TRADITIONAL COSTUMES AND REPRESENTATION OF NORTHERN THAI PEOPLE

ชัยวัฒน์ ปะสุนะ

วิเคราะห์พรรคการเมืองไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและ 236

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับปัจจุบัน

THE ANALYSIS OF THAI POLITICAL PARTIES UNDER THE PROVISIONS OF THE
CONSTITUTION AND THE CURRENT THE ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTY

อเนก สุขดี

Thai public service in relation of Rhodes's governance approach 259

Panapa Chintaradeja

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 273

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขัน

กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย*

SUCCESS FACTORS OF SEPAK TAKRAW WOMEN TEAM IN THE COMPETITION OF UNIVERSITY GAMES OF THAILAND

กฤษฎา พุ่มพิน

Kritchaya Poompin

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: kritchaya.p@ru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย การดำเนินการวิจัยในระยะแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยายข้อมูลแบบอุปนัยและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า ส่วนการวิจัยในระยะต่อมาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และหมุนแกนองค์ประกอบด้วยวิธีวารีแมกซ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงมีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพของนักกีฬา ปัจจัยด้านนโยบายและ

* Received 1 December 2022; Revised 15 December 2022; Accepted 20 December 2022

การสนับสนุน ปัจจัยด้านจิตวิทยาการกีฬา ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการทีม และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางแห่งความสำเร็จในการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาตะกร้อหญิงแห่งประเทศไทย ซึ่งนำมาพัฒนาเป็นข้อคำถามได้ทั้งหมด 26 ข้อ และ 2) จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่าข้อคำถาม 26 ข้อ สามารถสกัดองค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบปัจจัยภายใน (2) องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักกีฬา (3) องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวก (4) องค์ประกอบการบริหารและการจัดการทีม (5) องค์ประกอบปัจจัยภายนอก แต่ละองค์ประกอบมีค่า Eigenvalue มากกว่า 1 และทุกองค์ประกอบสะสมความแปรปรวนที่อธิบายได้รวมร้อยละ 72.923

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ, กีฬามหาวิทยาลัย, ปัจจัยแห่งความสำเร็จ, ทีมกีฬาตะกร้อหญิง

Abstract

The purpose of this study was to 1) investigate the success factors of the women's sepak takraw team in the competition of the University Games of Thailand and 2) analyze the factor analysis of these success factors. In the first phase of the study, a qualitative investigation was conducted. Data were collected through structured in-depth interviews with 11 key informants and analyzed qualitatively using content analysis by describing the data inductively and using a triangular method. The second phase was a quantitative study. Data were collected by questionnaire from a sample of 260 people and analyzed by descriptive statistics, namely percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics with Exploratory Factor Analysis (EFA) and rotation with Varimax method.

The results of the study were as follows: 1) The findings of the qualitative analysis indicated five key success factors for the women's sepak

takraw team: (1) athlete potential factors; (2) policy and support factors; (3) sports psychology factors; (4) team organization and management factors; and (5) tools and facilitation factors. All of these factors reflect the successful approach of training and competing in women's sepak takraw in Thailand, which could be developed in a total of 26 questions and 2) According to the exploratory factor analysis, it showed that five components were formed from the 26 questions: (1) intrinsic factor components, (2) desirable athlete characteristics, (3) facilitation components, (4) team organization and management components, and (5) extrinsic factor components. Each component had an eigenvalue greater than 1, and the total variance explained was 72.923 percent.

Keywords: Exploratory Factor Analysis, University Games, Success Factors, The Women's Sepak Takraw Team

บทนำ

การกีฬานับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬากับการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวตามแผนกีฬาชาติ ได้มีการจัดการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นเวทีให้นักกีฬาได้แสดงออกถึงความสามารถ รายการแข่งขันกีฬาระดับมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกกันว่า การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

กีฬาคีฬาเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ชนิดกีฬาที่ได้บรรจุให้มีการแข่งขันในกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ.2513 เป็นการแข่งขันประเภททีมตะกร้อทีมชาย และได้มีประเภททีมตะกร้อหญิงบรรจุเข้าแข่งขันในกีฬามหาวิทยาลัยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2545 หรือ แม้โดมเกมส์ซึ่งเป็นการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งที่ 29 จนถึง

ปัจจุบัน โดยการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยนี้ นับได้ว่าเป็นมหกรรมการแข่งขันกีฬาที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และเป็นการแข่งขันกีฬาของนิสิตนักศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย (อาทิตย์ อุไรรัตน์, 2562) และถือเป็นหลักฐานบ่งชี้หนึ่งที่ทำให้เห็นว่ากีฬาระกือเป็นที่รู้จักการได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย และมีการแข่งขันที่มีความเสมอภาคกับทีมชายภายใต้กติกาเดียวกัน และนักกีฬาตระกือหญิงก็มีความสามารถในการเล่นตระกือได้เทียบเท่ากับนักกีฬาตระกือชายที่สามารถกระโดดพาด ตีลังกาเตะลูกตระกือข้ามตาข่าย การยกขาเสิร์ฟ การชงหรือตั้งลูกตระกือ ด้วยลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายที่แข็งแกร่ง ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงทำให้การแข่งขันในประเภททีมตระกือหญิงได้รับความนิยมดังนี้นักกีฬาตระกือหญิงจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก และทำให้มีการแข่งขันชิงความเป็นเลิศทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ โดยตระกือหญิงมีการแข่งขันครั้งแรกในระดับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการแข่งขันซีเกมส์ครั้งที่ 19 ณ ประเทศอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2540 และประสบความสำเร็จได้รางวัลชนะเลิศเหรียญทอง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555)

อย่างไรก็ตามความสำเร็จจากการเป็นนักกีฬา คือ “ความสำเร็จของทีม” การได้รับรางวัลจากการแข่งขันในรายการแข่งขันต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นจะเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ว่านักกีฬาคณะนั้นได้มีผลงานการแข่งขันจนเป็นที่ยอมรับในสังคมแต่กีฬาตระกือเป็นกีฬาประเภททีม จะต้องอาศัยความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ รวมถึงการบริหาร จัดการทีมที่ดีเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การได้รับชัยชนะจึงเปรียบเสมือนรางวัลของความตั้งใจและวิธีการสร้างคุณค่าในตนเอง การที่นักกีฬาจะประสบความสำเร็จสูงสุด ต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) (2) สมรรถภาพทางจิต (Psychological Fitness) และ (3) ทักษะกีฬา (Sport Skills) สมรรถภาพทางกายและทักษะกีฬาสามารถฝึกและพัฒนาไปได้สูงสุด และมีการแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้น้อยมาก ตรงกันข้ามกับสมรรถภาพทางจิตที่สามารถแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ได้มากกว่า (สุปราณี ขวัญบุญจันทร์, 2539) แม้ว่าแรงจูงใจส่วนบุคคลจะปัจจัยหลักที่ผลักดันให้นักกีฬาทะยานไปสู่ความสำเร็จ แต่ปัจจัยอื่น ๆ โดยรอบก็ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำพานักกีฬาโดยเฉพาะในกีฬาประเภททีมผู้นำสู่ความสำเร็จนั้น คือ ทีมงานผู้ฝึกสอน และผู้สนับสนุนเนื่องจากการเตรียมทีมกีฬาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วม

ใจจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกีฬามหาวิทยาลัยโดยตรง ได้แก่ คณะผู้บริหาร สถาบันการศึกษา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และนักกีฬา นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้การเตรียมทีมกีฬานั้น ๆ ประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด เพราะการเตรียมทีมมิได้กระทำไปเพื่อไปแข่งขันแต่วัตถุประสงค์หลักเพื่อชัชชนะการแข่งขันจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานสูงในการเตรียมทีมเสมอดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นขึ้นอยู่กับตัวนักกีฬาเองที่เป็นผู้ทำการลงแข่งขัน (อุษณี ทวีสัตย์, 2556) ดังเช่น การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬายกน้ำหนักทีมชาติไทยมีความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับดังนี้ ด้านการค้นหาและคัดเลือกนักกีฬา ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา ด้านการแข่งขันการวิเคราะห์และการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการของสมาคมกีฬา และด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม (ประสงค์ สุระพล, 2557, น. 97) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก 2021 โดยปัจจัยที่ศึกษา ประกอบด้วย (1) ด้านการค้นหาและคัดเลือกนักกีฬา (2) ด้านการสนับสนุนและการส่งเสริม (3) ด้านการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา (4) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวก (5) ด้านการจัดการทีม และ (6) ด้านการวิเคราะห์และการประเมินผลการแข่งขัน (อัศวิน จันทระธรรม และกรรณิการ์ อินชนะ, 2564)

จากเอกสารและงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละชนิดกีฬานั้นต่างก็มีทั้งปัจจัยที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไปตามชนิดและประเภทของกีฬา รวมถึงบริบทในการจัดการแข่งขัน ดังนั้นจากสภาพบริบทของกีฬาตะกร้อประเภททีมหญิงซึ่งกำลังได้รับความนิยมเทียบเท่ากับประเภททีมชาย ตลอดจนยังขาดข้อมูลสนับสนุนว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ผู้จัดการทีมกีฬาตะกร้อหญิงให้ประสบความสำเร็จอย่างมีรูปแบบ สำหรับสถาบันการศึกษา ตลอดจนการวางแผนพัฒนานักกีฬาตะกร้อและยกระดับคุณภาพความสำเร็จ รวมถึงการกำหนดนโยบายที่เอื้อหรือสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกีฬาตะกร้อหญิงสู่ระดับสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมนักกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมนักกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี (Exploratory Mixed Method Design) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของนักกีฬาตะกร้อหญิง ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬา ร่วมกับการสังเคราะห์วรรณกรรม และ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกับผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬาตะกร้อหญิงระดับมหาวิทยาลัยที่ผ่านรอบคัดเลือกเข้าร่วมการแข่งขันรอบมหกรรมในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งที่ 47 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมนักกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการค้นหาค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมนักกีฬาตะกร้อหญิง จำนวน 11 คน ประกอบไปด้วย 1) ผู้จัดการทีม จำนวน 3 คน 2) ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน จำนวน 3 คน และ 3) นักกีฬานักกีฬามหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน โดยในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria) ดังนี้

1. เป็นนักกีฬาตะกร้อหญิงระดับมหาวิทยาลัยมีประสบการณ์เข้าร่วมการแข่งขันรอบมหกรรมอย่างน้อย 3 ปี

2. เป็นผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน หรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน ในทีมตะกร้อหญิงประเภททีมชุดทีมเดียว และทีมคู่ที่ผ่านรอบคัดเลือกเข้าแข่งขันรอบมหกรรมในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งที่ 47

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ประชากร คือ ทีมกีฬาตะกร้อหญิงที่ผ่านรอบคัดเลือกเข้าแข่งขันรอบมหกรรมในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งที่ 47 จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้จัดการทีม 2) ผู้ฝึกสอน หรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และ 3) นักกีฬา รวมจำนวนทั้งสิ้น 380 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ทีมกีฬาตะกร้อหญิงที่ผ่านรอบคัดเลือกเข้าแข่งขันรอบมหกรรมในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยครั้งที่ 47 จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้จัดการทีม 2) ผู้ฝึกสอน หรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และ 3) นักกีฬา รวมจำนวนทั้งสิ้น 260 คน โดยมีรายละเอียดของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size)

ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรจำนวน 26 ตัวแปร ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ระบุไว้ว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ต้องมีจำนวน 10 เท่าของตัวแปร (Hair et al., 2014) ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จึงมีจำนวน 260 คน

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Random Sampling)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้จัดการทีม 2) ผู้ฝึกสอน หรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และ (3) นักกีฬา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วน โดยมีผลการสุ่มดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างทีมกีฬาตะกร้อหญิงที่ผ่านรอบคัดเลือกเข้าแข่งขันรอบมหกรรม

ทีมกีฬา ตะกร้อ	ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
1. ผู้จัดการทีม	26	17	6.84
2. ผู้ฝึกสอน	68	47	17.90
3. นักกีฬา	286	196	75.26
รวม	380	260	100.00

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสัมภาษณ์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ เนื้อหาจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างถูกใช้ในการค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของนักกีฬาตะกร้อหญิงจากตัวนักกีฬา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน โดยผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพลศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬาและกีฬาตะกร้อ จำนวน 5 ท่าน โดยมีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่ามากกว่า 0.50

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 คือ แบบสอบถามปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

2.1) การสร้างเครื่องมือในการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถามปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย แบบสอบถามถูกพัฒนาขึ้นจากผลการสัมภาษณ์การค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของ ทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ผ่านเข้ารอบมหกรรม ข้อมูลจากตัวนักกีฬา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเรื่องปัจจัยความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้กำหนดมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 26 รายการคำถาม

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด

2.2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- การวิเคราะห์คุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาแบบวัด (Content Validity) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพลศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬาและกีฬาตะกร้อ จำนวน 5 ท่าน โดยมีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00

- การวิเคราะห์คุณภาพความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้านความเที่ยง โดยนำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นภายในของแบบวัดด้วยการวิเคราะห์ Cronbach's Alpha Reliability Coefficient เท่ากับ 0.94 สะท้อนให้เห็นว่าแบบวัดมีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถจำแนกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน และนักกีฬา ดังนี้

1) เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

2) เมื่อโครงการวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับผู้ตอบข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม คือ นักกีฬา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วยผู้ฝึกสอน

3) ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ตอบข้อมูลหลักทุกกลุ่ม

4) นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

5) นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์ได้ มาตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) กับ บรรณกรรมและผู้เชี่ยวชาญ จนได้ข้อคำถามสำหรับพัฒนาแบบสอบถามปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของนักกีฬาตะกร้อหญิงระดับมหาวิทยาลัย

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อ หญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์ องค์ประกอบจากแบบสอบถามกับนักกีฬาตะกร้อหญิงระดับมหาวิทยาลัยที่ผ่านเข้ารอบมหกรรม ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 มาพัฒนาแบบสอบถามปัจจัยแห่ง ความสำเร็จของนักกีฬาตะกร้อหญิงระดับมหาวิทยาลัย

2) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้เชี่ยวชาญด้านพลศึกษาหรือวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และปรับข้อคำถามให้มีความตรงเชิงเนื้อหาที่เหมาะสม

3) ตรวจสอบความเชื่อมั่นภายในของเครื่องมือกับนักกีฬาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่างจริง และวิเคราะห์ Cronbach's Alpha reliability coefficient

4) ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงตามเกณฑ์คัดเข้าที่ กำหนด

5) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมี การบรรยายข้อมูลแบบอุปนัยและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬา มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis; EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อสกัดองค์ประกอบหลักและหมุนแกน องค์ประกอบด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax) และพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าไอแกน

มากกว่า 1 และตัดค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีน้อยกว่า 0.30 ก่อนทำการสรุปตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้

ผลการวิจัย

1. ผลการค้นหาลำดับปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

1.1 ปัจจัยด้านศักยภาพของนักกีฬา เป็นประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตระหนักถึงผลกระทบของทีมที่จะประสบความสำเร็จต่อการแข่งขันเนื่องจาก จุดเด่นของทีมตะกร้อหญิง หากมีนักกีฬาที่มีความสามารถทางกีฬาตะกร้อหรือนักกีฬาที่มีศักยภาพสูงซึ่งหมายถึงนักกีฬาที่มีประสบการณ์การแข่งขัน และเคยประสบความสำเร็จในการแข่งขันจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับมีความรับผิดชอบต่องานตัวเองสูง มีวินัย ตั้งใจ ทุ่มเท เสียสละเวลาเพื่อการฝึกซ้อม พร้อมทั้งนักกีฬาที่นำความรู้จากการเรียนมาพัฒนาตนเองให้มีสมรรถภาพทางกายและจิตใจที่ดี ตามหลักวิทยาศาสตร์การกีฬา จะทำให้ส่งผลต่อความพร้อมของทีม โดยผู้จัดการทีมคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “ศักยภาพของนักกีฬามีความสำคัญอย่างมากในการทำทีมให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขัน เนื่องด้วยประสบการณ์และความสามารถเฉพาะบุคคลในการเล่นกีฬาตะกร้อ ก็ส่งผลต่อการทำทีมของผู้ฝึกสอนที่จะนำทีมไปสู่ความสำเร็จในเรื่องผลการแข่งขัน หรืออาจส่งผลต่อการส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขัน เนื่องจากการเป็นตัวแทนสถาบันจะต้องคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เรามี คือนักกีฬาที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นความหวัง และเป็นนักกีฬาตัวแทนสถาบัน” ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผู้จัดการทีมคนที่ 2 ที่กล่าวว่า “ตะกร้อเป็นกีฬาประเภททีม การประกอบทีมให้มีประสิทธิภาพและหวังผลการแข่งขันจะต้องอาศัยนักกีฬาที่มีความสามารถในการเล่นแต่ละตำแหน่งที่มีศักยภาพครบทั้ง 3 ตำแหน่ง หากขาดผู้เล่นบางตำแหน่งหรือมีผู้เล่นตำแหน่งที่ซ้ำกันประสิทธิภาพของทีมในการเล่นเกมรุกและรับ ก็จะส่งผลต่อผลการแข่งขัน” เช่นเดียวกับมุมมองของนักกีฬาที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของนักกีฬาด้วยตนเอง โดยนักกีฬาคนที่ 1 ได้กล่าวถึง ศักยภาพของนักกีฬาเพื่อนร่วมทีมและเพื่อนต่างทีมว่า “ศักยภาพของนักกีฬามีความสำคัญมากต่อจิตใจของเพื่อนร่วมทีม หากทีมได้นักกีฬาที่มีความสามารถระดับสูงมากด้วยประสบการณ์ ความเชื่อมั่นและความมั่นใจที่จะเตรียมตัวฝึกซ้อมที่จะทำการแข่งขันก็จะมีคามมุ่งมั่นตั้งใจ” และสอดคล้องกับนักกีฬาคนที่ 2 และ 3 ที่กล่าวไว้ว่า “ศักยภาพของนักกีฬาบาง

ทีมที่มีนักกีฬาที่มากด้วยประสบการณ์ ส่งผลต่อการแข่งขันเมื่อจับฉลากแบ่งสาย ส่งผลต่อการวางแผนทีมในการลงทำการแข่งขัน หรืออาจทำใจยอมรับผลการแข่งขันก่อนทำการแข่งขัน”

1.2 ปัจจัยด้านนโยบายและการสนับสนุน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเตรียมทีม เนื่องจากนโยบายด้านกีฬาของมหาวิทยาลัยและผลการเรียนของนักกีฬาเป็นปัจจัยอันดับต้น ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิง โดยจุดเริ่มต้นในการคัดเลือกสรรหานักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬาตะกร้อเข้าศึกษาต่อในสถาบัน การสนับสนุนมอบทุนการศึกษา เงินรางวัลและส่งเสริมการเรียนควบคู่กับเล่นกีฬา เพราะผลการเรียนเป็นอุปสรรคของนักกีฬา ตามระเบียบการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย โดยใช้ผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 2.00 รวม 2 ภาคการศึกษาไม่ต่ำกว่า 18 หน่วยกิต ในบางปีการศึกษาพบมีนักกีฬาที่มีความสามารถไม่สามารถลงทำการแข่งขันได้ จึงส่งผลต่อความสำเร็จสูงสุดของทีมโดยคำให้สัมภาษณ์ของผู้จัดการทีมคนที่ 3 และผู้ฝึกสอนคนที่ 2 ได้ให้ข้อมูลว่า นักกีฬาที่มีการเก็บตัวฝึกซ้อมระยะยาว และนักกีฬาที่เลือกเรียนคณะหรือสาขา หรือวางแผนการเรียนที่มีความยากในปีนั้นๆและด้วยเหตุผลส่วนตัวต่าง ๆ ของนักกีฬาอาจส่งผลถึงคุณสมบัติการสมัครเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย

1.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยาการศึกษา กีฬาตะกร้อซึ่งเป็นกีฬาประเภททีมที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ประสานงานตำแหน่งเฉพาะและบทบาทหน้าที่ในการเล่นจึงทำให้จำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างขวัญกำลังใจ โดยมีแรงจูงใจเป็นสิ่งเร้า เช่น การสร้างชื่อเสียงให้ตนเองและสถาบันที่ตนเองกำลังศึกษากระตุ้นความสามารถสูงสุดของนักกีฬาในการฝึกซ้อมและแข่งขันจึงทำให้นักกีฬามีความมุ่งมั่น ขยันและตั้งใจฝึกซ้อม โดยนักกีฬาคนที่ 2 ได้อธิบายว่า “นักกีฬาที่มีใจรักในกีฬาตะกร้อจะมีความมุ่งมั่นพยายามทุ่มเทในการฝึกซ้อมเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง และสถาบันอันเป็นที่รัก” ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความคิดเห็นของนักกีฬาคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “เรามาทำการแข่งขันด้วยใจรักในกีฬาตะกร้อแม้ว่าค่าตอบแทนจะน้อยนิดก็ถือว่าเป็นเกียรติแก่ตนเองที่ได้เป็นตัวแทนสถาบัน” ซึ่งสอดคล้องกับผู้ฝึกสอนคนที่ 2 ได้กล่าวว่า “ทีมเรามาทำการแข่งขันด้วยหัวใจของนักสู้แม้ผลการแข่งขันอาจไม่ติดอันดับขึ้นรับเหรียญรางวัล แต่ด้วยใจรักในกีฬาตะกร้อเราอยากเห็นนักศึกษาเป็นนักกีฬาที่ไม่เลิกละระหว่างกำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย” สอดคล้องกับผู้จัดการทีมคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “การสนับสนุนเงินรางวัลอัดฉีดเป็น

ส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญกำลังใจให้ทีมประสบความสำเร็จในการแข่งขัน” ดังจะกล่าวได้ว่าด้านจิตใจของนักกีฬาเป็นเหตุผลที่นักกีฬาให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน และในทางกลับกันผู้ฝึกสอนคนที่ 2 ได้กล่าวว่า “ความคาดหวังของผลการแข่งขันก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียดในการทำทีมได้เช่นกัน”

1.4 ปัจจัยการบริหารและการจัดการทีม เป็นหน้าที่หลักของผู้ฝึกสอน ผู้จัดการทีมที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถทางกีฬาตะกร้อ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ในการวางกลยุทธ์การจัดการทีมและการแข่งขัน โดยการวางแผนงานจะมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ฝึกสอน ผู้จัดการทีม และกลุ่มนักกีฬาทั้งที่เป็นนักกีฬารุ่นพี่ หรือผู้ที่เคยเป็นนักกีฬาตะกร้อมาก่อน โดยผู้จัดการทีมคนที่ 2 ได้กล่าวว่า “การเตรียมทีมที่มีการวางแผนที่ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง ตั้งแต่ระดับนโยบายที่มีโครงสร้างนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษในกีฬาตะกร้อที่ส่งผลต่อการได้นักกีฬาที่มีความสามารถระดับประเทศและระดับชาติเข้าศึกษาต่อ” ซึ่งมีแนวคิดการดำเนินงานเช่นเดียวกับผู้ฝึกสอนคนที่ 2 ได้อธิบายไว้ว่า “กลยุทธ์ของทีมจะต้องมาจากการทำงานร่วมกันทั้งระบบ การบริหารทีมทุกฝ่ายมีความ สำคัญตั้งแต่เริ่มจนถึงจบการแข่งขัน” เช่นเดียวกับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานภายในทีมของนักกีฬาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านบริหารและการจัดการทีมในประเด็นของการนำนโยบายของสถาบัน แผนการกลยุทธ์ของทีมมาปฏิบัติตาม โดยนักกีฬาคนที่ 5 ได้กล่าวว่า “เราเป็นนักกีฬามีหน้าที่ปฏิบัติตามที่ผู้ฝึกสอน และผู้จัดการทีมสั่ง สอนลงตามนโยบายของสถาบัน” เช่นเดียวกับนักกีฬาคนที่ 4 ได้อธิบายเพิ่มเติมจากนักกีฬาคนที่ 5 ว่า “การเตรียมทีมมีระบบแบบแผน ทำให้เรานักกีฬามีความมั่นใจ เกรงใจ หากเล่นไม่เต็มที่กับการแข่งขัน” จากความเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินงานของทีมที่นำไปสู่ความสำเร็จ

1.5 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดที่อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาตะกร้อได้ เช่น สนามฝึกซ้อมไม่เพียงพอ สนามและอุปกรณ์การฝึกซ้อมไม่ได้มาตรฐาน ผู้จัดการทีมคนที่ 3 ได้กล่าวว่า “การแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยมีหลายชนิดกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขัน สนามฝึกซ้อมที่เป็นโรงยิมเอนกประสงค์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และเป็นเวลาหลังเลิกเรียนซ้อมพร้อมกันจึงส่งผลต่อการเตรียมทีม” สอดคล้องกับผู้ฝึกสอนคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “อุปกรณ์สนามมีผลต่อการแข่งขัน เนื่องจากไม่เคยซ้อมสนามแข่งที่มีไฟ เป็นสนามกลางแจ้งและประกอบด้วยก่อนการแข่งขันไม่สามารถไปซ้อมในสนามจริงได้จึงส่งผลในเรื่องของแสงที่เข้าตานักกีฬาไม่คุ้นชิน” ตาม

ข้อมูลของผู้ควบคุมทีม มีความสอดคล้องกับนักกีฬาคนที่ 2 ได้กล่าวว่า “การปรับตัวได้ทำให้ไวแล้วเพราะสภาพของสนามในห้างสรรพสินค้าเซียร์รังสิตมีแสงไฟเข้าตาส่งผลต่อเกมการแข่งขันแน่นอน” สอดคล้องกับนักกีฬาคนที่ 1 ได้กล่าวว่า “การเตรียมทีมไม่ได้ซ้อมสนามมาตรฐานมีผลบ้างต่อการแข่งขันในช่วงแรกของเกม” นอกจากข้อจำกัดทางด้านอุปกรณ์การฝึกซ้อมจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า นักกีฬาไม่ได้รับการวางแผนการรับประทานตามหลักโภชนาการทางการกีฬา โดยนักกีฬาคนที่ 4 ได้อธิบายถึงข้อจำกัดในเรื่องนี้ว่า “อาหารที่นักกีฬารับประทาน ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการตามที่ได้เรียนมาทำให้ผลกำลังในการเล่นมีไม่เยอะเท่าที่เคยทำได้ เลยทำให้ผลของทีมไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ และก็รู้สึกว่่านักกีฬาที่เรารู้จักเล่นได้ดีกว่านี้ พอสอบถามเพื่อนในทีมคนอื่น ๆ ส่วนมากก็พูดไปถึงเรื่องของการกิน และการพักผ่อน”

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

แบบวัดความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยทั้ง 26 ข้อ เมื่อนำผลการตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจโดยพิจารณาจากค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) จาก Anti-image correlations matrix diagonals พบว่าไม่มีข้อใดที่แสดงค่าต่ำกว่า 0.50 โดยค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 0.816-0.944 สะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และเมื่อพิจารณาค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) เท่ากับ 0.901 ซึ่งมากกว่า 0.50 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Hair et. Al, 2010) ประกอบกับค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 56000.426 ($P < .000$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และมีความเหมาะสมที่จะใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการสกัดองค์ประกอบพบว่าจากข้อคำถาม 26 สามารถสกัดองค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่า Eigenvalue มากกว่า 1 และทั้ง 5 องค์ประกอบ สะสมความแปรปรวนที่อธิบายได้รวมร้อยละ 72.923 แต่ละองค์ประกอบมีข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ไม่ต่ำกว่า 0.40 ไม่มีข้อคำถามที่มีลักษณะข้ามองค์ประกอบ

(Cross loading) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งชื่อองค์ประกอบที่ได้ดังนี้ (1) องค์ประกอบปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 5 ตัวแปร (2) องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ประกอบด้วย 7 ตัวแปร (3) องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย 3 ตัวแปร (4) องค์ประกอบการบริหารและการจัดการทีม ประกอบด้วย 5 ตัวแปร และ (5) องค์ประกอบปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 6 ตัวแปร

การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแบบวัดความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิงในการแข่งขัน กีฬามหาวิทยาลัย โดยพิจารณาจากความสอดคล้องภายในใช้สูตรหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอน บาคได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบวัดทั้งหมดจำนวน 26 ข้อเท่ากับ .834 แสดงว่าแบบวัดมีความ น่าเชื่อถือในเกณฑ์ดี ซึ่งค่าความน่าเชื่อถือของแบบวัดเป็นรายด้านอยู่ระหว่าง .769-.822 แสดง ว่าแบบวัดความน่าเชื่อถือในรายด้านอยู่ในระดับดี โดยทุกด้านที่มีค่าความน่าเชื่อถือในระดับดี ได้แก่ (1) องค์ประกอบปัจจัยภายใน ($\alpha = .822$), (2) องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักกีฬา ($\alpha = .817$) (3) องค์ประกอบสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha = .794$) (4) องค์ประกอบการบริหารและการจัดการทีม ($\alpha = .791$) และ (5) องค์ประกอบปัจจัย ภายนอก ($\alpha = .769$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการ แข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

ชื่อ องค์ประกอบ	นิยามของ องค์ประกอบ	ข้อ ที่	ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่า สัมประสิทธิ์ แอลฟา كرونบาค
1.ปัจจัย ภายใน	สิ่งที่ส่งผลต่อ	22	มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ขยันฝึกซ้อม	.781	.822
	จิตใจของนักกีฬา	23	มีน้ำใจเป็นนักกีฬา	.797	
	และทีม ที่รวมถึง	24	มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ชนะ	.795	
	แรงจูงใจภายใน	25	รักในสถาบันการศึกษาของตนเอง	.860	
	และแรงจูงใจ	26	มีขวัญกำลังใจ รางวัล เงินอัดฉีด	.580	
	ภายนอก		ค่าไอเกน (Eigen Value)	1.065	
			ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้	6.193	
2. คุณลักษณะที่ พึงประสงค์ ของนักกีฬา	ความสามารถ	1	นักกีฬามีประสบการณ์การ แข่งขันระดับประเทศและ ระดับชาติ	.465	.817
	เฉพาะตัวและ				
	เฉพาะตำแหน่ง				
	ของ นักกีฬา	2	นักกีฬามีวินัยในการฝึกซ้อม	.879	
	ตลอดจน ความ	3	นักกีฬามีความตั้งใจ ทุ้มเทใน การแข่งขัน	.804	
	มุ่งมั่นทุ่มเท				
	ความมีวินัย และ	4	นักกีฬาต้องการแสดงความเป็น เลิศในกีฬาตะกร้อ	.850	
	ความรับผิดชอบ ในหน้าที่	5	นักกีฬามีสมรรถภาพทางกายที่ ดี	.789	
		6	นักกีฬามีความรับผิดชอบใน บทบาทหน้าที่ของตนเอง	.829	
		7	มีการนำหลักวิทยาศาสตร์การ กีฬามาใช้ในการศีกษาของ นักกีฬา	.700	
			ค่าไอเกน (Eigen Value)	2.703	
			ร้อยละของความแปรปรวน	10.394	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อ องค์ประกอบ	นิยามของ องค์ประกอบ	ข้อ ที่	ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค
3. สิ่งอำนวยความสะดวก	สิ่งสนับสนุน	19	สถานที่ และสนามฝึกซ้อม	.710	.794
	การฝึกซ้อม		เพียงพอมาตรฐาน		
	การเตรียมทีม	20	อุปกรณ์การฝึกซ้อมที่	.752	
	เพื่อการ		มาตรฐาน		
	แข่งขัน	21	อาหารมีให้รับประทานตาม	.676	
			หลักโภชนาการ		
			ค่าไอเกน (Eigen Value)	1.065	
			ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้	4.096	
4. การบริหารและการจัดการทีม	การวางแผน	14	ผู้ฝึกสอนที่มีความสามารถทาง	.842	.791
	ร่วมกันของผู้ที่		กีฬาตะกร้อ		
	เกี่ยวข้อง	15	ผู้จัดการทีมมีวิสัยทัศน์	.882	
			กว้างไกล		
		16	นักกีฬามีการเก็บตัวฝึกซ้อมที่	.932	
			เป็นระบบ		
		17	นักกีฬามีการฝึกซ้อมหลังเลิกเรียน หรือวันหยุด	.748	
		18	ประชุมทีมวางแผนร่วมกัน	.890	
			ระหว่างผู้จัดการทีม คณะผู้ฝึกสอน และนักกีฬา		
			ค่าไอเกน (Eigen Value)	2.210	
			ร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายได้	8.500	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อ องค์ประกอบ	นิยามของ องค์ประกอบ	ข้อ ที่	ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค
5.ปัจจัย ภายนอก	สิ่งสนับสนุน ความสำเร็จ ของนักกีฬา ทีมกีฬาระดับ มหาวิทยาลัย	8	มหาวิทยาลัยมีแผนพัฒนากีฬา อย่างเป็นระบบ	.889	.769
		9	มหาวิทยาลัยมีการคัดเลือก สรรหานักกีฬาที่มี ความสามารถพิเศษทางกีฬา ตะกร้อ	.813	
		10	มหาวิทยาลัยมีโควตานักกีฬา หรือทุนนักกีฬาเรียนฟรี	.776	
		11	มหาวิทยาลัยมีแผนการ ส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับเล่น กีฬา	.842	
		12	มหาวิทยาลัยให้เบี้ยเลี้ยง เหมาะสม	.667	
		13	มหาวิทยาลัยมีเงินรางวัลอัด ฉีด	.776	
			ค่าไอเกน (Eigen Value)	11.372	
			ร้อยละของความแปรปรวนที่ อธิบายได้	43.740	

อภิปรายผล

1. การค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยได้ 5 ปัจจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านศักยภาพของนักกีฬา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จในการแข่งขันส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางกายและจิตใจที่นำไปสู่พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง การมีวินัย ความตั้งใจ ทุ้มเท และเสียสละเวลาเพื่อการฝึกซ้อมของนักกีฬาแต่ละบุคคลเพราะการเป็นตัวแทนสถาบันในการแข่งขันเพื่อให้เข้าสู่รอบมหกรรมของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยได้นั้นจะจำเป็นต้องพิจารณาตัวบุคคลที่มีความเป็นเลิศทางทักษะตะกร้อ สมรรถภาพทางกายที่แข็งแรง และเทคนิคการเล่นตะกร้อขั้นสูงที่สามารถนำพาทีมไปสู่ความสำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้ได้ โดยการประสบความสำเร็จเหล่านั้นย่อมสะท้อนไปถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง การมีวินัย ความตั้งใจ ทุ้มเท และเสียสละเวลา เพื่อให้ตนเองมีสมรรถภาพทางกายและจิตใจที่พร้อมต่อการแข่งขันอยู่เสมอ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของเมอร์เรย์ (Merrey, 1964) ที่กล่าวว่าส่วนหนึ่งของความต้องการทางจิตของมนุษย์ คือ ความต้องการที่จะเอาชนะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เป็นความต้องการที่จะฟันฝ่า อุปสรรคความล้มเหลวต่าง ๆ ด้วยการสร้างความพยายามขึ้น จึงทำให้นักกีฬาจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ อัศวิน จันทระธรรม และกรรณิการ์ อินชนะ (2564) พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก 2021 ประกอบไปด้วย (1) การค้นหาและคัดเลือกนักกีฬา (2) การสนับสนุนและการส่งเสริม (3) การพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา (4) วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวก (5) การจัดการทีม และ (6) การวิเคราะห์และการประเมินผลการแข่งขัน

1.2 ปัจจัยด้านนโยบายและการสนับสนุน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เนื่องจากการสร้างนโยบายที่เหมาะสมจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักกีฬารับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในฐานะนักกีฬาตลอดจนความสำเร็จทั้งทางด้านการแข่งขันและโอกาสในการประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ อีกด้วย โดยที่นโยบายสนับสนุนเป็นส่วนประกอบของความคาดหวังตามหลักความคาดหวังของวรูม (Vroom) (Miner, 2005) ที่อธิบายไว้ว่า ความคาดหวังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามในการทำงานกับผลงานที่เกิดขึ้น นอกจากนี้นโยบายยังเป็นส่วนประกอบของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดย Harter (1983) อธิบายว่า การประสบผลสำเร็จ (Perceive Success) นักกีฬาคควรถูกฝึกให้มีการรับรู้ “ความสำเร็จ” ทั้งในการฝึกซ้อมหรือการแข่งขันไม่ใช่การทำงานสำเร็จ หรือ แพ้ชนะ แต่ควรเน้นที่ความพยายามที่จะกระทำเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และควรเป็นจุดมุ่งหมายที่ยากขึ้นและทำได้ ซึ่งแนวคิดของ Harter (1983) ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบัติ เกตุสม และคณะ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัยโดยพบว่า ปัจจัยด้านนโยบายและการส่งเสริมด้านกีฬาของมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยแรกที่ทำให้เกิดความสำเร็จของนักกีฬา

1.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยาการกีฬา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เนื่องจากการสร้างแรงจูงใจและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักกีฬาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพราะแรงจูงใจเหล่านั้นเป็นสิ่งเร้าไปสู่ความสำเร็จได้อันได้แก่ สร้างชื่อเสียงให้ตนเองและสถาบันที่ตนเอง การได้รับรางวัล สอดคล้องกับ จิตรา ภาสวณิช (2559, น. 52) ที่กล่าวไว้ว่า “แรงจูงใจ” มีความเกี่ยวข้องกับ “แรง” และ “ทิศทาง” ของพฤติกรรม ซึ่งคำว่า “แรง” ในที่นี้ หมายถึง ผลรวมของ “ความพยายาม” หรือ “ความตั้งใจ” ที่จะกระทำกิจกรรมใดก็ตาม ซึ่งเราเลือกที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ แปลว่า เรามี “แรงจูงใจ” ที่จะผลักดันให้เกิดพฤติกรรม นอกจากนี้การศึกษาของประเชิญ รอดบ้านเกาะ (2542) ยังพบว่า เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นแรงจูงใจของนักกีฬาเซปักตะกร้อหญิงที่มีอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการทีม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่อาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถทางกีฬาตะกร้อของผู้ฝึกสอน ผู้จัดการทีม และกลุ่มนักกีฬาทั้งที่เป็นนักกีฬารุ่นพี่ หรือผู้ที่เคยเป็นนักกีฬาตะกร้อมาก่อน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ในการวางกลยุทธ์การจัดการทีมและการแข่งขันโดย สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (2561)

อธิบายว่าการทำงานเป็นทีมที่ดีจะเกี่ยวข้องกับ (1) บทบาท ของผู้นำทีมและผู้ตาม ถ้าหากองค์กร ใดมีผู้นำทีมที่เก่ง และมีผู้ตามที่เก่ง องค์กรนั้นก็จะมีเจริญก้าวไปข้างหน้า (2) กระบวนการทำงานเป็น สิ่งที่สำคัญในการทำงาน หากว่ามีกระบวนการทำงานที่ดีเป็นระบบเป็นระเบียบก็จะช่วย ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ๆ ขององค์กรได้มาก

1.5 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อความสำเร็จ เนื่องจาก สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดที่อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ ในการแข่งขันกีฬาตะกร้อได้ เช่น สนามฝึกซ้อมไม่เพียงพอ สนามและอุปกรณ์การฝึกซ้อมไม่ได้ มาตรฐาน โดย เพ็ญนิภา พูลสวัสดิ์ (2558) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสมาคมกีฬา แห่งประเทศไทยทั้งหมดมีจำนวน 10 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรในสมาคมกีฬา ด้านการบริหาร จัดการ ด้านงบประมาณในสมาคมกีฬา ด้านระบบโครงสร้างองค์กรกีฬา ด้านการสนับสนุนสมาคม กีฬา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ด้านระบบการจัดการแข่งขันกีฬา ด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และด้านการพัฒนานักกีฬาในสมาคมกีฬา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวก ถือได้ว่าเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่สนับสนุนความสำเร็จของการ แข่งขันได้

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิงในการ แข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย พบว่า แบบวัดความสำเร็จของทีมตะกร้อหญิงในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ สามารถจัดเป็น องค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยภายใน หมายถึง สิ่งส่งผลต่อจิตใจของนักกีฬาและทีม ที่รวมถึงแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก ประกอบด้วย 5 ตัวแปร สอดคล้องกับ สมบัติ เกตุสม และคณะ (2558) ที่พบว่าการสร้างแรงจูงใจในการเป็นนักกีฬาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จเพราะการสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะผลักดันให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะฝึกซ้อมด้วยความตั้งใจ แม้จะมีปัญหาหรืออุปสรรค ใดๆ ก็ตาม

องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักกีฬา หมายถึง ความสามารถ เฉพาะตัวและเฉพาะตำแหน่งของ นักกีฬา ตลอดจน ความมุ่งมั่นทุ่มเท ความมีวินัย และความ

รับผิดชอบในหน้าที่ประกอบด้วย 7 ตัวแปร สอดคล้องกับเฉลิมชัย เจริญสุข (2561) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักกีฬาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จเพราะ ความขยัน อดทน ในการฝึกซ้อมของนักกีฬา ความตรงต่อเวลาในการฝึกซ้อม ความมีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในการแข่งขัน

องค์ประกอบที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งสนับสนุนการฝึกซ้อมการเตรียมทีมเพื่อการแข่งขัน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร สอดคล้องกับภูพิงค์ สุวรรณ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัชชัย (2558) ที่กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จเพราะการเตรียมทีมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันนั้นจะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ในการเก็บตัวฝึกซ้อมที่ดีและเหมาะสม รวมทั้งที่พักอาศัยและวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกซ้อมที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารและการจัดการทีม หมายถึง การวางแผนร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 5 ตัวแปร สอดคล้องกับอัศวิน จันทระธรรม และกรรณการ อินชนะ (2564) ที่พบว่า การจัดการทีมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักกีฬา เพราะผู้จัดการทีมและผู้ฝึกสอนจะทำให้ทีมนักกีฬาเกิด

ความร่วมมือระหว่างกัน เกิดการมีมนุษยสัมพันธ์กันดี มีการตั้งเป้าหมายให้กับนักกีฬา ทั้งในขณะฝึกซ้อมและแข่งขัน

องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งสนับสนุนความสำเร็จของนักกีฬา ทีมกีฬาระดับมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 6 ตัวแปร สอดคล้องกับอัศวิน จันทระธรรม และกรรณการ อินชนะ (2564) ที่พบว่า การสนับสนุนและการส่งเสริมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักกีฬา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหาร ผู้จัดการทีม ตลอดจนผู้ฝึกสอนควรรำองค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาระดับมหาวิทยาลัยในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยจากการศึกษาครั้งนี้มาใช้ในการบริหารจัดการทีมและพัฒนาโปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการแข่งขันให้กับนักกีฬาทีมกีฬาระดับมหาวิทยาลัยในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยในครั้งถัดไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย ตลอดจนผู้ฝึกสอน นักกีฬาตะกร้อและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะทำให้ได้สารสนเทศเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันคุณภาพของ แบบวัดความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อหญิง ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย และนำไปใช้จริงได้อย่างเหมาะสมตลอดจนผลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ

2. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยแห่งความสำเร็จของทีมกีฬาตะกร้อระดับ รายการแข่งขันอื่นๆ เช่น กีฬายาวชน กีฬานักเรียนนักศึกษา กีฬาแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการกีฬาในระดับอื่น ๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). คู่มือผู้ตัดสินกีฬาเซปักตะกร้อ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เฉลิมชัย เจริญสุข. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักกีฬาเรือยาวมังกรทีมชาติไทย. (การค้นคว้าอิสระ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธิรดา ภาสวณิช. (2559). PED 4303 จิตวิทยาการกีฬา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเชิญ รอดบ้านเกาะ. (2542). แรงจูงใจในการเล่นเซปักตะกร้อของนักกีฬาหญิง. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสงค์ สุระพล. (2557). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬายกน้ำหนักทีมชาติไทย. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา, 6(2), 97-112.
- เพ็ญนิภา พูลสวัสดิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสมาคมกีฬาแห่งประเทศไทย. ใน คุุณิพนธ์วิทยาสตรคุุณิบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภูพิงค์ สุวรรณ และ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2558). การศึกษาการเตรียมทีมกีฬากีฬาจักรยานของสมาคมจักรยานแห่งประเทศไทยในการแข่งขันกีฬาสีเกมส์ ครั้งที่ 27. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 16(2), 49-62.
- สมบัติ เกตุสม อนันต์ มาริกัน สันทกัญญา อรุณธารี และ กัญจน์มณีส เพชรปติ. (2558). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนักกีฬามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ในการเข้าร่วมการแข่งขัน กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 41 ณ จังหวัดขอนแก่น. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2561). การทำงานเป็นทีมให้ประสบผลสำเร็จ. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2563 จาก <https://www.up2be.com/%E0%B8%81%353>
- สุปราณี ขวัญบุญจันทร์. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการกีฬา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัศวิน จันทรสระสม และกรรณิการ์ อินชนะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก 2021. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 7(2), 74-84.
- อาทิตย์ อุไรรัตน์. (2562). คู่มือการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อุษณี ทวีสัตย์. (2556). การศึกษาปัจจัยและกระบวนการจัดการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย กรณีศึกษาโครงการพัฒนากีฬาชาติ ชนิดกีฬาเทเบิลเทนนิส. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). Multivariate data analysis (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Murray, E. J. (1964). Motivation and emotion. New Jersey: Prentice-Hall.
- Miner, J. B. (2005). Chapter 7 organizational behavior 1: Essential theories of motivation and leadership. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Harter, S. (1983). Development perspectives on the self-system. Retrieved 23 April, 2020, from [https://www.scirp.org/\(S\(czeh2tfqyw2orz553k1w0r45\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=995557](https://www.scirp.org/(S(czeh2tfqyw2orz553k1w0r45))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=995557)

ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เรื่องระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนคลองขวาง จังหวัดตราด*

SATISFACTION WITH THE SOLAR SYSTEM LEARNING MATERIALS ON
ANDROID WITH AUGMENTED REALITY GRADE 5 STUDENTS AT
KHLONG KHWANG SCHOOL, TRAT PROVINCE

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร

Ntapat Worapongpat

อรอนงค์ พงษ์กลาง

Oranong Pongklang

มธุรส สกุลทอง

Mathuros Sakulthong

ปวันรัตน์ ทรงนวน

Pawanrat Songnuan

พัทธกฤษณ์สมจิตพันธ์โชติ อนรุทธิ์หรรษานนท์

Pattakritsomchitphanthachot Anuruthansanon

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkok Thonburi University, Thailand

Email: dr.thiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เรื่องระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองขวางโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 30 คน ในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ครั้งนี้ใช้โปรแกรมยูนิตีในการจัดทำโดย แบ่งฟังก์ชัน

* Received 5 October 2022; Revised 28 December 2022; Accepted 30 December 2022

การทำงานเป็น 3 เมนูหลัก ได้แก่ เมนูสแกนเมนูแนะนำ เมนูสาริต และสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเออาร์ เรื่องระบบสุริยะ ตามวัตถุประสงค์ข้างต้นผู้พัฒนาได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้เรื่องระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อให้สื่อมีผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ข้างต้น จึงมีการนำสื่อการเรียนรู้ให้ผู้ใช้งานประเมินความพึงพอใจ แล้วนำมาวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการหาความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้งานส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 ตามสมมติฐานที่ผู้พัฒนา ได้ตั้งไว้ข้างต้น

คำสำคัญ: ระบบสุริยะ, เทคโนโลยีความจริงเสริม,ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์,สื่อการเรียนรู้

Abstract

This study objective is to assess the level of satisfaction with learning materials about the solar system. on the Android operating system with augmented reality technology the sample group consisted of 30 grade 5 students at Khlong Khwang School using a purposive sampling method for producing learning materials. This time using a unity program prepared by the function is divided into 3 main menus: scan menu, guide menu, demo menu and learning materials. This is used in conjunction with the AR book. about solar system Based on the above objectives, developers have developed learning materials. about solar system on the operating system Android with augmented reality technology in order for the media to be effective according to the objectives set above Therefore, learning materials are used for users to assess their satisfaction and then analyze the results of data analysis using average values. And the standard deviation to be used to find the satisfaction

of users with learning media. about solar system on the Android operating system with augmented reality technology the results show that most users Satisfaction was at a high level with an average of 4.2. The standard deviation was 0.13 based on the developer's assumption set above.

Keywords: Solar System, Augmented Reality (AR), Android Operating System, Instructional Media

บทนำ

วิทยาศาสตร์ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและมีบทบาทต่อมนุษย์ในยุคปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกสิ่งอย่างบนโลกไม่ว่าจะเป็น การใช้ชีวิตประจำวัน การงานอาชีพ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาเพื่อใช้เป็นสิ่งอำนวยความสะดวก วิทยาศาสตร์ช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความคิดของมนุษย์ทั้งในด้าน ความคิดเป็นเหตุเป็นผล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ (CHOCHAIYATICH, R., & Saenwa, S., 2022) และยังช่วยให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจได้โดยมีหลักการและเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้ ดังนั้นทุกคนควรเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อจะได้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุวรรณี โลกกลาง และคณะ, 2021)

จากที่กล่าวมานั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องมีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เช่น เทคโนโลยี ธรรมชาติ และดาราศาสตร์ ดังนั้นผู้พัฒนามีความเห็นว่าเรื่องดาราศาสตร์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมนุษย์และไม่สามารถเรียนรู้ได้จากของจริง ไม่สามารถนำเข้ามาอยู่ในห้องเรียนได้ ผู้พัฒนา จึงได้จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าวิธีอื่น ๆ โดยนำเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องระบบสุริยะ มาพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบเสมือนจริง เนื่องจากหนังสือหรือ

บทเรียนในปัจจุบันมักจะอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ว่าจะเป็น หนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ ตำรา เอกสารการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้ ถือว่า เป็นสื่อการสอนเป็นรูปแบบเดิม ทำให้ไม่มีความน่าสนใจเท่าที่ควรซึ่งในหนังสือจะมีแต่ตัวหนังสือ ข้อความต่าง ๆ (KHUMTHANHOM, J., & Laisema, S., 2021) และรูปภาพประกอบที่ไม่น่าสนใจ จึงทำให้ผู้อ่านส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ผู้พัฒนา มีความคิดที่จะทำสื่อการเรียนรู้ในเรื่องระบบสุริยะ ที่มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ โดยนำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในปัจจุบันในรูปแบบของแอปพลิเคชัน (Application) ที่สามารถติดตั้งบนมือถือระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) ซึ่งในสื่อการเรียนรู้เรื่องระบบสุริยะ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับดวงดาวในระบบสุริยะ ได้แก่ ดวงอาทิตย์ ดาวพุธ ดาวศุกร์ ดาวโลก ดาวอังคาร ดาวพฤหัสบดี ดาวเสาร์ ดาวยูเรนัส และดาวเนปจูนในรูปแบบของแอปพลิเคชัน จะนำเสนอในรูปแบบของภาพจำลองเสมือนจริง (Augmented Reality) หรือ AR ที่สามารถแสดงผลดวงดาวแบบ 3 มิติ ที่มีแอนิเมชันและมีความสมจริงเป็นอย่างมากเพื่อเป็นตัวช่วยที่สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องระบบสุริยะมากยิ่งขึ้น (คณิศร จีกระโทก, นิคม วงศา และ สุรจิตร พระเมือง, 2021)

คณะผู้วิจัยจึงมีต้องการศึกษาความพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนด้านรูปแบบลักษณะของสื่อการสอนและด้านเนื้อหา ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นสื่อที่มีความสมจริง ทำให้การเรียนการสอนเกิดความสนใจ การเรียนรู้เรื่อง ระบบสุริยะ โดยใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์รวมไปถึงพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองขวาง จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยประเภทเชิงสำรวจ พื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนคลองขวาง สพป. ตราด ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาทรศพล จำนวน 162 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองขวาง 30 คน ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดที่ 1 สื่อการเรียนรู้ เรื่อง ระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม การสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เรื่อง ระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริมผู้วิจัยได้สร้างสื่อตามแนวคิดของ Kevin Kruse โดยใช้หลักการ ADDIE Model โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดเนื้อหาศึกษาเนื้อหาเรื่องระบบสุริยะ จากหนังสือและคู่มือที่เกี่ยวข้องกับดวงดาว วิเคราะห์ และกำหนดโครงเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหา 2) การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การเขียนผังงานสื่อการเรียนรู้ (Flowchart) เขียนสตอรี่บอร์ดของแอปพลิเคชันเรื่องระบบสุริยะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสื่อการเรียนรู้ 3) การลงมือปฏิบัติสร้างแอปพลิเคชัน เรื่องระบบสุริยะโดยใช้โปรแกรมยูนิตี้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องและรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ การสร้างวัตถุสัญลักษณ์ (Marker) โดยเลือกรูปภาพให้มีความสอดคล้องกันกับโมเดลสามมิติ เลือกรูปภาพให้มีสีเส้นที่หลากหลายเลือกรูปภาพให้มีจุดตัดของเส้นและสี ด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop ชนิดที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบประเมินความพึงพอใจประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบลักษณะสื่อการสอน ประกอบด้วยตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนรูปแบบสวยงามน่าสนใจ กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเปิดโอกาสให้ได้ตอบกับสื่อได้ ความเหมาะสมของบทเรียนในการนำไปใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้รู้สึกสนุกเพลิดเพลิน น่าสนใจ และด้านเนื้อหา ประกอบไปด้วย คำอธิบายเนื้อหาที่มีความชัดเจนการจัดลำดับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมความยากง่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม ปริมาณของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม เนื้อหาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เรื่อง ระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	แปลผล
1. ด้านรูปแบบลักษณะของสื่อการสอน			
1.1 ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน	3.87	0.73	มาก
1.2 รูปแบบสวยงามน่าสนใจ	4.50	0.51	มากที่สุด
1.3 แอปพลิเคชันสามารถใช้งานง่าย	3.87	0.82	มาก
1.4 ความเหมาะสมของบทเรียนในการนำไปใช้	4.10	0.78	มาก
1.5 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้รู้สึกสนุก เพลิดเพลิน น่าสนใจ	4.20	0.81	มาก
2. ด้านเนื้อหา			
2.1 คำอธิบายเนื้อหามีความชัดเจน	4.33	0.76	มาก
2.2 การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	4.50	0.43	มากที่สุด
2.3 ความยากง่ายของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.57	0.68	มากที่สุด
2.4 ปริมาณของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.20	0.71	มาก
2.5 เนื้อหาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.37	0.67	มาก
เฉลี่ยรวม	4.20	0.13	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานกลุ่มย่อยจำนวน 30 คน มีความพึงพอใจในด้านที่ 1 ด้านรูปแบบลักษณะของสื่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ คือ 1. ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน 2. รูปแบบสวยงามน่าสนใจ 3. ความเหมาะสมของบทเรียนในการนำไปใช้และ 4. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้รู้สึกสนุก เพลิดเพลิน น่าสนใจ พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในรูปแบบสวยงามน่าสนใจมากที่สุด โดยมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้งานส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 ตามสมมติฐานที่ผู้พัฒนา ได้ตั้งไว้ข้างต้น

ความพึงพอใจในด้านที่ 2 ด้านเนื้อหาซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ คือ 1.คำอธิบายเนื้อหามีความชัดเจน 2. การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม 3.ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสม 4.ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม และ 5.เนื้อหาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในด้านความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมโดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในการจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสม โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

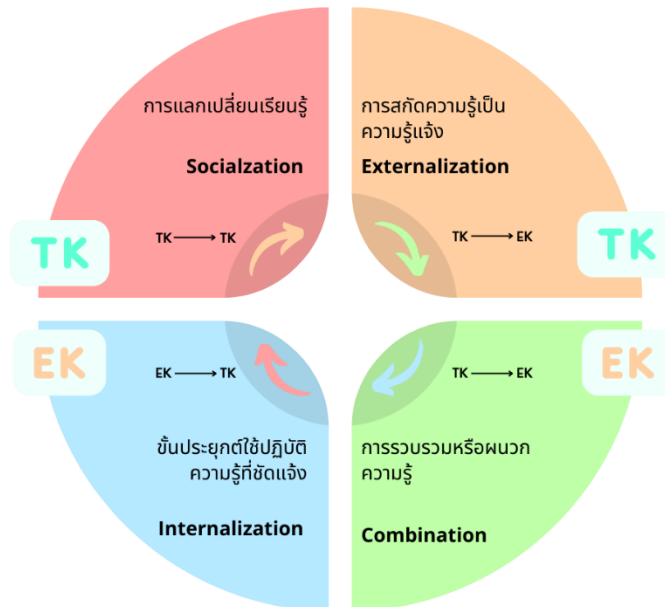
อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองขวาง จังหวัดตราดอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุด คือด้านความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมและมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ทั้งนี้อาจเป็นด้านรูปแบบลักษณะของสื่อการเรียนรู้ (รจนา ศรีพัฒนา และคณะ, 2021) ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน (Taosiri, T., & Siripipattanakul, S., 2021) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะรูปแบบสวยงามน่าสนใจ กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเปิดโอกาสให้โต้ตอบกับสื่อได้ความเหมาะสมของบทเรียนในการนำไปใช้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สนุกเพลิดเพลิน น่าสนใจ (คณิตกร จักรระโทก และคณะ, 2021) ด้านเนื้อหาคำอธิบายเนื้อหาชัดเจน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่น่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับ Sonkuakul, C., & Nuansri, M. (2022) การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อนรรฆพร สุทธิสาร, & อัมพร วัจนะ (2021) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์การพัฒนาหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ วิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะ บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังลึกในตัวตน Tacit knowledge หรือ TK เป็นความรู้แบบนามธรรม ที่มาจากการปฏิบัติและเป็นความรู้ที่ฝังลึกโดยมีรากฐานจากการกระทำ การลงมือปฏิบัติ กระบวนการ อุดมคตินอกจากนี้ยังเป็นความรู้เฉพาะตัวที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การศึกษา ความเชื่อและเจตคติส่วนบุคคลซึ่งการถ่ายทอดความรู้ชนิดนี้ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นทำได้โดยยาก การสร้างหนังสือเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) ผ่านการออกแบบโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ที่ใช้ในการศึกษาเพื่อให้ส่งผลการการเรียนรู้

2. ความรู้ชัดแจ้ง Explicit knowledge หรือ EK เป็นความรู้แบบรูปธรรมที่เห็นชัดเจนและบุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ง่าย เนื่องจากถูกถ่ายทอดออกเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบต่าง ๆ เช่นความรู้ในตำราหนังสือเอกสารหรือแหล่งค้นคว้าต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมจัดระบบและออนไลน์โดยใช้วิธีดิจิทัล Digital มีลักษณะวัตถุวิสัยสามารถแปลงเป็นรหัสใน

การถ่ายทอดที่เป็นทางการนอกจากนี้สื่อเทคโนโลยีจริงเสริม (AR) ที่สร้างขึ้นยังสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ ความคิด การจดจำ และการเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทางตาคือการมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

เชื่อมโยงกับวงจรความรู้ SECI Model เป็นการสร้างองค์ความรู้จากการขยายผลความรู้จากประเภทความรู้ทั้ง 2 ประเภท คือ ความรู้ฝังลึกในตัวตน (TK) และความรู้ที่ชัดเจน (EK) ซึ่งหลักสำคัญของ SECI Model คือการสังเคราะห์หรือหลอมรวมความรู้ที่ชัดเจนกับความรู้ที่ฝังลึก และยกระดับให้สูงขึ้น และลึกซึ้งมากขึ้น มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) เป็นกระบวนการขั้นต้นที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ข้อคิดเห็น วิธีการ ระหว่างบุคคล ความรู้ที่แลกเปลี่ยนถือเป็นความรู้แบบฝังลึก (TK $\longrightarrow$ TK)

2. การสกัดความรู้เป็นความรู้แจ้ง (Externalization) เป็นการสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลโดย เปลี่ยนจากความรู้ฝังลึกให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน อาจใช้วิธีสนทนา และแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (TK $\longrightarrow$ EK)

3. การรวบรวมหรือผนวกความรู้ (Combination) เป็นการรวบรวมความรู้ที่รู้ชัดเจน มาจัดหมวดหมู่ แบ่งกลุ่ม มาบันทึกเพื่อยกระดับความรู้นั้น (EK $\longrightarrow$ EK)

4. ขั้นประยุกต์ใช้ปฏิบัติความรู้ที่ชัดเจน (Internalization) เป็นการนำความรู้ที่จัดแจ้งที่เกิดผลจาก ความเชื่อมโยงมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติเป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการ วิธีการใหม่ หรือปรับปรุงของเก่า ให้เกิดคุณค่าและมูลค่า (EK $\longrightarrow$ TK)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสื่อการเรียนรู้ เรื่องระบบสุริยะ โดยประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ หนังสือเออาร์ และแอปพลิเคชัน โดยมีการพัฒนาสื่อ ดังนี้

1. ด้านการสร้างสื่อ

การสร้างหนังสือเออาร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลระบบสุริยะมาวิเคราะห์ เอาเนื้อหาสาระสำคัญจากนั้นจึงได้ออกแบบหนังสือโดยใช้โปรแกรมโฟโตชอปและทำการสร้างหนังสือการสร้างแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหา และออกแบบแอปพลิเคชัน โดยการเขียน

ผังงานและเขียนสตอรี่บอร์ด จากนั้นลงมือปฏิบัติสร้างแอปพลิเคชันโดยใช้โปรแกรมยูนิต์ และ ทาการตรวจสอบความถูกต้องและรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ เพื่อนำคำแนะนำไปแก้ไขสื่อการสอนที่สร้างขึ้น

2. ด้านฟังก์ชันการทำงาน

ฟังก์ชันการทำงานแต่ละเมนูของแอปพลิเคชัน เรื่องระบบสุริยะ มี 3 เมนูหลัก ๆ ดังนี้ 1) เมนูสแกน การทำงานของเมนูสแกน เมื่อผู้ใช้งานเข้าสู่เมนูสแกน แอปพลิเคชันจะเปิด กล้องของอุปกรณ์ และผู้ใช้งานสามารถใช้กล้องสแกนภาพบนหนังสือ เพื่อให้เกิดโมเดลดวงดาว สามมิติที่มีแอนิเมชัน

3. ด้านประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชันและหนังสือเออาร์ เรื่องระบบสุริยะ ช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน และเป็นการกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความอยาก เรียนรู้มาก ยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ จะต้องดำเนินการ 1. ด้านข้อจำกัดของการใช้สื่อ การพัฒนาหนังสือเออาร์ เรื่องระบบสุริยะ มีข้อจำกัด คือกระดาษที่ใช้ทำหนังสือ เออาร์เป็น กระดาษมัน ซึ่งเวลาส่องบนหนังสือจะทำให้มีแสงสะท้อน ทำให้สแกนติดได้ยากมากยิ่งขึ้น การใช้โปรแกรมอะโดบี โฟโตชอป ในการพิมพ์หนังสือเออาร์ทำให้ตัวอักษรจัดรูปแบบได้ไม่สวยงาม เท่าที่ควร ความคงทนของหนังสือไม่ค่อยมีความทนมากเท่าที่ควร จึงทำให้เวลาใช้ไปเวลานาน จะทำให้ หนังสือเสียหาย การพัฒนาแอปพลิเคชัน เรื่องระบบสุริยะ มีข้อจำกัดคือเมนูสแกน เมื่อผู้ใช้งานเข้าสู่เมนู สแกนจากนั้นแอปพลิเคชันจะทำการเปิดกล้องเมื่อผู้ใช้ส่องกล้องไปที่ รูปภาพ กล้องจะไม่สามารถโฟกัส ได้ และการเชื่อมโยงในแต่ละหน้าของเมนู มีความหน่วง เล็กน้อย ส่วน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรเพิ่มในส่วนของรูปแบบสื่อการเรียนรู้ให้มีความ หลากหลาย เช่น การ เปรียบเทียบขนาดดวงดาว ระยะทางของดวงดาวที่ห่างจากโลก และเพิ่ม ในส่วนของการตอบสนอง ระหว่างผู้ใช้งานกับสื่อการเรียนรู้ เช่น เกม ข้อสอบ เป็นต้น การเพิ่ม ประสิทธิภาพของการสอนในแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานควรใช้มาร์คเกอร์ลวดลายเส้นสีที่ตัดกันและ ผู้พัฒนาได้นำวิธีการใช้หน้าหนังสือเป็นมาร์คเกอร์ เพราะตัวอักษรมีเส้นที่ สามารถจับภาพได้ ง่ายมากขึ้นช่วยให้การสแกนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบประเภทขององค์ความรู้ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ประเภท ที่สำคัญ คือ ความรู้ชุด แฉ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อการเรียนรู้ สื่อการสอนในรายวิชาอื่น โดยควรให้

ความสำคัญกับความรู้อย่างชัดแจ้ง Explicit knowledge หรือ EK เป็นความรู้แบบรูปธรรมที่เห็นชัดเจนและบุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ง่ายสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ บนระบบปฏิบัติการด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม ในรายวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- คณิตกร จีระโทก และคณะ (2021). สื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะเรื่องดาวเคราะห์โดยใช้เทคโนโลยี ความจริงเสริมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นประถมศึกษาปีที่4. วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 3(2), 65-75.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และคณะ. (2565). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E -Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจันทิมาแ่งแก่งคอย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 14(2). 28-42.
- พัทธธีรา เพชรศิริพงษ์ และ อัมพร วัจนะ. (2022). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องระบบสุริยะและดาวบริวารโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(1), 116-125.
- มากศุภวิทย์ ถาวรบุตร. (2021). สุริยุปราคาพ. ศ. 2411: ข้อ พิจารณาว่าด้วยหลักฐานและประวัติศาสตร์นิพนธ์. วารสารประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์, 8(2), 34-57.
- รจนา ศรีพัฒนาพันธุ์เลิศ และคณะ (2021). สื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี เสมือนจริงเรื่องระบบสุริยะสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่4. วารสารครุศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 3(1), 51-62.
- ศฤงคาร กุลพราหมณ์ กลาสีกรวัช. (2021). จักรวาลวิทยาศาสนาและการค้นหาสิ่งมีชีวิตทรงภูมิปัญญาจาก ต่างดาวสู่แนวคิดการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย: สเปสกราฟท์เซนทรี พี ว เก ช น : Doctrine Religious Cosmology and Searching the Extra-

- Terrestrial Intelligence toward the Concept of Contemporary Dance and Drama Performance: Spacecraft Centrifugation. JOURNAL OF PHILOSOPHY AND RELIGION, KHON KAEN UNIVERSITY, 6(2), 96-121.
- สรวิชัย วงษ์สอาด. (2022). สภาพหรือภาวะทางปรากฏการณ์ชีวิต. วารสารมจรบาฬศึกษา พุทธ ไชยปริทรรศน์, 8(2).
- สุวรรณี โลมกลาง และคณะ (2021). การศึกษาแบบจำลองความคิดจากการวาดภาพเรื่องระบบสุริยะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา (JSSE), 4(1), 107-117.
- อนรรฆพร สุทธิสาร และ อัมพร วัจนะ. (2021). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์การพัฒนาหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องเซลล์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1), 244-259.
- Bantaokul, P., & Polyiem, T. (2022). The development of Science learning activities in World and Changing by using learning activities base on the 5 Es of inquiry-based learning with Gamification techniques for Matthayomsuksa 2 students (Doctoral dissertation, Mahasarakham University).
- CHOCHAIYATICH, R., & Saenwa, S. (2022). THE DEVELOPMENT OF LEARNING MEDIA BY USING AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY ON LIBRARY SERVICES INTRODUCTION OF THE CENTRAL LIBRARY OF SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY (Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University).
- Kevin Kruse Kruse, K. M. (2013). White flight. In White Flight. Princeton University Press. Kruse, K. M., & Zelizer, J. E. (2019). Fault lines: A history of the United States since 1974. WW Norton & Company. Wannakhao, C., Sengsri, S.,

- KHUMTHANHOM, J., & Laisema, S. (2021). The Effect of Learning Activities Using Augmented reality in the Drawing Stlye to Enchance Multi-view Drawing Abilities of Mathayomsuksa 2 of Sukhondheerawith School.
- Pinyo, P., & In-noi, O. (2022). Development of Scientific Problem-Solving Skills of Prathomsuksa 5 Students on Substance Changes Using Problem-Based Learning (Doctoral dissertation, Mahasarakham University).
- SIRIWARINT, N., & Inchan, N. (2021). DESIGN AND DEVELOPMENT OF AUSPICIOUS RING JEWELRY ACCORDINGTO THAI NUMEROLOGY PRINCIPLES (Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University).
- Sonkuakul, C., & Nuansri, M. (2022). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม. Journal of Modern Learning Development, 7(7), 59-73.
- Taosiri, T., & Siripipattanakul, S. (2021). การพัฒนามัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการเรียนรู้เชิง รุกเรื่องระบบสุริยะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. LAWARATH SOCIAL E-JOURNAL, 3(3), 65-80.
-

#MeToo กับการเคลื่อนไหวทางสังคมของสตรีนิยมสากล*

FEMINISM AND GLOBAL SOCIAL MOVEMENT IN #METOO

สมชัย แสนภูมิ

Somchai Saenphumi

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Thailand

Email: somchai.saen@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมของสตรีนิยมสากลกับการเคลื่อนไหวบนสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการติด #MeToo โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศผ่าน #MeToo และ 2) เพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติการทางวาทกรรมของ #MeToo โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบวิจัยเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า สตรีนิยมสากลเคลื่อนไหวการต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศด้วยการติด #MeToo นับล้านครั้งผ่านสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการใช้ยุทธวิธีการต่อสู้แบบใหม่ผ่านการปฏิบัติการทางวาทกรรมหรือการใช้ภาษาอันมีความสอดคล้องกับกระบวนทัศน์สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 4 ซึ่งสามารถท้าทายบรรทัดฐานดั้งเดิมที่เน้นสังคมชายเป็นใหญ่ นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวยังสามารถปลดปล่อยการถูกกดทับจากพันธนาการของแนวคิดชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย และสามารถริ่สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีความสมดุลระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น #MeToo ยังเป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่มุ่งช่วงชิงพื้นที่บนโลกเสมือน เพื่อสร้างผลสะท้อนในโลกแห่งความเป็นจริง และยังเป็นความพยายามสร้างคามยุติธรรมทางสังคมในระดับโลก (Global social justice) หรือคุณค่าสากลเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นสำหรับทุกเพศ

* Received 4 October 2022; Revised 28 December 2022; Accepted 30 December 2022

คำสำคัญ: สตรีนิยมสากล, การล่วงละเมิดทางเพศ, การเคลื่อนไหวทางสังคม, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This research article examines the Global Feminism Social Movement in the social media movement through #MeToo addiction. This article aims to (1) study the movement against sexual harassment with #MeToo and (2) analyze the discourse practice of #MeToo. Use a qualitative research methodology and documentary research.

The results showed that the Global Feminist Social Movement against sexual harassment with millions of #MeToo addicts on social media. It uses a new tactic through discourse or language operations in line with the 4th-wave feminist paradigm that can challenge the traditional norms of patriarchy. The movement can also release the pressure from the shackles of patriarchy. Furthermore, it can dismantle social relationships to have a more gender balance. #MeToo is also a discourse operative aimed at scrambling for virtual space to create real-world impact. It is also an effort to create global social justice or universal values to change society for the better for all genders.

Keywords: Global Feminist, Sexual Harassment, Social Movement, Social Media

บทนำ

การเคลื่อนไหวภายใต้ #MeToo เดิมทีถือกำเนิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นขบวนการสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยนักสตรีนิยมผิวดำ Tarana Burke ในปี 2006 การปรากฏตัวของ #MeToo ใน Twitter ทำให้สาธารณชนรับรู้ถึงขอบเขตของการข่มขืนและเรียกร้องให้ระงับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศเรื่อยมา ปี 2017 การเคลื่อนไหว #MeToo กลายเป็นที่แพร่หลายทั่วโลกและวลีนี้ได้รับการแปลเป็นหลายภาษา

การเคลื่อนไหว #MeToo มีอิทธิพลอย่างมากในวัฒนธรรมสมัยนิยม จนกระทั่ง นิตยสาร Time เลือกบทความ “The silence breakers: the voices that launched a movement” ให้เป็น “บุคคลแห่งปี” ประจำปี 2017 มีการเน้นเรื่องราวของผู้หญิงหลายคน ในบทความจาก ผู้สนับสนุนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก เช่น Burke และนักแสดงชาวสหรัฐอเมริกา Rose McGowan, Alyssa Milano และมีอีกมากมาย เพื่อต่อสู้กับการคุกคามทางเพศและความรุนแรงของผู้หญิงใน “ทุกวัน” (Zacharek, Dockterman, & Edwards, 2017)

#MeToo เป็นการเคลื่อนไหวที่มีพื้นฐานมาจาก “การเพิ่มขีดความสามารถผ่านการเอาใจใส่” พยายามที่จะช่วยให้ผู้ถูกกระทำได้รับพลังในฐานะปัจเจกบุคคล “รู้สึกถึงความสมบูรณ์” ขบวนการนี้มีการกิจ 2 อย่างคือการเป็นตัวแทนในการเปิดเผยระบบการกดขี่และสิทธิพิเศษในล่องละเมิด และการทำร้ายทางเพศนั้นเป็นเหตุและผล การเกิดใหม่ของ Me Too เป็นแฮชแท็กที่ขัดขวางและตอกย้ำความมุ่งมั่นของ Burke ในการโฟกัสการสนทนาเรื่องอำนาจและสิทธิพิเศษ (Power and privilege) หลังกรณีเทปอดีตประธานาธิบดีทรัมป์ที่กล่าวถึงการจับอวัยวะเพศหญิง “grab [women] by the pussy” ปรากฏขึ้น และกรณีมีผู้หญิงกว่า 80 คนในวงการบันเทิง ออกมากล่าวหาว่า Harvey Weinstein ล่วงละเมิดทางเพศ ทำร้ายร่างกาย และข่มขืน นักแสดงสาว Alyssa Milano ทวิตข้อความว่าเธอเป็นเหยื่อจากการคุกคามและถูกทำร้ายร่างกาย โดยติด #MeToo (Rodino-Colocino, 2018) กรณีดังกล่าวสร้างการพูดถึงอย่างกว้างขวางในสื่อสังคมออนไลน์และแพร่กระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว การเคลื่อนไหว #MeToo เป็นการปลุกกระแสที่สำคัญในการตรวจสอบพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อกันและกันอีกครั้ง จากมุมมองของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศและอคติทางเพศ การเคลื่อนไหวดังกล่าวช่วยขจัดความอับอายของการรายงานเหตุการณ์ดังกล่าวโดยเปิดเผยว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่แพร่หลายในสังคมของเรา ไม่เพียงแต่ดาราฮอลลีวูดเท่านั้นที่ต้องเผชิญกับการล่วงละเมิดแบบนี้ แต่รวมไปถึงทุกอาชีพ ทุกเพศและทุกวัยอีกด้วย (Nahai, 2018)

ขบวนการเคลื่อนไหวภายใต้ #MeToo เป็นการเปิดโปงการล่วงละเมิดทางเพศในวัฒนธรรมการเมือง บันเทิง ธุรกิจ และการศึกษา ผู้ได้รับผลกระทบจากการล่วงละเมิดทางเพศเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลของอำนาจทางเพศ บางคนต้องการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเพื่อจัดการกับการคุกคามทางเพศ ขบวนการเคลื่อนไหวภายใต้ #MeToo จึงพยายามเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิง เพื่อค้นหาเสียงของพวกเธอเพื่อท้าทายระบบและ

โครงสร้างที่เปิดช่องให้สามารถล่วงละเมิดทางเพศได้ (Brown, 2019) การใช้ # ในสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวทางสังคมของเหล่านักสตรีนิยม และนับเป็นการพยายามเปลี่ยนผ่านแนวคิดสตรีนิยมคลื่นลูกที่ 3 ไปยังคลื่นลูกที่ 4

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเคลื่อนไหวของสตรีนิยมสากลกับการ #MeToo ที่โด่งดัง ซึ่งไม่บ่อยนักที่เราจะพบการเคลื่อนไหวที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากในระดับสากล เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวและทำความเข้าใจการทำงานของวาทกรรม #MeToo ในมิติทางสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศผ่าน #MeToo
2. เพื่อวิเคราะห์การปฏิบัติการทางวาทกรรมของ #MeToo

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการใช้การประมวลเอกสาร คือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความวิชาการ และข่าว เป็นต้น จากนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักเกณฑ์การเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย 1) มีความถูกต้อง คือ เอกสารที่มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือและได้รับการอ้างอิงอย่างกว้างขวาง 2) ความน่าเชื่อถือ คือ เอกสารที่ผ่านการตีพิมพ์จากสำนักพิมพ์ชั้นนำของโลก 3) เอกสารมีความเป็นตัวแทน คือ เป็นเอกสารที่แสดงถึงรายละเอียดของประเด็นที่ศึกษา และ 4) มีความชัดเจน คือ เป็นเอกสารที่เข้าใจง่ายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศผ่าน #MeToo

การอธิบายการเคลื่อนไหวผ่าน #MeToo ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ จะพบว่าทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ยังมีจุดอ่อนในการนำมาอธิบายการเคลื่อนไหวผ่าน #MeToo อยู่หลาย

ประการ แต่กระนั้น ก็สามารถนำมาอธิบายในแง่มุมของ “การมีความเชื่อร่วมกัน” (Shared beliefs) ความเชื่อดังนี้คือ ต้องการเปิดโปงการล่วงละเมิดทางเพศในวัฒนธรรมการเมือง บันเทิง ธุรกิจ และการศึกษา รวมไปถึงความเชื่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงความไม่สมดุลของอำนาจทางเพศให้เกิดความสมดุลมากขึ้น การรณรงค์ผ่าน #MeToo สามารถรวมหมู่ผู้ที่เคยถูกรังแก และผู้ที่มีเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวสามารถรวมหมู่จำนวนมากไว้ในพื้นที่เสมือนจริงหรือสังคมออนไลน์ และการรวมหมู่ในทางกายภาพในหลายประเทศ ทั้งนี้ “การมีความเชื่อร่วมกัน” นี้เอง เป็นวาทกรรมสากลในการสร้างแนวร่วมเพื่อเคลื่อนไหวในประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมระดับโลก เพื่อปฏิเสธการครองอำนาจนำของแนวคิดปิตาธิปไตยในทั่วโลก

ด้านทฤษฎีระดมทรัพยากรเมื่อนำมาอธิบายการเคลื่อนไหวผ่าน #MeToo จะพบว่าสามารถอธิบายในมิติทางการเมืองที่การสนับสนุนจากชนชั้นนำทั้งภายในและภายนอก ผ่านรูปแบบการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เพื่อดึงดูดคนเข้าร่วมผ่านการเสนอความความคับข้องใจ (Grievances) ความท้อแท้ (Disillusionment) และอุดมการณ์ (Ideology) ที่เพศหญิงถูกรังแกเสมอ การเคลื่อนไหว #MeToo ยังสามารถสร้างเป็นองค์การเคลื่อนไหวทางสังคม (SMOs) ภายใต้เว็บไซต์ “www.metoomvmt.org” เพื่อเป็นองค์กรเคลื่อนไหวทางสังคมสากลของกลุ่มสตรีนิยมและผู้เห็นด้วยกับการต่อต้านความรุนแรงทางเพศ และได้รับการสนับสนุนทุนจากผู้บริจาคทั่วโลก สื่อกระแสหลักทั่วโลกให้ความสนใจ มีการสร้างพันธมิตรทางอำนาจการเมืองมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีระดมทรัพยากร แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวจะมุ่งให้ความสนใจกับประเด็นทางเศรษฐกิจ แต่ก็สามารถนำมาอธิบายเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมในระดับสากลมาอธิบายได้

นอกจากนี้ ทฤษฎีโอกาสทางการเมืองเมื่อนำมาอธิบายการเคลื่อนไหวผ่าน #MeToo จะพบว่าสามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ การเปิดกว้างให้มีพื้นที่ประชาสังคม โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยมักเป็นโอกาสทางการเมืองที่สำคัญในการเคลื่อนไหวเรื่องการต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศ แม้แต่ในประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตยก็สามารถจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้หากการใช้อินเทอร์เน็ตมีความเสรี ตรงจุดนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการเคลื่อนไหวภายใต้ #MeToo และยังเป็นโอกาสในการแสวงหาแนวร่วมจำนวนมากในการขู่วาทกรรม “Me Too” ให้เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมสากลว่าด้วยความยุติธรรมอีกด้วย

ในขณะที่ ทฤษฎีการสร้างกรอบทางวัฒนธรรมสามารถนำมาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวภายใต้ #MeToo ได้โดยตรง เนื่องจากการปฏิบัติการเคลื่อนไหวโดยใช้ # เป็นการสร้างกรอบ

ทางสังคมและวัฒนธรรมในสื่อสังคมออนไลน์ การทำงานของ #MeToo เป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่มุ่งช่วงชิงพื้นที่ในโลกเสมือนเพื่อสร้างผลสะท้อน (Impact) ให้โลกในความเป็นจริง โดยเริ่มจากการสร้างกรอบประเด็นวินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing) เพื่อระบุปัญหาการถูกล่วงละเมิดและการทำร้ายร่างกาย ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่มีความเป็นธรรมทางสังคม หรือเป็นการสร้างกรอบความยุติธรรม เพื่อกล่าวหาฝ่ายชายที่กระทำการล่วงละเมิดทางเพศฝ่ายหญิง ต่อมาเป็นการสร้างกรอบประเด็นการคาดคะเนทางออกของปัญหา (Prognostic framing) เป็นการเสนอทางแก้ปัญหา รวมถึงยุทธวิธี เช่น การดิ่งสื่อ องค์กรต่าง ๆ มาเป็นพันธมิตร เพื่อแสวงหาฉันทานุมัติสำหรับการแก้ไขปัญหการถูกล่วงละเมิด หรือเสนอกฎหมายลงโทษอย่างรุนแรงสำหรับผู้กระทำความผิด สุดท้ายการสร้างกรอบประเด็นในการจูงใจ (Motivational framing) เพื่อหาทางออก สร้างเครื่องมือในการต่อสู้ เพื่อให้การต่อสู้มีการพัฒนา การสร้างเครื่องมือ เหตุผล ในการขับเคลื่อนแนวร่วมปฏิบัติที่ดีขึ้น เช่น การเคลื่อนไหว #MeToo โดยบุคคลผู้มีชื่อเสียงทั้งเคยถูกระงับหรือไม่ก็ตามในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างวาทกรรมต่าง ๆ เช่น “MeToo” “การล่วงละเมิดคือโรคระบาด” “การส่งเสียง” “สังคมร่วมข่มขืน” เป็นต้น (Benford & Snow, 2000)

ในขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่สามารถนำมาอธิบายการเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้ #MeToo ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน เนื่องจากทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดั้งเดิมเน้นการเคลื่อนไหวเพื่อยึดอำนาจรัฐตามทฤษฎี Marx การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่มาพร้อมความสนใจในประเด็นรอบตัว โดยเฉพาะเรื่อง เพศสภาพ เพศวิถี หรือความเป็นพลเมืองซึ่งสอดคล้องการเครื่องมือการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยม อีกทั้งยังสนใจประเด็นการสร้างคุณค่า (Value) โดยเฉพาะคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนที่มีอาจถูกละเมิดได้ โดยเฉพาะการต่อต้านการละเมิดทางเพศ และยังสามารถนำประเด็นการล่วงละเมิดเป็นประเด็นสาธารณะเพื่อปลดปล่อยการถูกเก็บกด/ปิดกั้นจากพันธนาการของแนวคิดชายเป็นใหญ่ เพื่อริ้วสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีความสมดุลระหว่างเพศมากยิ่งขึ้นผ่านยุทธวิธีต่าง ๆ ที่สร้างผลสะท้อน เช่น การสร้างกิจกรรมติด # ในสื่อสังคมออนไลน์ ที่สามารถสร้างเป็นประเด็นทางสังคมและได้รับความสนใจ (หากสามารถระดมการ#จำนวนมาก) และเน้นการกระทำอ้อมรัฐ (Bypass the State) เพื่อเร่งการกระทำเพื่อค่านิยมที่พึงปรารถนา

นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวตามทฤษฎีนี้จะเน้นจัดองค์กรเคลื่อนไหวแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวภายใต้หลักการเดียวกัน

2) วิเคราะห์การปฏิบัติการทางวาทกรรมของ #MeToo

การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวสตรีนิยมภายใต้ #MeToo ถือเป็นการเคลื่อนไหวผ่านการปฏิบัติการวาทกรรมทางสังคมผ่านภาษาและกระทำการทางสังคมผ่านตัวแสดงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักเคลื่อนไหวสตรีนิยม ดารานักแสดงที่เคยถูกล่วงละเมิด กลุ่มคนที่เห็นด้วยกับหลักการเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งตัวแสดงเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรทางภาษาเพื่อปะทะสังสรรค์และสร้างปฏิบัติการทางสังคมขึ้นมาใหม่ภายใต้บริบททางสังคมต่าง ๆ เป้าหมายของการปฏิบัติการทางวาทกรรม Me Too นี้ คือ การขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปสู่การปลดปล่อย (Emancipatory) ในแนวทางที่สามารถปลดปล่อยจากการครอบงำของการครองอำนาจนำ (Hegemony) ในที่นี้คือการครอบอำนาจนำโดยแนวคิดปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ หรือสังคมที่มองความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศไม่สมดุล นอกจากนี้ Me Too ในฐานะวาทกรรมยังเป็นเครื่องมืออันทรงพลังหลังมีการถูกใช้เป็นไวรัลในโลกผ่านสโลแกนต่าง ๆ (Hesse, 2020) เช่น “Empowerment through empathy” “Believe women” Democrats say believe all women — just not Tara Reade” “Listen to women” “Trust women” เป็นต้น เพื่อนำเสนอประเด็นการถูกคุกคามทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา และเพิ่มขีดความสามารถผ่านการเอาใจใส่พยายามที่จะช่วยให้ผู้รอดชีวิตได้รับพลังในฐานะปัจเจกบุคคล “รู้สึกถึงความสมบูรณ์” และมุ่งเป็นตัวแทนในการเปิดเผยระบบการกดขี่และสิทธิพิเศษในล่วงละเมิดและการทำร้ายทางเพศนั้นเป็นเหตุและผล เพื่อสร้างค่านิยมความเป็นธรรมทางสังคมสากล (Global social justice) ผ่านการทำงานทางวาทกรรมดังกล่าว

อภิปรายผล

ผลการศึกษาของบทความวิจัย เรื่อง #MeToo กับ การเคลื่อนไหวทางสังคมของสตรีนิยมสากลมีความสอดคล้องกับการอธิบายกระบวนการทัศน์สตรีนิยมคลื่นลูกที่ 4 ที่อธิบายการเคลื่อนไหวผ่านภาษาหรือวาทกรรมของนักสตรีนิยมผ่านพื้นที่โลกเสมือนจริง อย่างในงานของ Laura Bates (2013) ที่จัดโครงการ Everyday Sexism เพื่อเป็นพื้นที่แบ่งปันประสบการณ์การกีดกันทางเพศ และเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ “กิจกรรมแฮชแท็ก” (hashtag activism)

ผ่านทาง Facebook, Twitter เป็นต้น ในขณะที่ การเคลื่อนไหว #MeToo ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบทฤษฎีการระดมทรัพยากรของ John D. McCarthy & Mayer N. Zald (1973) ที่สามารถอธิบายความความคับข้องใจ (Grievances) ความท้อแท้ (Disillusionment) และอุดมการณ์ (Ideology) ที่เพศหญิงถูกกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการสอดคล้องกับงานของ Doug McAdam (1996) ที่เสนอทฤษฎีโอกาสทางการเมืองที่เน้นมิติบทบาทของโอกาสในบริบททางการเมืองเกิดขึ้นและพัฒนาการเคลื่อนไหวทางสังคมจนนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สร้างผลสะท้อนในระดับต่าง ๆ และยังสอดคล้องงานของ David Snow & Robert D. Benford (2000) ที่เสนอทฤษฎีการสร้างกรอบทางวัฒนธรรมสำหรับการอธิบายหน้าที่หลักของการสร้างกรอบหรือสร้างนิยามความหมาย (Core framing tasks) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเคลื่อนไหว สุดท้าย สอดคล้องกับงานของ Norman Fairclough (1992) ที่เสนอแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมแนววิพากษ์ในมุมมองที่มีต่อการผนวกรวม คำอธิบายและการวิเคราะห์ภาษากับสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้ #MeToo เป็นความพยายามเปิดโปงการล่วงละเมิดทางเพศในทุกภาคส่วนของสังคมโลก เพื่อปฏิบัติการขับเคลื่อนความเป็นธรรมให้แก่เหยื่อที่ถูกล่วงละเมิดและนำเสนอคุณค่าการป้องกันและต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศ ผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม “#MeToo” ผ่านเครื่องมือที่สำคัญของสื่อสังคมออนไลน์โดยมีผู้ร่วมการเคลื่อนไหวจำนวนนับล้าน หลังการออกมาติด “#” ของเหล่าดาราสอลลิวูด การทำงานของการเคลื่อนไหวนี้เป็นแนวสตรีนิยมคลื่นลูกที่ 4 ที่เน้นการเคลื่อนไหวผ่านภาษาหรือวาทกรรมของสตรีนิยมเพื่อเผยแพร่แนวคิดในสื่อดิจิทัลต่าง ๆ และสร้างพื้นที่ที่ประชาสังคมในโลกเสมือนจริงเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแนวร่วม หลักการที่สำคัญของสตรีนิยมกลุ่มนี้คือ การสร้างความเท่าเทียมทางเพศและความเท่าเทียมทางโอกาส รวมถึงการแสวงหาแนวร่วมใหม่ ๆ อย่างกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศเข้ามาร่วมการเคลื่อนไหว ทั้งนี้

การเกิดขึ้นของการเคลื่อนไหวบนสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์กระทบต่อบรรทัดฐาน (Norm) ดั้งเดิม เนื่องจากภาคประชาสังคมสามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วและเข้าร่วมง่ายมากขึ้น (Inclusive) เครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ยังทำให้ผู้คนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันซึ่งเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคของการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้ #MeToo ยังสามารถถูกอธิบายผ่านทฤษฎีต่าง ๆ โดยเฉพาะทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่และทฤษฎีการสร้างกรอบทางวัฒนธรรมที่ให้ความสนใจเรื่องอัตลักษณ์ คุณค่า และอุดมการณ์ความเท่าเทียมที่ต่อต้านการละเมิดทางเพศ และนำเสนอประเด็นเหล่านี้สู่สาธารณะเพื่อปลดปล่อยการถูกเก็บกด/ปิดกั้นจากพันธนาการของแนวคิดชายเป็นใหญ่ เพื่อรื้อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีความสมดุลระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น ผ่านยุทธวิธีต่าง ๆ ที่สร้างผลสะท้อน เช่น การสร้างกิจกรรมติด # ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการสร้างกรอบทางวัฒนธรรมและทำงานผ่าน #MeToo เป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่มุ่งช่วงชิงพื้นที่ในโลกเสมือน เพื่อสร้างผลสะท้อน (Impact) ในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น ผู้ที่ถูกเปิดโปงก็จะถูกสังคมและกฎหมายลงโทษ เป็นต้น โดยเริ่มจากการสร้างกรอบประเด็นวินิจฉัยปัญหา กรอบประเด็นการคาดคะเนทางออกของปัญหา และการสร้างกรอบประเด็นในการมุ่งใจเพื่อหาทางออก การเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้ #MeToo นับเป็นปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวระดับโลกที่สำคัญในการพยายามสร้างความยุติธรรมทางสังคมในระดับโลก (Global social justice) คุณค่าสากลเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นสำหรับทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- Bates, L. (2013). The Everyday Sexism Project: a year of shouting back. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/the-womens-blog-with-jane-martinson/2013/apr/16/everyday-sexism-project-shouting-back>
- John D. McCarthy & Mayer N. Zald (1973)
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. Annual Review of Sociology, 26, 611-639.

- Brown, N. E. (2019). Me Too Political Science: An Introduction. *Journal of Women, Politics & Policy*, 40(1), 1-6. doi:10.1080/1554477X.2019.1563413
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Hesse, M. (2020). 'Believe Women' was a slogan. 'Believe All Women' is a straw man. *The Washington Post*. Retrieved from https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/believe-women-was-a-slogan-believe-all-women-is-a-strawman/2020/05/11/6a3ff590-9314-11ea-9f5e-56d8239bf9ad_story.html
- McAdam, D. (1996). Conceptual origins, current problems, future directions. In D. McAdam, J. McCarthy, & M. Zald (Eds.), *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings* (pp. 23-40). Cambridge: Cambridge University Press.
- Nahai, F. (2018). "Me Too" Isn't Just About Somebody Else. *Aesthetic Surgery Journal*, 38(10). doi:10.1093/asj/sjy173
- Rodino-Colocino, M. (2018). Me too, #MeToo: countering cruelty with empathy. *Communication and Critical/Cultural Studies*, 15(1), 96-100. doi:10.1080/14791420.2018.1435083
- Zacharek, S., Dockterman, E., & Edwards, H. S. (2017). the silence breakers: the voices that launched a movement. *Time*. Retrieved from <https://time.com/time-person-of-the-year-2017-silence-breakers/>
-

การบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตาม
แนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ*

LOCAL MANAGEMENT TO PROMOTE CREATIVE TOURISM ALONG
THE BORDER NONG KHAI AND BUENG KAN PROVINCES

บุญเพ็ญ สิทธิวงษา

Boonpeng Sittivongsa

กนกอร บุญมี

Kanokon Boonmee

อาทิตย์ แสงเชวง

Artit Saengchawek

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชน ข้าราชการในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเนะ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ

* Received 26 September 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 10 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น และการพรรณนา จำแนกข้อมูล จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ ประกอบการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่าระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.37) ด้านการส่งเสริม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.08$ S.D.=.17) และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68) ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ X_4 ด้านการประเมินผล X_3 ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ 3) ควรมีการส่งเสริมที่พิกที่ให้นักท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถดึงดูดด้านการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจากประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ เช่น วิทยุ แผ่นพับ โฆษณา อย่างครบวงจร ทั้งมีแก้ไข ปัญหาโดยรวมมือกับชุมชน และให้หน่วยงานรัฐเข้ามาส่งเสริมในการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่านภาคีเครือข่ายอย่างครบวงจร จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการประสานงานอย่างจริงจัง โดยให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจประสานงาน ถ่ายทอดความรู้กับนักท่องเที่ยวเรื่องต่างๆ โดยการสร้างความประทับใจด้วยความพึงพอใจ ความเอาใจใส่และความต้องการของนักท่องเที่ยวในการบริการประสานงานด้านต่างๆ ให้คำแนะนำจากหน่วยภาครัฐอย่างจริงจัง และภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและจัดหาเอกสารและสิ่งของที่จำเป็นทั้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, แนวชายแดน

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study local management to promote creative tourism along the border of Nong Khai and Bueng Kan Provinces 2) to study factors influencing local management to promote creative tourism along the provincial border Nong Khai and Bueng Kan and 3) to study guidelines for the development of local management to promote creative tourism along the border of Nong Khai and Bueng Kan provinces It is a combination of quantitative research and qualitative research. The sample group used in this research was 400 people the sample size was determined by Taro Yamane's calculation formula using multi-stage random sampling. and civil servants in Nong Khai and Bueng Kan provinces. Information contributors from government informants a group of information providers from government officials of 10 people by selecting a specific method were used to find information in the interview. The research tools were questionnaires. and interview form The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, multiple regression analysis using hierarchical variable selection method, and data description, classification, data analysis and analyze the data Write a report according to the objectives accompanying the discussion of the results.

The results showed that 1) The level of local administration to promote creative tourism along the border of Nong Khai and Bueng Kan Provinces dependent variables in all aspects found that the level of local administration to promote creative tourism along the border of Nong Khai and Bueng Kan Province was at a moderate level ($\bar{x} = 3.06$ S.D.=.37), in descending order as follows The support aspect was at a moderate level ($\bar{x} = 3.11$ S.D.=.37), the promotion aspect was at a moderate level ($\bar{x} = 3.08$ S.D.=.17), and the

coordination aspect was at a moderate level ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68), respectively. 2) Factors Influencing Local Management to Promote Creative Tourism along the Border of Nong Khai and Bueng Kan Provinces overall in all aspects significantly, including leadership X_4 Evaluation aspect X_3 the two independent variables had predictive coefficients in raw scores (b) of .425 and .278, respectively. 3) Tourist accommodation should be promoted and activities capable of engaging tourism are encouraged. By building knowledge and understanding about cultural tourism with participative public relations through media such as radio, brochures, advertisements in a comprehensive manner, as well as solving problems by collaborating with the community. and to allow government agencies to promote participation in tourism, as well as to allow local agencies to promote public relations through a comprehensive network of partners Organize staff to provide services to coordinate seriously by allowing the staff to have knowledge, understanding and coordination to transfer knowledge to tourists on various matters by creating an impression with satisfaction Attention and needs of tourists in various coordination services Give advice from government agencies seriously and network partners play a role in public relations and provide necessary documents and supplies, including the budget for the implementation of creative tourism activities in the province as participant.

Keywords: Management, Creative Tourism Promotion, Border

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่างๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบ

ประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่ารัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐบาลนั้น มีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชน ได้รับความสุขความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตและดูแลความมั่นคงของชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงานที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ รวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ ตัวบุคคลหรือ เจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึง เมื่อเป็นเช่นนี้การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน เพื่อเกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับจุดประสงค์ของชุมชนนั้นๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ, 2552)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักด้านการตลาดท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งแผนการตลาดส่วนมากจะเน้นส่งเสริมภาพลักษณ์ในรูปแบบของนามธรรมแต่ยังขาดสิ่งที่เป็นจุดเด่นของประเทศไทย เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบและสามารถจับต้องได้ในเชิงของประสบการณ์การท่องเที่ยว มีความสนุกและได้รับความรู้ด้วยในเวลาเดียวกัน เช่น อาหารไทย สมุนไพรไทย นวดแผนไทย ความตื่นเต้นการ ผจญภัยในธรรมชาติ การรับรู้ในความเชื่อและวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น อีกทั้งความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ของประเทศไทย จากอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้น พบว่า สิ่งที่มีความสำคัญและมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นสร้างรายได้ให้กับประชาชนและพึ่งพาตนเองได้คือ อำนาจหน้าที่ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาลและมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ อาทิการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Richards, 2010)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีคุณลักษณะเฉพาะ 6 ประการ คือ (1) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยว ที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว (2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลักคือทักษะ และประสบการณ์ ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจาก การขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ (4) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าเป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน (5) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (6) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (Ibid)

จากการให้นิยามและคุณลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น หรือการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จัดว่าเป็นการบริการสาธารณะอีกประเภทหนึ่งเพื่อเป็นการกระจายอำนาจสู่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเพิ่มทักษะและขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามแม้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องแปลกใหม่สำหรับคนไทยและยังไม่ใช่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญและไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ประชาชนเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน เช่น ภาคเอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนการ

ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นที่ยุ้จักแพร่หลายมากขึ้นในเรื่องของการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ (Richards&G.and Wilson, J. 2006)

เมื่อพิจารณาด้านการท่องเที่ยวของตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาพบว่า ปัญหา ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ คือ (1) ยังไม่มีแนวทางการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬที่เป็นรูปธรรม (2) การจัดการท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบ (3) ยังไม่มีรูปแบบ การท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่ท่องเที่ยวได้นานขึ้น รวมทั้งสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว (4) ขาดแนวทางการอนุรักษ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่และกิจกรรมเพิ่มเติมในพื้นที่เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเห็นถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับมีการแบ่งความรับผิดชอบชัดเจน (Christensen R.& Knezek, G. 2017)

จากปัญหาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวสู่การเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หน่วยงานที่มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหา คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้แนวทางการแก้ไขปัญหาอาจทำได้โดยการหาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์มาวิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เพื่อศึกษาศักยภาพ บทบาทหน้าที่ ปัญหาและอุปสรรค พร้อมหาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน อันเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้อง รอคอยความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เชิงปริมาณ) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 2 จังหวัด จำนวน 814,069 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชน ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 2 จังหวัด ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ประชาชน ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 2 จังหวัด จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) ผู้วิจัยใช้การสุ่มที่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วน เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรในเขตจังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ จำนวน 2 จังหวัด ให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในการหาสัดส่วนที่เหมาะสม ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูล

องค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 10 คน ในเขตจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 1 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เป็นจำนวน 10 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เป็นผู้บริหารการปกครองระดับหมู่บ้านขึ้นไป หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงปริมาณ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ของการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ในพื้นที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ เป็นมาตรฐานบัญญัติ และเรียงลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริม ด้านการประสานงาน และ ด้านการสนับสนุน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิธีปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงคุณภาพ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตาม ของแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม 2. กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ 3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง 4. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น .878 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุง

สมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ 2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดย กำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ในประเด็น และเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น 3. ผู้วิจัยและคณะได้ร่วมการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้นและใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป 4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงปริมาณ) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคายและบึงกาฬ จำนวน 2 จังหวัด หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงคุณภาพ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ รวมเป็นจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการ

ศึกษาวิจัยต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) ในการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรณข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล ให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรณข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็น รายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2. การวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความ และนำเสนอ ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) ระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.37) ด้านการส่งเสริม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.08$ S.D.=.17) และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ X_4 ด้านการประเมินผล X_3 ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ

3) ควรมีการส่งเสริมที่พักรถที่ให้นักท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถดึงดูดด้านการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจากประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ เช่น วิทยุ แผ่นพับ โฆษณา อย่างครบวงจร ทั้งมีแก้ไขปัญหโดยร่วมมือกับชุมชน และให้หน่วยงานรัฐเข้ามาส่งเสริมในการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่านภาคีเครือข่ายอย่างครบวงจร จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการประสานงานอย่างจริงจัง โดยให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจประสานงานถ่ายทอดความรู้กับนักท่องเที่ยวเรื่องต่างๆ โดยการสร้างความประทับใจด้วยความพึงพอใจ ความเอาใจใส่และความต้องการของนักท่องเที่ยวในการบริการประสานงานด้านต่างๆ ให้คำแนะนำจากหน่วยภาครัฐอย่างจริงจัง และภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและจัดหาเอกสารและสิ่งของที่จำเป็นทั้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

1) ระดับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับการบริหาร

จัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.11$ S.D.=.37) ด้านการส่งเสริม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.08$ S.D.=.17) และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.01$ S.D.=.68) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชธมน วงศ์คำและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุมชนมีความต้องการและยินดีเปิดชุมชนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว และชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน (2) รูปแบบการท่องเที่ยวจากด้วยการค้นหาอัตลักษณ์ กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวด้วย กระบวนการสนทนากลุ่มได้โปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว (3) การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยวิทยากรให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การบริการ จัดอาหาร ที่พักการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาและการศึกษาดูงาน ณ บ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยว (4) การเปิดชุมชนรองรับนักท่องเที่ยวจริง ไม่ว่าจะเป็นการต้อนรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและอาหาร ตลอดจนสถานที่ พร้อมการรับประกันจากนักท่องเที่ยวในระดับดีมาก พร้อมข้อเสนอแนะในการจัดท่องเที่ยวเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่อไป

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและบึงกาฬ โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ X_4 ด้านการประเมินผล X_3 ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425 และ .278 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์พลอย อินสว่างและคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดตรัง อย่างมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดตรังมีมากมายหลายแห่งครอบคลุมทั้ง 10 อำเภอ โดย

นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ความคาดหวังและการรับรู้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดตรัง พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คาดหวังในด้านของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์มากที่สุด และด้านภาพลักษณ์ของ สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้จากประสบการณ์จริง แต่สำหรับในด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวแล้วกลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมความสะอาด เช่น ร้านค้าชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่คอยให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารยังมีไม่เพียงพอ สำหรับกระบวนการ การมีส่วนร่วมนั้น คณะผู้วิจัยสามารถออกแบบกระบวนการมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนใน ชุมชนที่จะร่วมช่วยกันพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนให้มีความยั่งยืน ตั้งแต่การวางแผน การคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติและการควบคุมดูแล

3) ควรมีการส่งเสริมที่พักที่ให้นักท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมที่สามารถดึงดูดด้านการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจากประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ เช่น วิทยุ แผ่นพับ โฆษณา อย่างครบวงจร ทั้งมีแก้ไขปัญหาโดยร่วมมือกับชุมชน และให้หน่วยงานรัฐเข้ามาส่งเสริมในการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งให้หน่วยงานท้องถิ่นส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่านภาคีเครือข่ายอย่างครบวงจร จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการประสานงานอย่างจริงจัง โดยให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจประสานงานถ่ายทอดความรู้กับนักท่องเที่ยวเรื่องต่างๆ โดยการสร้างความประทับใจด้วยความพึงพอใจ ความเอาใจใส่และความต้องการของนักท่องเที่ยวในการบริการประสานงานด้านต่างๆ ให้คำแนะนำจากหน่วยภาครัฐอย่างจริงจัง และภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและจัดหาเอกสารและสิ่งของที่จำเป็นทั้งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งหทัย ขอผลกลางและคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวเชียงคานเพื่อรับประทานอาหารท้องถิ่น และไปแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม เช่น ถนนคนเดินและแก่งคุดคู้ 2) ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ศักยภาพของท้องถิ่นมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4) ที่ว่า

การอำเภอเชียงคานมีบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นหัวหน้าส่วนราชการและร่วมวางแผนกับ อพท. เป็นระยะเวลา 3 ปี 5) ปัญหาและอุปสรรคในท้องถิ่น คือ การขาดบุคลากรและงบประมาณ และ 6) การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเชียงคานสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายจัดให้องค์กรและสังคมหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนให้กับหน่วยงาน เพื่อจะช่วยเหลือการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุกๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและความปลอดภัยของการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนในบริบทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบาย มีแบบแผนในการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนอย่างชัดเจน ซึ่งนำเอาการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามความเหมาะสมและสามารถนำเอานโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 รมรณรงค์ให้การบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนปฏิบัติภายในชุมชนอย่างจริงจัง

2.2 ผู้นำชุมชนควรกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดน โดยมีแบบแผนอย่างชัดเจนเป็น กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดการมีส่วนร่วม การเสียสละ ทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ควรให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ในจังหวัดลงมือปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เต็มความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนไปปรับใช้ในจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน

3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนจังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวชายแดนที่มีความสำคัญต่อทุกภาคส่วนในจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- กชธมน วงศ์คำ ชาตรี ไกรพิรพรรณ เวธกา มณีเนตร. (2561). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วันวิสาข์ พลอย อินสว่าง, ดุสิตพร ฮกทา และ อัญชิษฐา กิมภู. (2563). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดตรังอย่างมีส่วนร่วม. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2552). สุขภาวะทางเพศในผู้สูงอายุ. วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, (10)2, 1-13.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง กันตภณ แก้วสว่าง. (2564). แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- Christensen, R. & Knezek, G. (2017). Relationship of Middle School Student STEM Interest to Career Intent. *Journal of Education in Science, Environment and Health*, 3(1), 1-13.
- Richard, G. & Musters, W. Eds. (2010). *Cultural tourism research method*. Wallingford, Oxfordshire , UK: Cambridge, Mass.
- Richards, G. and Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture. *Tourism management*, 27, 1209 – 1223.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.
-

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่ โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี*

THE APPLICATION OF INNOVATION TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE IN THE COMMUNITY ACCORDING TO THE NEW THEORY KHOK NONG NA MODEL IN UDON THANI PROVINCE

บุญเพ็ญ สิทธิวงษา

Boonpeng Sittivongsa

พระมหาพงศ์ทราทิตย์ สุธีโร

Phramaha Pongtaratid Sutheero

อาทิตย์ แสงเฉวง

Artit Saengchawek

พร้อมพล สัมพันธ์โน

Promphol Samphanthano

มนตรี รอดแก้ว

Montri Lodgaew

ธวัชณ์ ชาวโพธิ์

Thanawat Chaopho

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีเหตุผล 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพ

* Received 20 September 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

ชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี การวิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และสัมภาษณ์ 10 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน ตัวแปรตามทั้ง 3 ด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ($\bar{x}=3.07, S.D.=.38$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=3.11, S.D.=.37$) ด้านการประสานงานร่วมกัน ($\bar{x}=3.08, S.D.=.17$) และด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{x}=3.02, S.D.=.69$) ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X_3) ด้านความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยว (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .375 ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนา ด้านการประสานงานร่วมกัน ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนวัตกรรมกับภาคการตลาดเพื่อกระจายสินค้าโดยใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดหาวัตถุดิบเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน จำเป็นต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีใหม่อย่างมีแบบแผนโครงสร้าง ทั้งหน่วยงานท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ควรนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่ หน่วยงานภาครัฐควรนำสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยการสร้างช่องทางพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การประยุกต์, นวัตกรรม, หลักทฤษฎีใหม่, โคกหนองนาโมเดล

Abstract

The reasons for this research were 1) to study the application of innovation to improve community quality of life according to the New Theory of Khok Nong Na Model in Udon Thani Province, 2) to study factors influencing the application of innovation to improve community quality of life according to the New Theory. Khok Nong Na Model in Udon Thani Province 3) to study the development of the application of innovation to improve community quality of life according to the New Theory Khok Nong Na Model in Udon Thani Province. This research uses a mixed research method. A sample of 400 people was determined by the sample size by Taro Yamane's calculation formula, using a multistage random sampling method, and 10 people were interviewed by purposive selection. Quantitative data using descriptive statistics and multiple regression analysis. Data from in-depth interviews using content analysis methods.

The results showed that 1) Level of application of innovation to improve community quality of life according to Khok Nong Na Model New Theory in Udon Thani Province, dependent variables in all aspects The dependent variables in 3 aspects found that the application of innovation to improve the quality of life in the community according to the Khok Nong Na Model New Theory in Udon Thani Province ($\bar{x} = 3.07, S.D. = .38$), in descending order as follows: Media promotion and public relations ($\bar{x} = 3.11, S.D. = .37$), coordination ($\bar{x} = 3.08, S.D. = .17$) and folk wisdom promotion ($\bar{x} = 3.02, S.D. = .69$), respectively. 2) Factors influencing the application of innovation to improve community quality of life according to the new theory, Khok Nong Na Model in Udon Thani Province Overall in all aspects, it was found that the assistance from the network partners (X_3) Travel assistance (X_6) The predictor coefficients in raw scores (b) were .425, .375, respectively. 3) Development Guidelines Co-ordination There should be coordination with other relevant work to

operate in a systematic manner. Whereas the government should coordinate with the local authorities, farmers should coordinate with the network of partners to assist with the innovation-related agencies and the market sector to distribute products using the innovations involved in procuring innovations to improve the quality of life in the community. Promotion of local wisdom It is necessary to use local wisdom to integrate with innovation to promote innovation and folk wisdom to seriously improve the quality of life of the community according to the new theory by using innovations in combination with new theoretical principles structured Both local authorities develop a concrete quality of life in the community. Promotion of media and public relations Media technology should be used to improve the quality of life in the community according to the new theory. Government agencies should bring communication and public relations for development by creating a channel to improve the quality of life in the community according to the new theory of the Khok Nong Na model with efficiency.

Keywords: Application, Innovation, New Theory, Khok Nong Na Model

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องการพัฒนาจึงทำให้โครงสร้างของประเทศยังคงต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพื่อความจำเป็นจะต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านอสังหาริมทรัพย์ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้ในระบบเศรษฐกิจด้านการเกษตรจึงมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งแหล่งเงินทุนที่สำคัญของประเทศมีอยู่ 2 แหล่งด้วยกัน คือแหล่งเงินทุนภายในประเทศและแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศจะได้มาจากการกู้ยืม ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขาดเสถียรภาพ (กมลมาลย์ วิรัตน์เศรษฐสิน และคณะ, 2553) จากสถานการณ์ในปัจจุบันการทำการเกษตรได้รับผลกระทบทั้งในด้านสภาพแวดล้อมจากภัยธรรมชาติต่างๆ ด้าน

ย่อมมีผลกระทบต่อผลผลิตทำให้รายได้จากการขายผลผลิตไม่แน่นอนและไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ราคาพืชทางการเกษตรขายไม่ได้ตามที่คาดหวังหรือคาดการณ์ตามที่นโยบายรัฐบาลสนับสนุนทางการเกษตรแต่ยังไม่ทั่วถึง โดยอาจมีความรู้ในการทำการเกษตรไม่ดีพอ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตลดต่ำลง ถึงแม้ภาครัฐจะมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องก็ตาม (दनัย จันทรเจ้าฉาย, 2552)

เกษตรกรรมเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตคนไทยมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ยุค Thailand 1.0 จนถึงยุค Thailand 4.0 นับได้ว่าเป็นยุคของเกษตรอัจฉริยะ ทั้งด้านเทคนิคและกระบวนการ โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการเกษตรเป็น วิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบของเศรษฐกิจที่มีการขับเคลื่อนด้วยวิธีการ ผสมผสานด้วยนวัตกรรม แต่ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ที่ว่าด้วยเรื่องเกษตรกรรมแบบ ผสมผสานด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาปรับเปลี่ยนและมีการ ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในด้านการเกษตร โดยอาศัยเครือข่ายที่มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ แก่เกษตรกรเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และยังสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม เทคโนโลยีที่มีความคุ้มค่าในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งยังนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการเอื้อให้ เกิดประโยชน์ด้านการเกษตรแบบผสมผสานที่มีความหลากหลายในแต่ละกระบวนการอย่างมี ประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและทันสมัยอย่างมากเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับการ ถ่ายทอดสื่อทางการเกษตรจึงมีความหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อนิทรรศการ โมเดลจำลอง สื่อ วิดีโอ และสื่อต่างๆ แต่ในหลักความเป็นจริงตรงกันข้ามการเรียนรู้ทางการเกษตรยังไม่ได้รับ ความนิยมมากเท่าที่ควรในยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งอาจมองได้ว่าเทคโนโลยีนั้นเป็นสื่อที่มีความ เหมาะสมแก่กระบวนการนำมาปรับใช้ทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในการทำ การเกษตร เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่หรือเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแก่ราษฎร ทั้งนี้เพื่อช่วยในการทำ การเกษตรของประชาชน โดยเฉพาะหนึ่งในโครงการที่พระองค์ทรงพระราชทานในการแก้ไข ปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎร ได้แก่ โคกหนองนาโมเดล นั้นถือได้ว่าเป็นโครงการใน พระราชดำริในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยวิธีการและกล ยุทธ์ด้านการบริหารน้ำและพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร

และฝึกให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือพึ่งพาตนเองทั้งให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีพื้นฐานของชีวิตที่มีความมั่นคง มีความอยู่ดี กินดี มีสุขและยั่งยืน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550)

จังหวัดอุดรธานีเป็นพื้นที่ที่มีประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นพื้นที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักตามลักษณะของภูมิประเทศ และมีการประยุกต์วิธีการทำการเกษตรที่มีความหลากหลายแต่ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ แนวทางเลือกยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของโคกหนองนาโมเดลมาปรับใช้ในพื้นที่เกษตรเพื่อสร้างระบบการผลิตในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน การนำโคกหนองนาโมเดลมาปรับใช้เพื่อการกักเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาในพื้นที่โดยอาศัยการจัดการที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการปรับพื้นที่เป็นโคกหนองนา ร่วมกันในการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุดรธานียังขาดความรู้ในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการทำเกษตรแบบโคกหนองนาโมเดลอย่างมากในรูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน (บุญเพ็ง สิทธิวิชา, 2562) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความปัญหาในการดำรงชีวิตที่มีการพัฒนาไปสู่โลกาภิวัตน์มากกับการเปลี่ยนแปลงของระบบกลไกทางการบริหารประเทศในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี วิถีชีวิตกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยการนำมาเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่และมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตชุมชน โดยใช้หลักคำถามในการวิจัยว่าปัจจัยที่มีอิทธิพล มีอะไรบ้าง มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่อย่างไร ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้เห็นคุณภาพวิถีชีวิตการประยุกต์ใช้นวัตกรรมกับปัจจัยที่มีอิทธิพล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ที่ระดับความเชื่อมั่น 89% และจำนวนทั้งหมดนี้ได้มาจากการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด จำนวน 1,117,988 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นี้มีความครบถ้วน ครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 400 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 2) เป็นผู้บริหารการระดับหัวหน้าขึ้นไป หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคก

หนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ 1) การ

วิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิดในแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

1) ระดับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี (โดยภาพรวมทุกด้าน) ตัวแปรตามทั้ง 3 ด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ($\bar{x}=3.07, S.D.=38$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=3.11, S.D.=.37$) ด้านการประสานงานร่วมกัน ($\bar{x}=3.08, S.D.=.17$) และด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{x}=3.02, S.D.=69$) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านความช่วยเหลือ

จากภาคีเครือข่าย (X_3) ด้านความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยว (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .375 ตามลำดับ

3) แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่

ด้านการประสานงานร่วมกัน ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนวัตกรรมกับภาคการตลาดเพื่อกระจายสินค้าโดยใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดหาวัตถุดิบเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน จำเป็นต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีใหม่อย่างมีแบบแผนโครงสร้าง ทั้งหน่วยงานท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ควรนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่ หน่วยงานภาครัฐควรนำสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยการสร้างช่องทางพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1) ระดับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน ตัวแปรตามทั้ง 3 ด้าน พบว่าการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี ($\bar{x}=3.07, S.D.=38$) โดยเรียงลำดับด้านมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ($\bar{x}=3.11, S.D.=.37$) ด้านการประสานงานร่วมกัน ($\bar{x}=3.08, S.D.=.17$) และด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ($\bar{x}=3.02, S.D.=69$) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิพัฒน์ ชารี (2562) การศึกษาการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร

จังหวัดสกลนคร เพชรบุรีและฉะเชิงเทรา. ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และคำถามในการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยทำการกำหนดประเด็นต่างๆ ของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะตอบคำถามของการวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงข้อจำกัดในการพัฒนาการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ที่ต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ ศึกษาหาแนวทางการเกษตรที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ควบคู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างยั่งยืน

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย (X_3) ด้านความช่วยเหลือจากการท่องเที่ยว (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .425, .375 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสสุตา ทองแก้ว และชนินทร์ จักรภพโยธิน (2559) การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างนโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายรัฐไม่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .060$, NS) 2) การเกษตรทฤษฎีใหม่ไม่มีอิทธิพลต่อการแก้ปัญหาวิกฤตยางพาราภาคใต้ โดยมีความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .160$, p)

3) แนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุดรธานี

ด้านการประสานงานร่วมกัน ควรมีการประสานงานกับงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยที่ภาครัฐควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเกษตรกรรมมีการประสานงานกับเครือข่ายภาคีให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนวัตกรรมกับภาคการตลาดเพื่อกระจายสินค้าโดยใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดหาวัตถุดิบเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา มุลซารีและคณะ (2562) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 53.57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.95 มีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.53 คน เกษตรกรทั้งหมดมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 11.46 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 46,000 บาท ต่อปี และมีรายได้ต่อปี เฉลี่ย 82,798 บาทต่อปี 2) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.9 สามารถทำการเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ใน

สระเพื่อบริโภคและสร้างรายได้ มีการจัดสรรพื้นที่ ประมาณร้อยละ 30 เพื่อปลูกข้าว ร้อยละ 96.3 สามารถแบ่งพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ทำการเกษตร 3) ร้อยละ 61 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 89 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 83 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 6 ได้รับความรู้ จากเพื่อนบ้าน 4) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า รายได้ภาคการเกษตร ราย ได้ต่อปี จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 5) เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.6 ประสบปัญหาปัญหาภัยธรรมชาติ รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนแรงงานและโครงการภาครัฐมีน้อยไม่ถึง

ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน จำเป็นต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการกับนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง โดยการใช้นวัตกรรมผสมผสานกับหลักทฤษฎีใหม่อย่างมีแบบแผน โครงสร้าง ทั้งหน่วยงานท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี มณีเนตร (2558) การขยายผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา. ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า ในชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ 4 กิจกรรม คือ การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงหมูหลุม ทำให้ชาวบ้านมีรายได้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เกิดการพึ่งตนเองช่วยเหลือกันในชุมชน และมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน กิจกรรมน้ำส้มควันไม้ การทำน้ำส้มควันไม้ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีโดยนำวัตถุดิบและอุปกรณ์ที่สามารถหาได้จากพื้นที่ภายในบ้านหรือชุมชนมาใช้ประโยชน์ กิจกรรมการทำน้ำหมักชีวภาพ ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่าย หลักการทำปุ๋ย ไม่ยุ่งยากมีโดยนำวัตถุดิบและสิ่งของที่เหลือจากการอุปโภคที่สามารถหาได้จากพื้นที่ภายในบ้านหรือชุมชนมาใช้ประโยชน์และกิจกรรมการทำน้ำยาอเนกประสงค์ ชุมชนผลิตเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือนในชุมชน ส่วนการขยายผลเป็นการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

ด้วยหลักการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชนมีวิธีการ 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแกนนำในการพัฒนา (ครัวเรือนแกนนำ) เลือกครัวเรือนที่สนใจ และมีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2) การเรียนรู้ตนเองและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา จัดประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้ โดยการคิดวิเคราะห์ สภาพของครอบครัวสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และเรียนรู้การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้และศึกษางานเศรษฐกิจพอเพียง จัดเวทีบรรยายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมการศึกษาดูงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในชุมชน

ด้านสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ ควรนำเทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่ หน่วยงานภาครัฐควรนำสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยการสร้างช่องทางพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริน แมนเหมือน (2560) เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน. ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาตาม วัตถุประสงค์นั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการแก้ปัญหา ช่วยให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนให้ความสำคัญของความพออยู่พอกินซึ่งมีผลต่อเกษตรกรที่สำคัญเป็นแบบอย่างที่ดีให้ดำเนินชีวิตบนทางสายกลางมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักประมาณตนเอง รู้จักคิด อยู่ใช้กินอย่างพอเพียง เป็นแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งโครงการพระราชดำริมากกว่า 4,000 โครงการ เป็นโครงการที่มุ่งในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการอยู่อย่างสมดุลระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติโดยมีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงให้กับเกษตรกรทุกหมู่เหล่าอย่างกว้างขวางและยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การประสานงานร่วมกันควรมีการประสานงานโดยใช้เวทีประชาพิจารณ์แบบสร้างสรรค์ นำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านควรมีการไปปฏิบัติอย่างมีแบบแผนโครงสร้างการประเมินติดตามการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายต่างๆ ในกลุ่มที่จะนำมาเป็นตัวอย่างการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การสร้างเสริมสื่อและประชาสัมพันธ์ควรให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยส่วนท้องถิ่นในการทำงานที่มีการกำหนดประชาสัมพันธ์เชิงรุกสร้างความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบการบูรณาการอย่างมีระบบและแบบแผนตามยุคสมัยปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 รมรณรงค์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจแผนโครงสร้างในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลร่วมกันมีแนวทางการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรให้บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลร่วมกันอย่างมีคุณภาพ โดยอาศัยยึดหลักการและวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรให้บุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยร่วมติดตามประเมินผล สร้างสรรค์ลักษณะนิสัยพัฒนาในเชิงบวกในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน โดยการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

3.1 ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ถึงรูปแบบวิธีการ และนำแบบแผนโครงสร้างที่ชัดเจนประกอบกับการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนมาประยุกต์ใช้ ในการรณรงค์เรื่องการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลในเขตจังหวัดอุดรธานี ควรเน้นการขับเคลื่อนที่มีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดลให้มีทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอย่างจริงจัง

3.3 ควรศึกษาในการนโยบายนโยบายเกี่ยวกับนวัตกรรมของภาครัฐเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนตามหลักทฤษฎีใหม่โคกหนองนาโมเดล โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่างๆ ตามนโยบายที่ภาครัฐกำหนด และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในสังคมให้มากในครั้งต่อไปในเขตพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลมาลย์ วรรณเศรษฐสิน และธาดา วิมลวัตรเวที. (2553). การพัฒนารูปแบบการอบรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการดำเนินชีวิตของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขวัญตา มูลขารี และคณะ. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารแก่นเกษตร, (47)1, 1059- 1064.
- दनัย จันท์เจ้าฉาย. (2552). White Ocean Strategy กลยุทธ์น่านน้ำสีขาว. กรุงเทพมหานคร: ดีเอ็มจี.
- บุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, (9),2, 636-646.

- นิธิพัฒน์ ขารี. (2562). การศึกษาการประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรจังหวัดสกลนคร เพชรบุรีและฉะเชิงเทรา. ใน ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาวดี มณีเนตร. (2558). การขยายผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- จริน แม้นเหมือน. (2560). เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล: วิทยาลัยการทัพบก.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก <http://www.chaipat.or.th>.
- วิศรุตฯ ทองแถมแก้ว และชนินทร์ จักรภพโยธิน. (2559). การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างนโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาวิกฤตอย่างพาราภาคใต้. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(3), 128-148.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_Draftplan-Aug2017.pdf
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis.^{3rd}ed. New York: Harper and Row Publications.

การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดอุดรธานี*

ADMINISTRATION OF TAX COLLECTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS OF UDON THANI PROVINCE

อาทิตย์ แสงเงว

Artit Saengchawek

บุญเพ็ญ สิทธิวงษา

Boonpeng Sittivongsa

สุขพัฒน์ อนนท์จารย์

Sukhapat Anonjarn

วีรณช พรหมจักร

Weeranuch Promjak

วิระยา พิมพ์พันธ์

Wiraya Pimpun

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

Email: artit.sea@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษี ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปร

* Received 20 September 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

แบบเป็นลำดับ ประกอบการอภิปรายผล และผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.12$ S.D.=.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.10$ S.D.=.34) ด้านบริการสาธารณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.19) และด้านประสิทธิผล อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.00$ S.D.=.69) ตามลำดับ 2) ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) ได้แก่ ด้านหลักอำนาจความสะดวก (X_4) ด้านหลักความประหยัด (X_3) ด้านหลักความเป็นธรรม (X_1) ค่าสัมประสิทธิ์ (B) ของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ .420, .276 และ .041 ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษี ต้องจัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดและค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีต่ำที่สุด ตลอดจนการชำระภาษีที่เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถชำระได้หลากหลาย ควรมีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และในบางครั้งการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากหน่วยงานอื่นหรือข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้องจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภาษี แต่ก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หากได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากอัตราภาษีและฐานที่นำมาคำนวณภาษีในการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีความแตกต่าง เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินในท้องถิ่นซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในตัวเมืองเป็นพื้นที่ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นอัตราภาษีที่จัดเก็บและฐานภาษีจึงสมควรที่จะใช้อัตราที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร, การจัดเก็บ, องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

Abstract

The tasks of this paper will be 1) to study the needs of tax groups, 2) to study the factors of tax workers, and 3) to study ways to address the needs of researchers using the required research model to write Qualitative and quantitative research of quantitative research, a sample of 400 people By using the frequency distribution statistics and percentage of respondents. Analyzes were presented in a table using mean statistics and standard deviation Multiple regression analysis using ordinal variable selection method accompanying the discussion and 10 qualitative informants Descriptive data were analyzed by selecting and categorizing the data organize information into a system Prepare an editorial and analyze the data Then the data will be written into a report according to the objectives of the research study.

The results showed that 1) Tax collection administration of local administrative organizations in Udon Thani Province, dependent variables in all aspects found that tax collection administration of local administrative organizations in Udon Thani province was at a moderate level ($\bar{X}=3.12$ S.D.=.31), in order of descending as follows: The development of revenue collection was moderate ($\bar{X}=3.10$ S.D.=.34), public service was moderate ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.19), and effectiveness was moderate ($\bar{X}=3.00$ S.D.=.69) number. 2) Administrative Factors of Tax Collection of Local Administrative Organizations in Udon Thani Province (Overall all aspects), namely, convenience(X4), economy(X3), fairness(X1), coefficients (B) of all 3 predictive variables were .420, .276 and .041 respectively. 3) Guidelines for the development of tax collection management, Must be collected must bear the least burden on the taxpayer and the lowest cost of collecting tax. as well as tax payment that opens channels for the public to pay in a variety of ways should be linked to multiple agencies and sometimes receiving inaccurate information from other agencies or inaccurate existing information, resulting in discrepancies in tax assessments

But it can be corrected if given the correct information. From the tax rate and the tax base used to calculate the tax in different local taxation together with the use of assets that are different Due to the nature of the local property, most of the land is agricultural and the city is a commercial area. Therefore, the tax rate collected and the tax base should be different.

Keywords: Administration, Storage, Local Administrative Organization

บทนำ

การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้องมีการกำหนดว่า รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ ซึ่งโดยรวมแล้วพบว่ามาตราทั้งหมดกล่าวถึงการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะโดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบรวมทั้งกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย (วุฒิสภา ต้นไชย, 2559)

การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งให้ท้องถิ่นได้มีอำนาจในการจัดการเพื่อการพัฒนาด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานและส่วนราชการที่ดำเนินงานในท้องถิ่นให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องรับ

ภารกิจหน้าที่จัดบริการด้านการอนามัยครอบครัว การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล สถานอนามัยหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนต้องเปลี่ยนสถานภาพไปอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล เทศบาลแทน ปัญหาการโอนถ่าย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณในการจ้างบุคลากรด้าน สาธารณสุข รายได้มีไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ด้านสาธารณสุข สำหรับให้บริการประชาชน งบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการบริหารงานใน ตำบลและการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม เพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบล แต่ก็ทำให้ไม่เกิดการยอมรับการดำเนินงานที่จะสามารถประสานการทำงานที่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควรได้ (อรทัย กิกผล, 2552)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมี อำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ภายใต้ กระบวนการหรือข้อบังคับแห่งกฎหมายที่มีหน้าที่หลายประการ โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนา ท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญรุ่งเรืองและสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติสภาท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำหนดให้องค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร มีบุคลากร มีรายได้ สามารถตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อ ตอบสนองความต้องการและปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรายได้จากภาษีที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองจาก ประชาชนในแต่ละท้องที่ตามพระราชบัญญัติได้กำหนดขึ้นตอนกระจายอำนาจให้องค์การ บริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้ 1) ภาษีป้าย 2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน 3) ภาษีบำรุง ท้องที่ การจัดเก็บภาษีที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ต้องการเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่จัดให้แต่ละปี สาเหตุมาจากหลายปัญหา เช่น แหล่งรายได้ไม่ อยู่ในที่เจริญทำให้เอกชนไม่ไปลงทุน หรือบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดเก็บ ภาษีการจำแนกเจ้าของทรัพย์สินว่าใครอยู่ในข่ายเสียภาษีและใครไม่อยู่ในระบบที่ได้รับการ ยกเว้น ไม่ได้ติดตามเร่งรัดหรือแม้แต่ข้อมูลพื้นฐานภาษี ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับโอนมาจาก หน่วยงานเดิมไม่มีความสมบูรณ์และครบถ้วน (โกวิทย์ พวงงาม, 2559)

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่อย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาการจัดเก็บภาษียังเกิดขึ้นจึงทำให้ เกิดผลการจัดเก็บได้ไม่ครบถ้วน ทำให้ไม่สามารถประมาณการของยอดเงินภาษีที่จัดเก็บรายได้

จากฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี 2564 ได้พบว่า จำนวนผู้ค้างชำระภาษีมีจำนวนมากส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาจากแหล่งรายได้ไม่ตรงกับการเรียกเก็บภาษี นั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดเก็บภาษีในปีที่ผ่านมา มีปัญหาและสะสมอย่างต่อเนื่องไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ได้ตั้งเป้าไว้ และไม่ได้รับความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการประชาชนเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี จึงทำให้ขาดรายได้เพื่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานีนำไปแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญในเขตจังหวัดอุดรธานี ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่น และผู้นำชุมชน แล้วเอาผลสรุปมา

วิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดอุดรธานี จำนวน 266,732 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดจังหวัดอุดรธานี จำนวน 266,732 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่能够提供ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางการการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี โดยแยกเป็น 1 กลุ่มๆ 10 คน เป็นจำนวน 10 คน ในเขตจังหวัดมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 1 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นแนวทางการการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี โดยแยกเป็น 1 กลุ่มๆ 10 คน เป็นจำนวน 10 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี เป็นผู้บริหารส่วนท้องถิ่นขึ้นไปหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้ แบบสอบถาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในจังหวัดอุดรธานี ที่สำหรับเป็นแนวทางสำหรับสร้างเครื่องมือวิจัย

2. กำหนดขอบเขตของข้อคำถามจากตัวแปรที่จะศึกษาให้ครอบคลุมทั้งตัวแปรแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา กล่าวคือ คำถามในแต่ละข้อของเครื่องมือจะต้องวัดได้ตรงตามเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัดโดยการนำคำถามแต่ละข้อไปตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาว่าสอดคล้องตรงตามข้อมูล และตัวชี้วัดที่กำหนด หรือไม่ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ นำไปคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง

4. นำเครื่องมือที่ผ่านความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอื่นที่ไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ที่กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดย กำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ในประเด็น และเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัย และคณะได้ร่วมการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษา และนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนา และปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารหน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำชุมชนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุดรธานี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย

2. การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล นำเสนอนายกนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในเขตจังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

4. แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง

5. รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1) การบริหารจัดการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า การบริหารจัดการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.12$ S.D.=.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.10$ S.D.=.34) ด้านบริการสาธารณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.19) และด้านประสิทธิผล อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.00$ S.D.=.69) ตามลำดับ

2) ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) ได้แก่ ด้านหลักอำนาจความสะดวก (X_4) ด้านหลักความประหยัด (X_3) ด้านหลักความเป็นธรรม (X_1) ค่าสัมประสิทธิ์ (B) ของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ .420, .276 และ .041 ตามลำดับ

3) แนวทางต้องจัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดและค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีต่ำที่สุด ตลอดจนการชำระภาษีที่เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถชำระได้หลากหลาย ควรมีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และในบางครั้งการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากหน่วยงานอื่นหรือข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้องจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภาษี แต่ก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หากได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง จากอัตราภาษีและฐานที่นำมาคำนวณภาษีในการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินในท้องถิ่นซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในตัวเมือง

เป็นพื้นที่ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นอัตราภาษีที่จัดเก็บและฐานภาษีจึงสมควรที่จะใช้อัตราที่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1) ผลการวิเคราะห์การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.12$ S.D.=.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.10$ S.D.=.34) ด้านบริการสาธารณะ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.19) และด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.00$ S.D.=.69) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ สุดดี (2557) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีเทศบาลตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม. 1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการเก็บภาษีเทศบาลตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X= 3.58$, $SD = 0.50$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($X= 3.85$, $SD = 0.49$) และด้านสถานที่ ให้บริการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ($X= 3.68$, $SD = 0.50$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้าน ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับบำรุงภาษีท้องที่ ($X= 3.45$, $SD = 0.50$) และด้านวิธีการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ($X= 3.37$, $SD = 0.52$)

2) ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) ได้แก่ ด้านหลักอำนาจความสะดวก (X_4) ด้านหลักความประหยัด (X_3) ด้านหลักความเป็นธรรม (X_1) ค่าสัมประสิทธิ์ (B) ของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าเท่ากับ .420, .276 และ .041 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส มุนกุลกิจ (2552) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ผลการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่ามากกว่า 1 ในงบประมาณ 2547, 2548 และ 2550 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.131, 1.067 และ 1.037

ตามลำดับ และมีค่าน้อยกว่า 1 ในงบประมาณ 2549 และ 2551 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.990 และ 0.932 ตามลำดับ ในส่วนของค่าเฉลี่ย ทั้ง 5 ปีมีค่าเท่ากับ 1.031 สำหรับค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครแยกสำนักงาน พบว่ามีเพียง 2 สำนักงาน ที่มีต่ำกว่า 1 ได้แก่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 และ 15 ในส่วนของงบประมาณ 2551 ทั้ง 16 สำนักงาน มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่า 1 ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศและมาตรการของกรมสรรพากรในการเพิ่มสิทธิในการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมายและการยกเว้นรายได้บางประเภทที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี

3) แนวทางต้องจัดเก็บจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดและค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีต่ำที่สุด ตลอดจนการชำระภาษีที่เปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถชำระได้หลากหลาย ควรมีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และในบางครั้งการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากหน่วยงานอื่นหรือข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้องจึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินภาษี แต่ก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้หากได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง จากอัตราภาษีและฐานที่นำมาคำนวณภาษีในการจัดเก็บภาษีในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ประกอบกับการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินที่มีความแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินในท้องถิ่นซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและในตัวเมืองเป็นพื้นที่ที่ใช้ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้นอัตราภาษีที่จัดเก็บและฐานภาษีจึงสมควรที่จะใช้อัตราที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชลมรักษ์ วินทะไชย (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการจัดการตามหลัก 6 M โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และพิจารณาค่าความสัมพันธ์แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้าน อายุ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม หรือให้หน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชนเข้ามามีบทบาท ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.2 ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีการเลือกความสำคัญของหน่วยงานมีหน้าที่ส่วนคล้ายๆ กัน ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ต้องให้ความสำคัญในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารหรือบุคลากรท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการกำยทธศาสตร์ มีแผนในแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสมและสามารถนำยุทธศาสตร์นั้นๆ ไปปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ด้านบริการสาธารณะ ควรมีส่วนร่วมในบริการสาธารณะกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยนำแผนแม่บทย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรโดยนำไปใช้และสามารถนำยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ด้านประสิทธิภาพ ควรให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในองค์การส่วนท้องถิ่นและประชาชนได้มีส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความเอาใจใส่ ติดตามในการทำงานร่วมกันในแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ ควรศึกษาความคิดเห็นจากทุกฝ่ายในแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยร่วมกับชุมชนและภาครัฐใน

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีอย่างจริงจัง เพื่อแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ควรศึกษาการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจังหวัดอุดรธานี โดยชุมชนมีส่วนร่วม เชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยใช้พื้นที่วิจัยที่มีขนาดกว้าง และครอบคลุมทั้งปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงเป็นรูปแบบต่อการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานีอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นโดยภาครัฐและชุมชนมีส่วนร่วมในเขตจังหวัดอุดรธานี เพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการแก้ไขได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา.(2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.
- โซลมรักษ์ วินทะไชย. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พรสวรรค์ สุดดี. (2557). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีเทศบาลตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม. ใน รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มนัส มนุกุลกิจ. (2552). ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ถ่ายสำเนา.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- อรัญญ์ กักผล. (2552). เคล็ดลับการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น: บทเรียนจากรางวัลพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส เจริญ การพิมพ์ จำกัด.

การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย*
WASTE MANAGEMENT IN HEMATOLOGY SPECIAL LABORATORY
DEPARTMENT CHULALONGKORN HOSPITAL, THAI RED CROSS
SOCIETY

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร

Ntapat Worapongpat

กรทอง กบสกุล

Kornthong Kobsakun

ชาญวิทย์ อีสลาม

Chanwit Issalam

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Eastern Rajamangala University of Technology, Thailand

Email: dr.thiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการคัดแยกและส่งกำจัดขยะติดเชื้อได้อย่างถูกวิธี 2) เพื่อแก้ไขปัญหาและจัดการขยะติดเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อส่งเสริมวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคม 4) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อจากขยะติดเชื้อ 5) เพื่อสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิล เป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนา เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบรายงาน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาและแก้ไขการกำจัดขยะติดเชื้อเพื่อส่งเสริมวินัยความรับผิดชอบต่อสังคม และเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อจากขยะ วิธีการศึกษา คือ 1) แบบบันทึกรายงานขยะติดเชื้อ 2) แบบ

* Received 25 July 2022; Revised 28 December 2022; Accepted 31 December 2022

รายงานปริมาณขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลเทพรัตนนครราชสีมาแล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) มีความรู้เกี่ยวกับประเภทของขยะ, การคัดแยก และการกำจัดขยะติดเชื้อแต่ละชนิด 2) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรคัดแยกขยะ นำไปกำจัดและวิธีการป้องกันการแพร่เชื้อของขยะติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพ 3) พบว่าน้อยลง หรือ แทบจะไม่เกิดขึ้นเลย 4) พบว่าโอกาสการแพร่กระจายเชื้อจากขยะติดเชื้อลดน้อยลง 5) พบว่าสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะรีไซเคิลภายในแผนก

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การกำจัด, ขยะติดเชื้อ, บุคลากรและเจ้าหน้าที่

Abstract

This research aims to 1) To study the proper separation and disposal of infectious waste. 2) To solve problems and effectively manage infectious waste. 3) To promote discipline and social responsibility 4) To prevent the spread of infection from infectious waste. 5) To make money from recycled waste It is research for development. research tools Including report form with a sample group Personnel and staff at the Special Hematology Laboratory, King Chulalongkorn Memorial Hospital, Thai Red Cross Society were selected by purposive sampling. Then use the information gathered from the study and fix the disposal of infectious waste to promote social responsibility discipline. And to prevent the spread of infection from garbage, the method of study is 1) Infectious waste report form. 2) Infectious waste quantity report form from Theparat Nakhon Ratchasima Hospital and bring the collected data. The results were analyzed in a content analysis.

The results showed that 1) had knowledge about types of waste, separation and disposal of each type of infectious waste; 2) had knowledge and understanding of waste separation. 3) It was found that it was less or almost never happened. 4) It was found that the chance of infection spreading from infectious

waste was reduced. 5) It was found that can add value to recyclable waste within the department.

Keywords: Behavior, Disposal, Infectious Waste, Personnel and Staff

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยและขยะติดเชื้อ ภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย โดยพบปัญหาเกิดจากภายในหน่วยงานไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยและขยะติดเชื้อทำให้ขยะแต่ละชนิดปะปนกัน โดยภาชนะที่รองรับมีไม่เพียงพอ รวมถึงระยะทางในการขนย้ายขยะติดเชื้อไปยังโรงพักขยะค่อนข้างไกล ซึ่งจากปัญหาเหล่านี้จึงทำให้คณะผู้จัดทำโครงการจะต้องนำข้อมูลต่าง ๆ ไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยและขยะติดเชื้อภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (คมสันต์ แร่งจบ, 2022) การบริหารและการจัดทำโครงการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ (Infection Prevention and Control Programme) เป็นหัวใจของการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับหน่วยงานโครงการประกอบไปด้วยการวางแผนนโยบายการจัดทรัพยากร (คน, งบประมาณ, วัสดุ ฯลฯ) (สายัณห์ แสงสุข, 2022) การดำเนินงาน การตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพ ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้แก่องค์กรป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลประกอบด้วย คณะกรรมการควบคุมโรคติดเชื้อ (Infection Control Committee) และคณะอนุกรรมการ (Infection Control subcommittee) ซึ่งทำหน้าที่เฉพาะด้าน เช่น คณะอนุกรรมการการควบคุมการใช้ยาต้านจุลชีพ คณะอนุกรรมการดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล หรือเป็น คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ เช่น คณะอนุกรรมการป้องกันและควบคุมเชื้อดื้อยาการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล เป็นสาระที่สำคัญในการประเมินเพื่อประกันคุณภาพของโรงพยาบาล เนื่องจากโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลเป็นโรคที่พบบ่อย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเศรษฐกิจการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลโดยการประสานงานของบุคลากรทุกระดับจะสามารถลดผลกระทบได้อย่างคุ้มค่า (Srisuwandee, T., Sindhuchao, S., & Srisuwandee, T., 2022)

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะติดเชื้อและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะติดเชื้อรวมถึงศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะติดเชื้อของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยเพื่อการศึกษาและแก้ไขการกำจัดขยะติดเชื้อเพื่อส่งเสริมวินัยความรับผิดชอบต่อสังคม และเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อจากขยะติดเชื้อวิธีการศึกษาคือการสำรวจพบซึ่งจะเป็นประโยชน์กับองค์กรที่เกี่ยวข้องและระบบสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการคัดแยกและส่งกำจัดขยะติดเชื้อได้อย่างถูกต้องวิธี ภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา
2. เพื่อแก้ไขปัญหาและจัดการขยะติดเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อส่งเสริมวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคลากรภายในหน่วยงาน
4. เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อจากขยะติดเชื้อ
5. เพื่อสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิล และนำมาแบ่งเบาพัฒนาหน่วยงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยจำนวน 12 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 100%

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน เป็นนักวิชาการกระทรวงสาธารณสุข

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบแบบรายงาน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แสดงสถิติจำนวนขยะติดเชื้อภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ตอนที่ 2 แสดงสถิติค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะติดเชื้อ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ประจำปีงบประมาณ 2564

2.2 แสดงปริมาณขยะติดเชื้อและค่าใช้จ่ายในการส่งกำจัดขยะติดเชื้อ ประจำปีงบประมาณ 2564 ได้นำแบบรายงานมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบรายงานที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึก

-แบบรายงานบันทึกปริมาณขยะติดเชื้อและอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาเพื่อจัดทำข้อมูลในด้านความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

3.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

- สํารวจข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 12 มกราคม 2565 ซึ่งมีรายละเอียดเรื่องขยะติดเชื้อและขยะมูลฝอย

-นำข้อมูลจากการศึกษามาปรึกษากับทางคณะผู้วิจัย ได้แก่ ข้อมูลจากบันทึกรายงานขยะติดเชื้อข้อมูลจากการศึกษาประเภทของขยะและขยะติดเชื้อ ข้อมูลจากการศึกษาประเภทของถังขยะแต่ละชนิด ข้อมูลจากการศึกษาวิธีการคัดแยก จัดเก็บ และนำส่งกำจัดขยะติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพ

-นำข้อมูลทั้งหมดเข้าปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาโครงการเพื่อรับคำชี้แนะ

3.3 วางแผนการดำเนินโครงการ จัดทำแผนการจัดฝึกอบรมการคัดแยกขยะให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานและพนักงานทำความสะอาดที่มีอายุงานน้อยกว่า 1 ปี ซึ่งยังไม่ได้เข้ารับการอบรมจึงทำให้ไม่มีความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้องมีการประเมินความสามารถในการคัดแยกขยะโดยจัดทำข้อสอบสำหรับให้บุคลากรภายในหน่วยงานและพนักงานทำความสะอาดทดสอบความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ภาชนะ และ ถังขยะประเภทต่างๆ สำหรับนำมาวางที่จุดทิ้งขยะ

3.5 ปฏิบัติโครงการตามที่วางแผน มีการจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรและพนักงานทำความสะอาดของหน่วยงานแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา หลังจากที่ได้ฝึกอบรมมีการทดสอบความเข้าใจจากการทำแบบทดสอบของพนักงานทำความสะอาดและเจ้าหน้าที่เพื่อประเมินความรู้และความเข้าใจ และ นำภาชนะที่รองรับและถังขยะวางตามจุดต่างๆ ในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา

3.5 ปรึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่พบ โดยปัญหาที่พบคือพนักงานทำความสะอาดที่มีการทำแบบทดสอบแล้วพบว่าได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในเรื่องการคัดแยกขยะแต่ละชนิดยังไม่ถูกต้อง เช่น ถังพลาสติกหากไม่ปนเปื้อนสามารถนำมารีไซเคิล กับถังพลาสติกที่ปนเปื้อนจัดเป็นขยะทั่วไปไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ ทางคณะผู้จัดทำโครงการจึงแก้ไขปัญหาโดยการฝึกอบรม การคัดแยกขยะอีกครั้ง และจะมีการทำบอร์ดประชาสัมพันธ์เรื่องประเภทขยะโดยละเอียดให้แก่พนักงานทำความสะอาดบริเวณจุดวางถังขยะ เพื่อเป็นการแจ้งเตือนพนักงานทำความสะอาดขณะที่เข้ามาเก็บขยะช่วงเย็นและสามารถแยกประเภทได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หลังจากมีการจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรและพนักงานทำความสะอาดของหน่วยงานแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา หลังจากที่ได้ฝึกอบรมมีการทดสอบความเข้าใจจากการทำแบบทดสอบของพนักงานทำความสะอาดและเจ้าหน้าที่เพื่อประเมินความรู้และความเข้าใจ และ นำภาชนะที่รองรับและถังขยะวางตามจุดต่างๆ ในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา ได้ความรู้เกี่ยวกับประเภทของขยะ ,การคัดแยก และการกำจัดขยะติดเชื้อแต่ละชนิด

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า บุคลากรสามารถการคัดแยกและกำจัดขยะติดเชื้อได้อย่างถูกวิธี ภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา บุคลากรภายในหน่วยงานและ

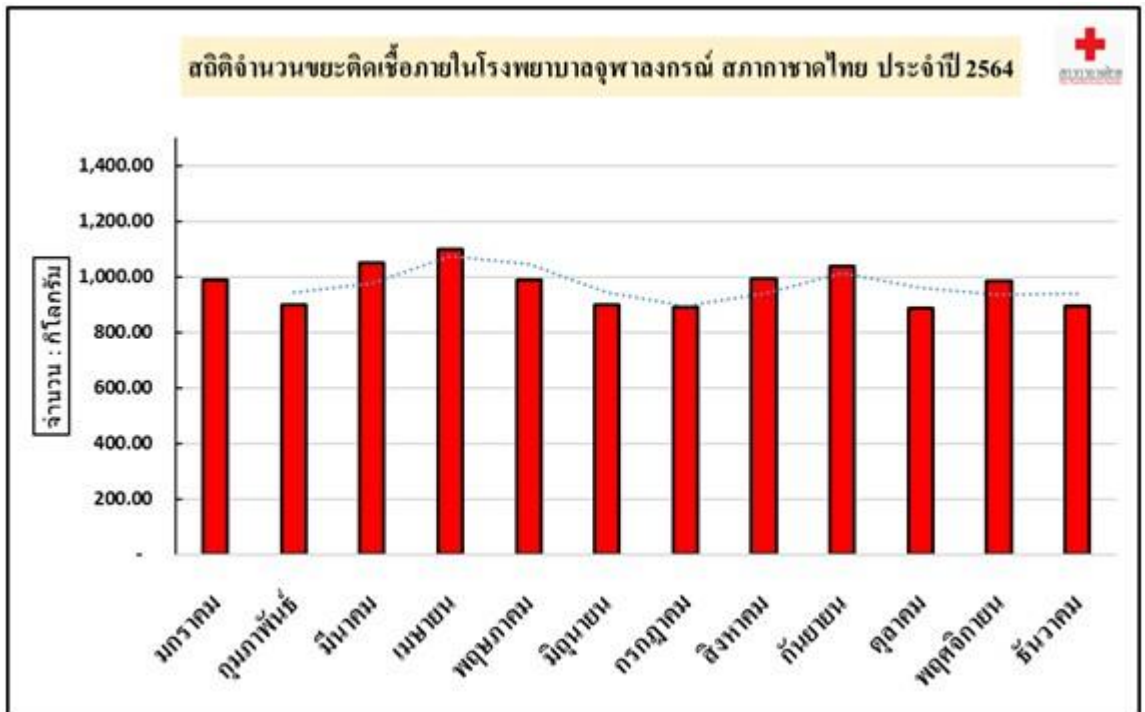

พนักงานทำความสะอาดหลังจากเข้ารับการอบรมได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรดแอมโมเนีย แยกแยะสีของถังขยะแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง เช่น ถังขยะสีแดง คือขยะติดเชื้อจะทิ้งจำพวกถุงมือ ผ้าก๊อต , เข็มฉีดยา , หลอดเลือด ถังขยะสีเขียว คือขยะทั่วไปจะทิ้งจำพวกเปลือกขนมและกล่องข้าวที่บุคลากรนำมารับประทาน และถังขยะสีเหลือง คือขยะรีไซเคิล จะทิ้งจำพวกขวดน้ำพลาสติกและกล่องกระดาษ สามารถนำส่งขยะไปยังโรงพักขยะเพื่อรอกการนำไปกำจัดและวิธีการป้องกันการแพร่เชื้อของขยะติดเชื้อมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าพนักงานทำความสะอาด และบุคลากรในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา มีวินัยในการทิ้งขยะแต่ละประเภทมากขึ้น โดยประเมินจากสถิติการทิ้งขยะที่ไม่ถูกต้อง ไม่ตรงตามประเภทของถังขยะแต่ละสี ซึ่งพบว่ำน้อยลง หรือแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย

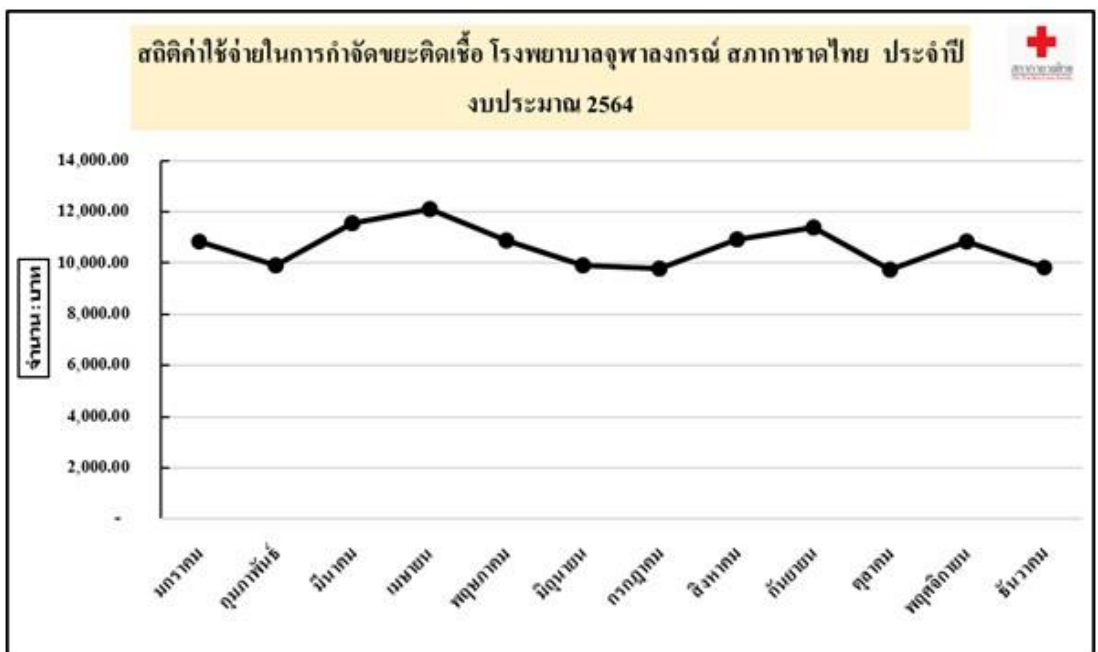
วัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่าโอกาสการแพร่กระจายเชื้อจากขยะติดเชื้อลดน้อยลง พนักงานทำความสะอาดสามารถจัดเก็บและเคลื่อนย้ายขยะติดเชื้อไปยังโรงพักเก็บขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 5 พบว่าสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ขยะรีไซเคิลภายในแผนก สามารถที่จะสร้างรายได้และนำรายได้ทั้งหมดเข้ามาแบ่งเบาภาระและพัฒนาหน่วยงานได้

ภาพที่ 1 แสดงสถิติจำนวนขยะติดเชื้อภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ประจำปี 2564

ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย หน้าที่ 7

ภาพที่ 2 แสดงสถิติค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะติดเชื้อ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สภาาชาตไทย ประจำปีงบประมาณ 2564

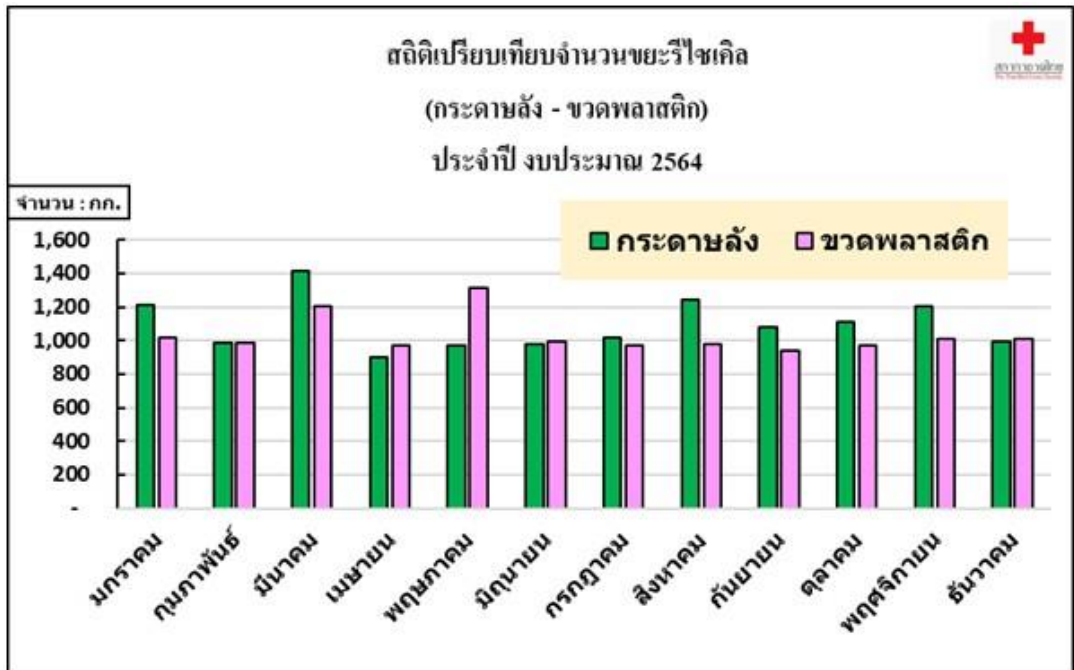
ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิต
วิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภาาชาตไทย หน้าที่ 7

เดือน	จำนวนขยะติดเชื้อ : กิโลกรัม	ราคา : กิโลกรัม	ยอดรวมค่าใช้จ่าย : บาท
มกราคม	987.00	11.00	10,857.00
กุมภาพันธ์	900.00	11.00	9,900.00
มีนาคม	1,050.00	11.00	11,550.00
เมษายน	1,100.00	11.00	12,100.00
พฤษภาคม	989.00	11.00	10,879.00
มิถุนายน	900.00	11.00	9,900.00
กรกฎาคม	889.00	11.00	9,779.00
สิงหาคม	993.00	11.00	10,923.00
กันยายน	1,036.00	11.00	11,396.00
ตุลาคม	887.00	11.00	9,757.00
พฤศจิกายน	984.00	11.00	10,824.00
ธันวาคม	894.00	11.00	9,834.00
รวม	11,609.00		127,699.00

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณขยะติดเชื้อและค่าใช้จ่ายในการส่งกำจัดขยะติดเชื้อ

ประจำปีงบประมาณ 2564

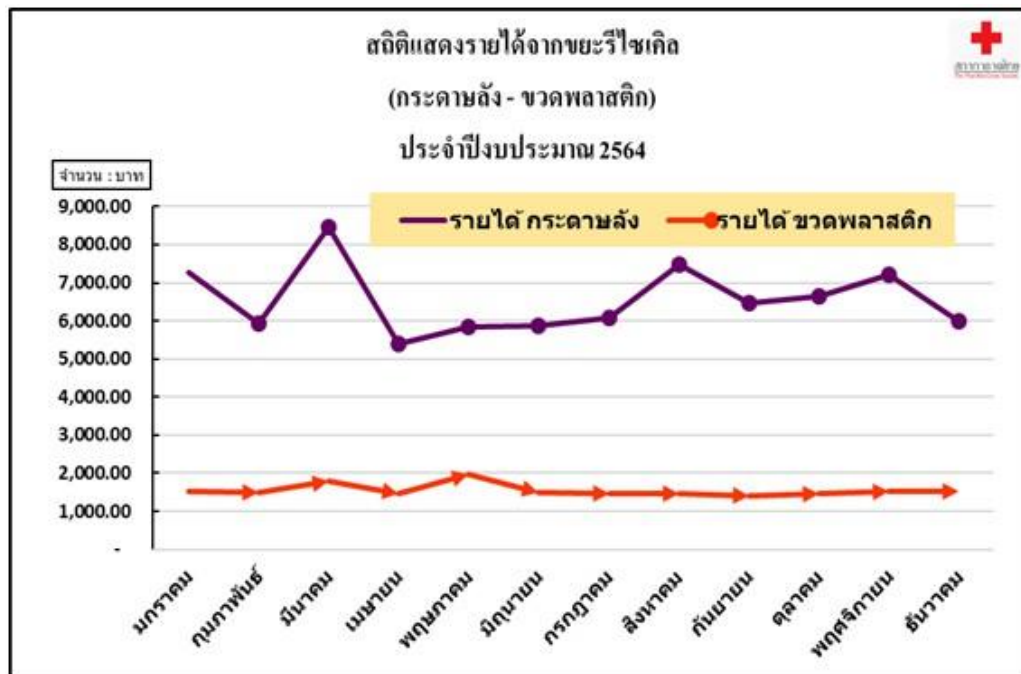
ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิต
วิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภาาชาตไทย หน้าที่ 7

ภาพที่ 3 แสดงสถิติเปรียบเทียบจำนวนขยะรีไซเคิล ผกระดาษล้ง, ขวดน้ำ

ประจำปีงบประมาณ 2564

ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย หน้าที่ 8

ภาพที่ 4 แสดงสถิติรายได้จากขยะรีไซเคิล ประจำปีงบประมาณ 2564

ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย หน้าที่ 8

เดือน	กระดาษลัง ราคากิโลกรัม ละ 6 บาท	รวมรายได้ : บาท	ขวดพลาสติก ราคากิโลกรัม ละ 1.50 บาท	รวมรายได้ : บาท	รายได้ จำนวนรวม
มกราคม	1,213.00	7,278.00	1,021.00	1,531.50	8,809.50
กุมภาพันธ์	987.00	5,922.00	989.00	1,483.50	7,405.50
มีนาคม	1,412.00	8,472.00	1,201.00	1,801.50	10,273.50
เมษายน	899.00	5,394.00	968.00	1,452.00	6,846.00
พฤษภาคม	974.00	5,844.00	1,315.00	1,972.50	7,816.50
มิถุนายน	980.00	5,880.00	998.00	1,497.00	7,377.00
กรกฎาคม	1,015.00	6,090.00	969.00	1,453.50	7,543.50
สิงหาคม	1,245.00	7,470.00	978.00	1,467.00	8,937.00
กันยายน	1,078.00	6,468.00	939.00	1,408.50	7,876.50
ตุลาคม	1,108.00	6,648.00	974.00	1,461.00	8,109.00
พฤศจิกายน	1,203.00	7,218.00	1,013.00	1,519.50	8,737.50
ธันวาคม	998.00	5,988.00	1,011.00	1,516.50	7,504.50
รวมรายได้ทั้งสิ้น		78,672.00		18,564.00	97,236.00

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายได้จำนวนขยะรีไซเคิล (กระดาษลัง - ขวดพลาสติก)

ภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ประจำปีงบประมาณ 2564

ที่มา : โครงการ การบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย หน้าที่ 8

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า บุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยการมีความรู้ความเข้าใจคัดแยก และการกำจัดขยะติดเชื้อแต่ละชนิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรและพนักงานทำความสะอาดของหน่วยงานแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับคมสันต์ แรงจบ (2022)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรดแลคติก นำไปกำจัดและวิธีการป้องกันการแพร่เชื้อของขยะติดเชื้ออย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลังจากที่ฝึกอบรมมีการทดสอบความเข้าใจจากการทำแบบทดสอบของพนักงานทำความสะอาดและเจ้าหน้าที่เพื่อประเมินความรู้และความเข้าใจ และ นำภาชนะที่รองรับและถังขยะวางตามจุดต่างๆ ในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาซึ่งสอดคล้องกับ สายัณห์ แสงสุข (2022) และ Nawsuwan, S., Nawsuwan, K., Rodchanaarcha, R., & Waichompu, N. (2022).

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคลากรภายในหน่วยงานมีขย่น้อยลง หรือ แทบจะไม่เกิดขึ้นเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการทำบอร์ดประชาสัมพันธ์เรื่องประเภทขยะโดยละเอียดให้แก่พนักงานทำความสะอาดบริเวณจุดวางถังขยะซึ่งสอดคล้องกับ Srisuwandee, T., Sindhuchao, S., & Srisuwandee, T. (2022) และ Morarach, S., Pothichai, P., & Pungsangsu, S. (2022).

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่าบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยป้องกันการแพร่กระจายเชื้อจากขยะติดเชื้อทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานทำความสะอาดเมื่อได้รับการอบรมแล้วจึงมีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง คือ สามารถเคลื่อนย้ายขยะติดเชื้อไปยังโรงพักเก็บขยะได้อย่างปลอดภัย ขยะติดเชื้อไม่สามารถที่จะแพร่กระจายเชื้อออกมาได้ซึ่งสอดคล้องกับ สุปิยา วิริไฟ และ พิมลดา ลัดดางาม (2022) และ Tancharoen, T., & Jarutach, T. (2022).

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 5 พบว่าบุคลากรและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการพิเศษทางโลหิตวิทยาโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทยมีการสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิล และนำมาแบ่งเบาพัฒนาหน่วยงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะสามารถนำไปสร้างมูลค่าและคืนประโยชน์สู่

แผนก สามารถนำรายได้จากขยะรีไซเคิลมาแบ่งเบาและพัฒนาหน่วยงานได้ซึ่งสอดคล้องกับ
นฤนาท ยืนยง และ พิชชา นาค เงินดีเจริญ (2022) และ กาสักเต๊ะ ชันหมาก (2022)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการดำเนินโครงการ คณะผู้จัดทำโครงการมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการดำเนินโครงการวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า คณะผู้จัดทำโครงการมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะและวิธีการจัดส่งขยะติดเชื้อไปจัดเก็บได้อย่างถูกต้อง ซึ่ง
สามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 ผลการดำเนินโครงการวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า คณะผู้จัดทำสามารถช่วย
แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะภายในแผนกห้องปฏิบัติการพิเศษได้

2. จากการศึกษาผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ บุคลากรและพนักงานที่ทำ
ความสะอาดมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนของการคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง
และมีความรู้ความเข้าใจในการแยกขยะที่ติดเชื้อ และขยะที่ไม่ติดเชื้อ มีความรู้และความเข้าใจ
เกี่ยวกับการคัดแยก จำแนก แยกแยะ และนำส่งไปกำจัดได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงรับทราบ
วิธีการป้องกันการแพร่เชื้อของขยะติดเชื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังเน้นย้ำและกำชับให้แต่ละบุคคลปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการอย่างเคร่งครัด
เพื่อรักษาคุณภาพในการควบคุมการคัดแยกขยะที่ติดเชื้อและขยะที่ไม่ติดเชื้อตาม
มาตรฐานสากล และนำขยะนั้นส่งไปยังสถานที่กำจัดได้อย่างถูกต้อง เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อ
สังคม สร้างวินัยความรับผิดชอบต่อสังคมเมื่อมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ก็จะสามารถ
ใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขทั้งต่อตนเองและสังคม

เอกสารอ้างอิง

ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัย

ข้อบกพร่องผู้เรียน. วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่ง
ประเทศไทย, 1(1), 12-25.

- คมสันต์ แรงจบ. (2022). การบริหารจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019(โควิด-19) โรงพยาบาลสุรินทร์กรณีศึกษาโรงพยาบาลสนาม. วารสารวิชาการสำนักงาน ป้องกันควบคุมโรคที่8จังหวัดอุดรธานี, 1(1), 56-66.
- สายัณห์ แสงสุข. (2022). รูปแบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้อโควิด2019ของโรงพยาบาลสนาม และศูนย์พัก คอยกรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 8(3), 155-155.
- Srisuwandee, T., Sindhuchao, S., & Srisuwandee, T. (2022). การประยุกต์ใช้วิธีวิวัฒนาการโดยใช้ผล ต่างสำหรับการแก้ปัญหาการเลือกขนาดและเลือกสถานที่ตั้งเตาเผาขยะติดเชื้อสำหรับโรงพยาบาล ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. KKU Research Journal (Graduate Studies), 22(4), 106-120.
- Nawsuwan, S., Nawsuwan, K., Rodchanaarcha, R., & Waichompu, N. (2022). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความสำเร็จในการดำเนินงานโรงพยาบาลสนามของพยาบาลวิชาชีพในจังหวัดสงขลา. Princess of Naradhiwas University Journal, 14(2), 231-246.
- Morarach, S., Pothichai, P., & Pungsangsu, S. (2022). การกำจัดขยะติดเชื้อโดยใช้เทคโนโลยีเครื่องบด สับและทำลายเชื้อด้วยไอน้ำในโรงพยาบาลสกลนคร. Journal of Sakon Nakhon Hospital-วารสาร โรงพยาบาลสกลนคร, 25(1), 1-10.
- สุเปีย วิริไฟ, & พิมลดา ลัดดางาม. (2022). การแยกกักตัวที่บ้าน(Home Isolation): แนวทางการให้คำ แนะนำผู้ติดเชื้อโควิด-19. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 16(2), 597-611.
- Tancharoen, T., & Jarutach, T. (2022). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่อยู่อาศัยสำหรับคนงานก่อสร้าง ช่วงโรคระบาดโควิด-19(COVID-19). Sarasatr, 5(3), 399-412.
- นฤนาท ยืนยง, & พิชชานาถ เงินดีเจริญ. (2022). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของ ตำบลสำพะเนียงอำเภอโนนแดงจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(2), 279-297.
- กาสักเต๊ะ ชันหมาก. (2022). รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการของจังหวัดลพบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 16(1), 171-181.

การปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มแนวคิดในชุมชนมุสลิม

เกาะยาวน้อย*

ADAPTATION AND MAINTENANCE OF ISLAMIC THOUGHT GROUPS IN THE MUSLIM COMMUNITY OF KOH YAO NOI

ธนโชติ ประหยัดทรัพย์

Thanachot Prahyadsap

อับดุลรอNING สือแต

Abdulroning Suetair

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University, Thailand

Email: thanachot.khok@gmail.com.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มแนวคิดในชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย ท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ค้นหาจากเอกสารและภาคสนามโดยใช้เทคนิค วิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชาติพันธุ์วรรณาเป็นระยะเวลา 6 เดือน ใช้กระบวนการการเก็บข้อมูล 4 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ต่อมาใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย และวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีส่วนให้เกิดการปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ในเกาะยาวน้อยประกอบด้วย 4 ช่วงเวลา ซึ่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวคิดทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มศุฟิยะ กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีฆ และกลุ่มสะละฟิยะ ทั้งนี้กลุ่มศุฟิยะถือ

* Received 17 July 2022; Revised 29 December 2022; Accepted 31 December 2022

เป็นกลุ่มที่ถูกยอมรับมากที่สุดในชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อย การปรับตัวหลังจากอิสมาแอล โรมินทร์ หรือปะหลางแอเสียชีวิตคือการที่มุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ปะหลางแอสังเสียไว้ และมีการปรับตัวในเรื่องหนังสือที่ใช้สอน โดยใช้หนังสืออาหรับเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ใช้หนังสือมลายูยาวีร่วมเหมือนสมัยปะหลางแอยังมีชีวิตอยู่ ส่วนกลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีซ เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องจำกัดอยู่ในบริเวณมัสยิดบ้านท่าเขา และเป็นเรื่องยากที่กลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีซจะอ้างอัตลักษณ์ของกลุ่มในพื้นที่ และในส่วนของกลุ่มสะละฟียะห์ ภายหลังจากก่อตั้งสถานศึกษา และได้มีการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตั้งอยู่บนฐานของการมีศีลธรรมที่ดีงาม การปรับตัวดังกล่าวไม่เพียงแต่ยกระดับกลุ่มสะละฟียะห์ให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมกับชุมชนเท่านั้น แต่ยังป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดในประเด็นที่มีการยึดทัศนะนักวิชาการที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: เกาะยวน้อย, กลุ่มแนวคิด, การปรับตัว, การอ้างอัตลักษณ์

Abstract

This research article the objective is to analyze the adaptation and maintenance of Islamic thought groups in the Muslim community of Koh Yao Noi This research is qualitative. Research papers and the field using techniques. The research method in ethnographic cultural anthropology for 6 months was based on 4 data collection processes. Documentary Research, Informal Interview, In-depth Interview and Participant Observation, analytic induction were used and the analysis was done by typological analysis.

The results showed that social changes that contributed to the adaptation and maintenance of identity in Koh Yao Noi consisted of 4 periods, which led to the movement of the three thought groups, namely the Sufi group, and the Jama 'ah Tabligh group. and the Salafi group. The Sufis

movement is the most recognized in the Muslim community of Ko Yao Noi. The adjustment after Palang Ae's death was to focus on the religious activities that Palang Ae ordered and have adaptations in the books used to teach using only Arabic books The Malayu Jawi book was not used as in the Palang Ae period. However, the Jama'ah Tabligh group, due to the lack of cooperation from the villagers in the area, as a result, various operations must be limited in the area of Ban Tha Khao Mosque (place of prayer for Muslims). And it is difficult for the Jama'ah Tabligh will maintain the identity of the group in the area. And the Salafi group After the establishment of educational institutions and educational reforms by the times and based on good morals adaptation not only elevates the Salafi group to play a role and participate in the community. but also to prevent conflicts that may arise on issues with different academic opinions.

Keywords: Koh Yao Noi, Islamic Thought, Adaptation, Identity Maintenance

บทนำ

เกาะยวน้อย ตั้งอยู่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นชุมชนมุสลิมเก่าแก่ที่มีกลุ่มคนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในช่วงสงครามเก้าทัพ ที่เป็นการรบกันระหว่างอาณาจักรพม่ากับราชอาณาจักรไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. 2329 โดยพบว่ามีคนกลุ่มหนึ่งอพยพเข้าไปหลบภัยและตั้งหลักแหล่งทำมาหากินประกอบอาชีพ โดยถือกันว่าประชาชนกลุ่มนี้เป็นบรรพบุรุษชนรุ่นแรกของชาวเกาะยาวมาตราบปัจจุบัน (ทยา เตชะเสน, 2558)

เนื่องจากเกาะยวน้อย มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนเพียง 2 ฤดูกาล มีฝนตกปริมาณปานกลางตลอดทั้งปี ดังนั้นจึงมีความชื้นตลอดทั้งปี อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติทั้งทรัพยากรธรรมชาติบนบก และทรัพยากรธรรมชาติในทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ (นวพันธุ์ นาคบรรพ์, 2550) ซึ่งเหมาะกับการพักพิงอาศัย เกาะยวน้อยจึงเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางด้านภูมิหลัง และชาติพันธุ์ อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น

กลุ่มชาวกลาง กลุ่มชาวเล กลุ่มชาวจีน และกลุ่มมุสลิมจากจังหวัดตรัง ซึ่งมีเชื้อสายเป็นพระยา (กศน.ตำบลเกาะยาวน้อย, ม.ป.พ.) หลังจากนั้นได้เกิดโรคระบาดครั้งร้ายแรงที่สุดบนเกาะขึ้น ทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากและเกิดการย้ายถิ่นฐานทั้งหนีขึ้นฝั่งเมืองภูเก็ตและกระปี ส่วนที่ยังอยู่บนเกาะได้แยกเป็น 2 กลุ่มเคลื่อนย้ายไปทางริมฝั่งทะเลทั้ง 2 ด้านกลุ่มหนึ่งเคลื่อนย้ายมาทางริมฝั่งทะเลตะวันตกมาสมทบกับกลุ่มคนจีนที่เข้ามาทำหลุมเผาถ่านอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว (ปัจจุบันคือหมู่ที่ 7 บ้านอันเป้า) ตลอดจนถึงบริเวณกลางเกาะ (หมู่ที่ 3 ในปัจจุบัน) ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเคลื่อนย้ายมาทางริมฝั่งทะเลตะวันออกและตั้งถิ่นฐานบริเวณริมฝั่งทะเลตั้งแต่ช่วงกลางเกาะจนถึงทิศใต้ของเกาะ (ปัจจุบันอยู่ในเขตหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5) สมทบกับกลุ่มคนจีนที่อพยพมาจากเกาะปีนังเพื่อทำอาชีพหารังนกซึ่งแปะบ่อเป็นหนึ่งในผู้อพยพได้แต่งงานกับคนบนเกาะและเป็นบรรพบุรุษของคนจีนบนเกาะยาวน้อยในปัจจุบัน คือตระกูลแซ่หั่ว ส่วนแหล่งชุมชนเดิมกลายเป็นบ้านร้าง เพราะไม่มีคนอาศัยอยู่จากการสันนิษฐานพบว่า ผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในรุ่นแรก มีทั้งผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามทั้งนี้จากหลักฐานซากปรักหักพังของสิ่งก่อสร้างคล้ายวัดที่พบบริเวณหมู่ที่ 1 ในปัจจุบัน (คณะนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน, ม.ป.พ.)

ปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่ตำบลเกาะยาวน้อย เฉลี่ยร้อยละ 99 นับถือศาสนาอิสลาม (นวพันธ์ นาคบรรพ์ 2550) แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างด้านแนวคิดความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม แม้ในช่วงแรกของการฟื้นฟูศาสนาอิสลามโดยปะหลางแอ (2466-2529) จะนำแนวคิดศุฟีสายอะห์มาดียะฮ์และบะดะวียะฮ์ (Ahmadiyyah-Badawiyyah) เข้ามาปรับใช้ในพื้นที่และสร้างความเป็นอัตลักษณ์ผ่านวิถีชีวิตและพิธีกรรม (M. Joll 2014) แต่เมื่อโต๊ะครูแอเสียชีวิต ชาวมุสลิมเกาะยาวน้อยก็เริ่มรับแนวคิดในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามา โดยสามารถมองผ่านพิธีกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น การทำละหมาดวันศุกร์ ที่ในยุคสมัยของโต๊ะครูแอ ไม่ได้มีการประกอบพิธีกรรมหรือปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าว แต่ต่อมาภายหลังได้มีมุสลิมเกาะยาวน้อยบางมัสยิดอย่าง มัสยิดบ้านน้ำจืด เริ่มประกอบพิธีกรรมหรือปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ หรือจะเป็นการก่อตั้งสถานศึกษาที่นำแนวคิดอื่นจากศุฟีมาเป็นแนวทางในการสอน รวมถึงการที่

ชาวบ้านเกาะยาวน้อยส่งเยาวชนไปศึกษาศาสนาในสถานศึกษานอกพื้นที่ ซึ่งมีแนวทางการสอนที่แตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ปะหลางแอปลูกฝั่งมา

ทั้งนี้ปัจจุบันกลุ่มแนวคิดทางศาสนาอิสลามที่เคลื่อนไหวในเกาะยาวน้อยมีอยู่จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มศูฟีเย กลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลีสม์ และกลุ่มสะละฟียะ ซึ่งในบทความฉบับนี้จะวิเคราะห์การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มแนวคิดในชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อยท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มแนวคิดในชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย ท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ค้นหาจากเอกสารและภาคสนาม โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชาติพันธุ์วรรณาเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยเริ่มต้นเดือนพฤศจิกายน 2563 จนถึงเดือนเมษายน 2564 และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้กระบวนการสำคัญใน 4 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การศึกษาเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้เป็นการมุ่งรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 2 ประเภท ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal or Unstructured Interview) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เพื่อซักถามข้อมูลแวดล้อมทั่วไป รวมถึงสอบถามถึงรายชื่อผู้นำของกลุ่มแนวคิดเพื่อเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 คน จากผู้นำของกลุ่มแนวคิด ซึ่งจะซักถามข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง อุปสรรค การปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์

4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมหรือการสังเกตภาคสนาม หมายถึง การที่ผู้วิจัยในฐานะผู้สังเกตการณ์เข้าไปร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปใช้ชีวิตร่วมในกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ผู้วิจัยอาจแสดงตนเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือไม่แสดงตัวก็ได้ ผู้วิจัยไม่เพียงแต่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรที่ศึกษา ผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมในกลุ่มที่ศึกษาเพื่อเข้าไปมีส่วนในการเรียนรู้ระดับต่างๆ เริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยกระบวนการ 3 ขั้น คือการสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูแล้วผู้วิจัยอาจจะซักถามบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เข้าใจได้จากการสังเกต เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายหรือสัญลักษณ์ การซักถามถือว่าการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หลังจากนั้นจึงทำการจดบันทึกข้อมูลโดยละเอียด

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการช่วยการสังเกตการณ์ภาคสนามอีกหลายอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพดี เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตซ้ำได้ และได้เก็บรายละเอียดที่ผู้วิจัยอาจมองข้ามไปในตอนแรก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการช่วยสังเกตการณ์ ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ให้สัมภาษณ์แล้วเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของวิจัย โดยการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์

แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547 : 131-137)

1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือวิธีตีความสร้างข้อสรุป จากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น ลักษณะทางกายภาพ วิถีชีวิต และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรม หรือเหตุการณ์หลายๆเหตุการณ์ แล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้มีการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้ว ก็ถือเป็นข้อสรุป

2) วิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (Typologies) ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป โดยการดับทของอิสลาม แนวคิด และทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ถึงที่มาและหลักการในพิธีกรรมทางศาสนาที่เกิดขึ้นในเกาะยาวน้อย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มแนวคิดในเกาะยาวน้อย

1.1 กลุ่มศูฟิย์ในเกาะยาวน้อย

ศูฟิย์ คือกลุ่มแนวคิดที่มุ่งเน้นทางจิตวิญญาณในศาสนาอิสลาม ถูกใช้ครั้งแรกกับ เชค อบูฮาซิม (Sheikh Abu Hashim n.d.-767) โดยโครงสร้างของศูฟิย์ที่นักวิชาการมีความเห็นที่สอดคล้องกันคือเริ่มต้นตั้งแต่ในศตวรรษที่ 7 (Sasakul, 2019) ทั้งนี้โทนาเก ยาชูชิ (Tonaga Yasushi, 2006) ได้แบ่งแกนทั้งสามของแนวคิดศูฟิย์ภายใต้กรอบสามเหลี่ยม (Three-axis Framework of Sufism) ซึ่งประกอบด้วย

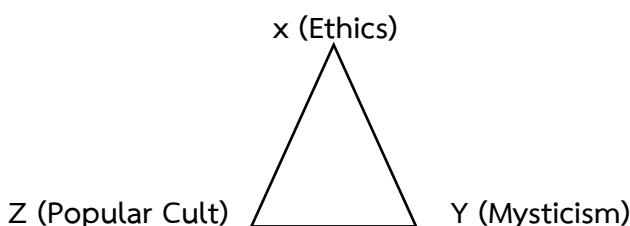
แกน X จริยธรรม (Ethics) นักวิชาการต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า กลุ่มศูฟิย์คือกลุ่มที่มีคำสอนเน้นไปในเรื่องของศีลธรรมและมารยาทที่ดีงาม ถือเป็นลักษณะที่โดดเด่นของแนวคิดนี้และถือเป็นแกนที่ไม่มีข้อถกเถียงกับมุสลิมแนวคิดอื่น ๆ

ซึ่งในแกนนี้ผู้วิจัยผู้วิจัยมองว่า ครอบคลุมไปถึงพื้นฐานด้านนิติศาสตร์อิสลามและหลักเทววิทยา เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับมุสลิมทุกคน และนักวิชาการกลุ่มศุฟิยะ เช่น อัลฆอซาลี ที่กำชับให้กลุ่มศุฟิยะตระหนักถึงหลักนิติศาสตร์เป็นหลัก (Gabriel Nahas 1982)

แกน Y รหัสยนิยม (Mysticism) แนวคิดศุฟิยะมีความเชื่อเกี่ยวกับการรับรู้ หรือความสามารถพิเศษที่เหนือกว่ามนุษย์ทั่วไป เช่น การเข้าถึงพระเจ้า การพบกับท่านศาสนทูต เป็นต้น

แกน Z วัตรปฏิบัติ (Popular Cult) วัตรปฏิบัติของวิสุทธินที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งแกนนี้เป็นการเกิดภาวะรีเกาส์ต่าง ๆ เช่น การระบำหมุน ที่ถือเป็นวัตรปฏิบัติในการของญาลาลุดดีน อรัรมี กลายมาเป็นภาวะรีเกาส์เมฟเลวีย (Mevlevi) เป็นต้น

แกน Y และ Z นั้นถือเป็นแกนที่กลายเป็นข้อถกเถียงที่สำคัญระหว่างแนวคิดอื่น ๆ โดยเฉพาะแนวคิดสะละฟีย ด้วยเหตุแกนทั้งสองนี้ นำไปสู่การใช้หลุมฝังศพของวิสุทธิน หรือเครื่องรางต่าง ๆ เป็นสื่อกลางระหว่างพระเจ้า

แม้ว่าภาวะรีเกาส์ในกลุ่มศุฟิยะจะมีหลายภาวะรีเกาส์ แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ในแต่ละภาวะรีเกาส์ หรือกระทั่งภายในภาวะรีเกาส์เดียวกันมีวิวัฒนาการตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นความแตกต่างภายในกลุ่มศุฟิยะไม่ได้อยู่ที่ภาวะรีเกาส์ หรือแกน Z เพียงอย่างเดียว ในแง่ของแกน X และแกน Y นั้นอาจมีจุดร่วมและจุดต่าง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งพื้นฐานทางความคิดของศุฟิยะที่มีการวิวัฒนาการของทั้ง 3 แกน ออกเป็นสามช่วงเวลา คือยุคแรก ยุคกลาง และยุคปลาย

กลุ่มศุฟิย์ในยุคแรก

พื้นฐานทางความคิดของกลุ่มศุฟิย์ในยุคแรก เริ่มต้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 ถึงกลางศตวรรษที่ 12 ในช่วงแรกนั้นมีแนวคิดและวัตรปฏิบัติวางอยู่บนแกน X โดยเฉพาะในด้านความสมถะ (Zuhd) นิยมปลีกตัวออกจากความวุ่นวายของสังคม แต่ในเวลาเดียวกันนี้ระหว่าง ค.ศ.850-950 นักปราชญ์ศุฟิย์เริ่มมีศัพทที่ใช้ในเฉพาะกลุ่ม เช่น ฟานาอ (Fana) บากอ (Baqa) หรือ มากอมาต (Maqamat) เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือวิวัฒนาการที่นำไปสู่แกน Y นักปราชญ์ศุฟิย์ส่วนใหญ่เชื่อว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแกน X และแกน Y นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ X ที่มั่นคงจึงจะสามารถพัฒนาไปสู่แกน Y ได้ เพราะหากฐานแกน X ไม่มั่นคง ก็จะทำให้เกิดความวุ่นวายดังเช่นกรณีของ อบูมุฮิซ อัลหัลลาจ (Abu Al-Mughith 858-922) ที่ได้กล่าวว่า อานัลฮัก (الحق ٦) หมายถึง ฉันคือพระเจ้า เพราะคำว่า الحق ถือเป็นนามหนึ่งจาก 99 พระนามของพระเจ้า ซึ่งเป็นการกล่าวต่อหน้าสาธารณชน ถือเป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในกลุ่มศุฟิย์ส่งผลให้ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 12 อบูหะมิด อัลฆอซาลี (Abu Hamed Al-Ghazali 1058-1111) ลูกขึ้นมาเรียกร้องผ่านหนังสือ อียะยาอ อุลุม อัลดีน (Ihya Ulum Al-din) ให้แนวคิดศุฟิย์วางอยู่บนพื้นฐานแกน X อีกครั้ง (Tonaga Yasushi, 2006: 12-13)

กลุ่มศุฟิย์ยุคกลาง

พื้นฐานทางความคิดของกลุ่มศุฟิย์ในยุคกลาง เริ่มต้นตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 12 ถึงปลายศตวรรษที่ 17 มีแนวคิดและวัตรปฏิบัติครอบคลุมทั้ง 3 แกน ซึ่งเป็นยุคที่ศุฟิย์เริ่มมีการแบ่งแยกระหว่างโลกและมีความเชื่อเกี่ยวกับวิสุทธิชน ตลอดจนเข้าไปมีบทบาทในชนชั้นนำ และคำนึงถึงสภาพสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะในเอเชียกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น เชคซัยฟุดดีน บัคฮาร์ซี (Sayf Al-Din Bakharzi) ถือถือเยาะรีเกะฮ์กุบรอวียะฮ์ (Kubrawiyah) ที่ได้เชิญชวน เบรก ข่าน (Berke Khan 1257-1266) ข่านแห่งอาณาจักรโกลด์เดน ฮอร์ด (Golden Horde) เข้ารับอิสลาม ต่อมาฆอซ่าน ข่าน (Ghazan Khan 1295-1304) ข่านแห่งอาณาจักรอิลข่าน (Ilkhan) ได้เข้ารับอิสลามผ่านเชคซัดรุดดีน อิบรอฮีม (Sadr Al-Din Ibrahim) ที่ถือถือเยาะรีเกะฮ์กุบรอวียะฮ์ด้วยเช่นกัน หรือกระทั่งในอาณาจักรเซลจุคและอาณาจักรออตโตมาน กลุ่มศุฟิย์เยาะรีเกะฮ์เมฟเลวีย (Mevlevi) ได้เข้าไปมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก (Il nur Mirgaleev, 2016)

กลุ่มศุฟิในยุคคลาย

พื้นฐานทางความคิดของศุฟิในยุคคลาย เริ่มต้นตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา มีแนวคิดและวัตรปฏิบัติวางอยู่บนแกน Y และ Z มากกว่ายุคอื่น ๆ มีการเคารพและใช้สุสานของวิสุทธิชนเป็นสื่อกลางในการขอพรต่อพระเจ้า เช่น กลุ่มวาลี สอหงอ ที่ประเทศอินโดนีเซีย และแคว้นนัจญ์ สุสานของซัยด อิบน์คอกฏออบ (Zayd Ibn Al-Khattab 584-632) เป็นต้น ตลอดจนกลุ่มศุฟิเข้าไปมีบทบาททางสังคมและการเมือง เช่น สุลต่านออรังเซฟ (Sultan Aurangzeb 1618-1707 ในประเทศอินเดีย และอัลตุลลอฮ์ อัลฮารอรี หรือเรียกว่า อะหฺบาช (Abdullah Al-Harariy 1906-2008) ในประเทศเลบานอน (Tonaga Yasushi, 2006: 12-13)

ส่วนพื้นฐานทางความคิดของกลุ่มศุฟิในเกาะยาวน้อย คือเงาะรีเกาะฮะมาดียะฮ์ จะเกิดขึ้นในยุคกลาง หากพิจารณาถึงวิถีชีวิตและพิธีกรรมพบว่า มีพื้นฐานทางวัตรปฏิบัติที่คล้ายคลึงกับศุฟิในยุคแรก นั่นคือ จะเน้นไปในส่วนของแกน X อีกทั้งมีการยึดถือตามการวินิจฉัย และยึดมั่นในวัตรปฏิบัติของปะหลางแอ¹ อย่างเคร่งครัด ซึ่งถือเป็นการเน้นไปในส่วนของแกน Z ส่วนในเรื่องของแกน Y นั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดวะหะตุลฎูญุด เพราะถือเป็นแนวคิดที่มีความขัดแย้งในด้านการตีความ บาบอ अबดุลกุดุซ กล่าวว่า “เราไม่ได้สอน หรือเชิญชวนเข้าสู่แนวคิดดังกล่าว” (بابอ अबดุลกุดุซ, สัมภาษณ์, 22 ต.ค. 2563) และจากการที่ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์วิถีชีวิตและพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งในส่วนของปอเนาะสันติสุข และกลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ ที่มีฐานทางความคิดมาจากศุฟิเช่นเดียวกันซึ่งไม่ปรากฏว่ามีข้อมูลส่วนใดที่สามารถนำมาเป็นข้อสรุปในแกน Y ได้

¹ คำว่าปะหลาง เป็นภาษาท้องถิ่นของภาคใต้ตอนบน หมายถึงลุง (พี่ชายของพ่อ) แต่การที่ชาวบ้านนำมาใช้เรียกผู้รู้เป็นเสมือนการสร้างความเป็นใกล้ชิดและเป็นการยกย่องผู้รู้ตามประเพณีของมุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทย เช่นเดียวกับการใช้คำว่าบาบอ (พ่อ) โต๊ะเยาะ (พ่อ) มามา (แม่) หรือแบ (พี่ชาย) เรียกผู้รู้หรือครูสอนศาสนา

1.2 กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซในเกาะยวน้อย

เอ็ม โจล (M. Joll, 2010) กล่าวว่า ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองกลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ ถือเป็นกลุ่มอนุชนชนนือนุรักษ์นิยมที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูอิสลามในภาคใต้ของประเทศไทย แต่เนื่องจากมีแนวคิดและกระบวนการที่แตกต่างค่อนข้างมากจากกลุ่มอนุชนชนนือนุรักษ์นิยม ส่วนใหญ่ในภาคใต้ ผู้วิจัยจึงแยกรายละเอียดของกลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ ในภาคใต้ของประเทศไทยมานำเสนอไว้

กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ ในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นกลุ่มการฟื้นฟูอิสลามในระดับท้องถิ่นที่มีพลัง ซึ่งพวกเขาไม่ได้เรียกกลุ่มพวกเขาเองว่าเป็น กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ และในกลุ่มพวกเขาเองก็ไม่ได้รู้จักคำว่า ญะมาอะฮ์ ตับลีซ โดยพวกเขามักใช้คำว่า ทำงานดะวะฮ์ หรือ กลุ่มดะวะฮ์ และนิยามกลุ่มพวกเขาเองว่า เป็นกลุ่มที่เรียกร้องสู่ศีลธรรมอันดีงามของอิสลาม ไม่ยุ่งเกี่ยวประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนา และความขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทางการเมือง ทั้งนี้กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซ เข้ามาสู่ประเทศไทยในค.ศ. 1965 และได้เข้ามาดำเนินการงานการเชิญชวนในจังหวัดตากในค.ศ. 1978 โดยอะมีร์ยูซุฟ คาน ปาการา (Emir Yusoff Khan Pakaran.d.) แต่กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซในภาคใต้ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินโดนีเซีย ผ่านรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ผ่านเข้ามาสู่จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา เริ่มต้นด้วยการรวมตัวกันตามมัสยิดของชาวไทยเชื้อสายปาตาน ต่อมาในค.ศ. 1993 ก็ได้สร้างมัสยิดอัลนุรเป็นศูนย์มร୍କัส กลุ่มญะมาอะฮ์ ตับลีซในภาคใต้ที่จังหวัดยะลา (Markaz Dakwah Yala) ซึ่งออกแบบโดย ฮัจญี अबดุลมุกีฟ เป็นสถาปนิกชื่อดังชาวบังกลาเทศ (Liow, 2009)

หลักการของญะมาอะฮ์ ตับลีซ ประกอบด้วย 6 ประการ

ประการแรก การมั่นใจและเชื่อมั่นในประโยชน์ ลาอิลาฮาอิลลัลลอฮ์ มุฮัมมัดร่อซูลุลลอฮ์ หมายถึงไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของพระเจ้า หรือที่เรียกกันภายในกลุ่มว่า “กาสิมาตุตตัยยิบะฮ์”

ประการที่สอง ดำรงละหมาดทั้งที่บังคับและส่งเสริมอย่างครบถ้วน

ประการที่สาม ศึกษาหาความรู้ และรำลึกถึงพระเจ้า

ประการที่สี่ รักใคร่และให้เกียรติต่อมุสลิมทุกคน

ประการที่ห้า มีความบริสุทธิ์ใจ

ประการที่หก สละเวลาออกไปสู่วิถีทางของพระเจ้า

ญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ใช้การเคลื่อนไหวนวนเวียนแบบประตูหมุน (Revolving Door) ไม่ได้ยึดติดตำแหน่งและหน้าที่ประจำ ซึ่งทุกคนในกลุ่มสามารถขึ้นมารับตำแหน่งและทำหน้าที่ทดแทนกันได้ตามความเหมาะสม โดยกิจกรรมของญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ในภาคใต้ของประเทศไทยมีศูนย์กลางอยู่ที่ศูนย์มร୍କัสกลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และบางส่วนในกรุงเทพฯ หากมุสลิมคนใดจะร่วมกลุ่มของญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ต้องมีการออกเดินทางเพื่อไปฝึกฝน และฟังเทศน์ ในช่วงเวลาตั้งแต่สามวัน ถึงสี่เดือน สมาชิกของญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ มาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันเช่น วิศวกร แพทย์ อาจารย์ หนายความ นักศึกษา ตลอดจนเกษตรกร และนักธุรกิจ เป็นต้น โดยมีเครือข่ายในพื้นที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มที่เดินทางเรียกว่า คูรุจญ์ (Khuruj) ซึ่งในเครือข่ายดังกล่าวมี 800 มัสยิดในภาคใต้และประกอบด้วยกลุ่มย่อยอีกประมาณ 127 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะดูแลและเดินทางไปเชิญชวนระหว่าง 6-10 มัสยิด นอกจากนี้ยังมีมัสยิด หรือเรียกว่า มุอัสซะ มาหาลละฮ์ (Muassah Mahahallah) ที่มีหน้าที่จัดเตรียมและจัดหาผู้ออกเดินทาง หรือคูรุจญ์ (Khuruj) อย่างเป็นทางการประมาณ 21 แห่งด้วยกัน (Liow 2009, มะซาการี อาแด, 2543)

นอกจากนี้ยังคงมีสถานศึกษาประมาณ 60 แห่งในประเทศไทย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ซึ่งรู้จักในชื่อ มัดรอะฮ์ ตะหฟิซ อัลกุรอาน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เน้นการท่องจำอัลกุรอาน เริ่มต้นขึ้นในอำเภอยะหา จังหวัดยะลา ต่อมาได้แผ่เข้าสู่จังหวัดอื่น ๆ เช่น กรุงเทพฯ (มีนบุรี) นครศรีธรรมราช ตาก (แม่สอด) ยะลา และนราธิวาส (สุโงโกะหลก, ดุซงยอ, และ จะแนะ)

ญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ในประเทศไทยยังคงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่างประเทศอย่างปากีสถาน บังคลาเทศและประเทศในแอฟริกาใต้ ด้วยเหตุศูนย์มรค์กลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ในภาคใต้ที่จังหวัดยะลา (Markaz Dakwah Yala) มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ ซึ่งถือเป็นศูนย์ญะมาอะฮ์ ดับลิษ์ ที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

สถิติของกลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิ้มเนื่องจากเคยมีการชุมนุมที่ยิ่งใหญ่ การดำเนินงานก็มีการประสานงานระหว่างสองกลุ่มทั้งภาคเหนือและภาคใต้ โดยมีการแบ่งเขตการบริหารออกเป็น 7 เขต คือ 1) เขตสามจังหวัดภาคใต้ 2) เขตอันดามัน 3) เขตอ่าวไทย 4) เขตกรุงเทพมหานคร 5) เขตภาคตะวันออก 6) เขตภาคอีสาน 7) เขตภาคเหนือ ศูนย์มัสกัสะยะลาจัดงานโยรบุเราะนา (ชุมนุมสมาชิกเก่า) ขึ้นในเดือนสิงหาคมของทุกปี จากการชุมนุมเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1999 มีผู้เข้าร่วมกว่าหนึ่งแสนคน และมีจำนวนสมาชิกที่ได้อุทิศตนเพื่อออกตะวะฮ์ (เชิญชวน) ในหนทางของพระองค์อัลลอฮ์เป็นเวลา 4 เดือนทั้งในและต่างประเทศจำนวน 1,341 กลุ่ม หรือมากกว่าหนึ่งหมื่นคน นับว่าเป็น การทำลายสถิติจำนวนผู้อุทิศตนเพื่อออกตะวะฮ์ในประวัติศาสตร์ของการชุมนุมกลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิ้มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิ้มเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย (Liow, 2009)

กลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิ้ม หรือกลุ่มตะวะฮ์ในเกาะยาวน้อยนั้นอยู่ที่ชุมชนบ้านท่าเขา แต่มีอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 กล่าวว่า “งานตะวะฮ์พื้นที่เกาะยาวน้อยเริ่มต้นใน พ.ศ.2526 ซึ่งมีญะมาอะฮ์จากจังหวัดสตูล นำโดยอาหมิรอัลดุรรอห์มานเดินทางเข้ามาที่ชุมชนบ้านท่าเขาประมาณ 3 วัน และใช้มัสยิดบ้านท่าเขาเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2563)

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 “สำหรับผมงานตะวะฮ์ เปลี่ยนชีวิตผมเป็นอย่างมาก ตัวผมก่อนการเข้าร่วมงานตะวะฮ์นั้น ไม่เคยละหมาด หรือปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ ตลอดจนสังคมเกาะยาวน้อย ในยุคนั้นมุสลิมห่างไกลจากหลักการอิสลาม แต่เมื่อเข้าร่วมงานตะวะฮ์ ชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงก็เริ่มให้ความสนใจได้ 2 ญะมาอะฮ์ (ครูจุณ) และได้แผ่ขยายงานตะวะฮ์ออกไปสู่เกาะยาวใหญ่ในเวลาต่อมา” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2563)

ดังนั้นกลุ่มญะมาอะฮ์ ดับลิ้ม เข้ามาในเกาะยาวในค.ศ.1983 โดยรอห์มาน เจ๊ะมะ หรืออาหมิรเต๊ะ ซึ่งได้นำญะมาอะฮ์ ดับลิ้มจากจังหวัดสตูล เดินทางเข้ามาในชุมชนบ้านท่าเขาประมาณ 3 วัน โดยใช้มัสยิดบ้านท่าเขาเป็นศูนย์กลางในการเคลื่อนไหว และการเดินทางพบปะชาวบ้านทุกระดับชั้นของสังคม พร้อมเชิญชวนให้มุสลิมในพื้นที่เข้าร่วมละหมาดที่มัสยิดและฟังเทศนาจากกลุ่มพวกเขา จนกระทั่งอาหมิรสุลัยห์มาน หรือตะวะฮ์ค้อ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่รับช่วงต่อ

โดยเชิญชวนชาวบ้านในชุมชนและได้ขยายออกไปสู่เกาะยาวใหญ่ในเวลาต่อมา แต่ในปัจจุบันนั้นกลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฮ์ในเกาะยาวน้อยนั้น ความนิยมน้อยลง ซึ่งเหลือผู้ที่ทำงานตะวะฮ์อยู่ไม่ถึง 10 คน

1.3 กลุ่มสะละฟียในเกาะยาวน้อย

คามรอน ซาร์การ์ (Zargar, 2017) กล่าวว่า กลุ่มสะละฟียนั้นมีรากฐานมาจากอะฮ์ลุลหะดีษ (Ah-Lu-Al-Hadith) โดยอะฮ์ลุลหะดีษที่ถูกกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางคือปราชญ์การณของท่านอะหมัด อิบน์หัมบาล (Ahmad Ibn Hanbal 780-855) เกิดขึ้นและเคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงคอลีฟะฮ์มะมูน (Al-Mamun 786-833) ซึ่งถือเป็นยุคแห่งการเผชิญหน้าระหว่างท่านอะหมัดกับกลุ่มมัตะลาซียะฮ์ (Mutazilah) ที่มีอิทธิพลต่อจักรวรรดิอับบาซียะฮ์เป็นอย่างมากในยุคนั้น

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของท่านอะหมัด อิบน์ หัมบาล ยังคงเป็นข้อถกเถียงของนักวิชาการอิสลาม เนื่องจากท่านไม่ได้ทั้งหนังสือเล่มใดไว้เว้นแต่หนังสืออัลมุสนัด (Al-Musnad) ที่รวบรวมอัลหะดีษไว้ประมาณ 700,000 บท หรือ 75,000 บท และท่านได้สำคัญถึงความสำคัญเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ เพราะมันจะเป็นทางนำไปแก่ประชาชาติ สืบเนื่องมาจนถึงนักวิชาการสำนักคิดหัมบาลีที่มีชื่อเสียงก่อนยุคท่านอิมามตัยมียะฮ์ เช่น ท่านหะซัน อิบน์ อะลี อัลบารบาฮารี (Hasan Ibn Ali Al-Barbahari 867-940) ท่านอับดุลวะฟา อาลี อิบน์ อากีล อัลซาฟารี (Abu Al-Wafa Ali Ibn Aqil Al-Zafari 1040-1119) และท่านอุมมูหัมมัด อิบน์ กุดามะฮ์ อัลมาคดิสีย (Abu Muhammad Ibn Qudamah Al-Maqdisi 1147-1224)

ต่อมาหลังจากการล่มสลายของจักรวรรดิอับบาซียะฮ์ในค.ศ. 1258 ท่านอะหมัด อิบน์ ตัยมียะฮ์ (Ahmad Ibn Taymiyya 1263-1328) ได้กลายเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการวินิจฉัยประเด็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ตลอดจนต่อต้านกลุ่มญะหมียะฮ์ (Jahmiyah)² กลุ่มกอตารียะฮ์ (Qadariyah) และแนวคิดศุฟียของท่านอิมามอะเราะบีย อีกทั้งในยุคดังกล่าว

² เป็นชื่อที่นักวิชาการฝ่ายฮัมบาลีใช้เรียกกลุ่มที่ถือตาม ญัหม อิบน์ซอฟวาน (Jahm Ibn Safwan 696-745) มีแนวคิดปฏิเสธพระนามและคุณลักษณะของพระเจ้า

ถือเป็นยุคที่ความขัดแย้งภายในกลุ่มชนนี้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ อะฮฺลุลหะดีษ อาชาอิเราะฮฺ และมาตุรีดี ซึ่งเป็นการขัดแย้งในแง่ของหลักเทววิทยาเพียงแขนงเดียว เพราะในแง่ของหลักนิติศาสตร์นั้น ท่านอิบนุตัยมียะฮฺ ยึดถือตาม สำนักคิดหัมบาลี แม้ว่าการวินิจฉัยบางส่วนของท่านจะมีความแตกต่างกับนักวิชาการสำนักคิดฮัมบาลียุคแรก

แต่อย่างไรก็ตาม อะฮฺลุลหะดีษ ไม่ได้เจาะจงว่าจะต้องถือตามสำนักคิดหัมบาลีเท่านั้น เพราะบรรดาสาธุศิษย์ของอิบนุตัยมียะฮฺ อาทิเช่น ท่านอิบนุกะษีร์ (Ibn Kathir 1301-1373) ท่านซัมซุดดีน อัชชะฮะบี (Shams Al-Din Al-Dhahabi 1274-1348) ถือสำนักคิดชาฟีอี ท่านอิบนุ อะบิลอิซ (Ibn Abi Al-Izz 1331-1390) ถือตามสำนักคิดฮานาฟี ดังนั้นอะฮฺลุลหะดีษ จึงไม่ได้หมายถึงกลุ่มที่ไม่ยึดถือตามสำนักคิด (Ben Ali, 2019: 129)

ประเด็นที่สำคัญที่เกิดขึ้นในยุคของท่านอิบนุตัยมียะฮฺ ตรงกับยุคของ อัลมันโซร์ เกะลาวัน อัชชอลิฮิ (Al-Mansur Al-Salihi 1222-1290) สุลต่านแห่งรัฐมัมลุกบะหรี (Bahri Mamluks 1250-1382) ที่สืบเนื่องมาจากการรุกรานของพันธมิตรมองโกล ซึ่งเกะลาวันต้องการสร้างความมั่นคงให้กับรัฐในด้านต่าง ๆ โดยในด้านกฎหมายกำชับให้มีการถือตาม สัมชัฮฺอย่างเคร่งครัด ห้ามนักวิชาการทำการวินิจฉัยที่มีผลเป็นอื่นจากสี่สำนักคิดหลักในอิสลาม ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลให้ท่านอิบนุตัยมียะฮฺถูกจำคุกในเวลาต่อมา (J. Draper, 2013)

รัฐมัมลุก ในอียิปต์มีระบบศาลที่เป็นเอกลักษณ์ด้วยการมี 4 ผู้พิพากษาจาก 4 สำนักคิดทางนิติศาสตร์อิสลาม โดยท่านอิบนุตัยมียะฮฺ ถูกท่านอะหมัด อิบนุ อุมร์ อัลมุกดิสีย ผู้พิพากษาประจำสำนักคิดหัมบาลี ตัดสินประหารชีวิตในข้อหา อัลบาฏีนะฮฺ อัลฆอริบะฮฺ อัลมรดุอะฮฺ (Al-Batinah Al-Gharibah Al-Mardudah) และข้อที่หนักคือ นอกรีต เนื่องจากผลการวินิจฉัยแตกต่างจากทัศนะวิชาการส่วนใหญ่ในยุคนั้น (Zargar, 2017: 83)

ดังนั้นแม้ว่าผลการวินิจฉัย และข้อกล่าวหาของท่านอิบนุตัยมียะฮฺ จะบ่งชี้ว่าท่านอิบนุตัยมียะฮฺนั้น ไม่ได้มีทัศนะในบางประเด็นที่สอดคล้องกับนักวิชาการส่วนใหญ่ในยุคนั้น โดยเฉพาะนักวิชาการสำนักคิดหัมบาลีรุ่นก่อนหน้า แต่นักวิชาการสำนักคิดหัมบาลีรุ่นหลัง อาทิเช่น ท่านมุซา อิบนุ อะหมัด อัลหัจจาวี (Musa Ibn Ahmad Al-Hajjawi 1490-1560) และท่านมันโซร์ อัลบะฮูฏี (Mansur Al-Bahuti 1591-1641) มีความเห็นว่าท่านอิบนุตัยมียะฮฺยังคงวินิจฉัยตามกระบวนการของสำนักคิด หัมบาลี สืบเนื่องกับรูปแบบทางสังคมที่เปลี่ยนไปจนนำไปสู่ผลการ

วินิจัยที่แตกต่างจากนักวิชาการหัมบาลีท่านอื่น ๆ ซึ่งผลการวินิจัยของท่านอิบนุตัลมียะฮ์เป็นที่นิยมในสังคมมุสลิม เนื่องจากสอดคล้องกับวิถีชีวิตของพวกเขาในยุคนั้น เช่น การหย่าสามตกหนึ่ง หรือการทำธุรกรรมต่าง ๆ

อับดุลหะกิม (Abdul Hakim Al-Matroudi, 2006) กล่าวว่า ภายหลังจากที่ท่านอิบนุตัลมียะฮ์เสียชีวิต ในพริศพได้มีสตรีกว่า 15,000-16,000 คน บุรุษจำนวนถึง 200,000 คน เข้าร่วมแสดงความอาลัย คาเมรอน ซาร์การ์ (Zargar, 2017) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ท่านอิบนุตัลมียะฮ์เป็นที่นิยมในสังคมมุสลิมยุคนั้นมี 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยแรกผลการวินิจัยสอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิมในยุคนั้น ปัจจัยที่สองคือการต่อต้านพวกมองโกล และชี้ให้สังคมมุสลิม (รัฐมัมลุก) เห็นว่าแม้ว่าจักรวรรดิอิลข่านจะเข้ารับอิสลาม แต่พฤติกรรมของพวกเขาเหล่านั้นเลวร้ายยิ่งกว่ากลุ่มเคาะวาริจญ์ หรือแม้กระทั่งในกลุ่มนักวิชาการ ฉายานาม ชัยคุลอิสลาม (Shaykh Al-Islam) ในสำนักคิดหัมบาลีเดิมที่เป็นฉายานามที่ใช้เรียกท่านอิบนุกุตามะฮ์ ต่อมาท่านอัลหัจจาวีได้ใช้เรียกท่านอิบนุตัลมียะฮ์ด้วยเช่นกัน ซึ่งนักวิชาการสำนักคิดหัมบาลีต่างยอมรับในฉายานาม ชัยคุลอิสลามของอิบนุตัลมียะฮ์

ดังนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าแม้แนวคิดและการเคลื่อนไหวของท่านอิบนุหัมบัล และท่านอิบนุตัลมียะฮ์จะมีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อย แต่ทั้งสองท่านยังคงยึดถือในวิถีของอะฮ์ลุลหะดีษอย่างเคร่งครัด ดังนั้นแนวคิดของทั้งสองนั้นถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่ไปสู่กลุ่มสะละฟียะห์ที่ ร็อบ เจ วิลเลียม (J. Williams, 2017) ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวะฮาบี กลุ่มสะละฟียะห์ที่นิยมจารีต และกลุ่มสะละฟียะห์ร่วมสมัย

กลุ่มวะฮาบี

ในศตวรรษที่ 18 ท่านมุหัมมัด อิบนุ อับดุลวะฮาบ (Muhammad Ibn Abdul Wahhab 1703-1795) ได้ฟื้นฟูอิสลามตามแนวทางของท่านอะหมัด อิบนุหัมบาล และท่านอิบนุตัลมียะฮ์ โดยเพิ่มเติมจากท่านอิบนุตัลมียะฮ์ในแง่ของการเรียกร้องให้มีการปฏิวัติ มีการตักฟิรและเผชิญหน้ากับแนวคิดศุฟิย์ที่ฝ่ายรัฐในขณะนั้นหนุนหลังอย่างตรงไปตรงมา กระทั่งกลุ่มวะฮาบีเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นหลังจากที่ท่านมุหัมมัด อิบนุ อับดุลวะฮาบได้เสียชีวิตลงใน

ค.ศ.1795 เริ่มจากการพิชิตเมืองเยรูซาเล็มจากเผ่าบনীคอลิดในปีเดียวกัน เหตุการณ์สังหารหมู่กลุ่มชีอะห์ที่กัรบลาใน ค.ศ.1802 และเข้ายึดแคว้นฮิยาซในปีถัดมา เนื่องจากการเป็นพันธมิตรกับอัสซะฮุดส่งผลให้กลุ่มวะฮาบีนั้นมีการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างเด็ดขาดเมื่อเทียบกับกลุ่มสะละฟียะกลุ่มอื่น แม้ว่าแนวคิดบางส่วนจะถูกเพิ่มขึ้นและการเคลื่อนไหวจะมีความรุนแรง แต่แนวคิดของท่านอะหมัด อิบน์หัมบาล และท่านอิบนุตัยมียะฮ์ ก็ยังถือเป็นแม่แบบที่สำคัญของกลุ่มวะฮาบี (M. Zarabozo, 2005)

กลุ่มสะละฟียะ ร่วมสมัย

ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 เนื่องจากความอ่อนแอของสังคมมุสลิม การล่มสลายของอาณาจักรออตโตมาน และการตกอยู่ภายใต้อาณานิคมมหาอำนาจตะวันตก ส่งผลให้เกิดขบวนการปฏิรูปโดยเฉพาะในกลุ่มสะละฟียะ ที่ต้องมีการปรับตัว กลุ่มสะละฟียะกลุ่มนี้แม้มีรากฐานเช่นเดียวกันกับกลุ่มวะฮาบีในแง่ของการเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่มีหลายประเด็นในแง่ของแนวคิดที่มีความแตกต่าง อาทิเช่น ความจำเป็นในการเปิดประตูไปสู่การวินิจฉัยประเด็นปัญหาใหม่โดยปราศจากการยึดติดสำนักคิด การสร้างความเป็นปึกแผ่นร่วมกัน ยุติการตักฟีระหว่างมุสลิม ใช้การสื่อสาร การเจรจา และช่องทางทางการเมือง ในการต่อสู้แทนการญิฮาด และการนำวิทยาการของตะวันตกมาประยุกต์ใช้ ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปครั้งสำคัญทั้งภายในกลุ่มสะละฟียะ และสังคมมุสลิม ผู้มีบทบาทสำคัญในแนวคิดของกลุ่มสะละฟียะร่วมสมัยคือ ญะมาลุดดีน อัลอัฟฆอนี (Jamal Al-Din Al-Afghani 1839-1897) มุหัมมัด अबดุลหุ (Muhammad Abduh 1849-1905) กลุ่มสะละฟียะหิรอกียะ และกลุ่มสะละฟียะส่วนใหญ่ในอินเดีย (Hitchens, 2018)

กลุ่มสะละฟียะจารีตนิยม

ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์อัสซะฮุดกับกลุ่มสะละฟียะแนบแน่นมากยิ่งขึ้น นักการศาสนาอย่างเช่นท่าน अबดุลอะซีซ อิบน์บะซ (Abd Aziz Ibn Baz 1910-1999) และท่านมุหัมมัด อิบน์อุซัยมีน (Muhammad Ibn Utaymeen 1925-2001) ได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดสะละฟียะ และสร้างความมั่นคงให้กับราชวงศ์อัสซะฮุด โดยการรณรงค์ให้ “เชื่อฟังผู้นำ” จดเว้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง และด้วยค่าขบวนการที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคนั้น เช่นขบวนการภราดรภาพของท่านหะซัน อัลบันนา

ท่านมุหัมมัด อิบน์อะมาน อัลญามิ (Muhammad Al-Jami 1931-1996) นักการศาสนาชาวเอธิโอเปีย ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลุ่มสะละฟียะจาริตนียมอีกท่านหนึ่ง ท่านได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศซาอุดีอาระเบียในค.ศ.1970 เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในเมืองมานิสะ และเป็นผู้บรรยายของท่านรอเบียะ อัลมัดคอลลี ทั้งสองเป็นแม่แบบที่สำคัญของกลุ่มมัดคอลลีในประเทศลิเบีย

แนวคิดของอัลญามิและมัดคอลลี ถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของกลุ่มสะละฟียะจาริตนียม ท่านทั้งสองปฏิเสธการเมืองอย่างเด็ดขาด พร้อมกับมีท่าทีที่แข็งกร้าวต่อกลุ่มที่มีความเห็นไม่สอดคล้องกับท่าน โดยมีการตักฟิรต่อผู้ที่มีส่วนร่วมกับแนวทางอื่นจากอิสลามทั้งในแง่ของวิชาการ การเมือง และวิถีชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ท่านมักวิพากษ์วิจารณ์และต่อต้าน ขบวนการภราดรภาพ กลุ่มญะมะฮะฮ์ ตับลีฆ หรือกระทั่งภายในกลุ่มสะละฟียะที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นแนวคิดสะละฟียะจาริตนียม แม้จะปฏิเสธการเคลื่อนไหวที่รุนแรง หรือใช้ช่องทางการเมือง แต่แนวคิดมีการตักฟิรเช่นเดียวกับกลุ่มวะฮาบี และปฏิเสธสำนักคิดเช่นเดียวกับกลุ่มสะละฟียะร่วมสมัย (Hitchens, 2018)

ข้อสังเกตหนึ่งที่น่าสนใจคือมุมมองเกี่ยวกับนำหลักการอัลวาลาวัลบารอ (Al-Wala Wa-Al-Bara) มาใช้ในบริบทต่าง ๆ ของภายในกลุ่มสะละฟียะ หลักการอัลวาลาวัลบารอ หมายถึง การแสดงจุดยืนของอิสลาม ซึ่งในแต่ละกลุ่มภายในกลุ่มสะละฟียะมีมุมมองที่ความแตกต่างกัน และผู้วิจัยมองว่าเป็นความแตกต่างที่นำไปสู่ความขัดแย้งภายในกลุ่มของสะละฟียะ

อาร์สลัน อะห์เหม็ด (Arslan Ahmed, 2020) ได้แบ่งมุมมองของสะละฟียะต่อหลักการอัลวาลาวัลบารอ ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

หลักศรัทธา (Creedal) ในด้านหลักศรัทธาหลักการอัลวาลาวัลบารอ ถือเป็นแก่นที่สำคัญของกลุ่มสะละฟียะ ดังนั้นในด้านนี้กลุ่มสะละฟียะมีความเห็นที่สอดคล้องกันนั่นคือการแสดงจุดยืนต่อหลักความเชื่อของบรรพชน ปฏิเสธสิ่งที่เป็นมลทินเพื่อให้ได้หลักศรัทธาที่บริสุทธิ์

สังคม (Social) ในด้านสังคมมีความเห็นที่แตกต่างกันภายในกลุ่มสะละฟียะ เนื่องจากกลุ่มที่นำหลักการอัลวาลาวัลบารอมาใช้นี้ มีความเห็นว่าการใช้ภาษา การแต่งกาย

และวัฒนธรรมที่เป็นของต่างศาสนิก ถือเป็นภัยคุกคามต่อความบริสุทธิ์ของอิสลาม การเป็นมิตรต่อศัตรูของพระเจ้าถือเป็นสิ่งที่อันตราย มุสลิมจึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของคนต่าง ศาสนิก หรือกระทั่งสวมใส่เสื้อผ้าและใช้ภาษาของพวกเขา

การเมือง (Political) ในด้านการเมืองสังคมมีความเห็นที่แตกต่างกันภายในกลุ่มสะละฟีย เนื่องจากกลุ่มที่นำหลักการอัลลาลาวัลบารออ มาใช้ในด้านนี้ มีความเห็นว่า ต้องมอบความจงรักภักดีต่อผู้นำมุสลิม ปฏิเสธระบอบการปกครองหรือแนวคิดตะวันตก เช่น ลัทธิชาตินิยม คอมมิวนิสต์ หรือกระทั่งประชาธิปไตย เป็นต้น

การญิฮาด (Jihad) ในด้านการญิฮาดมีความเห็นที่แตกต่างกันภายในกลุ่มสะละฟีย เนื่องจากกลุ่มที่นำหลักการอัลลาลาวัลบารออ มาใช้ในด้านนี้ มีความเห็นว่าจะต้องทำสงครามกับทั้ง 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำมุสลิมที่ไม่ได้ปกครองประเทศด้วยกับบทบัญญัติของอิสลาม และล้มเหลวในการนำกฎหมายอิสลามมาเป็นรัฐธรรมนูญของประเทศ
- 2) กลุ่มมุสลิมที่เป็นพันธมิตรกับกลุ่มคนต่างศาสนิก
- 3) มุสลิมที่สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามในการทำสงครามกับมุสลิม
- 4) กลุ่มที่สนับสนุนให้เกิดระบอบการปกครองอื่นจากอิสลาม

หลักการอัลลาลาวัลบารออทั้ง 4 ด้าน มีเพียงด้านหลักศรัทธา (Creedal) เท่านั้นที่แต่ละกลุ่มของสะละฟียมีความเห็นที่สอดคล้องกัน โดยในกลุ่มสะละฟียที่เป็นนักเคลื่อนไหว (Activist) มีความเห็นที่เรื่องการใช้หลักการอัลลาลาวัลบารออเพียงในด้านหลักศรัทธาเท่านั้น ส่วนด้านสังคม และการเมือง เป็นนักเคร่งครัด (Purist) ที่นิยมใช้หลักการอัลลาลาวัลบารออ ส่วนนักญิฮาด (Militant/Jihadi) นิยมใช้หลักการอัลลาลาวัลบารออเป็นหลัก

ส่วนแนวคิดของกลุ่มสะละฟียในเกาะยาวน้อยนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับสถาบันนวัตวี ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์ของ จุลเติน อับดุลฮาติม เกี่ยวกับแกนแนวคิดของสถาบันนวัตวี (Julten Abdelhalim, 2012) ซึ่งประกอบด้วย

วัฒนธรรม (Cultural) เน้นการปฏิรูประบบการศึกษา และพัฒนากระบวนการทางความคิดให้เท่าทันกับยุคสมัย โดยต้องวางอยู่บนหลักการอิสลาม และสามารถผสมผสานกับวิถีการร่วมสมัยได้

ปัญญา (Intellectual) การปฏิรูปการวินิจฉัย แนวคิด และการตีความในประเด็นทางศาสนาให้กลับไปสู่ตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ

สังคม (Social) คือการมีความอดทนอดกลั้นต่อความหลากหลายในสังคมทั้งในความแตกต่างด้านชนชั้นและแนวคิด เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคมมุสลิม

โยกินเดอ ซิกานด์ (Yogimder Sikand, 2004) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวตามแนวคิดของท่านอบุลหะซัน อัลนัควีย นั้นแตกต่างกับ ท่านอบุลอะลาอัลเมาดูดี อย่างสิ้นเชิง แม้จะมีความเห็นที่สอดคล้องกันในแง่ของการสร้างรัฐอิสลาม การเคลื่อนไหวของท่านนัควียนั้น ละทิ้งความรุนแรงในทุกรูปแบบ และจะต้องดำเนินการด้วยสันติวิธี อย่างเช่น การปฏิรูป (Islah) การปรึกษาหารือ (Mushawarat) และวิทยปัญญา (Hikmat)

กลุ่มสะละฟียในเกาะยาวน้อย ไม่ปรากฏชัดว่าเริ่มต้นเข้ามาตั้งแต่เมื่อไร เพราะครูโอบ ที่เป็นผู้ร่วมก่อตั้งมัสยิดเอียะยาอุซซุนนะฮ์ ก็ได้ไม่นิยมแนวคิดสะละฟีย เพราะเป็นลูกศิษย์รุ่นแรกคนหนึ่งของปะหลางแอ แต่ที่ปรากฏการฟื้นฟูอิสลามอย่างชัดเจนคือค.ศ. 2007 โดยอับดุลซอหมัด อุปมา หรือครูหมัด หรืออาบี สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนัวะตุลอุลามาอ (Darul Uloom Nadwatul Ulama) เมืองลัคเนา รัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย ตลอดจนจบปริญญาตรีและปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยรามก่าแหง ได้มองเห็นถึงความเสื่อมโทรมและความห่างเหินต่อหลักการอิสลามในสังคมเกาะยาวน้อย เนื่องจากเกาะยาวน้อยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ตลอดจนอิทธิพลทางความคิดต่าง ๆ ที่ไหลบ่าเข้ามาจนส่งผลให้มุสลิมเกาะยาวน้อยเริ่มออกห่างจากหลักการศาสนาอิสลาม ดังนั้นครูหมัด จึงได้ร่วมก่อตั้ง “โรงเรียนศรัทธาธรรม” ซึ่งเป็นสถานศึกษาศาสนาในรูปแบบของมัद्रอซะฮ์ โดยมีหลักสูตรสามัญด้วยเช่นกัน

พื้นฐานทางความคิดของกลุ่มสะละฟียในเกาะยวน้อย ถือเป็นกลุ่มสะละฟียที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากสถาบันอัลนัฎวีเย เนื่องจากผู้มีบทบาทสำคัญอย่างอาจารย์อับดุลซอหมัด อุปมานั้นสำเร็จการศึกษาจากสถาบันอัลนัฎวีเย และสามารถมองผ่านแกนแนวคิดของโรงเรียนศรัทธาธรรมนั้นมีโครงสร้างเช่นเดียวกันทั้งในแง่ของ วัฒนธรรม ปัญญา และสังคม โดยวิเคราะห์ผ่านคำจัดความเกี่ยวกับ หอพักวิทยปัญญา ที่มีการกำชับเกี่ยวกับความสะอาด การดำเนินชีวิตอยู่บนวิถีอิสลาม เช่นการท่องอัลกุรอาน การให้เกียรติระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง เป็นต้น และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นความเห็นต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มศุฟียและกลุ่มสะละฟีย ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า “สังคมมุสลิมและเยาวชนเกาะยวน้อยกำลังแย่ หากเรารู้แต่สร้างเงื่อนไข ตั้งแง่ หรือทะเลาะกันเองในหมู่ผู้รู้ สังคมมุสลิมก็ไม่สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2563)

ผู้วิจัยสรุปว่า กลุ่มสะละฟียในเกาะยวน้อยนั้นมีพื้นฐานแนวคิดมาจากสถาบันอัลนัฎวีเยที่เป็นกลุ่มสะละฟียร่วมสมัย ซึ่งปฏิเสธความรุนแรงอย่างเช่น การตักฟิร³ หรือการญิฮาดด้วยความรุนแรง และดำเนินการด้วยสันติวิธี อย่างเช่น การปฏิรูป การปรึกษาหารือ และวิทยปัญญาในการฟื้นฟูอิสลาม

2. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเกาะยวน้อย

ผู้วิจัยได้สำรวจพื้นที่เกาะยวน้อย พร้อมกับสอบถามในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปพบว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ สนิท สมัครการ (2538) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของกลุ่มคนในสังคม โดยเฉพาะการกระทำหรือพฤติกรรมทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีต่อกัน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีส่วนให้เกิดการปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ในเกาะยวน้อยประกอบด้วย 4 ช่วงเวลา ได้แก่

2.1 ช่วงปะหลางแอลกลั้มมารวมสร้างปอเนาะกับโต๊ะครูโกบ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งสำคัญในเกาะยวน้อย เกิดขึ้นหลังจากที่ปะหลางแอลสำเร็จการศึกษาและกลั้มมารวมมือกับโต๊ะครูโกบก่อตั้งปอเนาะสันติสุข ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่ทำให้มุสลิมเกาะยวน้อยได้เข้าใจถึงคำสอนของอิสลามผ่านแนวคิดศุฟีย นอกจากนี้อิทธิพลของ

³ การกล่าวหาว่า มุสลิม สูญเสียการศรัทธาในศาสนาอิสลาม

ปะหลางแอยังเป็นแรงดึงดูดให้มุสลิมที่อยู่ชายฝั่งอันดามันต่างเข้ามาศึกษาในรั้วปอเนาะสันติธรรม (Christhopher M Joll 2014) กล่าวว่า อิทธิพลของปะหลางแอเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ ภูวารีเกาะฮะมาดียะฮ์-บะดะวียะฮ์แพร่หลายตั้งแต่จังหวัดสงขลา จังหวัดภูเก็ต จนถึงตอนเหนือของจังหวัดระนอง และส่งผลให้ชุมชนเกาะยวน้อยกลายเป็นชุมชนมุสลิมที่เข้มแข็งโดยสามารถวิเคราะห์จากการที่ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่า เมื่อครั้งเกาะยวน้อยถึงฤดูแห่งแล้งมาก ทำนาไม่ได้ และข้าว ซึ่งถือเป็นอาหารหลักของคนที่นี่ก็เริ่มขาดแคลน ตอนนั้นผมกับพ่อเอาปลาไปแลกข้าวสารที่ทำเรือจังหวัดกระบี่ เป็นอย่างนั้นอยู่สักพัก กระทั่งปะหลางแอประกาศให้รวมตัวกันละหมาดที่ปอเนาะสันติสุข แต่ด้วยชาวบ้านไปกันจำนวนมาก ตอนนั้นผมจำได้ว่า คนมากันเยอะมากจนกระทั่งต้องไปละหมาดในทุ่งนา และทุกคนก็ตามกันไปละหมาดขอฝนที่ทุ่งนา (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2564)

ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นกระบวนการสร้างชุมชนมุสลิมในเกาะยวน้อยอย่างแท้จริง โดยมีปอเนาะสันติสุขเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวบ้าน คำสอนของปะหลางที่ปรากฏอย่างเด่นชัด นั่นคือการเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจและส่งเสริมให้ชาวบ้านมีศีลธรรมที่ดีงาม มีความซื่อตรง หลีกเลี่ยงการพฤติกรรมที่ส่อไปในทางอื้ออวด ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการแต่งกายของผู้อาวุโสในเกาะยวน้อยที่มีการแต่งตัวที่มีลักษณะเดียวกันเวลาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน นั่นคือการใส่โสร่งโดยผ้าชายผ้าค่อนข้างหนาไว้เหนือสะดือ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปหลังปะหลางแอกลับมาก่อตั้งปอเนาะ ส่วนในด้านพิธีกรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง โดยทุกพิธีกรรมผ่านการวินิจฉัยของปะหลางแอเป็นหลัก ซึ่งมีการผ่อนปรนละหมาดวันศุกร์เป็นละหมาดซุหรี การขับร้องดีเกีย การต้องขลิบอวัยวะเพศซ้ำเมื่อมาเรียนที่ปอเนาะสันติสุข การละหมาดสี่สิบ การใช้วิธีการนับคำแรมกำหนดวันสำคัญทางศาสนา การอาซานและการอ่านอัลกุรอานแบบไม่มีทำนอง และประการที่สำคัญคือช่วงเวลานี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มศุฟิยะในเกาะยวน้อย

2.2 ช่วงที่กลุ่มมะอะฮ์ ตับลิซ เข้ามาในเกาะยาวน้อย

กลุ่มมะอะฮ์ ตับลิซ เข้ามาสู่เกาะยาวน้อยในค.ศ.1983 โดยรอห์มาน เจ๊ะมะ หรืออา มีร์เต๊ะ ซึ่งได้นำมะอะฮ์ ตับลิซจากจังหวัดสตูล เดินทางเข้ามาในชุมชนบ้านท่าเขาประมาณ 3 วัน โดยใช้มัสยิดบ้านท่าเขาเป็นศูนย์กลางในการเคลื่อนไหว และการเดินทางพบปะชาวบ้านทุกระดับชั้นของสังคม พร้อมเชิญชวนให้มุสลิมในพื้นที่เข้าร่วมละหมาดที่มัสยิดและฟังเทศนาจากกลุ่มพวกเขา จนกระทั่งอา มีร์สุลัยห์มาน หรือตะวะฮ์ค้อ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่รับช่วงต่อโดยเชิญชวนชาวบ้านในชุมชนและได้ขยายออกไปสู่เกาะยาวใหญ่ในเวลาต่อมา

แต่ช่วงระยะเวลาดังกล่าวได้เกิดการตอบโต้จากชาวบ้านพื้นที่ โดยการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงออกถึงการไม่ยอมรับในวิถีปฏิบัติบางประการของกลุ่มมะอะฮ์ ตับลิซที่ขัดต่อบรรทัดฐานของชุมชนที่นิยมคำสอนของปะหลางแอ ผู้วิจัยมองว่า ช่วงเวลาดังกล่าวนอกจากจะเป็นการก่อตัวของกลุ่มมะอะฮ์ ตับลิซแล้ว ยังถือเป็นความขัดแย้งทางศาสนาครั้งแรกที่เกิดขึ้นในชุมชนเกาะยาวน้อยระหว่างกลุ่มที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดศุฟิย์เหมือนกัน

2.3 ช่วงที่ปะหลางแอเสียชีวิต ความทับซ้อนระหว่างแนวคิดศุฟิย์ และการแทรกซึมของแนวคิดสะละฟิย์ จารีตนิยม

แม้ว่าปะหลางแอได้เสียชีวิตใน ค.ศ. 1986 แต่หลังจากนั้นความนิยมทั้งในส่วนของคำสอนและตัวตนของปะหลางแอยังคงแพร่หลายในหมู่ชาวบ้านทั้งในเกาะยาวน้อยและพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะในกลุ่มลูกศิษย์และกลุ่มศุฟิย์อื่น ๆ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ช่องว่างระหว่างตัวผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนความทับซ้อนของคำสอน นำไปสู่ความคลาดเคลื่อนของคำสอนที่แท้จริงของปะหลางแอ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความลับ อย่างเช่นในกรณีของการตั้งขวดน้ำไว้ที่สุสานของปะหลางแอ ถือเป็นพิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับคำสอนในยุคของปะหลางแอและปอเนาะสันติสุขในปัจจุบันก็ไม่ได้มีพิธีกรรมดังกล่าว ซึ่งในกรณีของช่องว่างระหว่างตัวผู้สอนและผู้เรียน เกิดจากการที่ตัวผู้สอนคือ ปะหลางแอ เสียชีวิตไปแล้ว หรือเกิดจากการที่ผู้เรียนไม่ได้ผ่านการชี้แนะจากผู้สอนโดยตรง ส่วนความทับซ้อนระหว่างแนวคิดนั้นคืออิทธิพลของกลุ่มผ้าเขียวที่เดิมที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วในจังหวัดกระบี่ ต่อเมื่อปะหลางแอเสียชีวิต จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะเกิดการผสมผสาน เนื่องจากเป็นแนวคิดศุฟิย์เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างในรายละเอียดตามที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในองค์ประกอบที่สอง

วัน สุลัยมาน วัน ซิดดีก (Wan Sulaiman Wan Siddik 1872-1935) นักวิชาการกลุ่มศูฟิยที่โด่งดังในประเทศมาเลเซีย ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในกลุ่มศูฟิยคือการแบ่งแยกระหว่าง กฎหมายอิสลาม (Shariah) และจิตวิญญาณ (Haqiqah) ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจว่า กฎหมายอิสลาม คือเปลือกนอก และจิตวิญญาณคือ แก่น ก่อให้เกิดการลดทอนความสำคัญของกฎหมายอิสลาม มุ่งเน้นแต่จิตวิญญาณ โดยการละทิ้ง ละเมิด หรือเบี่ยงเบนในแง่ของกฎหมายอิสลาม ดังเช่น กลุ่มอีบาฮะฮ์ (Al-Ibahah) กลุ่มมุลหิดะฮ์ (Mulhidah) และกลุ่มบะฏินียะฮ์ (Batiniyah) (Mahyuddin, 2013)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการผสมผสานระหว่างคำสอนของปะหลางแอะและแนวคิดของกลุ่มผ้าเขียว ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เริ่มเกิดขึ้นเมื่อมุสลิมจากในพื้นที่เองและพื้นที่อื่นต่างมุ่งไปที่เรื่องอภินิหารหรือที่เรียกว่า กะรอมัต (Karamat) และสิ่งที่ถูกเรียกว่า อิลฮาม (Ilham) จนกระทั่งแก่นคำสอนของปะหลางแอะถูกลดความสำคัญไป ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หลังจากการเสียชีวิตของปะหลางแอะมีการยกระดับความสำคัญของจิตวิญญาณมากขึ้น เพื่อเป้าหมายคือ ความกะรอมัต และได้รับการอิลฮาม ซึ่งมีปัจจัยเดียวกันกับที่วัน สุลัยมาน วัน ซิดดีก ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ข้างต้น

แต่ในขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มมุสลิมเกาะยาวน้อยบางส่วนที่เคยนิยมแนวคิดปะหลางแอะ หันไปรับอิทธิพลบางส่วนจากการฟื้นฟูอิสลามของอะห์มัด วะฮาบ ที่เริ่มกระจายตัวเข้าสู่จังหวัดพังงา โดยพยายามมุ่งเน้นไปในเรื่องของอัลกุรอานและอัลหะดีษ แต่ยังคงไว้ซึ่งรากฐานของศีลธรรมตามคำสอนของปะหลางแอะ ทั้งนี้ในช่วงแรกมีความขัดแย้งในประเด็นเรื่องการเฝ้าสุสาน แต่ถือเป็นความขัดแย้งในระยะสั้นเท่านั้น

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงดังกล่าวถือเป็นช่วงที่สำคัญ เพราะนอกจากเป็นช่วงเวลาทีเกาะยาวน้อยสูญเสียปะหลางแอะแล้ว ยังมีการรับอิทธิพลทางความคิดจากพื้นที่อื่น นั่นคือ กลุ่มผ้าเขียวและกลุ่มสะละฟีย จารีตนิยม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลให้บรรทัดฐานทางสังคมมุสลิมเกาะยาวน้อยมีความหลากหลายมากขึ้น

2.4 ช่วงที่เกาะยวน้อยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแนวคิดสะพานร่วมสมัยเข้ามามีบทบาทในเกาะยวน้อย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมช่วงเวลาที่ผ่านมา 4 เมื่อเกาะยวน้อยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เนื่องจากเกาะยวน้อย มีลักษณะพื้นที่เป็นเกาะอยู่ตรงกลางระหว่างน่านน้ำของ 3 จังหวัด คือ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของเกาะยวน้อยย่อมที่จะต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโด่งดังทั้งในระดับประเทศและระดับโลกของทั้ง 3 จังหวัดที่ตั้งอยู่ล้อมรอบอำเภอเกาะยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแง่ของอาชีพ และสถานบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหารไทย และแหล่งบันเทิงยามค่ำคืน เป็นต้น (นพพันธุ์ นาคบรรพ์, 2550)

ทั้งนี้ด้วยความเปลี่ยนแปลงช่วงเวลานี้ส่งผลกระทบต่อมุสลิมเกาะยวน้อยรุ่นหลังที่เริ่มลดความสำคัญเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม รวมถึงผู้ปกครองเองเริ่มตระหนักถึงการประกอบอาชีพในอนาคตของบุตรหลานมากขึ้น เยาวชนส่วนใหญ่เกาะยวน้อยต่างออกไปศึกษาในโรงเรียนต่างพื้นที่โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งส่วนหนึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ अबดุลซอมัด อุปมา หรือครูหมัด หรืออาบี ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนวัตะตุลอุลามาอ (Darul Uloom Nadwatul Ulama) เมืองลัคเนา รัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย ตลอดจนจบปริญญาตรีและปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มองเห็นถึงความเสื่อมโทรมและความห่างเหินต่อหลักการอิสลามในสังคมเกาะยวน้อย เนื่องจากเกาะยวน้อยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ตลอดจนอิทธิพลทางความคิดต่าง ๆ ที่ไหลบ่าเข้ามาจนส่งผลให้มุสลิมเกาะยวน้อยเริ่มออกห่างจากหลักการศาสนาอิสลาม ดังนั้นครูหมัด จึงได้ร่วมก่อตั้ง “โรงเรียนศรัทธาธรรม” ในค.ศ.2007 เป็นสถานศึกษาศาสนาในรูปแบบของมัธยมศึกษา โดยมีหลักสูตรสามัญด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเยาวชนเกาะยวน้อย

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อมุสลิมเกาะยวน้อยเป็นอย่างมากในแง่ของการดำรงอัตลักษณ์คำสอนอิสลาม โดยเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนที่เริ่มลดทอนความสำคัญของคำสอนอิสลาม แต่อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดโรงเรียนศรัทธาธรรมที่ถือเป็นสถานศึกษาทางศาสนาที่มีรูปแบบแตกต่างออกไปจากปอเนาะสันติสุขกลายเป็นทางเลือกใหม่ให้ชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อย

3. การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มแนวคิด

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้ง 4 ช่วงเวลา ก่อให้เกิดกลุ่มแนวคิดทั้ง 3 กลุ่ม รวมถึงกลุ่มชาวบ้านบางส่วน ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีการปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ทั้งในแง่ของแต่ละกลุ่มและภาพรวมของทั้งหมดของมุสลิมในเกาะยาวน้อย

3.1 การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มศูฟิเยจากปอนะสันติสุข บาบอ अबดุลกุดูซ

กล่าวว่า “การที่ยังเปิดสอนในระบบแบบดั้งเดิม เพราะเป็นคำสั่งเสียของปะหลางแอผู้ก่อตั้งปอนะ ส่วนตัวมองว่าการเรียนการสอนแบบนี้สามารถส่งเสริมศีลธรรม และขัดเกลามารยาทได้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนเป็นช่องทางให้กับครอบครัวที่ไม่มีความสามารถหรือกำลังมากพอที่จะส่งบุตรไปเรียน เพราะเดียวค่าเทอม ค่าใช้จ่ายใช้มันสูง และการเปิดสถานศึกษาแบบยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามาเรียนพร้อมกับได้ปฏิบัติศาสนกิจ” (بابอ अबดุลกุดูซ, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2564)

ดังนั้นจากข้อมูลการสัมภาษณ์ปรากฏว่า กลุ่มศูฟิเย จากปอนะสันติสุข ถือเป็นกลุ่มที่ธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น แม้ว่าจะมีกลุ่มผ้าเขียวที่มีแนวคิดที่ทับซ้อน หรือกลุ่มสะละฟิเยเข้ามาในเกาะยาวน้อย แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบในแง่ของการที่จะต้องปรับตัวของกลุ่มศูฟิเย จากปอนะสันติสุข แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยมองว่า กลุ่มศูฟิเย จากปอนะสันติสุข มีการปรับตัวช่วงที่ปะหลางแอเสียชีวิต เพราะปะหลางแอ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อทุกกลุ่มที่อยู่ในเกาะยาวน้อย ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะนำใครมาทดแทนโดยไม่มีการปรับตัว ส่วนการปรับตัวของกลุ่มศูฟิเย จากปอนะสันติสุข หลังจากปะหลางแอเสียชีวิตคือการที่มุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ปะหลางแอสั่งเสียไว้ และมีการปรับตัวในเรื่องหนังสือที่ใช้สอน โดยใช้หนังสืออาหรับเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ใช้หนังสือมลายูยาวีร่วมเหมือนสมัยปะหลางแอยังมีชีวิตอยู่

3.2 การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีซ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

กล่าวว่า “การรวมตัวหรือจะจัดส่งกลุ่มครูจะต้องเดินทางไปเกาะยาวใหญ่ ส่วนกิจวัตรที่เป็น

อัตลักษณ์ของกลุ่ม เช่น การเดินกัฏ การบะยานหลังละหมาด หรือการรวมตัว เป็นต้น ไม่สามารถทำได้ เราจึงต้องปรับตัวโดยการงดกิจกรรมเหล่านั้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2564)

ดังนั้นจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า กลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฮ์ในเกาะยวน้อยเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตั้งแต่ช่วงที่ 2 ซึ่งการที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในพื้นที่ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องจำกัดอยู่ในบริเวณมัสยิดบ้านท่าเขา และเป็นเรื่องยากที่กลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฮ์จะดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มในพื้นที่

3.3 การปรับตัวและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มสะละฟียะ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวว่า ยอมรับว่ามีการกระทบกระทั่งกันบ้างในรุ่นอาวุโส หรือแม้กระทั่งการที่โรงเรียนส่งเสริมภาษาอังกฤษ ก็มีผู้อาวุโสไม่เห็นด้วย แต่ก็แค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น โดยปัจจุบันตนไม่ได้มีปัญหาหรือความขัดแย้งใด ๆ กับใครหรือกลุ่มใด (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2564)

ดังนั้นจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า รากฐานที่สำคัญของกลุ่มสะละฟียะในเกาะยวน้อยคือการมีศีลธรรม หรือตะเซาหุฟ เนื่องจากกลุ่มสะละฟียะส่วนหนึ่งเป็นศิษย์ของปะหลางแอ และอีกบางส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากการฟื้นฟูอิสลามของอะหมัด วะฮาบ โดยในช่วงเปลี่ยนแปลงทางสังคมช่วงที่ 3 ได้มีการแยกมัสยิด และมีความขัดแย้งกับมุสลิมส่วนใหญ่เล็กน้อยในประเด็นการเฝ้าสุสาน แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมช่วงที่ 4 กลุ่มสะละฟียะได้ก่อตั้งสถานศึกษา โดยการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตั้งอยู่บนฐานของการมีศีลธรรมที่ดียามการปรับตัวดังกล่าวไม่เพียงแต่ยกระดับกลุ่มสะละฟียะให้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมกับชุมชนเท่านั้น แต่ยังป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดในประเด็นที่มีการยึดทัศนะนักวิชาการที่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ประเด็นแรก กลุ่มแนวคิดอิสลามทั้ง 3 กลุ่ม ในเกาะยวน้อยถือเป็นเครือข่ายท้องถิ่น (Local Networks) โดยการที่คนดั้งเดิมในพื้นที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และไม่ได้มีการเชื่อมโยงโดยตรงกับการฟื้นฟูอิสลามในพื้นที่ใกล้เคียง เว้นแต่กลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฮ์ที่มีความเชื่อมโยงกับการฟื้นฟูอิสลามจากกลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฮ์ จังหวัดสตูล โดยกลุ่มศุฟียะจากปอนาะสันติสุข นอกจากจะเน้นในเรื่องศีลธรรม และจิตวิญญาณแล้ว ยังมีความเคร่งครัดในสำนักคิดนิติศาสตร์

อิสลามของชาฟิฮีย ส่วนกลุ่มสะละฟีย มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ในแง่ของการมุ่งเน้นในด้าน ศีลธรรมและจิตวิญญาณ ตลอดจนมีการประยุกต์ใช้วิทยาการร่วมสมัย โดยการที่พื้นฟูอิสลาม ผ่านเครือข่ายท้องถิ่นสามารถลดการปะทะและถูกยอมรับในพื้นที่ค่อนข้างง่ายกว่า การฟื้นฟู อิสลามผ่านกระแสกลุ่มมุสลิมข้ามชาติ (Transnational Islam) ตามที่ปรากฏในรายงานวิจัย หัวข้อ Local Networks and Transnational Islam in Thailand (with emphasis on the southernmost provinces)

ประเด็นที่สอง ความเคร่งครัดในนิติศาสตร์อิสลามของกลุ่มศูฟี การที่กลุ่มศูฟีจาก ปอเนาะสันติสุขวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มญะมะอะฮ์ ตับลีฆ และการแทรกซึมของกลุ่มผ้าเขียวใน ระดับปัจเจกของมุสลิมเกาะยาวน้อย ถือเป็นช่วงที่เคยเกิดขึ้นในยุคสมัยเริ่มต้นของกลุ่มศูฟี ซึ่ง สอดคล้องกับเอกสาร Special Feature "The Vicissitudes of the Sufi Movement in Society: Past and Present" Towards a Dynamic View of Sufism and Saint Veneration in Islam: An Anthropological Approach และเป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นใน กลุ่มศูฟี ประเทศมาเลเซีย ที่ปรากฏในเอกสาร The Relationship Between the Sharicah, Tariqah, Haqiqah and Macrifah by Wan Sulaiman b Wan Siddik , a 19th Malay Sufi Scholar in the Malay world แต่ผู้วิจัยมองว่า ความเคร่งครัดในสำนักคิดชาฟิฮีย ของกลุ่มศูฟีจากปอเนาะสันติสุข ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มญะ มะอะฮ์ ตับลีฆ และเกิดการลดหย่อนทางนิติศาสตร์อิสลามซึ่งนำไปสู่การแทรกซึมของแนวคิด ทางจิตวิญญาณที่ใกล้เคียงกันอย่างกลุ่มผ้าเขียว

ประเด็นที่สาม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเกาะยาว น้อยสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายการปรับตัว เข้าสู่ยุคใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงแบบตะวันตก ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวเป็นกระแสหลักของการ พัฒนาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ถือได้ว่าภาวะทันสมัยเป็นรูปแบบหนึ่งของการ พัฒนา และเป็นสังคมพยายามจะรักษาและคงไว้ซึ่งสิ่งที่ดั้งเดิมและเป็นเอกลักษณ์ของตน ใน สังคมเอเชียแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะทันสมัยแต่ยังคงรักษาสถานภาพเดิมบางอย่างไว้

ได้แก่ 1) การรักษามนุษยสัมพันธ์และความกลมกลืนทางสังคม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการยึดมั่นศาสนา 2) ความเคารพต่ออำนาจหน้าที่และเอกลักษณ์ที่เข้มแข็งของสถาบันที่สำคัญ 3) ความยั่งยืนเข้มแข็งของพลเมือง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ช่วงเวลาของเกาะยวน้อยเกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในแต่ละช่วงเวลายังคงมีการรักษาสถานภาพเดิม โดยมุสลิมเกาะยวน้อยยังคงยึดหลักความเป็นภราดรภาพที่หนักแน่น และทุกแนวคิดแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ยังคงให้ความเคารพต่อปอเนาะสันติสุขที่ถือเป็นสถาบันที่สำคัญของพื้นที่ นอกจากนี้ชาวบ้านในพื้นที่เกาะยวน้อยต่างพยายามสร้างอาชีพให้เกิดรายได้จากหลาย ๆ ด้าน

ประเด็นที่สี่ การปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ การปรับตัวของมุสลิมเกาะยวน้อยเกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ช่วงเวลา ซึ่งพบว่า ในด้านชาติพันธุ์ ทุกชาติพันธุ์มีการปรับตัวตามสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวทางวัฒนธรรม Kim (1995, อ้างถึงในธานิษฐ์ กองแก้ว, 2544) เนื่องจากปัจจุบันไม่พบว่ามีชาติพันธุ์ใดที่สามารถธำรงอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้ ส่วนในด้านกลุ่มแนวคิดมีการปรับตัวที่สอดคล้องกับแนวคิด Kim (1995, อ้างถึงในธานิษฐ์ กองแก้ว, 2544) ในกลุ่มญะมะอะฮ์ ดับลีหม เนื่องจากการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มศุฟิยะ จากสถาบันปอเนาะสันติสุข และไม่ถูกตอบรับจากชาวบ้านในพื้นที่จนต้องมีการปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการปรับตัวของกลุ่มสะละฟิยะ เกิดจากความขัดแย้งในประเด็นปลีกย่อยและการที่เกาะยวน้อยกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจนนำไปสู่การปรับตัวในการฟื้นฟูอิสลาม และในส่วนของมีการปรับตัวของกลุ่มศุฟิยะ จากปอเนาะสันติสุข พบว่า ไม่สอดคล้องกับแนวคิด Kim (1995, อ้างถึงในธานิษฐ์ กองแก้ว, 2544) เนื่องจากการปรับตัวที่เกิดจากการสูญเสียผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดในเกาะยวน้อย จนต้องหันกลับไปมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่ปะหลางแอสังเสียไว้ และมีการปรับตัวในเรื่องหนังสือที่ใช้สอน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เกาะยวน้อย ถือเป็นสังคมที่มีพื้นฐานทางศาสนาที่เข้มแข็ง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีสถานศึกษาปอเนาะ มุสลิมเกาะยวน้อยปฏิบัติตามคำสอนและการวินิจฉัยของปะหลางแออย่างเคร่งครัด เช่นการกำหนดวันสำคัญทางศาสนา แต่เมื่อสังคมภายนอกรู้จักเกาะยวน้อยมากขึ้น ระบบคมนาคมดีขึ้น มุสลิมเกาะยวน้อยเริ่มรับแนวคิดต่าง ๆ เข้ามา เช่น แนวคิดญะ

มะอะฮฺ ตับลีหม และแนวคิดสะละฟียฺ และการเสียชีวิตของปะหลางแอเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้แนวคิดของกลุ่มผ้าเขียวเข้ามาภายในเกาะยาวน้อย ทำให้อดีตลูกศิษย์ของปะหลางแอบางคนทั้งที่อยู่ภายในเกาะยาวน้อย และที่โยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานบริเวณใกล้เคียง มักจะมีพิธีกรรมที่แตกต่างออกไป เช่นการวางน้ำไว้ที่สุสาน ตลอดจนการที่แอบอ้างว่าได้รับดุอา หรืออามาลพิเศษจากปะหลางแอ

ต่อมาในช่วงการเปลี่ยนแปลงครั้งที่ 4 มุสลิมเกาะยาวน้อย จำต้องปรับตัวในแง่ของการประกอบอาชีพ โดยส่วนใหญ่จะหันประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดความห่างเหินต่อคำสอนของอิสลาม โดยเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนที่เริ่มลดทอนความสำคัญของคำสอนอิสลาม ผู้ปกครองเองเริ่มตระหนักถึงการประกอบอาชีพในอนาคตของบุตรหลานมากขึ้น เยาวชนส่วนใหญ่เกาะยาวน้อยต่างออกไปศึกษาในโรงเรียนต่างพื้นที่เช่น จังหวัดภูเก็ต หรือกรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดโรงเรียนศรัทธาธรรมที่ถือเป็นสถานศึกษาทางศาสนาที่มีรูปแบบแตกต่างออกไปจากปอเนาะสันติสุขกลายเป็นทางเลือกใหม่ให้ชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย

เอกสารอ้างอิง

กศน.ตำบลเกาะยาวน้อย. (ม.ป.ป.). โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน

2564 จาก <https://sites.google.com/site/phangngateam/home/smys-kul-di>
คณะนักศึกษาวិทยาลัยชุมชน. (ม.ป.ป.). วัฒนธรรมท้องถิ่นเกาะยาว. คณะนักศึกษาวิทยาลัย
ชุมชน หน่วยจัดโรงเรียนเกาะยาววิทยา สาขาวิชาบริหารธุรกิจ โปรแกรมอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยว. วิทยาลัยชุมชน.

ดะวะฮฺ หรือกลุ่มญะมะอะฮฺ ตับลีหม. (21 ต.ค. 2563, 21 เม.ย. 2564). (ธนโชติ ประหยัดทรัพย์, สัมภาษณ์)

ดะวะฮฺ หรือกลุ่มญะมะอะฮฺ ตับลีหม. (21 เม.ย. 2564). (ธนโชติ ประหยัดทรัพย์, สัมภาษณ์)

- ทยา เตชะเสน. (2558). การศึกษาและอนุรักษ์“เพลงดีเกีย” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม ตำบล
เกาะยาวน้อย อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา. พังงา: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- ธานีษฐ์ กองแก้ว. (2544). การสื่อสารและการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติในมหาวิทยาลัยไทย.
ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตร มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- นพพันธ์ นาคบรรพ์. (2550). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาว
น้อยจังหวัดพังงา. ใน วิทยานิพนธ์สาขาวิชาวางแผนชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาค
และเมืองคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- بابอับดุลกุดุช. (22 ต.ค. 2563, 19 เม.ย. 2564). (ธนโชติ ประหยัดทรัพย์, สัมภาษณ์)
- มะสาการี อาแด. (2543). แนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มตะวะฮ์ดบลิสม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ
ไทย. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา มหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สนิท สมักรการ (2538). วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับการศึกษาสังคมไทย.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สะละฟีย. (20 ต.ค. 2563, 20 เม.ย. 2564). (ธนโชติ ประหยัดทรัพย์, สัมภาษณ์)
_____. (20 เม.ย. 2564). (ธนโชติ ประหยัดทรัพย์, สัมภาษณ์)
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abdelhalim, J. (2012). Spaces for Jihad: Indian Muslims and Conceptions of
Citizenship. Fakultät für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften, Ruprecht
Karls Heidelberg University.
- Ahmed, A. (2020). Salafising Barelwiyat: Salafi Doctrine of Al Wala'Wal Bara and
TLP Politics in Pakistan. Journal of Research in Humanities, 56(2), 139-164.
- Al-Matroudi, Abdul Hakim I. (2006). The Hanbali School of Law and Ibn
Taymiyyah. New York: Routledge Publishing.

- Ali, M. B. (2019). Al-Wala' Wal Bara' in Wahhabism: From A Tool to Fight Shirk to Takfir of Muslim Leaders. *Journal of Islamic Studies and Culture*, 7(1), 28-43.
- Draper, T. J. (2013). Ibn Taymiyyah: The Struggles of a Mujtahid under the Bahri Mamluk Sultans. The Graduate School in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree Master of Arts Department of History, Ball State University Muncie, Indiana.
- Hitchens, A. (2018). SALAFISM in AMERICA History, Evolution, Radicalization. n.d.: Program on Extremism The George Washington University.
- Joll, C. M. (2010). Religion and Conflict in South Thailand: Beyond. *Contemporary Southeast Asia*. 258-279.
- _____. (2014 a). Thailand's Sufi Networks: New Perspectives on Islamic Diversity and Muslim Marginality. Conference: Transforming Societies: Contestations and Convergences in Asia and the Pacific at: Chiang Mai University.
- _____. (2014 b). The Transmission of Sufi Tariqa in Thailand. Centre for Ethnic Studies and Development (CESD) Chiang Mai University.
- Liow, J. C. (2009). Local Networks and Transnational Islam in Thailand (with emphasis on the southernmost provinces). the national bureau of Asian research nbr project report.
- Mahyuddin, M. K. (2013). The Relationship Between the Shariah, Tariqah, Haqiqah and Ma rifah by Wan Sulaiman b Wan Siddik, a 19th Malay Sufi Scholar in the Malay world. *Journal of Islamic Studies and Culture*, 1(1), 01-11.
-

- Mirgaleev, I.M. (2016). The Islamization of the Golden Horde: New Data. *Golden Horde Review*, 1, 89–101.
- Nahas, G.G. (1982). Hashish in Islam 9th to 18th century. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 58(9), 814–831.
- Sasakul, C. (2019). Sufism in Thailand: A study of impact on The Thai Muslims. A thesis submitted for the award of the degree of Doctor of Philosophy in Islamic Studies at Aligarh Muslim University.
- Sikand, Y. (2004). *Islam, Caste and Dalit-Muslim Relations in India*. New Delhi: Global Media Publications.
- Tonaga Y. (2006). Sufism in the Past and Present: Based on the Three-axis Framework of Sufism. *Annals of Japan Association for Middle East Studies*, 21(2), 7–21.
- Williams, Rob J. (2017). *Salafism, Wahhabism, and the Definition of Sunni Islam*. Honors Program: Student Scholarship & Creative Works.
- Zarabozo, J. A.M. (2005). *The Life, Teachings and Influence of Muhammad ibn Abdul-Wahhaab*. Riyadh: The Ministry of Islamic Affairs, Endowments, Dawah and Guidance The Kingdom of Saudi Arabia.
- Zargar, C. (2017). Origins of Wahhabism from Hanbali Fiqh. *UCLA Journal of Islamic and Near Eastern Law*, 16(1), 68-111.

การพัฒนาสื่อดิจิทัลและการพัฒนาโลโก้ข้าวไรซ์เบอร์รี่ วิสาหกิจชุมชน
โครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ตำบลห้วยพระ จังหวัดนครปฐม*

DIGITAL MEDIA DEVELOPMENT AND RICEBERRY LOGO
DEVELOPMENT COMMUNITY ENTERPRISE, RICEBERRY PROJECT,
NAKHON PATHOM PROVINCE, HUAI PHRA SUBDISTRICT NAKHON
PATHOM PROVINCE

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

Ntapat Worapongpat

ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา

Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism and Education,

Thailand

Email: dr.thiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลและด้านพัฒนา โลโก้ทาง Facebookของผู้บริโภค (Gen Z และ Babyboom) 3) เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ทางช่องทางออนไลน์และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านสื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันรูปแบบการนำเสนอผ่าน Facebook (Gen Z และ Baby Boom) เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย คือผู้บริโภคที่พบสื่อประชาสัมพันธ์ ข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าวที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง 300 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า

* Received 30 May 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

เบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและวรรณกรรม มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) พบว่าผลิตภัณฑ์มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับแต่ขาดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 2) พบว่า Gen Z พึงพอใจการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 และรวมมากที่สุดเป็นระดับแรกของด้านการจัดทำสื่อข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆ มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.56 และ Gen B พึงพอใจการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.74 และรวมมากที่สุดเป็นระดับแรกของ ด้านการจัดทำสื่อ คือ QR CORD มีค่าเฉลี่ย 4.85 3) พบว่า (Gen Z) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอวิดีโอ และการเข้าถึง Page Facebook เพื่อสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อกับผู้ใช้ Page Facebook และพบว่า (Gen B : Generation Baby Boom) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอภาพอินโฟกราฟฟิก และการสแกน QR CORD ที่สามารถสะดวกต่อการสั่งซื้อสินค้าสะดวกมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาสื่อดิจิทัล, ข้าวไรซ์เบอร์รี่, ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากการเกษตร

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the operation model of the community enterprise group Riceberry Rice Project. Nakhon Pathom Province 2) to study strategies for developing digital marketing media and Facebook logo development of consumers (Gen Z and Babyboom) 3) to develop online public relations media and disseminate products of community enterprises through digital media. Facebook Presentation Application (Gen Z and Baby Boom) is a research that combines qualitative and quantitative research (Mixed Methods). There are research tools such as questionnaires interviews. with a sample group target group is a consumer who finds public relations media Riceberry rice and rice bran oil were derived from the calculation of the sample size/target group of 300 specific samples, and the

data collected from the questionnaire was analyzed by descriptive statistics consisting of percentage, mean, deviation. standard ben Then use the information gathered from documents and literature. were analyzed in a content-oriented way (Content Analysis).

The results of the study were as follows: 1) Found that the product has a reasonable price for the quality received but lacks publicity through social media. 2) Found that Gen Z was most satisfied with the development of digital marketing materials via Facebook. with a total average of 4.50 and the highest total is the first level of content media preparation They were appropriate with an average of 4.56 and Gen B was satisfied with the development of digital marketing media on Facebook at the highest level. with an overall mean of 4.74 and the highest total being the first level of In terms of media production, QR CORD has an average of 4.85. 3) It was found that (Gen Z) had the highest opinion level. About Facebook applications in terms of video presentation format and access to the Facebook page for convenient and fast contact with PageFacebook users and found that (Gen B: Generation BabyBoom) has the highest level of comments. About the Facebook application in the form of infographic presentation and QR CORD scanning that can be convenient for ordering products more conveniently

Keywords: Digital Media Development, Riceberry and Rice Bran Oil, Community enterprises

บทนำ

การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐมเกิดจากแรงบันดาลใจบวกกับความโมโห ในการเอาไรต์เอาเปรียบจากโรงสี จากเดิมปลูกข้าวขาวส่งโรงสีในการสีข้าว

ดังนั้นเปลี่ยนจากการปลูกข้าวมาเป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรกำแพงแสนในการนำพันธุ์มาทดลองปลูก ปรากฏว่าการปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ประสบความสำเร็จ ส่วนปัญหาที่พบวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ยังขาดในการทำสื่อออนไลน์และการประชาสัมพันธ์ในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริโภคตำบลห้วยพระ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม แต่เดิมตำบลห้วยพระ ในอดีตบริเวณวัดห้วยพระ มีลำธารสายหนึ่งเป็นห้วยทราย ชาวบ้านยึดถือว่าเป็นห้วยศักดิ์สิทธิ์ ต่อมาเมื่อพระภิกษุหนึ่งองค์มาเล่นน้ำที่ห้วยทรายแล้วถูกทรายดูด ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าธรณีสูบ ห้วยแห่งนี้ เลยถูกเรียกว่าห้วยพระ และได้เป็นชื่อตำบลตลอดมา ต่อมาอำเภอดอนตูม เดิมขึ้นกับอำเภอกำแพงแสน ต่อมาได้รับการแยกออกมาเป็นกิ่งอำเภอดอนตูม และตั้งเป็นอำเภอดอนตูมในปัจจุบัน คำว่า "ดอน" มาจากทำเลที่ตั้งมีพื้นที่อยู่ในที่สูงไม่เคยมีประวัติถูกน้ำท่วมใหญ่เลย ซึ่งอดีตเรียกบริเวณนี้ว่า "เมืองตุม" สันนิษฐานว่าเป็นชื่อเมืองเก่าแกในสมัยโบราณ ต่อมาทางราชการจึงจัดตั้งอำเภอชื่อแรก คือ อำเภอสามแก้ว ต่อมาเปลี่ยนเป็นอำเภอกำแพงแสน ทำให้ในสมัยนั้นอำเภอดอนตูมขึ้นกับอำเภอกำแพงแสนจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชนและการส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ภาครัฐให้การสนับสนุน ส่งผลให้เกิดรายได้ เงินหมุนเวียนในระดับท้องถิ่นและระดับชุมชนเพิ่มมากขึ้น มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม เพื่อขายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนภายในจังหวัดนครปฐม เป็นผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าว โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม ตำบลห้วยพระ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าว เป็นข้าวไรซ์เบอร์รี่แท้ 100 เปอร์เซ็นต์ ที่ชาวบ้านและชุมชนได้ปลูกขึ้นมาเองตามท้องถิ่น (ฉายสิริ จันทร์นาค, 2017) ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการทำข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าวของชาวชุมชนจังหวัดนครปฐม ที่ได้ต่อยอดโดยนำนวัตกรรมอันทันสมัยมาปรับปรุงมาในกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อผู้ที่รักสุขภาพ และผู้เป็นโรคเบาหวาน ผ่านการทดลองและวิจัยว่ามีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ ผู้เป็นเบาหวานสามารถรับประทานได้ทั้งข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าว มีสรรพคุณบำรุงผิวพรรณให้มีความสุขที่ดียิ่งขึ้น และมีประโยชน์ต่อสุขภาพ

(Damrongwattanakool, N., Tonglad, P., Janasak, S., Meesumlee, J., Tongtanee, P., Kaweewong, J., & Ruttanateeravichien, K., 2021 และ มาลีรัตน์ ข้าสกุล, 2020)

คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาารูปแบบตราสินค้า และกลยุทธ์การตลาด และการตลาดดิจิทัลสื่อสังคมออนไลน์และช่องทางออนไลน์ โดยมีการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อดิจิทัลให้ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นที่ยึดเพิ่มขึ้น สื่อดิจิทัลให้มีความน่าสนใจเพิ่มเทคนิคในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนในชุมชน และเพื่อให้คนในชุมชนสามารถนำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน สามารถช่วยเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและการรับรู้ที่เพิ่มขึ้นจากผู้บริโภคที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางด้านการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลและด้านพัฒนา โลโก้ทาง Facebookของผู้บริโภค (Gen Z และ Baby Boom)
- 3) เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ทางช่องทางออนไลน์และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านสื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันรูปแบบการนำเสนอผ่าน Facebook (Gen Z และ Baby Boom)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการค้าชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม จำนวน 10 ราย ทำการติดต่อเพื่อเข้าสัมภาษณ์และนำมาสรุปผลการวิจัยและนำมาประมวลผล หลังจากนั้นทำการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการตลาดดิจิทัล

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากลูกค้าที่ซื้อหน้าร้านและซื้อผ่านสื่อการตลาดดิจิทัลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 300 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านออนไลน์ (Online questionnaire) ที่สร้างด้วย Google Forms โดยขอความร่วมมือลูกค้าสแกนคำถามจาก QR Code ถ้าซื้อหน้าร้าน และถ้าซื้อผ่านสื่อการตลาดดิจิทัล ให้กดลิงค์เพื่อตอบแบบสอบถามเพื่อให้ผู้วิจัยทราบความคิดเห็นหลังการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัล โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการระหว่าง 20 สิงหาคม ถึง 10 กันยายน 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการ หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่า Likert 5 ระดับที่ ระดับ Interval เท่ากับ 0.8 ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม

วิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง

1. ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ
2. ตราสินค้าเป็นที่น่าเชื่อถือ และมีภาพลักษณ์ที่ดีด้านคุณภาพ
3. คุณภาพของข้าวเป็นที่ยอมรับเพราะปลูกโดยเกษตรกรชาวนาโดยตรง

จุดอ่อน

1. วิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ขาดเทคโนโลยีด้านดิจิทัลในการโฆษณาการโพสต์บน Facebook Pages ไปยังกลุ่มเป้าหมาย

2. วิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ขาดการเล่นแอปพลิเคชันในการถ่ายรูปสินค้าและไม่มีผลการสรุปหรือคุณประโยชน์สินค้ามากพอ

โอกาส

1. ความต้องการผู้บริโภคข้าวของประชากรยังมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น

2. ความต้องการบริโภคข้าวยังมีปริมาณสูง และข้าวยังเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต

อุปสรรค

1. สภาพภูมิอากาศที่ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้นาข้าวไม่ได้ผลผลิตตามที่คาดไว้ อาจจะส่งผลให้สินค้าไม่เพียงพอต่อการจัดจำหน่าย

2. บุคลากรในชุมชนยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้มากพอ

จากวัตถุประสงค์ที่ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางด้านการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลและด้านพัฒนา โลโก้ทาง Facebookของผู้บริโภค (Gen Z และ Baby Boom)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นด้านการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลและด้านพัฒนา โลโก้ทาง Facebook ของผู้บริโภค (Gen Z)

ด้านของสื่อดิจิทัล / ด้านการพัฒนา Logo (Gen Z)			
การพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook	MEAN	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆ มีความเหมาะสม	4.56	0.64	มากที่สุด
2. Page Facebook มีความน่าสนใจและมีความน่าเชื่อถือ	4.32	0.60	มาก
3. การจัดทำและพัฒนา Page Facebook สร้างการรับรู้มากขึ้น	4.48	0.62	มาก
4. สะดวกในการเข้าถึง Page Facebook มากขึ้น	4.46	0.65	มาก
5. รูปภาพสินค้าและวิดีโอมีความดึงดูดและน่าสนใจ	4.53	0.63	มากที่สุด
6. QR CODE ทำให้ความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น	4.53	0.59	มากที่สุด
7. Chatbot ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อผู้ใช้กับเพจ	4.49	0.61	มาก
8. ตราสินค้ามีความสวยงามสร้างความน่าจดจำ	4.52	0.59	มากที่สุด
9. ตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น	4.55	0.58	มากที่สุด
10. ฉลากสินค้ามีรายละเอียดครบถ้วนและมีความดึงดูดน่าสนใจ	4.52	0.58	มากที่สุด
รวม	4.50	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลความคิดเห็น (Gen Z) การพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย รวมมากที่สุดเป็นระดับแรกของการจัดทำสื่อ คือ ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆ มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมา ตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น 4.55 รองลงมา รูปภาพสินค้าและวิดีโอมีความดึงดูดและน่าสนใจ และ QR CODE ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น 4.53 รองลงมา ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็น ด้านการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลและด้านพัฒนา โลโก้ทาง Facebook ของผู้บริโภค (Gen B)

ด้านของสื่อดิจิทัล / ด้านการพัฒนา Logo (Gen B)			
การพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook	MEAN	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆมีความเหมาะสม	4.84	0.53	มากที่สุด
2. Page Facebook มีความน่าสนใจและมีความน่าเชื่อถือ	4.57	0.83	มากที่สุด
3. การจัดทำและพัฒนา Page Facebook สร้างการรับรู้มากขึ้น	4.42	0.90	มาก
4. สะดวกในการเข้าถึง Page Facebook มากขึ้น	4.80	0.47	มากที่สุด
5. รูปภาพสินค้าและวิดีโอมีความดึงดูดและน่าสนใจ	4.85	0.50	มากที่สุด
6. QR CODE ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น	4.87	0.44	มากที่สุด
7. Chatbot ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อผู้ใช้กับเพจ	4.83	0.57	มากที่สุด
8. ตราสินค้ามีความสวยงามสร้างความน่าจดจำ	4.79	0.67	มากที่สุด
9. ตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น	4.76	0.65	มากที่สุด
10. ฉลากสินค้ามีรายละเอียดครบถ้วนและมีความดึงดูดน่าสนใจ	4.72	0.66	มากที่สุด
รวม	4.74	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลความคิดเห็น (Gen B) การพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.74 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย รวมมากที่สุดเป็นระดับแรกของการจัดทำสื่อ คือ QR CODE ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.87 รองลงมา รูปภาพสินค้าและวิดีโอมีความดึงดูดและน่าสนใจ 4.85 รองลงมา ข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆมีความเหมาะสม 4.84 ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ที่ 3) เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ทางช่องทางออนไลน์และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านสื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันรูปแบบการนำเสนอผ่าน Facebook (Gen Z และ Baby Boom)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาสื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันรูปแบบการนำเสนอผ่าน Facebook (Gen Z)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. รูปแบบการนำเสนอภาพถ่ายเดี่ยว	3.87	1.19	มาก
2. รูปแบบการนำเสนอภาพตกแต่ง	4.04	1.20	มาก
3. รูปแบบการนำเสนอภาพอินโฟกราฟฟิก	4.18	1.09	มาก
4. รูปแบบการนำเสนอแบบวิดีโอ	4.68	0.71	มากที่สุด
รวม	4.19	1.05	มาก

จากตารางที่3 พบว่า (Gen Z : Generation Z) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอวิดีโอ และการเข้าถึงPage Facebook เพื่อสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อกับผู้ใช้ PageFacebook

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาสื่อดิจิทัลแอปพลิเคชันรูปแบบการนำเสนอผ่าน Facebook (Gen BabyBoom)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. รูปแบบการนำเสนอภาพถ่ายเดี่ยว	3.51	1.22	มาก
2. รูปแบบการนำเสนอภาพตกแต่ง	3.60	1.32	มาก
3. รูปแบบการนำเสนอภาพอินโฟกราฟฟิกและการสแกน QR CORD	4.71	0.70	มากที่สุด
4. รูปแบบการนำเสนอแบบวิดีโอ	3.79	1.33	มาก
รวม	3.90	1.14	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า (Gen B : Generation BabyBoom) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอภาพอินโฟกราฟฟิก และการสแกน QR CORD ที่สามารถสะดวกต่อการสั่งซื้อสินค้าสะดวกมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาเพจ Facebook :
วิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่ จังหวัดนครปฐม ดังนี้

ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการเพิ่มสีสันให้เพจดูสดใสมากกว่านี้ และผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่าเป็นการสื่อสารที่ดีให้ความรู้และได้ประโยชน์หลายอย่าง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1.1 จุดแข็งผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนโครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐมมีราคาเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับมีภาพลักษณ์ที่ดีด้านคุณภาพและเพราะปลูกโดยเกษตรกรชาวนาโดยตรง 1.2 จุดอ่อนคือขาดเทคโนโลยีด้านดิจิทัลในการโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย 1.3 โอกาสคือความต้องการผู้บริโภคข้าวของประชากรยังมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น 1.4 อุปสรรค คือสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้อต่อการผลิตข้าวส่งผลต่อการผลิตตามที่คาดไว้ และไม่เพียงพอต่อการจัดจำหน่าย และเกษตรกรขาดการใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับ ญฐาพัชร วรพงศ์พัชร,ชมพูนุท โภคณิตถานนท์, รุ่งทิพา ชูทอง และ วันชัย ประเสริฐศรี (2021) และ จีรวรรณ ศรีวงษ์, น้ำทิพย์ วิภาวิน, อรอนงค์ นัยวิกุล, และ อารีย์ ธัญญกิจจานุกิจ(2022)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผู้บริโภค Gen Z พึงพอใจการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการจัดทำสื่อข้อมูลข่าวสารเนื้อหาต่างๆ มีความเหมาะสม และ Gen Baby Boomer พึงพอใจการพัฒนาสื่อการตลาดดิจิทัลทาง Facebook มากที่สุด โดยเฉพาะด้านการจัดทำสื่อ คือ QR CORDเพราะองค์ประกอบในการออกแบบ ญฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2022) การใช้สีสำหรับสื่อประชาสัมพันธ์ใช้สีโทนเย็น ได้แก่ สีฟ้า สีเขียว สีนํ้าเงิน เป็นต้น การใช้ภาพประกอบสำหรับสื่อ

ประชาสัมพันธ์ ใช้ภาพถ่าย ที่มีความคมชัด สีสันสวยงาม เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สามารถดึงดูดความสนใจ และใช้ภาพของหน่วยงานเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาลิขสิทธิ์ภาพ และการใช้ตัวอักษรในสื่อประชาสัมพันธ์ ตัวอักษรมีหัว มีขนาดใหญ่ อ่านง่าย นำสายตา มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับ Worapongpat, N (2020)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า พบว่า ผู้บริโภค (Gen Z) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอวิดีโอ และการเข้าถึง Page Facebook เพื่อสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อกับผู้ใช้ Page Facebook และพบว่า (Gen B : Generation Baby Boom) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่องแอปพลิเคชัน Facebook ในด้านรูปแบบการนำเสนอภาพอินโฟกราฟฟิก และการสแกน QR CORD ที่สามารถสะดวกต่อการสั่งซื้อสินค้าสะดวกมากยิ่งขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้ตัวอักษรในสื่อประชาสัมพันธ์ ตัวอักษรมีหัว มีขนาดใหญ่ อ่านง่าย นำสายตา มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การจัดองค์ประกอบงานกราฟิก Worapongpat, N. (2021)ใช้แบบเรียบง่าย สบายตา สื่อความหมาย สอดคล้องกับ รสนิยมอันจะนำไปสู่การดึงดูดความสนใจและเปิดรับเข้าใจ และจดจำ มีลูกเล่นที่แปลกตา การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ จัดวางในสัดส่วนที่เหมาะสม มีจุดสนใจอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ มีเอกลักษณ์ อေးช ชันธวิชัย(2021)ทันสมัย น่าสนใจ ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ มี เอกลักษณ์ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนประกอบในสื่อประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ส่วนหัวเรื่อง ข้อความ ภาพประกอบ ข้อมูล การติดต่อ และข้อมูลผู้จัดทำ ซึ่งสอดคล้องกับ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2020) และ Loiypa, N. (2022).

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อดิจิทัลและการพัฒนาโลโก้ข่าวไรซ์เบอร์รี่ วิสาหกิจชุมชนโครงการข่าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ตำบลห้วยพระ จังหวัดนครปฐม 1 หมู่ 1 ตำบล

ห้วยพระ อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม” สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ การปรับปรุงและพัฒนาการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การสร้างและพัฒนาเพจ Facebook มีความเหมาะสม ต่อการทำสื่อประชาสัมพันธ์ ทำให้เกิดการรับรู้มากขึ้น แต่ควรมีการอัปเดตข้อมูล เนื้อหา ข่าวสารหน้าเพจ Facebook สม่ำเสมอ เพื่อดึงดูดความสนใจและเพิ่มสีสันให้เพจดูสดใสมากกว่านี้
2. ให้ความรู้และได้ประโยชน์หลายอย่างได้รู้จักคุณสมบัติและประโยชน์ของข้าวไรซ์เบอร์รี่
3. การสื่อสารที่ดี มีการโพสต์บอกถึงประโยชน์ และสรรพคุณของสินค้าในเพจ รวมไปถึงการรับผลิตข้าวมีความเหมาะสมน่าสนใจ ข้อมูลเนื้อหาต่างๆทำให้เกิดการรับรู้มากขึ้น
4. การจัดทำข้อความตอบกลับอัตโนมัติ (Chatbot) พบว่ามีความเหมาะสมในการจัดทำและมีความสะดวกในการติดต่อระหว่างผู้ใช้กับทางเพจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อดิจิทัลและการพัฒนาโลโก้ข้าวไรซ์เบอร์รี่ วิสาหกิจชุมชน โครงการข้าวไรซ์เบอร์รี่จังหวัดนครปฐม ตำบลห้วยพระ จังหวัดนครปฐม มีข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าวให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่สามารถนำไปต่อยอด ในการทำสื่อดิจิทัลช่องทางต่างๆ ที่ทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่และน้ำมันรำข้าวที่เป็นสินค้า OTOP ที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้
2. ควรศึกษาสื่อต่างๆ และตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิภาวรรณ เลขวัฒนะและสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย, 1(1), 12–25.

- อเสข ชันธิชัย. (2021). การสร้างตลาดออนไลน์เกษตรกรนาเกลือและนาข้าวเพื่อยกระดับมูลค่าและคุณค่า ผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์“วิถี วิถีบ้านตุง”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรธานี, 10(1), 109-126.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2020). การตลาดดิจิทัลและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ศูนย์จัดการขยะชุมชนผลิตภัณฑ์มูล ไส้เดือนตำบลบางครกอำเภอบ้านแหลมจังหวัดเพชรบุรี. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 8(1), 48-57.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, ชมพูนุท โภคณิตถานนท์, รุ่งทิวา ชูทอง และ วันชัย ประเสริฐศรี. (2021). การตลาดดิจิทัล และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมฝอยทองจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(1), 189-202.
- จิรวรรณ ศรีวงษ์, นันทิพย์ วิภาวิน, อรอนงค์ นัยวิกุล และ อารีย์ ธัญญกิจจานุกิจ. (2022). การบริการข้อมูลวิจัย ด้านข้าวในไทย. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 22(2), 179-194.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2022). การจัดการการตลาดและสื่อสังคมออนไลน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดตำบลสัมปทวนอำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 4(3), 101-115.
- ปัทมาพร ท่อชู. (2552). การทำความเข้าใจการออกแบบการบรรจุภัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2563, จาก <http://www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=732§ion=37&issues=28>
- นายสิริ จันทร์นาคา. (2017). แผนธุรกิจข้าวแต่นไร่เบอร์รี่ขนมขเคี้ยวทางเลือกเพื่อสุขภาพ ต ร ๑ " U-Rice"= BUSINESS PLAN ON RICEBERRY RICE CRACKER: HEALTHY SNACK BRAND “U-RICE”.
- มาลีรัตน์ ขำสกุล. (2020). การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของแผนธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ขนมข้าวไรซ์เบอร์รี่ชั้นหวานภายใต้แบรนด์ Nice Rice. ใน ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- Damrongwattanakool, N., Tonglad, P., Janasak, S., Meesumlee, J., Tongtanee, P., Kaweewong, J., & Ruttanateeravichien, K. (2021). กระบวนการพัฒนาข้าวอัตลักษณ์ลำปางโดยการสร้างเสริมพลังการเรียนรู้เกษตรกร(ชาวนาอัจฉริยะ)ผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *Panyapiwat Journal*, 13(3), 255-269.
- Tiger. (2019). การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดีเป็นยังไง-ทุกอย่างที่คุณควรรู้. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2563, จาก <https://thaiwinner.com/packaging-design/>
- Worapongpat, N. (2020). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์ผลิตภัณฑ์ข้าวปลอดสารแปรรูปกลุ่ม วิสาหกิจข้าวเตาปูนบ้านเนินหนองบัวอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี. *Journal of Accountancy and Management*, 12(3), 24-34.
- Worapongpat, N. (2021). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์วิสาหกิจชุมชนข้าวลุงรินตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University*, 23(2), 1-16.
- Loiypha, N. (2022). Increasing Product Value การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์และเพิ่มช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวจังหวัดศรีสะเกษ: การเพิ่มมูลค่า สินค้า, แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์, ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *Journal of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University*, 1(1), 1-19.
- Worapongpat, N. (2021). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์วิสาหกิจชุมชนข้าวลุงรินตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of University*, 23(2), 1-16.

การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
เชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่
เศรษฐกิจพิเศษตาก*

ASSESSING THE ECONOMIC IMPACT OF THE COVID-19 OUTBREAK
FOR ACCOMMODATION BUSINESSES IN TAK SPECIAL ECONOMIC
ZONE

ธัญญา วันตา

Thananya Wanta

วรรณิกา สิ้นธสวัตต์

Wannika Sintornsawat

นงลักษณ์ จีวจู

Nonglak Jiwju

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand

Email: jeab151127@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก กลุ่มตัวอย่าง คือ ธุรกิจให้บริการที่พักแรมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก จำนวน 102 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผลในแบบบรรยาย และการทดสอบสมมติฐานทางเดียว โดยใช้สถิติ Binomial Test

* Received 20 January 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

จากการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรม จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่า ภาพรวมผลกระทบทางเศรษฐกิจแบ่งเป็น 2 ด้าน โดย ภาพรวมด้านรายได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.28 โดย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากประเภทและขนาดของธุรกิจไม่เหมือนกัน จึงส่งผลให้รายได้ของธุรกิจจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 นั้น บางธุรกิจมีรายได้ลดลงจากเดิม หรือไม่มีรายได้ในช่วงการเกิดโรคระบาด COVID-19 ส่วนผลกระทบทางเศรษฐกิจในด้านค่าใช้จ่าย มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.98 เรื่องที่มีผลกระทบมากที่สุดคือ การจ่ายค่าจ้างแรงงานพนักงาน รองลงมาคือการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาความปลอดภัย การจ่ายหนี้สินและดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากเดิม

คำสำคัญ: ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ, ธุรกิจให้บริการที่พักแรม, เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก

Abstract

This research has the objective to study and assess the economic impact of the COVID-19 epidemic situation for the accommodation business in Tak Special Economic Zone. The sample consisted of 102 accommodation businesses in Tak Special Economic Zone. The tool used was questionnaires and statistics used for data analysis were namely percentage, mean and standard deviation. A descriptive format and one way hypothesis testing using Binomial Test statistics were used.

From the study of the economic impact of the accommodation business, there was an outbreak of the COVID-19 virus. It was found that the economic impact was divided into 2 areas, with the overall income level at a high level which has the mean of 3.88 and the standard deviation of 1.28 The most respondents had various answers, This is because the types and sizes of businesses are not the same. As a result, business income from the COVID-19 epidemic situation, some businesses have decreased incomes from the original

or had no income during the COVID-19 epidemic. Cost side, there is a moderate overall picture. With a mean of 3.36 and a standard deviation of 0.98. The highest impacts are employee wages, and the security costs and the increased debt and interest payments respectively.

Keywords: Economic Impact, Accommodation Business, Tak Special Economic Zone

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 กำลังส่งผลกระทบไปทั่วโลกเป็นวงกว้าง เริ่มต้นจากการมีผู้ติดเชื้อที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน และการแพร่กระจายไปทั่วโลกส่งผลให้เกิดผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นเชื้อไวรัส COVID-19 ตัวนี้เองยังส่งผลกระทบไปถึงการชะงักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องทั้งการยกเลิกเที่ยวบิน การยกเลิกการจองโรงแรม การยกเลิกกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการชะลอการผลิตในภาคอุตสาหกรรมทั่วโลกที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่คุณค่าโลก ส่งผลต่อเนื่องไปสู่ผลกระทบด้านการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 นับเป็นวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันโดยที่ไม่มีประเทศใดในโลกคาดการณ์และเตรียมระบบสุขภาพที่จะรับมือกับสถานการณ์นี้เนื่องจากเชื้อไวรัส COVID-19 ตัวนี้ติดต่อจากคนสู่คนได้ง่าย จำนวนผู้ติดเชื้อจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มาตรการที่หลายๆประเทศใช้ในปัจจุบันรวมถึงประเทศไทย คือ การล็อกดาวน์ (lockdown) หรือ ปิดเมือง ซึ่งเป็นการระงับกิจกรรมหลายประเภทที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทั้งนี้เพื่อจำกัดการเคลื่อนที่ของกลุ่มคนและลดการสัมผัสใกล้ชิด ถือเป็นปัจจัยทางด้านลบที่มีผลกระทบมหาศาลต่อเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจระดับประเทศ เช่น ธุรกิจการส่งออก การผลิตภาคอุตสาหกรรม และธุรกิจในการท่องเที่ยว (เนื่อแพร่ เล็กเฟื่องฟู, 2563)

ธุรกิจให้บริการที่พักแรม ถือเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว เป็นอีกธุรกิจที่ได้รับผลกระทบมหาศาลทั้งจากทางตรงและทางอ้อมจากพิษ COVID-19 จากการล็อกดาวน์ประเทศ การประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ปิดประเทศห้ามชาวต่างชาติเดินทางมา รวมถึงการสั่งปิดสถานที่บริการที่ทำให้โรงแรมทั่วประเทศต้องประกาศปิดกิจการชั่วคราวผลกระทบที่ตามมาหลังจากนี้ คือ บรรดาลูกจ้างและพนักงานโรงแรมหลายหมื่นคน จากการปิดกิจการของโรงแรม เนื่องจากไม่มีแขกเข้าพักและส่วนหนึ่งเป็นการปิดเพื่อให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ที่สั่งปิดเพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้พนักงานต้องเผชิญการว่างงาน แต่ยังขาดมาตรการเยียวยาจากภาครัฐ เนื่องจากมาตรการที่ออกมาเยียวยาขณะนี้ จะมีผลกระทบธุรกิจที่รัฐสั่งให้ปิดกิจการเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงธุรกิจให้บริการที่พักแรม (วันเพ็ญ พุทธนนท์, 2563) ธุรกิจโรงแรม (รวมรีสอร์ทและเกสต์เฮาส์) เป็นธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับภาคการท่องเที่ยว โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) หมวดที่พักแรม (Accommodation) ช่วงปี 2560-2562 คิดเป็นสัดส่วน 2.5% ของ GDP รวมทั้งประเทศ ก่อนที่จะลดลงเหลือสัดส่วน 1.0% ในปี 2563 และ 0.6% ในปี 2564 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ทำให้ GDP หมวดที่พักแรมหดตัวอย่างรุนแรง ทั้งนี้รายได้ของธุรกิจโรงแรมมาจากการขายห้องพักเป็นหลัก คิดเป็นสัดส่วน 65-70% ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม (สัดส่วน 25%) โดยโรงแรมขนาดกลางขึ้นไปที่อยู่ในระดับ 4-5 ดาว มีสัดส่วนรายได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่มมากกว่าโรงแรมขนาดเล็ก ที่เหลือเป็นรายได้อื่นๆ (สัดส่วน 5-10%) เช่น บริการซักรีด ค่าเช่าพื้นที่ร้านค้า เป็นต้น ปี 2565 ธุรกิจก็ยังไม่ฟื้นตัว เนื่องจากต้องพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก ก่อนจะเร่งตัวขึ้นในปี 2566-2567 คาดรายได้ทยอยฟื้นตัวตามความต้องการเดินทางท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทั้งจากนักท่องเที่ยว ไทยและต่างชาติในอีก 2-3 ปีข้างหน้า โดยอัตราเข้าพักประมาณ 65%- 70% (เทียบกับ 79% ในปี 2562) (พุทธชาติ ลุนคำ, 2565)

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากมีลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ชายแดน และเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพพอสมควรในเรื่องของระบบโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค รวมถึงความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน ลักษณะของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ต้องการดำเนินการคือ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษรูปแบบหนึ่งที่มีเขตพื้นที่ติดชายแดน ด้วยศักยภาพและความพร้อมของเมือง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมกันผลักดันอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่แม่สอดสามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี มีโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่สนับสนุนการขนส่งทั้งผู้โดยสารและสินค้า มีสนามบินพาณิชย์ เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว

ตลอดจนเป็นประตูอันตามัน และประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักธุรกิจ นักลงทุน ทั้งในและต่างประเทศ ต่างสนใจมาลงทุนในพื้นที่อำเภอแม่สอด ด้านการค้าขาย ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านค้าอัญมณี ด้านเกษตรกรรม (เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก, 2563) และจากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจที่พักแรมในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตากพบว่าที่พักแรมมีปัญหาเรื่องนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่มาพัก โดยลดลงจำนวนมาก ทำให้รายได้หลักของกิจการลดลงอย่างมาก ซึ่งทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 จำนวนมาก

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับ COVID-19 กับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรม โดยเฉพาะในเขตที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกที่จะทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก โดยมี 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด และอำเภอพบพระ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ต้องการทราบถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจหลังการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ของธุรกิจให้บริการที่พักแรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและการปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจ รวมถึงการส่งเสริมให้ธุรกิจมีการปรับปรุงวางแผนด้านการเงิน มีการจัดทำงบประมาณ และการบริหารกิจการที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะสามารถนำเสนอข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาพรวมของธุรกิจให้กับภาครัฐบาลและหน่วยงานเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการที่พักแรม เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก จำนวน 109 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการที่พักแรม เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก จำนวน 102 แห่ง (ซึ่งส่งไปทั้งหมด จำนวน 109 แห่ง และมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 102 แห่ง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

ตอนที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

คำถามในตอนที่ 1 เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลของกิจการ ได้แก่ ตำแหน่ง เขตที่ตั้ง ประเภทของธุรกิจ ลักษณะของกิจการ จำนวนห้องพัก อายุของกิจการทุนจดทะเบียนจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หุ้นส่วนกับต่างประเทศ ได้รับผลกระทบ จำนวนลูกค้า ช่วงเวลาที่เปิดให้บริการ จำนวนพนักงาน ระดับรายได้ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นหนี้สินของกิจการ การท่องเที่ยวมีผลต่อรายได้ ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ รวมคำถามในส่วนที่ 1 จำนวน 18 ข้อ

คำถามในส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับผลกระทบในแต่ละด้าน โดยมีผลกระทบ 2 ด้าน ได้แก่ 1). ผลกระทบทางด้านรายได้ 2). ผลกระทบทางด้านค่าใช้จ่าย รวมคำถามในส่วนที่ 2 จำนวน 17 ข้อ ซึ่งมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้รับผลกระทบมาก ได้รับผลกระทบปานกลาง ได้รับผลกระทบน้อย ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ดังนี้

ได้รับผลกระทบมากที่สุด	=	5	คะแนน
ได้รับผลกระทบมาก	=	4	คะแนน
ได้รับผลกระทบปานกลาง	=	3	คะแนน
ได้รับผลกระทบน้อย	=	2	คะแนน
ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด	=	1	คะแนน

การวิเคราะห์คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจัดระดับการให้คะแนนตามหลักการการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class interval) ของศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2555) ตามการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ขนาดของอันตรภาคชั้น} &= \text{พิสัย/จำนวนชั้น} \\ &= (5-1)/5 \\ &= 0.8\end{aligned}$$

ดังนั้นการวิเคราะห์ระดับการให้คะแนนในแต่ละระดับผลกระทบ สามารถแปลความหมายของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่แพคเกจ เป็นดังนี้

- คะแนน 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับผลกระทบมากที่สุด
- คะแนน 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับผลกระทบมาก
- คะแนน 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับผลกระทบปานกลาง
- คะแนน 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับผลกระทบน้อย
- คะแนน 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

คำถามในส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้แก่ 1) ปัจจุบันท่านมีมาตรการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 2) ท่านมีแนวทางการจัดการอย่างไรถ้าหากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ยังไม่หายหรือกลับมาอีกรวมถึงสถานการณ์ฉุกเฉินอื่นๆ 3) ท่านได้เข้าร่วมมาตรการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือไม่ 4) ท่านมีความคาดหวังอะไรต่อรัฐบาลในการช่วยเหลือผลกระทบที่เกิดขึ้น 5) ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่นๆ รวมคำถามในส่วนที่ 3 จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาดที่กำลังส่งผลกระทบอย่างแพร่หลายในปัจจุบันจึงเลือกมาเป็นประเด็นในการทำวิจัยครั้งนี้

2.ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี ค้นคว้าจากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจที่พักแรม ประวัติความเป็นมาของเศรษฐกิจพิเศษตาก และออกแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 ท่าน เพื่อขอข้อเสนอแนะในการออกแบบสอบถามก่อนออกสำรวจข้อมูล ได้ค่า IOC = 0.93 และทดสอบของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด

3.ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตากทั้งหมด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลศึกษาวิจัย จำนวน 109 แห่ง และได้รับการตอบกลับ จำนวน 102 แห่ง

4.ผู้วิจัยสรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษา

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปผลแบบพรรณนา

4. การทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติ โดยการทดสอบทางเดียว (One-tailed test) โดยใช้สถิติ Binomial Test

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรมในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก ดังนี้

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษตาก จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่า ผลกระทบจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้านรายได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื้อกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลกระทบเรื่อง รายได้ค่าห้องพัก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 รองลงมา มีผลกระทบ รายได้ค่าอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19 และมีผลกระทบเรื่อง รายได้จากการจัดงานเลี้ยง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.11 ตามลำดับ

ผลกระทบจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้านค่าใช้จ่าย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.98

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื้อกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลกระทบเรื่อง การจ่ายค่าจ้างแรงงาน พนักงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00 รองลงมา มีผลกระทบการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันโรค อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.43 และมีผลกระทบเรื่อง มีการจ่ายหนี้สิน และดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากเดิม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.37 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางด้านรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 70 % จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรื่องดังนี้ รายได้ค่าห้องพัก รายได้ค่าอาหาร รายได้จากการให้บริการ รายได้จากการจัดงานเลี้ยง รายได้จาก ค่าเช่า และรายได้จากการขายของฝาก ส่วนผลกระทบทางด้านรายได้น้อยกว่า 70 % คือเรื่องรายได้อื่นๆ เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบทางด้านค่าใช้จ่ายมากกว่าหรือเท่ากับ 70 % จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรื่องดังนี้ การจ่ายค่าแรงงาน การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันโรค การจ่ายหนี้สินและดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริหารเพิ่มขึ้นจากเดิม ค่าใช้จ่ายในการดูแลทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศหรือที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ไอทีต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าเช่า ค่าเบี้ยประกัน ค่าภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน เป็นต้น ส่วนผลกระทบทางด้านค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 70 % คือเรื่องค่าใช้จ่ายด้านการตลาดเพิ่มขึ้นจากเดิม

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของธุรกิจให้บริการที่พักแรม จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่า ภาพรวมผลกระทบทางเศรษฐกิจแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านรายได้ และ 2) ด้านรายจ่าย โดยภาพรวมด้านรายได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.28 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ได้แก่ รายได้ค่าอาหารและเครื่องดื่ม รายได้จากการให้บริการต่างๆ รายได้จากการจัดงานเลี้ยง รายได้จากค่าเช่า รายได้จากการขายของฝาก และรายได้อื่นๆ และมีบางข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ รายได้ค่าห้องพัก เนื่องจาก ประเภทของแต่ละธุรกิจไม่เหมือนกัน ซึ่งในวิจัยนี้นั้นได้แบ่งประเภทของธุรกิจออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเมนต์ โมเทล และบ้านพักอุทยาน และด้วยขนาดของแต่ละธุรกิจนั้นแตกต่างกัน บางธุรกิจก็มีขนาดใหญ่ และบางธุรกิจก็มีขนาดเล็ก จึงส่งผลให้รายได้ของธุรกิจจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 นั้น บางธุรกิจไม่มีรายได้เลยและบางธุรกิจก็มีรายได้ลดลงจากเดิมในช่วงการเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวอยู่ในวิกฤติ จากผลกระทบการเกิดโรคระบาด COVID-19 ดังที่ปิยะวรรณ คงประเสริฐ (2551) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเป็น

อุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้เป็นตัวเงินให้กับประเทศชาติและประชาชนในทุกระดับ พร้อมทั้งประชาชนไม่กล้าที่จะท่องเที่ยวในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของเศรษฐกิจโลกมีการชะลอตัวเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจถดถอยไปด้วย (Baldwin, R. & Tomiura, E., 2020) จึงเป็นผลให้ธุรกิจได้รับผลกระทบทางด้านรายได้เป็นอย่างมาก

ส่วนผลกระทบทางเศรษฐกิจในด้านค่าใช้จ่าย มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.98 เรื่องที่มีผลกระทบมากที่สุดคือ การจ่ายค่าจ้างแรงงานพนักงาน รองลงมาคือการจ่ายค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันโรค และการจ่ายหนี้สินและดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจากเดิม จากการศึกษาจะเห็นว่า มีค่าใช้จ่ายและหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐจารี กองสา (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ที่มีต่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยของผู้ค้าอาหาร ในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วง พ.ศ.2563 – 2564 พบว่ามีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2 จากเดิมเฉลี่ยเดือนละ 11,780 บาท เพิ่มขึ้นอยู่ที่เฉลี่ยเดือนละ 11,897 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวอยู่ในวิกฤติจากผลกระทบการเกิดโรคระบาด ส่งผลให้ไม่มีนักท่องเที่ยวและทำให้ไม่มีรายได้ แต่ธุรกิจยังคงต้องเสียค่าใช้จ่ายตามปกติเหมือนเดิม จึงเป็นผลให้ธุรกิจได้รับผลกระทบในด้านค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับธุรกิจให้บริการที่พักแรม ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตาก เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและการปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจ รวมถึงการส่งเสริมให้ธุรกิจมีการปรับปรุงวางแผนด้านการเงิน มีการจัดทำงบประมาณ และการบริหารกิจการที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะสามารถนำเสนอข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ภาพรวมของธุรกิจให้กับภาครัฐบาลและหน่วยงานเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาวิจัยเป็นการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านเดียว ซึ่งการศึกษาอาจจะประเมินผลกระทบทุกด้าน เช่น ผลกระทบทางด้านสุขภาพ ผลกระทบทางด้านสังคมและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างครบทุกประเด็น

2. การประเมินผลกระทบดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาธุรกิจอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). ตารางทำเนียบรายชื่อที่พักแรมในประเทศไทย.

เรียกใช้เมื่อ 6 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.thebangkokinsight.com/328801/>

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก. (2563). ศักยภาพของจังหวัดตาก. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน

2 5 6 3 จ า ก <http://econtent.tat.or.th/ReportWeb/views/g08/hotel-list-table.xhtml>

ณัฐจารี กองสา. (2565). ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ที่มีต่อค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยของผู้ค้าอาหารในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี ในช่วง พ.ศ.2563 – 2564. สาระศาสตร์, 2(2565), 332-344.

เนื่อแพร เล็กเฟื่องฟู. (2563). เมื่อ โควิด-19 ปิดเมือง: ผลกระทบต่อแรงงานไทยในมิติ supply-side. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.pier.or.th/>

วันเพ็ญ พุทธนนท์. (2563). โรงแรมกับผลกระทบมหาศาลจากโควิด -19 แต่ยังไร้การเยียวยา. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.pier.or.th/>

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2555). หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

Baldwin, R. & Tomiura, E. (2020). Thinking ahead about the trade impact of COVID-19. Economics in <http://www.takseiz.com/the Time of COVID-19> , 59.

ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา*

LEADERSHIP IN EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

Suwattanapong Romsri

สาธกา ตาลชัย

Sathaka Tanchai

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

Maharakham Provincial Education Office, Thailand

E-mail: sornortom@gmail.com

บทคัดย่อ

ความสำคัญขององค์การสถานศึกษานั้นเปรียบเสมือนเป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศ เป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่จะละเลยไม่ได้ เพราะหากว่าคนไร้ซึ่งความรู้ความสามารถแล้วประเทศชาติมีแต่จะมุ่งหน้าไปสู่ทางที่มีตบอด การที่จะสร้างคนที่ดีมีคุณภาพ ยอดเยี่ยมและทันต่อโลกยุคปัจจุบันได้นั้น ต้องอาศัยองค์การสถานศึกษาเป็นสำคัญอันดับแรก สถานศึกษาเป็นที่ให้ความรู้ ให้คนได้มีแนวคิดหันต่อสถานการณ์ได้ ในสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญที่ต้องเลือกผู้นำที่มีความสามารถอย่างแท้จริง มีภาวะผู้นำที่ผู้ตามสามารถเข้าถึงได้ อย่างไรขอขอบเขตจำกัด เช่นนี้จึงจะสามารถสร้างคนที่มีคุณภาพเพื่อประเทศชาติได้อย่างแท้จริง มีคนดีคนเก่งคนฉลาดยิ่งมาก ประเทศชาติยิ่งมีความเจริญมากขึ้นตามสืบไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Abstract

The importance of educational institutions is like the core of the country's development. It is one of the important foundations that cannot be

* Received 8 October 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

ignored. Because if the people are incompetent, the nation will only lead the blind path. In order to create good people with excellent quality and keep up with the modern world, must rely on the organization of educational institutions as the first priority, educational institutions are knowledgeable allowing people to have an idea to keep up with the situation. In educational institutions, it is important to choose leaders who are truly competent. There is a leadership that the followers can have access to without boundaries. In this way, quality people can truly be created for the nation. There are good people, smart people, very intelligent people. The country is more and more prosperous as it continues.

Keywords: Leadership, School Administrators, Effectiveness of the Educational Institutions

บทนำ

องค์การสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของประเทศที่จะช่วยสร้างบุคลากร บุคคลที่ดีให้กับสังคม เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยสร้างคนดีมีคุณภาพให้กับสังคมประเทศชาติ ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ล้วนมีต้นกำเนิดมาจากองค์การสถานศึกษาที่ดี มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบระเบียบมีแบบแผนการทำงานอย่างเป็นโครงสร้างที่ดี และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ ผู้นำ ผู้บริหารที่ดีมีความสามารถเป็นบุคคลที่ทุกคนในองค์กรยินดีที่จะทำงานร่วมอย่างเต็มกำลังความสามารถ (ทองใบ สุดซารี, 2544) มีคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จมีองค์ประกอบที่สำคัญมากดังนี้ คือ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ มีความฉับไวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานและมุ่งมั่นทำงานเพื่อความสำเร็จทางการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้นำที่ดีนั้นจะมีลักษณะเด่น เช่นเป็นผู้มีความฉลาดรอบรู้ มีวุฒิภาวะทางสังคมที่ดี มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างเต็มที่ (ชัยวุฒิ จุฑาพันธ์สวัสดิ์, 2545)

อย่างไรก็ดีในองค์การสถานศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะขาดไม่ได้คือ “ผู้บริหารสถานศึกษา” ถือเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จขององค์การสถานศึกษาที่ว่าได้ เพราะหากผู้บริหารสามารถสร้างแรงบันดาลใจ โนมน้าวใจบุคลากรให้เข้ามามีส่วนช่วยในการทำงานได้คือการแบ่งงานตามหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ก็คือผู้ที่ได้รับ

มอบหมายมาหรือได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการและเป็นผู้ที่ถูกคัดสรรคามีทั้งความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำดีเยี่ยม รวมทั้งมีอำนาจในการอำนวยการงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาหรือองค์การสถานศึกษาด้วยและเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแล ให้บริการคำแนะนำ อำนวยความสะดวกแก่ ผู้ร่วมงานเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามแผนวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพมีคุณภาพอย่างเต็มที่ (สุกฤษฎา ปงกันทา, 2561)

ตัวแสดงสุดท้ายที่เกิดจากการที่มีภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษาที่มีคุณภาพ มีบุคลิกที่เข้าใจงานการบริหารอย่างแท้จริง จึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้ความร่วมมือกันได้เป็นอย่างดี เพราะเกิดจากผู้บริหารที่เข้าใจคนเข้าใจงาน มีตำแหน่งเป็นเพียงหัวโขนแต่การทำงานคือ เป็นผู้บริหารที่เข้าถึงเข้ากันได้กับบุคลากรทุกระดับชั้นขององค์การสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ที่กล่าวมานี้ทำให้เกิด “ประสิทธิผลในสถานศึกษา” คือ การที่องค์กรได้ดำเนินการใดๆ จากผู้บริหารโดยการใช้ทรัพยากรต่างๆ ทั้งวางแผนงานได้อย่างลงตัว จนเกิดผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่องค์การสถานศึกษาตั้งไว้ (ภารดี อนันต์นาวิ, 2553)

สรุปได้ว่า ผู้บริหาร ผู้นำ ควรมีภาวะผู้นำ ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้นำควรที่จะมีภาวะผู้นำที่มีความหลากหลาย เป็นความหลากหลายบนพื้นฐานที่บุคลากรทุกคนเข้าถึงได้ เป็นผู้นำผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านทันต่อสถานการณ์โลกยุคปัจจุบัน มองคนมองงานได้อย่างลงตัว เป็นผู้นำที่ผู้ตามทำงานด้วยแล้วสบายใจเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงส่งผลทำให้ผู้ตามทำงานได้อย่างเต็มความสามารถเป็นผลดีทำให้ทุกหน่วยงาน รวมถึงองค์การสถานศึกษามีบุคลากรที่ทำงานอย่างเต็มที่เพราะว่าได้ผู้บริหารที่ผู้ตามอยากทำงานด้วย เช่นนี้แล้วองค์การสถานศึกษาจึงจะผลิตคนที่ดีมีคุณภาพให้กับสังคมได้เป็นอย่างดีทั้งระยะสั้นและระยะยาวสืบไป

ภาวะผู้นำ

ในสังคมโลกมนุษย์ยุคปัจจุบันมนุษย์จัดได้ว่าเป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่งที่ชอบอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มโดยที่อาจจะไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการดำรงอยู่ร่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่ง

งานที่เป็นผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามการทำงานต่างๆ ล้วนเป็นการทำงานของกลุ่มคน หรือองค์การ ในองค์การหนึ่งๆ นั้นจะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายจะต้องมีผู้นำ (Leader) และภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นผู้กำหนดทิศทางหรือเป็นหัวเรือใหญ่ในการนำพาองค์การนั้นๆ ไปสู่ความสำเร็จ (Fiedler and Garcia, 1987) ผู้นำ เป็นบุคคลที่สำคัญในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลและประสานงานให้กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งผู้นำอาจมาจากการเลือกตั้ง การแต่งตั้งหรืออาจจะมาโดยธรรมชาติที่ตามความสามารถและเป็นผู้ถือได้ว่ามีอิทธิพลในกลุ่มเพื่อที่จะกำกับ คอยช่วยเหลือประสานงานที่จะนำพาองค์การนั้นๆ ไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ เป็นคุณสมบัติของความเป็นผู้นำที่อยู่ในตนเองที่ทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างรอบตัวรู้สึกถึงและสัมผัสได้ เป็นผู้นำทั้งด้านศาสตร์และศิลป์อยู่ในตนเอง ทำให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ไว้วางใจ เชื่อใจจากผู้อื่นว่าจะนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ ผู้นำหรือภาวะผู้นำอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งสำหรับสังคมมนุษย์ที่หลายคนมีความยินดีปรารถนาที่จะได้มา นับได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญมากที่สุดบนความสำเร็จหรือความล้มเหลวในองค์การนั้นๆ มีอำนาจทั้งในการบังคับบัญชา แบ่งมอบหมายภาระงานในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกลไกเป้าหมายขององค์การ ผู้นำจึงเป็นตัวหล่อหลอมบุคคลให้เข้ากับงาน เข้ากับความต้องการของงาน และเป้าหมายสุดท้ายคือเข้ากับเป้าหมายความต้องการขององค์การด้วย (สุชาติ ทองมา, 2560)

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า “ภาวะผู้นำ” คือผู้ที่มีความรอบรู้ที่จะเป็นผู้ผลักดันให้องค์กร องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถือได้ว่าผู้นำเป็นหัวเรือใหญ่ของการทำงานในหน่วยงานต่างๆ ผู้นำที่มีภาวะดีมีคุณสมบัติจึงจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

ความหมายของผู้นำ

ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งถือได้ว่าทุกองค์การล้วนต้องมีผู้นำ องค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเอกชน องค์กรของรัฐ องค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ หรือแม้แต่ องค์กรทางด้านการศึกษา บทบาทของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะคอยกำหนดเป้าหมายทิศทางการเคลื่อนไหวของทรัพยากรทั้งหลายจะมีอยู่จำนวนมากหรือมีอยู่อย่างจำกัดก็ตามภายในองค์การนั้นๆ เพราะผู้นำนั้นไม่ว่าจะเป็นในองค์การใดที่กล่าวมาหรือแม้แต่องค์กรการศึกษาที่

ขาดไม่ได้เลยก็คือผู้นำ เพราะว่าผู้นำนั้นจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ชี้แนะ ควบคุม สั่งการ ตลอดจนมีหน้าที่วางแผน กำหนดเป้าหมายขององค์การในภาพรวมทั้งหมด จึงพอที่จะกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพ คุณภาพขององค์การส่วนหนึ่งจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวผู้นำก็มีส่วนในองค์การนั่นเอง (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545) ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อกลุ่มการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นผู้นำ บุคคลผู้ผลักดัน (Mobiliser) ผู้ดลบันดาล (Inspirer) ผู้สร้างพลังร่วม (Synergize) ผู้สร้างแรงจูงใจกระตุ้น (Motivator) ผู้ก่อให้เกิดพลัง (Energizer) ทำให้การปฏิบัติงานการดำเนินงานต่างๆ ของเหล่าสมาชิกในองค์การให้เข้าสู่แบบแผนตามเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างลงตัว ผู้นำนั้นจะเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือการยกย่องจากกลุ่มหรือองค์การ ให้ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารการจัดการกลุ่มหรือองค์การให้ประสบความสำเร็จ สามารถบังคับให้นโยบายบัญชาการปฏิบัติงานต่างๆ ได้ เป็นบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือ ความไว้วางใจอย่างเต็มที่จากผู้ตามได้รับความเคารพนับถือและได้รับความร่วมมือที่ดีในการปฏิบัติงานจากผู้ตาม (มารุต พลอัน, 2559) ผู้นำนั้นเปรียบเสมือน บุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากเหนือบุคคลอื่นในกลุ่มหรือในองค์การไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็ตาม ส่วนมากก็จะเป็นอิทธิพลในทางบวกเป็นพลังทางบวก คือ บุคคลในกลุ่ม ในองค์การยอมรับและยอมรับที่จะปฏิบัติตามความคิดเห็นตามแนวทาง หรือคำสั่งด้วยความเต็มใจ เชื่อใจ ผู้นำที่ดีและผู้บริหารนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลคนเดียว ผู้บริหารนั้นล้วนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งที่ได้มา แต่อาจไม่ใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่มหรือองค์การก็ได้เพราะขาดความเป็นผู้นำ บุคคลอื่นในกลุ่มในองค์การหรือแม้แต่ในสถานศึกษา อาจเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างมากและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มมากกว่า เพราะเขามีความเป็นผู้นำที่ดีอยู่ในตัวทำให้คนรอบข้างรู้สึกดีที่ได้ทำหน้าที่อย่างใกล้ชิด ดังนั้นกลุ่มหนึ่งหรือหน่วยงาน หรือในองค์การใดๆ ก็ตาม อาจมีผู้นำหลายคนนอกเหนือ จากผู้นำโดยตำแหน่ง ขึ้นอยู่กับว่าอยู่ใกล้ชิดใครแล้วทำงานสบายใจเป็นเรื่องปกติมนุษยธรรมอย่างที่เป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา,

2542) ถ้าจะให้มองเป็นภาพโดยง่ายว่าผู้นำควรเป็นอย่างไรนั้น ควรมีลักษณะหนึ่งลักษณะใดที่มีความโดดเด่น ดังต่อไปนี้ (1) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาท มีพลังหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานหรือองค์กรมากกว่าผู้อื่น (2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่บทบาทสำคัญๆ เหนือคนอื่น ๆ (3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งที่บทบาทสำคัญที่สุดที่สำคัญมากในการทำให้หน่วยงาน องค์กรดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่นด้วยความเชื่อใจให้ขึ้นมาเป็นผู้นำ (5) ผู้นำ หมายถึง เป็นบุคคลผู้หนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งตามหน้าที่เป็นหัวหน้าในหน่วยงาน เป็นหัวหน้าในองค์กรนั้นตามแต่ผู้ตามจะให้ความเชื่อใจ (Halpin, 1966)

ที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) ที่ดีนั้นจะต้องทำให้ผู้ตามไม่ว่าจะเป็นในหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามรวมถึงองค์การทางการศึกษา จะต้องทำให้ผู้ตามรู้สึกและสัมผัสได้ว่าตัวคุณนั้นมีคุณสมบัติที่ดีมีทั้งศาสตร์และศิลป์บนความสามารถที่จะนำพาองค์กรนั้นไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้ เพราะถ้าผู้นำมีความสามารถที่ได้รับการยกย่องและถูกยอมรับจากผู้ตามได้งานทุกอย่างทุกประเภทในองค์กรนั้นๆ จะประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย

ความหมายของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคำหรือหน้าที่ตามคำของคำว่า “ผู้นำ” ซึ่งเมื่อเกิดมีคำว่าผู้นำแล้วสิ่งสำคัญที่ตามมาก็คือ “ภาวะผู้นำ” เป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะทำให้ความสำเร็จหรือคุณภาพขององค์การสถานศึกษาอีกประการหนึ่งจะประสบความสำเร็จได้ คือพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาหรือแม้แต่องค์กรใดก็ตาม โดยภาวะผู้นำนั้นล้วนมีประสิทธิผลอย่างมากในแต่ละองค์การ มีความเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ภาวะผู้นำ (Leadership) อาจกล่าวได้ เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นระบบระเบียบเป็นกระบวนการที่มีพลังอำนาจต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลขององค์การ โดยให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็นตามความต้องการของตนได้ด้วยความเต็มใจจากผู้ปฏิบัติตาม รวมทั้งมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามงานให้สำเร็จอย่างไม่มีข้อสงสัย (สุทิน สุทธิอาจ, 2550) ภาวะผู้นำ เป็นอีกหนึ่งขีดความสามารถในการที่จะเผชิญหน้า

ความท้าทายใหม่ๆ กับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงได้ โดยมีผู้นำจะเป็นตัวขับเคลื่อนเป็นผู้สร้าง เป็นผู้นำวิสัยทัศน์ที่จะเป็นตัวกำกับทิศทางที่จะมุ่งหน้าไปขององค์กรในอนาคตจากนั้นจึงจัดวางคน จัดวางงานให้พร้อมทั้งสื่อ ความหมายโดยง่ายคือให้เข้าใจวิสัยทัศน์และสร้างแรงดลใจสร้างแรงบันดาลใจแก่คนเหล่านั้นให้สามารถเอาชนะทุกอุปสรรคทุกปัญหา เพื่อไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายดังกล่าว (Kotter, 1999) ภาวะผู้นำที่ดีอีกนัยหนึ่งอาจจะเป็นกระบวนการการใช้ อิทธิพลของบุคคลคนหนึ่งที่มีต่อคนอื่นในองค์กรด้านต่างๆ ไม่มากก็น้อยไม่ว่าจะเป็นคนขึ้นและ คนจัดทำโครงสร้าง การอำนวยการต่างๆ ในสถานศึกษาและเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับ กลุ่มหรือองค์กรอื่นด้วยการที่จะได้รับการร่วมมือที่ดีจากคนอื่นนั้นภาวะผู้นำเป็นส่วนสำคัญ มากที่ในสถานศึกษาจะขาดมิได้ผู้นำดี มีภาวะผู้นำดี ย่อมได้ผู้ตามที่ดีตามมาด้วยโดยไม่ต้อง สงสัยอะไรเลย (Yuki, 2002)

จากความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) พอจะสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ใช้ความสามารถใช้อิทธิพล “โน้มน้าว จูงใจ หรือสร้างแรงบันดาลใจ” ให้กับผู้ตาม ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กรทุกองค์การรวมถึงองค์การทางด้านการ ศึกษาให้ร่วมมือด้วยความเต็มใจ มีความเลื่อมใส มีความศรัทธา โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ มีหลักการเหตุผลที่ผู้ตามให้ความเชื่อมั่น ทำให้มีหน้าที่ความสัมพันธ์และสถานการณ์ชักจูง เปลี่ยนแปลงการกระทำของบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรให้สามารถรวมพลังช่วยกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีคุณภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษา

ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของสถานศึกษาต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่างแต่ สิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นคงไม่พ้นผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง สถานศึกษาที่ดีและจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความพร้อมที่ดีกล่าวคือ พลังจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญและโอกาสที่ดีที่จะใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ผู้บริหารใน สถานศึกษาได้มีเวลาอยู่ที่ทำงานในสถานศึกษามากขึ้น ค่อยผลักดันหันมาทุ่มเทให้กับงาน

ทางด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้เกิดมีความสัมพันธ์ที่ดีเข้ากันได้ง่ายระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูและนักเรียนหรือบุคลากรทางด้านการศึกษามากขึ้น ให้เข้าใจเพียงว่าตำแหน่งนั้นเป็นเพียงหัวโขนที่ใส่ไว้ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา แต่ว่าการปฏิบัติและการกระทำต่างๆ นั้นควรเข้าถึงง่ายเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา (หาดแก้ว ทองขาว, 2558) คุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จ ว่ามีองค์ประกอบดังนี้ คือปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ มีความฉับไวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานและมุ่งมั่น งามานเพื่อความสำเร็จ ทำงานในเชิงรุก เป็นผู้ให้ความร่วมมือ กับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ มีความสามารถในการครอบงำผู้อื่น เป็นผู้ที่มีพลังสูงเป็นผู้ที่ยืนหยัดในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองอดทนต่อแรงกดดัน และเต็มใจที่จะรับผิดชอบ (ทองใบ สุดซารี, 2544)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดโดยประหยัดสุด ผู้บริหารมีอาชีพจะไม่ทองคำเงาเซย ๆ ที่สะท้อนปัญหาซ้ำซากของการบริหารแบบโบราณที่ว่า “ขาดคน ขาดเงิน” อีกต่อไป ให้เกียรติและยกย่องครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้บริหารมีอาชีพต้องมองเห็นความสำคัญและยกย่องให้เกียรติกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชน ในฐานะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่า สามารถสนับสนุนสถานศึกษาได้ทั้งในเรื่องคำแนะนำ ความคิดเห็น ภูมิปัญญาความรู้ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้

ความหมายของผู้บริหาร

ภายในสถานศึกษาหนึ่งๆ หรือองค์การศึกษาล้วนต้องมีผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถประคับประคองในการจัดกระบวนการของการทำงานรวมถึงการจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกรอบที่องค์การสถานศึกษาได้ตั้งหรือกำหนดไว้ว่าจะเรียกว่าเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ตามแต่องค์การสถานศึกษานั้นตั้งไว้ และช่วยกันอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการวางแผนงาน การจัดองค์การ มีการสั่งการและการควบคุมอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อที่จะนำมาเป็นตัวช่วยหรือเครื่องมือในการบริหารงาน ผู้บริหารงาน คือผู้ดำเนินการจัดการ การให้งานการแบ่งงานที่ได้รับมอบหมายมาจากบรรดาบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544) ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่บทบาทเป็นอย่างมากใน

การสั่งการ การควบคุมกำกับดูแลงานต่างในองค์การสถานศึกษาและรวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นภาระงานตามหน้าที่ของสถานศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นมีคุณภาพมีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาได้ตรงเป้าหมายขององค์การสถานศึกษาทุกประการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าหากผู้บริหารทำหน้าที่ได้อย่างตรงไปตรงมา จะส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมีความรู้สึกอบอุ่นและอยากทำงานด้วยเป็นอย่างยิ่ง (Good, 1974) อีกนัยของความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา อาจจะหมายถึงว่า เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารโดยตรงอาจจะมาจากการเรียนมาอย่างตรงสายที่สถานศึกษา โดยจะมาเป็นผู้นำสถานศึกษาให้บรรลุผลความสำเร็จตามภารกิจขององค์การ ซึ่งจะต้องเป็น ผู้มีความรู้ที่ ยอดเยี่ยม ความสามารถที่เป็นเลิศ และสิ่งสำคัญมากที่ขาดไม่ได้ คือ มีจรรยาบรรณ มีคุณธรรม และคุณลักษณะเฉพาะที่ใช้กระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและองค์การด้านสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาได้ในหลายรูปแบบ (มารยาท คงเมือง, 2559)

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้น “เป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมาก สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการของสถานศึกษา” ซึ่งหากจะพูดถึงการดำเนินงานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมีคุณภาพนั้น ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ประการ แต่ประการที่สำคัญมากยิ่งคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ที่แตกฉาน มีความเข้าใจมีทักษะที่ ยอดเยี่ยม ในการบริหารองค์การสถานศึกษา มีความสามารถที่จะตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามความมุ่งหมาย ตามหน้าที่ของตนและตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและมีแบบแผนตามกรอบขององค์การสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา

การลงทุนใดๆ ก็ตามเมื่อถึงเวลาที่ได้ผลกำไรหรือผลประโยชน์ที่ประจักษ์นั้นล้วนมาจากการเริ่มต้นที่ดี การมีผู้ร่วมเดินทางที่ดี มีผู้ช่วยงานที่ดี มีสถานที่ที่ดี จึงทำให้เกิดผลที่ดีและมีคุณภาพ องค์การสถานศึกษาหรือแม้แต่องค์กรใดๆ ก็ตามหากมีคุณสมบัติไม่ว่าจะเป็น ผู้นำที่

ดี ผู้นำนั้นมีภาวะผู้นำที่ยอดเยี่ยมนั้นก็จะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามมาเช่นกัน ประสิทธิภาพของโรงเรียนหรือสถานศึกษาอาจจะไม่ได้หมายถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักเรียนอย่างเดียว หรือความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ประสิทธิผลของโรงเรียนหรือสถานศึกษา อาจกล่าวได้ว่า การที่โรงเรียน สถานศึกษามีความสามารถที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และยังสามารถช่วยเพิ่มผลักดันพัฒนานักเรียนให้มีความสนใจไปในทางบวก ตลอดจนให้เป็นคนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกได้อย่างลงตัว รวมทั้งมีไหวพริบความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน ภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานโดยเป็นการมองประสิทธิผลของทั้งระบบตามความเป็นจริง (กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536, อ้างถึงใน, สมโชค โพธิ์งาม, 2550) อาจจะกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา อาจหมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบที่พิเศษแล้วทำให้ครูและนักเรียนหรือบุคลากรขององค์การสถานศึกษานั้นๆ เกิดความพึงพอใจเป็นผลทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เรียกได้ว่าเป็นผู้บริหารที่มีการสร้างสิ่งต้นตอ ความท้าทายใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นเสมอทำให้บุคลากรภายในองค์การเกิดภาวะกระตุ้นอยากจะมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ (Mott, 1985, cited in Hoy & Miskel, 1991, อ้างถึงใน วันเพ็ญ ผลชล, 2551)

ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา การบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากความหลายองค์ประกอบรวมกัน และเกิดจากประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้ทักษะความรู้ ความสามารถที่ยอดเยี่ยมและประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ในการบริหารงานขององค์การสถานศึกษาเพื่อโน้มน้าวประทับใจประทับใจให้ผู้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังให้เกิดผลตามเป้าหมายที่องค์การสถานศึกษาวางไว้

สรุป

ในองค์การสถานศึกษาหรือองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานสังกัดภาครัฐหรือภาคเอกชน ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้องค์การนั้นๆ ประสบความสำเร็จได้ถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยหลายๆ อย่างเข้ามาประกอบกันจึงจะประสบผลสำเร็จได้ แต่ถ้าหากจะกล่าวถึงองค์การสถานศึกษานั้นแล้วมีองค์ประกอบที่สำคัญเบื้องต้นคือ ผู้นำที่ดี ผู้นำ (Leader) จะเป็นผู้ที่จะนำพาองค์การไปในทางล้มเหลวหรือสำเร็จได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับ “ผู้นำ” องค์กรนั้นจะประสบผลสำเร็จที่ดีได้ต้องเกิดจากภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นตัวชี้ประสิทธิผลได้เป็นอย่างดีในการทำงานขององค์การ องค์กรสถานศึกษาก็เช่นกันจะต้องมี ผู้นำ ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างจากความเชื่อใจที่จะทำงานร่วมจากผู้ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักว่าควรเป็นตัวอย่างการทำงานแบบใดจึงจะทำให้องค์การสถานศึกษาก้าวหน้าบรรลุตามข้อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้กับบุคลากรที่อยู่ภายใต้องค์การสถานศึกษาเดียวกันเพื่อให้เกิดงานที่ประสบความสำเร็จร่วมกันสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตดุขฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวุฒิ จุฑาพันธ์สวัสดิ์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- มารุต พลอัน. (2559). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทุบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มารยาท คงเมือง. (2559). คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู. จังหวัดอุทัยธานี. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทองใบ สุดซารี. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). พฤติกรรมกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาการศึกษา.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ชลบุรี: มนตรี.
- วันเพ็ญ ผลชล. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). ภาวะผู้นำของหัวหน้าคณะวิชาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการวนวิทยาลัยครู. ใน ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุชาติ ทองมา. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ด. อยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุทิน สุทธิอาจ. (2550). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

หาดแก้ว ทองขาว. (2558). วิสัยทัศน์และพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. มัธยมศึกษา เขต 5. ใน
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

Good, C.V. (1974). Dictionary of education. 3rd ed. New York: McGraw – Hill.

Fiedler, F. E., & Garcia, J. E. (1987). New approaches to effective leadership: Cognitive resources and organizational performance. John Wiley & Sons.

Halpin, T. B. (1966). Theory and Research in Administration. New York: MacMillan.

Kotter, J.P. (1999). On What Leaders. Really Do. Harvard Business Review Book Boston: Harvard Business School.

Yukl, G.A. (1998). Leadership in Organizations. (5th ed). NJ: Prentice-Hall.

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่*

บทความวิชาการ

SOCIAL INEQUALITY IN THAILAND IN THE NEW NORMAL

พระณัฐวุฒิ พันทะลี

PhraNatthawut Phanthali

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน

Phramaha Wiruth Wirojano

สุขพัฒน์ อนนท์จารย์

Sukhapal Anonjarn

อาทิตย์ แสงเฉวก

Artit Saengchawek

พระเดชา นามวงษา

Phra Decha Namwongsa

วีรนุช พรหมจักร

Weeranucn Promjak

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: pantalee200134go@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีมานานและเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะท้อนถึงความแตกต่างในการเข้าถึงชีวิตที่มีคุณภาพรวมถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงที่รัฐจัดให้ด้วย ยิ่งในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก “ยุค New normal” เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้อง

* Received 30 September 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากที่เคยออกจากบ้านเพื่อไปทำงานไปโรงเรียนต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบระยะยาวไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคม อย่างไรก็ตามวิกฤตครั้งนี้ได้ทำให้ประชาชนจำนวนมากได้หันมามองเห็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำและได้มีประสบการณ์ตรงกับระบบสวัสดิการของรัฐ ซึ่งอาจทำให้ทัศนคติของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เอื้อต่อการผลักดันนโยบายการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย วิกฤตครั้งนี้อาจเป็นโอกาสที่ดีในการลงมือผ่าตัดโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่และปัญหาเรื้อรังที่มีอยู่แล้วในคราวเดียวกัน เพื่อสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมกันและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ, สังคมไทย, ยุคชีวิตวิถีใหม่

Abstract

This article aims to study social inequality in Thailand in the New Normal era. Inequality in Thai society has been around for a long time and is a chronic problem that reflects the difference in access to quality life and quality social services provided by the state. Especially nowadays, the epidemic situation of COVID-19 Causing a huge impact on people's lives in various aspects "New normal era" is a way for many people to change their lifestyle. And the way of life that has changed from leaving home to go to work and go to school has to turn to do everything at home. causing a gap in income and assets Long-term impact on inequality in society However, this crisis has made many people see the problem of inequality and have a direct experience with the welfare system of the state. This may cause people's attitudes to change in a direction that is conducive to pushing forward policies to resolve inequality in Thai society. This crisis may be a good opportunity to operate on the socio-economic structure. Solve emerging and existing chronic problems all at once.

To create an equal society and reduce the problem of inequality in Thai society.

Keywords: Inequality, Thai society, New Normal

บทนำ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศ มนุษย์ทุกกลุ่มมีความเสมอภาคภายใต้กฎเกณฑ์ที่มนุษย์ทุกคนขึ้นอยู่กับภายใต้กระแสน้ำแห่งการหมุนเวียนและการถ่ายทอดพลังงานอันเป็นความเท่าเทียมกันในระบบนิเวศแต่ละกลุ่มชนมีความสามารถในการที่จะรังสรรค์ภูมิปัญญาและอารยธรรมได้สวยงามเหมาะสมและสอดคล้องไปตามลักษณะนิเวศเขตต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่ควรจะเป็นแต่ในความเป็นจริงมนุษย์ในโลกนี้หาได้มีความเท่าเทียมและความเสมอภาคในทางสิทธิและศักดิ์ศรี โดยมนุษย์ยังมีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจรวมถึงในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรม (ธันวา ใจเที่ยงและคณะ, 2555) ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก “ความปกติใหม่” เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตในวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากที่เคยออกจากบ้านเพื่อไปทำงานไปโรงเรียนต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้และทรัพย์สิน ส่งผลกระทบบระยะยาวนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในสังคม และในช่วงสถานการณ์ของโควิด-19 เช่นนี้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (ไสว วีระพันธ์ และ ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี, 2564) โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่มีมานานและเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะท้อนถึงความแตกต่างในการเข้าถึงชีวิตที่มีคุณภาพ รวมถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงที่รัฐจัดให้ด้วย ความเหลื่อมล้ำนั้นมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย โดยช่องว่างระหว่างรายได้ของคนรวยกับคนจนนั้นก็เป็นอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคม ความเหลื่อมล้ำอาจเกิดจากการขาดโอกาสขาดสิทธิ ขาดทรัพยากร เนื่องจากความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เหนือกว่าและด้อยกว่า ยิ่งความแตกต่างทางวัตถุยิ่งมากเท่าใด ความเหลื่อมล้ำทางสังคมก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เพราะสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำมาก ความสัมพันธ์ทางสังคมก็จะเสื่อมสลายลง สังคมจะอ่อนแอผู้คนไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน คุณภาพชีวิตของคนจะดีขึ้นและมีความรู้สึกปลอดภัยภายใต้สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยกว่า ความเหลื่อมล้ำจึงนำมาซึ่งความแตกแยกและฝุ่ร่อนของสังคม ความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ คือความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมในทางมิติต่าง ๆ เช่น ความตื่นตัวในด้านอัตลักษณ์ ความมีศักดิ์ศรี ความต้องการการยอมรับ

นับถือ ความต้องการความเสมอภาค การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เมื่อความคาดหวังเหล่านี้มักต้องพบกับความผิดหวังอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างไม่ยุติธรรม จึงเป็นสาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมและความเหลื่อมล้ำเหล่านี้นับวันยิ่งก่อตัวจนกลายเป็นรอยเลื่อนในสังคมไทยที่รอวันจะปะทุระเบิดขึ้นมาอันจะก่อให้เกิดความเสียหายมากในสังคมไทย (กมลพร กัลยาณมิตร, 2559)

ประเทศไทยยังประเทศที่มีการกระจุกตัวของรายได้และทรัพย์สินสูงมากประเทศหนึ่งในเอเชีย โดยกลุ่มคนรวยที่สุด 20 % มีส่วนแบ่งรายได้ 56 % และมีส่วนแบ่งทรัพย์สิน 70 % มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ซึ่งใช้วัดความไม่เท่าเทียมของการกระจายรายได้นั้นสูงพอ ๆ กับกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาสถานะดังกล่าวก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงในสังคม ทั้งนี้สาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมมีหลายประการและมีความสลับซับซ้อนมาก โดยหนึ่งในนั้นเกิดจากนโยบายของรัฐเอง เนื่องจากตามธรรมชาติการออกนโยบายของรัฐจะก่อให้เกิดการได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ และเกิดผลกระทบต่อกันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่แล้ว หากรัฐจัดสรรทรัพยากรไม่ดี จะทำให้มีนโยบายรัฐจำนวนมากที่ก่อให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจหรือผลตอบแทนส่วนเกินให้กับกลุ่มคนบางกลุ่มอย่างมหาศาล ก่อให้เกิดความสูญเสียประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้รัฐมีรายได้ลดลงและไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และนำมาสู่ผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2565) จนก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ เช่น ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรายได้เพิ่มขึ้น เห็นความสำคัญของเงินวัตถุนิยมมากกว่าคุณธรรมศีลธรรม ก่อให้เกิดการหาช่องทางแสวงหาผลประโยชน์ในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เกิดการทุจริตคอร์รัปชันตามมาอย่างมากมาย จนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ นำไปสู่ความขัดแย้งในคนไทยด้วยกันเอง ในที่สุดประเทศชาติก็เสียหายเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศ (ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, 2561) ทั้งนี้การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจของคนไทยอยู่ในระดับที่สูง และรายได้เฉลี่ยของคนรวยที่สุดร้อยละ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับคนจนที่สุดร้อยละ 20 มีรายได้ถึงร้อยละ 54-59 ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนจนที่สุดมีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 5 จึงส่งผลให้เกิด “ความเหลื่อมล้ำทางสังคม” และส่งผลให้มีคนด้อยโอกาสเกิดขึ้นและกล่าวได้ว่า

เป็นจุดเริ่มต้นของความด้อยโอกาสทุกกลุ่ม เกิดปัญหาสังคมไม่ยอมรับ สังคมไม่เปิดใจ และที่สำคัญไม่เปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนหรือแม้แต่การทำงานได้รับการกดขี่ค่าแรงการถูกเอารัดเอาเปรียบผลักดันให้คนกลุ่มนี้ทำผิดกฎหมาย “ผู้ด้อยโอกาส” เป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาที่ยังไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบอันจะส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ปัญหาาร่วมของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสคือปัญหาความยากจน จึงส่งผลให้ผู้ด้อยโอกาสขาดสิทธิและโอกาสการเข้าถึงบริการสวัสดิการสังคมของรัฐ การถูกสวมสิทธิ การถูกเอารัดเอาเปรียบ การไม่สามารถปกป้องสิทธิของตนเองได้ ความไม่รู้ความไม่เข้าใจในช่องทางการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ที่รัฐกำหนดให้ จึงส่งผลกระทบต่อผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานในสังคมไทย (นิรันดร์ บุญสิงห์, 2563)

ดังนั้น ผู้เขียนบทความจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง “ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุคชีวิตวิถีใหม่” เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในปัจจุบันว่ามีปัญหาอย่างไรบ้าง และรัฐควรมีแนวทางแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้อย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ความหมายของความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยนั้น มีการถกเถียงถึงเรื่องราวที่หลากหลายและความแตกต่างกัน จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำไว้ดังนี้

อรอนงค์ ทวีปรีดา (2559) ได้อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ คือ ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ หรือสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับ โดยไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้หรือความมั่งคั่ง แต่ยังรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของโอกาส การเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานทางสังคม

พระเชมทัต สีสาสโร (2560) อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความแตกต่างความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาค (Inequality, Disparity) หรือสถานการณ์ที่กลุ่มบุคคลในสังคมมีบางอย่างไม่เท่ากัน เช่น สถานภาพทางสังคม พื้นที่ของความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิการออกเสียง และการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเสรีภาพในการ

พูดและการชุมชน อำนาจการต่อรองระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง การเข้าถึงบริการทางสังคม กระบวนการยุติธรรม การศึกษา การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย ตลอดจนบริการสาธารณสุขอื่น ๆ

ภรณ์ยู มายูร และ อลงกรณ์ อรรถแสง (2561) ได้อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ฐานะ เพศ การศึกษา รายได้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นปัญหาใหญ่ในสังคม ประการหนึ่งที่มีถูกนำมาพิจารณาว่าเป็นสาเหตุที่นำมาสู่ความขัดแย้งกันเองระหว่างคนในสังคมเดียวกัน ทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีความรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูถูกเหยียดหยาม มีความไม่เสมอภาค ไร้อำนาจหรือไม่ชอบธรรม ซึ่งอาจนำมาสู่ความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมได้ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงงานบริการของภาครัฐ การเข้าถึงเทคโนโลยีหรือไอที หรือการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

อำนาจ มงคลสืบสกุล (2563) อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ คือ ความไม่เท่าเทียมกัน (inequality) ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุก ๆ เรื่อง ทุก ๆ พื้นที่ ทุก ๆ ภาคส่วน และทุก ๆ เวลา จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะขจัดให้หมดสิ้นไปได้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมาอย่างยาวนาน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการผลิตซ้ำที่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยร่วมกันโดยเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยมีกลุ่มคนเปราะบาง คนชายขอบ ที่ยังคงเป็นตัวแสดงหลักที่รับบทเป็นผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ ถูกกีดกัน และถูกตีตราอยู่เสมอไป ไม่ว่าจะเป็นในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และ ภิญญา อนุพันธ์ (2564) ได้อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะพบว่ามีปรากฏอยู่ในสถานภาพทางการเงิน สังคม สิทธิในทรัพย์สิน การเมือง และการศึกษา ทุกเรื่อง ทุกพื้นที่ ทุกภาคส่วน ทุกเวลา

วินิจ ฝาเจริญ และคณะ (2564) อธิบายว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะพบว่ามีปรากฏอยู่ในทุกเรื่อง ทุกพื้นที่ ทุกภาคส่วน และทุกเวลา จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจขจัดหรือจัดการให้หมดสิ้นไปได้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่สิ่งที่พอจะสามารถทำได้ คือ การลดความเข้มข้นของความเหลื่อมล้ำให้ลดน้อยลงตามสมควร ซึ่งก็จะต้องวิเคราะห์แยกแยะถึงปัญหาสาเหตุของความเหลื่อมล้ำนั้นให้ชัดเจนก่อน เพื่อจะนำไปสู่การปฏิรูปหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเหลื่อมล้ำ ผู้เขียนจึงสามารถสรุปได้ว่า “ความเหลื่อมล้ำ” คือ ความไม่เท่าเทียมกัน ความต่างกัน ความไม่เสมอกันในทุกเรื่องทุกพื้นที่ ทุกภาคส่วน และทุกเวลา เช่น รายได้ การศึกษา กระบวนการยุติธรรม การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานทางสังคม

ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาใหญ่ของไทยที่ถูกพูดถึงมาเกิน 20 ปีแล้ว แต่มิติที่ขาดหายไปหรือไม่ได้รับความสำคัญคือมิติทางการเมืองของความเหลื่อมล้ำ เพราะอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันหรือไม่แม้แต่จะใกล้เคียงกันของคนกลุ่มต่าง ๆ คนกลุ่มไร้หรือด้อยอำนาจจึงถูกแย่งชิงทรัพยากร โอกาส และการสนับสนุนที่พึงมีพึงได้ จนไม่อาจพัฒนาตนเองให้พ้นจากความยากจนไปได้ซ้ำสมรรถนะส่วนตัวที่อาจใช้ประโยชน์ได้ก็มักถูกนโยบายรัฐขัดขวางกีดกันให้ใช้ได้อย่างจำกัด ถึงจะขยันขันแข็งและเก่งกล้าสามารถสักปานใด โอกาสที่คนไร้หรือด้อยอำนาจจะยกฐานะของตนเองและครอบครัวให้ก้าวสูงขึ้น จึงเป็นไปได้ยากมาก การเมืองเป็นหนึ่งในรากลึกปัญหาความเหลื่อมล้ำ การขาดกลไกที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำเป็นหนึ่งในผลพวงที่เกิดจากสถาบันการเมืองที่มีลักษณะไม่เชื่อมโยงกับความรับผิดชอบส่วนรวม ผลลัพธ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากระบบการเมืองที่ขาดประสิทธิภาพของไทย คือ 1) เสรีภาพของสื่อ ซึ่งเป็นตัวสะท้อนสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอยู่ที่ 113 จาก 141 ประเทศ 2) ด้านความปลอดภัยของประชาชนและการคอร์รัปชันได้คะแนนที่ค่อนข้างต่ำ 3) การปกป้องทรัพยากรทางปัญญาที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ดีนัก 4) กฎหมายก้ำกึ่งการแข่งขันที่ไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มที่ (ธนาคารเกียรตินาคินภัทร, 2561)

มิติทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำหรือทำให้ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นแล้วดำรงอยู่ต่อไป ความเหลื่อมล้ำทางการเมืองมักนำมาซึ่งความตึงเครียดในสังคมอย่างสูง จนกลายเป็นอุปสรรคใหญ่ที่ขัดขวางคนทุกกลุ่มให้ไม่อาจพัฒนาตนเองได้เต็มสมรรถภาพ แม้นายทุนใหญ่ ๆ ก็หลีกเลี่ยงที่จะลงทุนในสังคมที่มีความเครียดสูงเกินไป ผู้นำเงินไปลงทุนในประเทศอื่นที่ดูจะให้ผลกำไรมั่นคงกว่าไม่ได้ หรือหากเป็นพันธมิตรของคณะรัฐประหาร ก็ถือโอกาสเอารัดเอาเปรียบคนส่วนใหญ่ได้อย่างโจ่งแจ้งตรงไปตรงมามากขึ้น แทนที่ความเหลื่อมล้ำทางการเมืองจะถูกแก้ไข เพื่อให้การเมืองสะอาดขึ้นและไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงอีก กลับเกิดการยึดอำนาจและทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการเมืองกลายเป็นสถาบันถาวร ด้วยประกาศคำสั่งของคณะรัฐประหารและรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐประหารจ้างวาน

บริวารให้ร่างขึ้นตราบเท่าที่ไม่ขจัดความเหลื่อมล้ำทางการเมืองให้บรรเทาลง โอกาสที่จะลดความเหลื่อมล้ำลงได้ก็ยิ่งยาก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2561)

จากประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมาจะพบว่าประเทศไทยมีพื้นฐานของการปกครองด้วยอำนาจรัฐรวมศูนย์ที่ผ่านมาอำนาจได้เคลื่อนย้ายไปจากพระมหากษัตริย์ไปสู่คณะราษฎรสู่กองทัพและปัจจุบันได้ไปกระจุกตัวอยู่กับนักการเมืองและนายทุน โดยที่อำนาจรวมศูนย์ไม่มีสมรรถนะในการแก้ปัญหาความยากจน อีกทั้งยังเป็นตัวการสร้างความขัดแย้งและสร้างปัญหาแก่ชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบของโครงการพัฒนา การเมืองในระบบปกติของไทยจึงเป็นเพียงมายาคติของการมีส่วนร่วมที่เป็นการบังคับประชาชนให้ยอมจำนนต่ออำนาจรัฐโดยผ่านกระบวนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อสร้างความชอบธรรมในการครอบครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติผ่านการนิยามความหมายของการพัฒนา โดยที่ชุมชนท้องถิ่นถูกกันออกไปจากกระบวนการตัดสินใจทางนโยบาย ตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น ตลอดระยะที่ผ่านมาของทุกรัฐบาลที่ได้ชื่อว่าเป็นมาจากการเลือกตั้งแต่ก็มักจะไม่สามารถผ่านร่างกฎหมายที่มีการร่างโดยภาคประชาชนได้ ยกตัวอย่าง เช่น ร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชน, ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และร่าง พ.ร.บ. ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ผลของการนำพาประเทศที่มีทิศทางการมุ่งเน้นไปสู่การพัฒนากระแสหลักทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่ผ่านมานั้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มพลังหลักในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มทหาร กลุ่มนายทุน กลุ่มนักการเมือง และข้าราชการ อันเป็นการบ่งชี้ถึงจุดอ่อนที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยที่มีลักษณะอำนาจนิยม ทั้งระบบอุปถัมภ์และการปกครองที่มี ลักษณะแบบรวมศูนย์อำนาจโดยกลุ่มชนชั้นนำในสังคมได้อย่างชัดเจน ยิ่งว่าทฤษฎีของการกระจายอำนาจและการกระจายรายได้ที่ถกเถียงในรัฐสภาของไทยนั้น ก็เป็นเพียงรูปแบบซึ่งยังไม่มีจิตวิญญาณที่แท้จริงเพราะแม้ว่าจะมีการเลือกตั้งแต่ก็ปราศจากอิทธิพลของชุมชนหรือชาตรอยต่อระหว่างปัจเจกชนกับสังคม โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ถึงแม้ว่าจะได้รับอิทธิพลของแนวคิดประชาธิปไตยจากตะวันตกที่เข้มข้นกว่าคนกลุ่มอื่น แต่เป็นแค่เทคนิควิธีเพราะที่ผ่านมามชนชั้นกลางไม่สามารถเป็นความหวังให้กับสังคมไทยได้ เพราะมีลักษณะของการดูแล ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มมากกว่าที่จะมุ่งหวัง

สิทธิเสรีภาพและการสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดแก่สังคมโดยรวม โดยเฉพาะในด้านนโยบายในการดูแลความเป็นอยู่ในเรื่องของปากท้องหรือสวัสดิการของกลุ่มคนรากหญ้าที่ไม่สามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองและมักถูกมองว่าเป็นตัวถ่วงของการพัฒนา ซ้ำร้ายไปกว่านั้นคือการที่ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น อันได้แก่ ที่ดิน แม่น้ำ แร่ธาตุ และป่าไม้ของชุมชนท้องถิ่นกลับถูกแย่งชิงโดยการสมคบกันระหว่างอำนาจรัฐและอำนาจทุนซึ่งทำให้เกิดปัญหาความยากจนและปัญหาความอ่อนแอของชุมชนที่ถูกกลืนบดไปทุกพื้นที่ของสังคมไทยจนก่อให้เกิดความขัดแย้งของความคิดทางการเมืองสู่ประชาชนในระดับรากหญ้าที่ขยายวงพื้นที่อย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย จนทำให้ประชาชนเกิดความไร้ศรัทธาในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีตัวแทนผ่าน ทางรัฐสภาแล้วหันกลับมาพิจารณาถึงอำนาจของตัวเองผ่านการรวมกลุ่มกันในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อที่จะขยายพื้นที่ในการประกาศตัวตนและเจตจำนงร่วมของกลุ่ม เพื่อให้สังคมโดยทั่วไปได้รับทราบถึงข้อเสนอหรือความต้องการของเสียงเรียกร้อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสภาองค์กรชุมชน กลุ่มภาคประชาสังคม หรือแม้แต่กลุ่มคนต่าง ๆ ที่ออกมาเรียกร้องเคลื่อนไหวทางการเมืองในปัจจุบัน (ไททัศน์ มาลา, 2554)

สรุป ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจเกิดจากความขัดแย้งของความสัมพันธเชิงอำนาจระหว่างกลุ่มพลังหลักในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มทหาร กลุ่มนายทุน กลุ่มนักการเมือง และข้าราชการ อันเป็นการบ่งชี้ถึงจุดอ่อนที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยที่มีลักษณะอำนาจนิยมที่พึ่งพาระบอบอุปถัมภ์และการปกครองที่มีลักษณะแบบรวมศูนย์อำนาจโดยกลุ่มชนชั้นนำในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ คือ ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำในความมั่งคั่งหรือทรัพย์สิน และความเหลื่อมล้ำในโอกาสของคนในสังคม ในฐานะของคนที่คุณค่าและอาศัยในชนบท เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังขึ้นกับนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดและภาคของรัฐบาล จังหวัดและภาคที่อยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาล ก็จะมีงบประมาณมาลงทุนจำนวนมากและดึงดูดการลงทุนต่อเนื่องจากภาคเอกชน และทำให้ภูมิภาคนั้นมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าภาคอื่น ๆ และทำให้ธุรกิจและครัวเรือนในภูมิภาคดังกล่าวมีรายได้ความมั่งคั่งและโอกาสต่าง ๆ ดีกว่าประชากรในภาคอื่น นอกจากนั้นความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีด้านดิจิทัลก็จะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของความเหลื่อมล้ำ

ทางเศรษฐกิจในอนาคตและคนที่ขาดทักษะด้านดิจิทัลจะเป็นคนจนรุ่นใหม่ (ไทยโพสต์ออนไลน์ , 2565)

สาเหตุความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ

1) สถานการณ์คนจนยุคโควิด-19 ลำบากกว่าเดิมมาก เพราะพึ่งพิงอะไรได้น้อยลง ทำให้ความฝันที่จะเลื่อนชนชั้นของคนจนโอกาสยิ่งหายไป

2) ความยากจนของไทยเป็นสองหน้าของเหรียญเดียวกัน เพราะที่ผ่านมาแม้ภาครัฐจะแก้ปัญหาความยากจน ทำให้จำนวนคนจนตามดัชนีชี้วัดความยากจนลดลงได้ช่วงหนึ่ง แต่ความเหลื่อมล้ำกลับยิ่งสูงมากขึ้นตามไปด้วย

3) คนรวย 10% ในสังคมไทยไม่เดือดร้อนกับปัญหาจากโควิด-19 แต่คนจนกลับต้องอยู่ภายใต้วิกฤตและเงื่อนไขแวดล้อมที่ทำให้สภาพชีวิตเหลื่อมล้ำมากขึ้น

4) ต้นทุนปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้นเนื้อแท้อันตรายมากกับทุกคนทุกชนชั้น เพราะว่า จะกระทบกับทั้งหมดของสังคม สังคมจะเปราะบางมากขึ้นใช้ความรุนแรงมากขึ้น ผู้คนเกิดปัญหาสุขภาพจิตที่สัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำ

5) สิ่งที่รัฐบาลทำขณะนี้ คือ การเยียวยาทั้งหลาย เป็นกระบวนการคล้ายหยอดน้ำข้าวต้มแบ่งข้าวให้คนพอยังชีวิตได้ แต่ไม่ทำให้เกิดการแก้ปัญหาความยากจนความเหลื่อมล้ำเลย

6) โครงการกู้เงินของรัฐ ไม่นำไปสู่การจ้างงาน หรือจ้างงานน้อย เมื่อไม่เกิดการจ้างงานต่อเนื่องสภาพการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในตลาดจึงไม่มี

7) วันนี้นำการวางนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนที่สัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำต้องคิดให้ทุกมิติมากขึ้น

8) หากไปดูในรายละเอียดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คนในรัฐบาลยังมองไม่เห็นปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำแบบเข้าใจจริง ๆ ไม่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงในชนบทที่ทุกวันนี้ได้กลายร่างเป็นสังคมผู้ประกอบการในชนบท กล่าวคือ สังคมแบบชาวนามลุ่มสลายนานแล้ว ชนบทดั้งเดิมที่มีกระท่อมชาวนา คอกควาย มีชาวนาทำนาแบบวันวานยังหวานอยู่ที่เคยเห็นบนรูปโปสเตอร์ไม่มีแล้ว รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมแนวตั้งแบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย เจียมเนื้อเจียมตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยอมจำนนต่ออำนาจ ก็ลดลงจน

เกือบไม่เหลือให้เห็น ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชนบทในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้ทำให้ระบบการผลิตและระบบสังคมแบบสังคมชาวนาล่มสลายลง แล้วนำไปสู่การก่อรูปสังคมชนบทรูปแบบใหม่ขึ้นมา อาจเรียกว่าสังคมผู้ประกอบการในชนบท นั่นคือ การเกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมแนวระนาบ แทนที่ความสัมพันธ์แนวตั้งในระบบอุปถัมภ์แบบเดิมที่เคยเป็นความสัมพันธ์หลักของสังคมชาวนา

9) รัฐจะต้องสร้างสังคมชนบทและเกษตรกรให้เกิดพลังที่เรียกว่า ‘สมาคมผู้ประกอบการในชนบท’ เพราะบริบทสังคมไทยได้เปลี่ยนไปมากแล้ว

10) ความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงขณะนี้ ทำให้เกิดการผิดปกติที่สะท้อนทุกฝ่าย

11) ตั้งคำถามถึงกลุ่มทุน 200-300 กลุ่มในประเทศที่ดูดซับประโยชน์มากขึ้น หากจะยอมลงบ้างเพื่อร่วมสร้างสังคมที่เปราะบางให้เข้มแข็งขึ้น

12) อย่างไรก็ตามบทบาทรัฐไทยขณะนี้ได้ทำหน้าที่จรรโลงความเหลื่อมล้ำเกื้อหนุนตระกูลใหญ่

13) แนวทางกำหนดนโยบายที่จะแก้เรื่องนี้ เมื่อไม่ได้แก้ไขโครงสร้างยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำยังคงเกิดอย่างเหนียวแน่น

14) สภาพวันนี้คนจนข้ามรุ่น รุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ทำให้เกิดชนชั้นคนจนที่เลื่อนชนชั้นมาเป็นชนชั้นกลางไม่ได้

15) สังคมไหนทำให้ผู้คนสูญเสียความหวังสังคมนั้นน่าหวง

16) วันนี้ประเทศไทยกำลังเกิดภาพของสังคมชนชั้นเป็นก้อนเรียงกันแต่แยกจากกันชัดเจน เปรียบเทียบกับการที่คนข้างบนสามารถเข้าถึงทรัพยากรเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปสู่เมตาเวิร์สได้ แต่ชนชั้นล่างต้องเอาชีวิตรอตไม่มีโอกาสเข้าถึง ส่วนชนชั้นกลางอยู่ภาวะขึ้นไม่ได้ และก็พยายามไม่ให้ถูกผลักดันข้างล่าง ดังนั้น ในอนาคตจะเห็นเส้นแบ่งชัดขึ้น

17) รัฐบาลปัจจุบัน ทำให้เกิดรัฐบริษัทยุคใหม่หรือรัฐผูกกับกลุ่มทุนกลุ่มใหญ่

18) ต้องสร้างเมืองที่ทำให้เกิดความยุติธรรม กล่าวคือ ต้องมีประชาธิปไตยรับความหลากหลาย นำไปสู่ความเสมอภาคมากขึ้น โมเดลตัวอย่างคือ หลายประเทศทำได้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สร้างรัฐสวัสดิการผ่านกระบวนการเสรีนิยมและประชาธิปไตย ทำให้รัฐต้องตอบสนองผู้คนและพลังอำนาจมาจากเบื้องล่าง ถ้าทำให้คนในสังคมไทยเข้าใจหลักการนี้ว่า รัฐมีไว้เพื่อตอบสนองผู้คนก็จะเห็นพัฒนาการของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

19) คนรุ่นใหม่คือความหวังในแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งอยู่ในหัวใจ 3 ประการ คือ คนรุ่นใหม่เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางอำนาจ คนรุ่นใหม่มีมิตียอมรับความหลากหลายของคนในสังคมมาก และคนรุ่นใหม่มีความกล้าหาญ (ชลาทิพย์ ธีรสุนทรากุล, 2565)

สรุป ความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่สำคัญในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังโควิด-19 แพ้ระบาดเป็นวงกว้างไปทั่วโลกและสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ ซึ่งรัฐบาลยังมองไม่เห็นปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำแบบไม่เข้าใจจริง ๆ ในสิ่งที่เกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงในชนบทที่ทุกวันนี้ได้กลายร่างเป็นสังคมผู้ประกอบการในชนบท กล่าวคือสังคมแบบชานาหล่มสลายนานแล้ว ชนบทดั้งเดิมที่มีกระท่อมชานา คอกควาย มีชานาทำนาแบบวันวานยังหวานอยู่ที่เคยเห็นบนรูปโปสการ์ดไม่มีแล้ว รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมแนวตั้งแบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย เจียมเนื้อเจียมตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยอมจำนนต่ออำนาจ กัดตลงจนเกือบไม่เหลือให้เห็น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชนบทในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้ทำให้ระบบการผลิตและระบบสังคมแบบสังคมชานาหล่มสลายลง แล้วนำไปสู่การก่อรูปสังคมชนบทรูปแบบใหม่ขึ้นมา อาจเรียกว่าสังคมผู้ประกอบการในชนบท และประชาชนส่วนใหญ่ได้รับเงินจากการทำงานยังไม่พอเลี้ยงปากท้องและต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นและมีหนี้สินที่ต้องทยอยจ่ายอีกมากน่าจะเป็นเหตุผลว่าทำไมหลายคนไม่ได้รับรู้สึกว่าเศรษฐกิจดีและสะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีมานาน

ความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุข

นับตั้งแต่ปี 2545 อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยลดภาวะที่เรียกว่า “ล้มละลาย” จากค่ารักษาพยาบาล เนื่องจาก พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้ทำให้คนไทยที่ไม่ได้อยู่ในสิทธิรักษาพยาบาลระบบประกันสังคมและสวัสดิการข้าราชการ มีสิทธิรักษาพยาบาลในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ “บัตรทอง” ที่เป็นประกันสุขภาพภาครัฐ ส่งผลให้อัตราการเข้าถึงบริการระบบสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น แต่ในมุมมองของภาคประชาสังคมเห็นว่าแม้คนไทยเข้าถึงมากขึ้นแต่ยังมีความเหลื่อมล้ำ ยังมีปัญหาการเข้าถึงบริการสาธารณสุขส่วนบุคคล อันเกิดมาจาก 1) สถานภาพทางสังคม เช่น เพศ ภาษา เชื้อชาติ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการเข้ารับบริการสาธารณสุข 2) ทุนทางสังคม กล่าวคือ

การมีคนใกล้ชิดอย่างครอบครัว เพื่อน ให้คำแนะนำจะเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการของ สาธารณสุขมากขึ้น 3) ทุนมนุษย์ เช่น การศึกษา อาชีพ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของบริการที่ได้รับ จากสถานบริการ (ธนรัตน์ เขียวลายเลิศ, 2565) อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นความเหลื่อมล้ำ ระหว่างกองทุนประกันสุขภาพภาครัฐ 3 กองทุน คือ บัตรทอง สวัสดิการข้าราชการ และ ประกันสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการออกแบบระบบและการแยกส่วนกลไกการอภิบาล ระบบประกันสุขภาพ ได้แก่ การเลือกปฏิบัติระหว่างสิทธิที่แตกต่างกัน เช่น ข้าราชการมี แนวโน้มได้รับยารักษาแพงมากกว่าผู้ป่วยบัตรทอง และความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ เช่น การ กระจายของทรัพยากรและคุณภาพของบริการ ทั้งนี้ปัจจุบันยังมีความเหลื่อมล้ำในระบบ ประกันสุขภาพภาครัฐ 3 กองทุนแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) การ ให้บริการด้านสาธารณสุขที่ยังพบว่ามี ความแตกต่างกันเมื่อผู้เจ็บป่วยเดินเข้าไปรับบริการการ รักษา แม้แพทย์จะให้การรักษเหมือนกัน แต่การให้ยาหรือสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ รักษาดูแลสุขภาพยังมีความแตกต่างกัน ทั้งที่เป็นคนไทยเหมือนกัน ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นเรื่อง ใหญ่ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขให้ระบบบริการสาธารณสุข เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับบริการ คุณภาพและมาตรฐานที่เหมือนกันเมื่อเข้ารับการรักษาพยาบาล โดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานะของ บุคคลนั้น และ 2) งบประมาณที่สนับสนุน 3 กองทุน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่นำมาสู่ปัญหาความ เหลื่อมล้ำในระบบบริการสาธารณสุข โดยข้าราชการสามารถเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้โดยมี เพดานที่สูงมาก เฉลี่ยต่อคนต่อปีราว 12,000 บาท ขณะที่ระบบบัตรทองมีเพดานงบเหมาจ่าย รายหัวต่อคนต่อปีอยู่เพียงราว 3,000 บาทต่อคนต่อปี เพราะฉะนั้นหากสามารถดำเนินการให้มีการ จัดสรรงบประมาณได้เท่าเทียมในทุกระบบประกันสุขภาพภาครัฐไปสู่โรงพยาบาล เชื่อว่า ความเหลื่อมล้ำจะไม่เกิดขึ้น หรือแม้แต่ในระบบประกันสังคมก็มีความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากเป็น ระบบเดียวที่ผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ส่วนอีก 2 ระบบรัฐบาลสนับสนุน งบประมาณโดยผ่านระบบภาษี แต่คนในระบบประกันสังคมต้องจ่าย 2 เท่าจากภาษีและเงิน สมทบรายเดือน (พวงชมพู ประเสริฐ, 2565)

สรุป การที่จะลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขได้ มีข้อเสนอแนะอยู่ 7 ข้อ ประกอบด้วย 1) กลไกอภิบาลระบบสุขภาพระดับชาติ 2) บูรณาการการบริหารจัดการระบบ ประกันสุขภาพ 3) การกระจายอำนาจการพัฒนาและจัดบริการสุขภาพสู่ระดับเขตและพื้นที่ใน ลักษณะพวงบริการ 4) การกำหนดเป้าหมายในการยกระดับและลดความเหลื่อมล้ำระหว่าง กองทุนและพื้นที่ 5) การแก้ไขปัญหาข้อมูลข่าวสารที่ไม่สมมาตรฐาน 6) การวางแผนกำลังคน

ด้านสุขภาพ และ 7) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสที่ต้องการการดูแลพิเศษ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เพื่อลดภาระของระบบในระยะยาว

ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำเป็นคำที่จะได้ยินมากในกระแสสังคมปัจจุบันนี้ ซึ่งแต่เดิมก็ได้มีการกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำในรูปแบบของความแตกต่างหรือความไม่เท่ากัน แต่อีกสิ่งที่สำคัญที่เป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน คือ “ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา” ซึ่งมีสาเหตุหลักจากปัญหาความยากจน ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึง การศึกษา นอกจากนี้ก็ยังเกี่ยวกับปัจจัยเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนไปจนถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และนโยบายด้านการศึกษา ระดับประเทศด้วย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาส สิทธิในการเข้ารับการศึกษา โดยหากพิจารณาถึงพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัว หรือความแตกต่างของแต่ละโรงเรียนที่นักเรียนแต่ละคนเข้าเรียนอยู่จะพบว่าปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ เป็นปัญหาที่เด็กไทยไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ความแตกต่างกันทั้งในด้านปริมาณ ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษาต่างก็มีส่วน ทำให้เด็กแต่ละคนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน จึงสะท้อนออกมาเป็นผลคะแนนสอบที่แตกต่างกัน วินิจ ฝาเจริญและคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา คือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาได้รับช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 อันมีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่าง ๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น ดังนั้น ในช่วงของการปรับวิถีชีวิตใหม่ที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยและไม่มีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ยิ่งทำให้โอกาสในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสังคมและภูมิภาคลดน้อยลงไปด้วย ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะต่อการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของเยาวชนไทยไว้ 3 ประการ คือ 1) มุ่งเน้นการเพิ่มความเท่า

เทียมของโอกาสในการเลื่อนฐานะทาง สังคมโดยการปฏิรูปเชิงโครงสร้างใน 5 ประเด็น คือ การปฏิรูประบบภาษี การปฏิรูปที่ดิน การปฏิรูประบบสวัสดิการ การปฏิรูประบบการศึกษา และการปฏิรูประบบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับภูมิภาคสังคม โดยมุ่งเน้นให้สถาบันการศึกษาปรับหลักสูตรการศึกษาให้เข้ากับท้องถิ่น 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น อย่างจริงจัง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ รัชชดี แสงมเหหมัต (2560) ได้อธิบายว่าระบบ การศึกษาของไทยมีปัญหาในหลายด้านมาตั้งแต่อดีต และปัญหาที่มักจะถูกหยิบยกมากล่าวถึง ก็คือ เด็กและเยาวชนไทยไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ และไม่ได้รับความใส่ใจในเรื่องนี้มาก เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท และจะส่งผลเลวร้ายไปกว่านั้น จากการมาของ ไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ก็ยิ่งทำให้สถานการณ์ทางการศึกษา แย่ลงไปกว่าเดิมหลายเท่า โดยความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากภูมิลำเนาหรือพื้นที่ สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนาของ ผู้เรียน ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งประชากรวัยเด็กในเขตเมืองจะมีโอกาสจะเข้าถึง การศึกษาได้ง่ายกว่าทั้งด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน 2) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีนั้น จะสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีได้ มากกว่า ก็เป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้วนั้น ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนขัดสนทั้งในเขต ชนบทและเขตเมืองก็จะมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าเช่นกัน และยังมีคุณภาพ ชีวิตที่ด้อยกว่าด้วย จากสภาพปัญหาทางการเงินในครัวเรือน จึงทำให้เด็กมักจะต้องออกจาก การศึกษากลางคันหรืออาจต้องเสียสละให้พี่น้องคนใดคนหนึ่งได้ศึกษาเล่าเรียนแทน และทำให้ บางครอบครัวไม่สามารถสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ด้วย 3) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากสถานะและวัฒนธรรมในครอบครัว วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ของครอบครัวเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษารองของเด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กใน ครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อ แม่ หรือมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว นอกจากนั้นความเชื่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของพ่อและ แม่จะมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษา มักจะส่งเสริมและ ลงทุนทางการศึกษาให้กับบุตรมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย นอกจากนั้นยังมี

แนวโน้มว่าพ่อแม่ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาเช่นใด มักส่งเสริมลูกให้ไปในทิศทางเดียวกันด้วย

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาจากสภาพทางสังคมไทย โดยมี 3 ประเด็น คือ 1) ภูมิฐานะสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่า ทั้งคุณภาพและระยะทางของโรงเรียน 2) ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการออกจากการศึกษากลางคันและยังได้รับการศึกษาตามที่ต้องการ 3) สภาพและวัฒนธรรมในครอบครัว เด็กในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่นจะได้รับความใส่ใจจากผู้ปกครองทั้งพ่อและแม่ จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และ ภิญญา อนุพันธ์, 2564)

สรุป ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา มีสาเหตุมาจากปัญหาความยากจน ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึง การศึกษา นอกจากนี้ก็ยังเกี่ยวกับปัจจัยเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน ได้แก่ ภูมิฐานะสภาพแวดล้อมของเด็ก ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว สภาพและวัฒนธรรมในครอบครัว เป็นต้น

แนวทางลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย คือแม้เศรษฐกิจจะมีการพัฒนาที่ดีต่อเนื่องช่วง 60 ปีที่ผ่านมา แต่ความเหลื่อมล้ำในประเทศกลับมีมากขึ้นและเลวร้ายลงต่อเนื่อง ในทางเศรษฐศาสตร์ความเหลื่อมล้ำจะมี 3 มิติหลัก คือ ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำในความมั่งคั่งหรือทรัพย์สิน และความเหลื่อมล้ำในโอกาสของคนในสังคม เช่น โอกาสในการศึกษา โอกาสในการมีงานทำ โอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อและได้รับบริการสาธารณสุข

การลดความเหลื่อมล้ำนับเป็นนโยบายเชิงโครงสร้างอย่างหนึ่งซึ่งที่ผ่านมาในอดีตประเทศไทยไม่สามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย และต้องใช้เวลาอันจึงจะเห็นผลลัพธ์ก็ตาม ซึ่งที่ผ่านมานโยบายการแก้ปัญหาที่ยั่งยืนที่ปลายเหตุ ไม่ได้ทำอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนในอนาคตข้างหน้าของการกำหนดนโยบายลดปัญหาความ

เหลื่อมล้ำ จึงควรให้น้ำหนักหรือความสำคัญกับนโยบายการเพิ่มโอกาสในการหารายได้ให้กับครัวเรือนขณะเดียวกันก็ต้องลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงให้ได้ และการปฏิรูปการใช้จ่ายด้านภาษีและเงินโอน ซึ่งหากทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาดังกล่าว และร่วมมือกันแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ก็จะทำให้เศรษฐกิจไทยกลับมาเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพเข้มแข็ง ทัวถึง และยังยืนมากขึ้นในอนาคต (พัชรีย์ สายบุญเรือน, 2564)

กลไกลดความเหลื่อมล้ำ

1) การแข่งขันและความเป็นเสรีของตลาด คือ ถ้าเศรษฐกิจยืนอยู่บนพื้นฐานของกลไกตลาดที่เน้นการแข่งขันและความเป็นเสรีของตลาด การแข่งขันจะเปิดโอกาสให้คนในสังคมสามารถแข่งขัน เพื่อสร้างฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต่างจากเศรษฐกิจที่มีระบบผูกขาด ไม่มีการแข่งขันหรือมีการแข่งขันน้อยและไม่เป็นธรรม การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจแบบนี้ก็จะบิดเบือน ทำให้การกระจายรายได้แย่ง

2) ระบบภาษีต้องเป็นธรรม คือ มีอัตราภาษีก้าวหน้าที่คนที่มีรายได้มากควรเสียภาษีมากกว่าคนรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงต้องมีภาษีที่เก็บบนฐานของทรัพย์สิน คือมีทรัพย์สินมากก็เสียภาษีมาก เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีรายได้จากทรัพย์สิน และภาษีมรดก

3) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ การเข้าถึงสินเชื่อ บริการด้านสาธารณสุข รวมถึงการมีที่ดินเป็นของตนเอง สิ่งเหล่านี้จะเอื้อให้คนในสังคมสามารถปรับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองได้ เป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องทำให้เกิดขึ้น เช่น มีการปฏิรูปที่ดินทุนการศึกษา การปล่อยกู้ที่ไม่เน้นหลักประกัน เป็นต้น

4) การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มแข็ง เพราะถ้าการบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอ ก็จะสร้างแรงจูงใจให้คนอยากรวยโดยระบบค่าเช่า โดยการทุจริตคอร์รัปชันและการทำผิดกฎหมาย ทำให้ความเหลื่อมล้ำในประเทศยิ่งมีมากขึ้น นี่คือสีกลไกที่นโยบายของประเทศต้องให้ความสำคัญและทำให้เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีของประเทศเรา กลไกทั้งสี่ของเรามีปัญหา การแก้ไขความเหลื่อมล้ำในประเทศต้องเริ่มด้วยการปฏิรูปเศรษฐกิจให้กลไกลดความเหลื่อมล้ำ (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2565)

การลดความเหลื่อมล้ำจึงมีความสำคัญต่อการเพิ่มความสุขในสังคม หากต้องการเพิ่มความสุขให้คนในประเทศ แม้ในภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัวเช่นนี้ ก็สามารถกระทำได้ด้วยการกระจายรายได้และโอกาสทางสังคมให้เท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งจะมีผลดีต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาว ดีกว่าการทุ่มเททรัพยากรของประเทศไป เพื่อการเติบโตในระยะสั้นเท่านั้น เพราะรายได้ที่

เป็นตัวเงินหรือจีดีพีเพียงอย่างเดียว อาจไม่มีผลต่อการเพิ่มความสุขมวลรวมของคนในประเทศ มากเท่ากับการลดความเหลื่อมล้ำ หากเป้าหมายของการพัฒนาคือเป็นไปเพื่อความสุขของคน ในสังคมแล้ว มาตรการทางเศรษฐกิจควรเน้นและเป็นไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเป็นหลัก เพิ่ม ความเท่าเทียมกันของโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มากกว่าการกระตุ้นเศรษฐกิจใน ระยะสั้น การแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างและการพัฒนาทักษะฝีมือให้คนทำงานที่จะสามารถ ทำงานได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็วต่อไปในยุคหลังโควิด-19 เป็นสิ่งที่จะต้องเตรียมอย่าง จริงจังเพื่อแก้ปัญหาในระยะยาว (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, 2564)

สรุป กลไกลดความเหลื่อมล้ำต้องกระจายรายได้และเพิ่มโอกาสทางสังคมให้เท่าเทียม กัน เช่น การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กไทย การเสียภาษีที่เป็นธรรม การบังคับใช้ กฎหมายที่เข้มแข็งไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุควิถีใหม่

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีการพูดถึงมาอย่างยาวนาน มีการวิเคราะห์สาเหตุ ทางวิชาการกันมากมาย แต่การแก้ไขในระดับโครงสร้างอย่างจริงจังยังไม่เกิดขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพ เราจึงเห็นปัญหานี้ยังคงอยู่แบบไม่มีทีท่าว่าจะดีขึ้นได้ในเร็ววัน ตรงกันข้ามดู เหมือนจะปัญหานี้จะมากขึ้น โดยความเหลื่อมล้ำในสังคมจะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะ ท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และยิ่งซ้ำเติมด้วยการ ระบาดของของโควิด-19 ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก โดยเฉพาะ ต่อแรงงานไร้ฝีมือและคนด้อยโอกาสที่ไม่มีทางเลือกในการทำงานมากนัก ซ้ำเติมโอกาสทาง เศรษฐกิจและรายได้ที่น้อยอยู่แล้ว ปัญหาในสถานการณ์เช่นนี้ ที่มีช่องว่างทางเทคโนโลยี รวมทั้งช่องว่างทางรายได้และโอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ยิ่งจะทำให้ความเหลื่อมล้ำหรือ ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุควิถีใหม่ คือ ความไม่เท่าเทียมกันในทุกเรื่อง ทุก พื้นที่ ทุกภาคส่วน และทุกเวลา ซึ่งความเหลื่อมล้ำมีอยู่ในทุกสังคม และเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ ความขัดแย้งระหว่างคนในสังคมเดียวกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา ความเหลื่อมล้ำยังคงมีอีกหลายมิติ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำทางผิวสี

ความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ ความเหลื่อมล้ำเพราะถิ่นที่อยู่อาศัย ความเหลื่อมล้ำด้านอายุ สังคม โอกาส ความเหลื่อมล้ำในด้านศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และรวมถึงความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี (พระสมนึก อดตทีโป และ จักรี ศรีจารุเมธีญาณ, 2564)

แม้ประเทศไทยจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ดีเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก แต่ก็ยังเผชิญผลกระทบทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่สุดในรอบหลายปี ประชาชนทุกภาคส่วนไม่ว่าจะอายุเท่าไร เพศใด รวยหรือจนล้วนได้รับผลกระทบกันหมด แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาสมีความรุนแรงมากกว่า วิกฤตโควิด-19 จึงตอกย้ำความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาเรื้อรังของไทยให้มีความรุนแรงมากขึ้นในทุกมิติ เช่น ในช่วงโควิด-19 หลายบริษัทได้ทำการปรับรูปแบบการทำงานมาเป็นการทำงานในรูปแบบทางไกล แต่คนจนและกลุ่มเปราะบางโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะระดับต่ำหรือทักษะระดับกลางมักประกอบอาชีพในภาคธุรกิจที่มีความจำเป็นต้องทำงาน ณ สถานที่ประกอบการ เช่น ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอุตสาหกรรม หรือแม้ทำงานในธุรกิจที่สามารถทำงานทางไกลได้ แต่คนจนที่มีรายได้ก็น้อยมักมีความไม่พร้อมด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลหรือการขาดเครื่องมืออุปกรณ์ ทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อการตกงานและรายได้ลดลงมากกว่ากลุ่มอื่น

นอกจากได้รับผลกระทบแรงกว่าแล้ว คนจนและกลุ่มเปราะบางมักมีความสามารถในการรับมือกับการขาดรายได้ก็น้อยกว่าคนกลุ่มอื่น กล่าวคือมีเงินออมสะสมน้อยกว่า มีความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อในระบบน้อยกว่า การเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐก็เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ทำให้คนจนและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก อาจจะต้องขายสินทรัพย์ หรือก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น วิกฤตโควิดจึงได้เพิ่มความเสี่ยงให้คนที่จนอยู่แล้วสินทรัพย์หดหาย รายได้ลดลง และทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้รุนแรงขึ้น ทั้งนี้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะสูงขึ้นแล้วความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาก็สูงขึ้นด้วย คนจนและกลุ่มเปราะบางเป็นกลุ่มที่ขาดความสามารถในการเรียนทางไกล เนื่องจากขาดอุปกรณ์ ขาดอินเทอร์เน็ตที่ดี และสถานที่อาจไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน พ่อแม่ก็มักไม่พร้อมหรือไม่มีศักยภาพในการสอนหรือร่วมทำกิจกรรมกับลูกที่บ้าน และในบางกรณีที่พ่อแม่ขาดรายได้รุนแรง เด็กก็อาจต้องพักการเรียนเพื่อไปช่วยหารายได้อีกด้วย

ผลกระทบทางด้านสุขภาพต่อคนจนก็มากกว่าคนรวย เนื่องจากอาการป่วยจากโรคโควิด-19 มักร้ายแรงสำหรับผู้ป่วยที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งโดยปกติคนจนก็มักเป็นกลุ่มที่มีสุขภาพและโภชนาการด้อยกว่าคนทั่วไป และจากการสำรวจยังพบว่าประชาชนระบุว่า การเข้าถึงบริการ

ทางการแพทย์ทำได้ยากลำบากมากขึ้น ซึ่งคนที่มีทรัพยากรเพียงพอนั้นมีทางเลือกอื่นที่สามารถทดแทนการไปหาแพทย์ได้ในขณะที่คนจนนั้นทำไม่ได้ โดยรวมแล้วโควิด-19 จึงทำให้ช่องว่างความแตกต่างในทุนมนุษย์ห่างกันมากขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำที่มากขึ้นอาจไม่หายไปหรือกระทั่งเพิ่มสูงขึ้นหลังการระบาดของโควิด-19 กล่าวคือ วิฤตครั้งนี้ขยายช่องว่างความแตกต่างในทุนมนุษย์และทุนกายภาพระหว่างคนจนและคนรวย และอาจส่งผลให้ระดับการผูกขาดในตลาดสูงขึ้น เนื่องจากการสูญหายของธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในช่วงการระบาดตลอดจนเพิ่มระดับความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองทรัพย์สินให้สูงขึ้นอันมาจากผลพวงของการเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและโครงสร้างอำนาจทางการเมืองอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตามวิฤตครั้งนี้ได้ทำให้ประชาชนจำนวนมากได้หันมามองเห็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำและได้มีประสบการณ์ตรงกับระบบสวัสดิการของรัฐ ซึ่งอาจทำให้ทัศนคติของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เอื้อต่อการผลักดันนโยบายการแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ดังนั้น วิฤตครั้งนี้อาจเป็นโอกาสที่ดีในการลงมือผ่าตัดโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่และปัญหาเรื้อรังที่มีอยู่แล้วในคราวเดียว เพื่อนำไปสู่การฟื้นตัวและการเติบโตอย่างทั่วถึงในระยะยาว (ภาคภูมิ จตุพิตรจันทร์ และ ไตรสรณ์ ธิรชีวานนท์, 2563)

นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนความจำเป็นพื้นฐาน “ปัจจัยที่ห้า” ของทุกคน เพราะชีวิตยุคนิวนอร์มอลทำให้เราต้องรักษาระยะห่าง ทุกคนเก็บตัวอยู่กับบ้าน โลกออนไลน์จึงกลายเป็นโลกใบเดียวที่เชื่อมผู้คนเข้าหากัน รวมไปถึงการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐผ่านระบบการลงทะเบียนรับสิทธิออนไลน์ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ หากใครยังเข้าไม่ถึงโลกออนไลน์พวกเขาก็จะขาดโอกาสในการเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ ตามไปด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนเปราะบาง ซึ่งมีต้นทุนชีวิตต่ำกว่าคนทั่วไป โอกาสที่พวกเขาจะถูกความเหลื่อมล้ำทับซ้อนสูงขึ้นในสังคมยุคดิจิทัลจึงมีมากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน ดังที่ Change Fusion, (2563) ได้นำเสนอบทความเรื่อง “โควิด-19 คิดแต่ไม่ถึงกับความเหลื่อมล้ำยุคดิจิทัล” ในเวทีสัมมนานักคิดดิจิทัลครั้งที่ 14 ได้สรุปความเหลื่อมล้ำดิจิทัลออกมา 4 มิติ ดังนี้

มิติที่หนึ่ง ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

เนื่องจากข้อมูลการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันไป แต่เราก็สามารถประเมินการเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตของคนไทยว่ามีอย่างน้อย 10 ล้านคน โดยพิจารณาจากข้อมูลปี 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ระบุว่ามีคนใช้อินเทอร์เน็ต 50.1 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 66.5 ล้านคน แสดงว่ามีคนหายไป 16 ล้านคน โดยทาง กสทช. ให้ความสำคัญไว้เล็ก ๆ ในเว็บไซต์ว่ายังไม่รวมโครงการอินเทอร์เน็ตประชารัฐที่เข้าถึงคนอีก 20 ล้านคน ขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2561 มีการสำรวจผู้ใช้เครื่องมือดิจิทัลที่อายุมากกว่า 6 ปีขึ้นไป โดยสุ่มตัวอย่างให้เท่ากับประชากรทั้งประเทศได้ ได้คำตอบว่า 40% ของไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต การเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตดังกล่าวทำให้ผู้นั้นต้องเสียสิทธิ์ในการเข้าถึงเงินเยียวยาจากภาครัฐไปโดยปริยาย ยกตัวอย่างเช่นโครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” ที่รัฐบาลจ่ายเงินเยียวยา 5,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2563 ในช่วงดังกล่าวมีรายงานว่าคนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไม่ถึงการลงทะเบียนออนไลน์

มิติที่สอง การเข้าไม่ถึงเท่ากับความเสี่ยงตาย

ในช่วงวิกฤติโควิดที่ผ่านมา ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความหมายเท่ากับการเสี่ยงตายเพราะขาดความรู้ในการป้องกันโรค หรือขาดข้อมูลอัปเดตเกี่ยวกับการแพร่ระบาดตามสถานที่ต่าง ๆ หรือเสี่ยงอดอยากขาดความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางเข้าถึงสิทธิเหล่านี้น้อย เพราะหากประชาชนเข้าไม่ถึงเว็บไซต์หรือเฟสบุ๊กของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็ต้องรอดิตตามผ่านสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ที่อาจไม่ทันท่วงที

มิติที่สาม ทักษะดิจิทัลกับการตรวจสอบข่าวปลอม

การขาดทักษะในการใช้ชีวิตบนโลกดิจิทัลที่เห็นได้ชัดช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19 คือ การส่งต่อข่าวปลอม แต่โชคดีที่ในประเทศไทยยังไม่มีใครเสียชีวิตจากการหลงเชื่อแล้วทำตามข้อมูลที่เป็ข่าวปลอมเหล่านั้น รวมถึงการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างไม่รู้เท่าทัน แม้ด้านหนึ่งจะมีการใช้อย่างสร้างสรรค์ เช่น เปิดเพจรวมหางานในท้องถิ่น หรือสอนเทคนิคขายของออนไลน์ แต่อีกด้านหนึ่งการขายบริการทางเพศหลากหลายรูปแบบและการชักชวนให้เล่นการพนันออนไลน์ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

มิติที่สี่ พลเมืองดิจิทัลกับการลดความเหลื่อมล้ำ

ในช่วงโควิด-19 ที่ผ่านมา ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้ชัดอีกเรื่องหนึ่ง คือ รัฐยังไม่ค่อยอยากเปิดเผยข้อมูล เช่น มีความพยายามของนักเทคโนโลยีในประเทศไทยในการทำแอปพลิเคชันที่ระบุที่ตั้งร้านขายหน้ากากอนามัย แต่เพราะขาดการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งต่างจากได้วันที่รัฐส่งเสริมอย่างเต็มที่ จนแอปแบบเดียวกันสามารถระบุได้อย่างแม่นยำทั้งที่ตั้งร้านค้าและจำนวนหน้ากากที่แต่ละร้านมี ดังนั้น การสร้างพลเมืองดิจิทัลขึ้นมามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤตร่วมกับภาครัฐจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความช่วยเหลือผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ได้มากขึ้น (กรุงเทพมหานคร, 2564)

สรุป ความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทยในยุควิถีใหม่ เป็นความเหลื่อมล้ำในช่วงวิกฤตไวรัสโควิด-19 คือ ประชาชนเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในยุคนิวนอร์มอล ทำให้เกิดปัญหาขึ้นก็คือ ประชาชนยังเข้าไม่ถึงโลกออนไลน์ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มคนเปราะบาง ซึ่งมีต้นทุนชีวิตต่ำกว่าคนทั่วไป โอกาสที่พวกเขาจะถูกความเหลื่อมล้ำทับซ้อนสูงขึ้น เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐผ่านระบบการลงทะเบียนรับสิทธิออนไลน์ เป็นต้น

บทสรุป

ความเหลื่อมล้ำเป็นบ่อเกิดปัญหาหลากหลายของสังคมไทยในปัจจุบัน และเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างคนในสังคมเดียวกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงมีอีกหลายมิติ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำทางผิวสี ความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ ความเหลื่อมล้ำเพราะถิ่นที่อยู่อาศัย ความเหลื่อมล้ำด้านอายุ สังคม โอกาส ความเหลื่อมล้ำในด้านศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แต่ในปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของทุกคน ยิ่งวิกฤตสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก โดยเฉพาะคนด้อยโอกาสที่ไม่มีทางเลือกในการทำงานมากนัก ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจและรายได้ที่น้อยอยู่แล้ว จึงเป็นปัญหาช่องว่างทางรายได้และโอกาสในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ยิ่งจะทำให้ความ

เหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ หากใครยังเข้าไม่ถึงโลกออนไลน์พวกเขาก็จะขาดโอกาสในการเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ ตามไปด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนจน ซึ่งมีต้นทุนชีวิตต่ำกว่าคนทั่วไป โอกาสที่พวกเขาจะถูกลดความเหลื่อมล้ำทับซ้อนสูงขึ้นในสังคมยุคชีวิตวิถีใหม่จึงมีมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2559). การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลดความเหลื่อมล้ำในสังคม. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(1), 217-230.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). ยุคโควิดคิดแต่ไม่ถึงความเหลื่อมล้ำทับซ้อนยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/126779>.
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2565). แนวทางลดความเหลื่อมล้ำ. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/126241>.
- ชลาทิพย์ ถิรสุทธากุล. (2565). สรุปล 20 ข้อ ปัญหาความเหลื่อมล้ำไทยกำลังจะเป็น “สังคมชนชั้น” เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://workpointtoday.com/20-to-solve-the-problem-of-inequality/>.
- ณัฐดนัย แก้วโพนงาม. (2561). ความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่มีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7(2), 142-154.
- ไททัศน์ มาลา. (2554). การเมืองเรื่องความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย : บทเรียนวิกฤติและความท้าทาย. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <http://huso.vru.ac.th/mis/upload/teacher/files/master-108-1483624805.pdf>.
- ไทยโพสต์ออนไลน์. (2565). ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ : มุมมองจากชนบท. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/114472>.
- ธนรัตน์ เขียวลายเลิศ. (2565). ‘ความเหลื่อมล้ำ’ ในระบบสาธารณสุขตัวการซ้ำเติม ‘กลุ่มเปราะบาง’ งานวิจัยแนะรวม ‘บัตรทอง-ชรก.-สปส.’ เพื่อทุกคนเข้าถึงบริการอย่างเท่า

- เทีย ม . เรีย ก ใ ช้ เมื่ อ 25 กั น ย า ย น 2565 จ า ก
<https://www.thecoverage.info/news/content/3571>.
- ธนากรเกียรตินาคินภัทร. (2561). เจาะลึกความเหลื่อมล้ำไทยแก้ได้ไหมแก้อย่างไร. เรียกใช้
 เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://thaipublica.org/2021/04/kkp-research27/>.
- ธันวา ใจเที่ยง และคณะ. (2555). ประวัติศาสตร์แห่งชนชั้นและความเหลื่อมล้ำทางภาษาและ
 วัฒนธรรมชนชาติพื้นเมืองในสังคมลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง. วารสารรัฐศาสตร์และ
 นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 1(1), 126-145.
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และ ภิญญา อนุพันธ์. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสถานการณ์
 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารวิชาการรัตนบุศย์
 (RATANABUTH JOURNAL), 3(2), 63-68.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2561). ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก
https://www.matichon.co.th/article/news_1177141.
- นรินทร์ บุญสิงห์. (2563). วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางสังคมกับการเข้าถึง
 บริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด
 อุบลราชธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(2),
 62-73.
- พระเชมทัต สีสสาโร. (2560). การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อม
 ล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย.
- พระสมณีก อุตตที่โป และ จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). พุทธศาสนากับความเหลื่อมล้ำทาง
 สังคมไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 1(4), 39-48.
- พวงชมพู ประเสริฐ. (2565). ระบบบริการสาธารณสุขคนไทยเข้าถึงแต่ยังเหลื่อมล้ำ. เรียกใช้
 เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/338987>.
- พัชรี สายบุญเอื้อน. (2564). นโยบายของภาครัฐกับแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ. วารสาร มจร.
 เลย บริทัศน์, 2(1), 151-161.

- ภรณ์ยู มายูร และ อลงกรณ์ อรรถแสง. (2561). บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1), 81-94.
- ภาคภูมิ จตุพิชพรจันทร์ และ ไตรสรณ์ ธิรชีวานนท์. (2563). การจัดการความเหลื่อมล้ำจากวิกฤตโควิด. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://tdri.or.th/2020/10/inequalities-in-the-time-of-covid-19/>.
- รัชติ แสงมหะหมัด. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 8(1), 33-66.
- วินิจ ผาเจริญ และคณะ. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19. วารสารปัญญาปณิธาน, 6(1), 1-14.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2565). การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยมาตรการทางการคลัง. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <http://prp.trf.or.th/trf-policy-brief/>.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์. (2564). ลดความเหลื่อมล้ำเพื่อเพิ่มความสุขของสังคม. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-article/96918-social-5.html>.
- ไสว วีระพันธ์ และ ชีรภัทร ถิ่นแสนดี. (2564). ความปกติใหม่ทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำที่มากยิ่งขึ้น. วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL), 3(2), 69-83.
- อรอนงค์ ทวีปรีดา. (2559). การกระจายและความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและบทบาทการใช้จ่ายของภาครัฐ. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อำนาจ มงคลสืบสกุล. (2563). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยกับสิทธิมนุษยชน : ความเปราะบางของสังคมในสถานการณ์ปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <http://ucl.or.th/?p=3472>.
- Change Fusion, (2563). ‘พลเมืองดิจิทัลในการรับมือยุคนิวนอร์มอล’ ถอดบทเรียนวิกฤติ‘โควิด’ จากมุมมองนักคิดหลากหลายวงการ. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2565 จาก <https://blog.cofact.org/digitalnewnormal/>

ชุดผ้าเมืองล้านนา: การศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายพื้นเมือง
และการใช้ภาพแทนตัวตนของคนภาคเหนือ*

LANNA TRADITIONAL COSTUME: THE STUDY OF THE DEVELOPMENT
OF TRADITIONAL COSTUMES AND REPRESENTATION OF NORTHERN
THAI PEOPLE

ชัยวัฒน์ ปะสุณะ

Chaiwat Pasuna

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand

E-mail: chaiwatpasuna@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาพัฒนาการเครื่องแต่งกายพื้นเมือง และการใช้ภาพแทนตัวตนของคนภาคเหนือ แนวคิดในการศึกษาสัมพันธ์กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหลักฐานชั้นปฐมภูมิและหลักฐานทุติยภูมิ วัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ การศึกษาเครื่องแต่งกายดั้งเดิมของชาวล้านนา การศึกษาจุดเริ่มต้นของชุดผ้าเมืองและอิทธิพลทางความคิดเมืองจากเชียงใหม่ การศึกษาพัฒนาการของชุดผ้าเมืองแต่ละช่วงสมัย และการศึกษาบทบาทของรัฐบาลที่มีต่อชุดผ้าเมือง ผลการศึกษาพบว่าชุดผ้าเมืองถือกำเนิดในช่วงทศวรรษ 2500 จากชุดหม้อห้อมมาสู่ชุดผ้าเมือง โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบจากความเห็นพ้องของสมาชิกในสังคม

* Received 26 July 2022; Revised 18 December 2022; Accepted 25 December 2022

ภาคเหนือ บทความนี้จะนำไปสู่ความเข้าใจการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมพื้นถิ่น และพลวัตของเครื่องแต่งกายของคนในภาคเหนือ

คำสำคัญ : เครื่องแต่งกาย ชุดผ้าเมือง ภาพแทน ภาคเหนือ ล้านนา

Abstract

This article studies the development of traditional costumes and the representation of the people in northern Thailand. The concept of the article relates to the preservation of local culture and local history. The article carried out a series of primary and secondary sources along with historical research. The objectives of this study were to study: 1) the traditional costumes of the Lanna people, 2) the beginning of the traditional costumes and the influence of ideas from Chiang Mai, 3) the development of traditional costumes in each period and 4) the role of government in traditional costumes. The results of the study show that traditional costumes occurred in the 1960's from "Mauhom" to traditional costumes that adjusting the model from the consensus of the members in the northern society. This study brings about to understanding of the history of local culture and the dynamics of the costumes of the people in the Northern Thailand.

Keyword: Costume, Traditional Costume, Representation, Northern, Lanna

บทนำ

อาภรณ์หรือเครื่องแต่งกายนับเป็นหนึ่งในมรดกที่ได้รับการสืบทอดมาจากการสร้างสรรค์ของบรรพชน ซึ่งมีพลวัตปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย การศึกษาด้านภูมิปัญญาด้านการแต่งกายเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือยังคงมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยเฉพาะหลักฐานชั้นปฐมภูมิที่จะเป็นสิ่งที่สามารถนำมาพิสูจน์ยืนยันลักษณะการแต่งกายของชาวล้านนา ในบรรดาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นอกเหนือไปจากบันทึกและคำบอกเล่าทั้งหลาย ผู้ที่ศึกษาค้นคว้า

โดยส่วนใหญ่ มักอ้างอิงการแต่งกายจากจิตรกรรมบนผนังวัดเก่าแก่ตามภาคเหนือ แต่ทว่า ข้อจำกัดของภาพจิตรกรรมเหล่านี้ คือ การกล่าวย้อนเรื่องราวของผู้คนในอดีตอย่างมากเพียงแค่ 3 ศตวรรษเท่านั้น นอกจากนี้ ชุดข้อมูลด้านภาพถ่ายในอดีตที่สามารถบันทึกภาพไว้โดยตรงแต่ ก็ยังคงเป็นหลักฐานที่ค่อนข้างใหม่และสืบทอดกลับไปไม่กี่ช่วงอายุคน

เมื่อพิจารณาหลักฐานประกอบการศึกษาแล้วทำให้เข้าใจได้ว่างานจิตรกรรมส่วนใหญ่มักเขียนขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่นเดียวกับภาพถ่ายแล้วยังมีอายุไม่มากซึ่งเป็นช่วงราวสมัยรัชกาลที่ 4-5 ซึ่งไม่สามารถที่จะระบุพัฒนาการและลักษณะของการแต่งกายเฉพาะพื้นที่ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากหลักฐานเหล่านี้ยังไม่เพียงพอและไม่เก่าแก่พอที่จะระบุพัฒนาการและลักษณะการแต่งกายของชาวล้านนาในอดีต อย่างไรก็ตามในดินแดนแถบนี้เป็นแหล่งที่มีการผสมผสานกลุ่มชนต่างๆ ไว้อย่างมากมาย จึงถือเป็นสังคมที่มีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมด้านการแต่งกายมีการประยุกต์ สร้างสรรค์ และดัดแปลงเครื่องแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยนั้น ๆ เนื่องจากวัฒนธรรมนั้นย่อมมีความสลับไหลในตัวของมันเอง ประกอบกับการปะทะสังสรรค์จากวัฒนธรรมอื่น หรือปัจจัยแวดล้อมทางสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา (นฤพนธ์ ตัววิเศษ, 2563)

ภาพที่ 1 ภาพจิตรกรรมแสดงวิถีชีวิตและการแต่งกายของชาวล้านนาบนผนังวิหารลายคำ
วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: เชียงใหม่เพรส, 2563

วัฒนธรรมเครื่องแต่งกายของภาคเหนือปรากฏหลักฐานตามจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งถ่ายทอดภาพความเข้าใจได้ว่าชาวล้านนาทั้งชายและหญิงจะไม่นิยมสวมเสื้อ แต่ให้ความสำคัญกับร่างกายส่วนล่างมากกว่าส่วนบน โดยผู้ชายสมัยอดีตมักเปลือยท่อนบน แล้วนุ่ง “ผ้าเตี่ยว” บ้างเรียก “ผ้าต้อย” รัดช่วงล่างของขาไว้โดยนิยมมัดให้สูงและแน่น เรียกการมัดเช่นนี้ว่า “นุ่งเค็ดหม้าม” เพื่อที่จะให้เห็นลวดลายการสักร้าน้ำหมึกดำตั้งแต่เอวลงไปถึงเข่า ด้วยลักษณะเช่นนี้จึงเป็นที่มาให้ชาวสยามเรียกขานผู้คนในภาคเหนือว่า “ลาวพุงดำ” ส่วนผู้หญิงในอดีตจะไม่สวมเสื้อเช่นเดียวกัน นิยมใช้ผ้าคลุมพาดบ่าหลุมไหล่ตามความชอบส่วนบุคคลแต่จะให้ความสำคัญกับการนุ่งขึ้น เพราะนอกจากจะแสดงถึงสถานภาพทางสังคมแล้ว ยังบ่งบอกถึงฝีมือของผู้สวมใส่อีกด้วย ผ้าชิ้นโดยทั่วไปมักเป็นผ้าทอมือทำมาจากผ้าฝ้าย สีย้อมผ้ามักจะไม่นิยมนำมาเป็นจากสีธรรมชาติ เช่น สีตุ่น ๆ สีนํ้าตาลเปลือกไม้ สีคราม ฯลฯ

งานศึกษาของทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล (2537) กล่าวว่า การแต่งกายของชาวล้านนาในอดีตที่หยิบยืมมาจากจิตรกรรมตามฝาผนังวัด กล่าวถึงการแต่งกายของผู้ชายมักจะเปลือยท่อนบน แล้วนุ่งผ้าเรียกว่า “ผ้าต้อย” หากเป็นลักษณะสั้นเรียกว่า “นุ่งเค็ดหม้าม” หากเป็นลักษณะยาวจะนุ่งคล้ายกับถกเขมรเพื่อจะได้โชว์ลายสักร้าน้ำดำ ทั้งชายหญิงจะมีผ้าเช็ดคาดบ่าไว้ใส่โอกาสต่าง ๆ อันเกิดจากการเลียนเครื่องแต่งกายพระ (ผ้าสังฆาฏิ) ส่วนผู้หญิงก็จะเปลือยท่อนบนเช่นเดียวกัน อาจมีผ้าคาดปิดหน้าอกบ้างหรือห่มสไบเฉียง เรียกว่า “สะห้วยแล่ง” สวมผ้าชิ้นลายตัดขวางบางที่ต่อตีนขึ้น เป็นตีนจกบ้างเป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงใหญ่เกิดขึ้นในช่วงการขยายอำนาจของสยามสู่ล้านนาในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ (ผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2416-2440) ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ของสยาม

การเปลี่ยนแปลงสถานะของล้านนาจากดินแดนอิสระสู่การเป็นหัวเมืองประเทศราชของสยาม ส่งผลให้เกิดการแผ่ขยายอิทธิพลและค่านิยมแบบสยามเข้ามาด้วยทำให้การแต่งกายของชาวล้านนาเปลี่ยนไป ผู้ชายตอนปลายรัชกาลที่ 5 ใส่เสื้อคอกลม ต่อแขนผ่าหน้าตลอด มีกระเป๋าสีเสื้อสองข้าง หรืออีกรูปแบบหนึ่ง คือ การสวมเสื้อผ่าหน้าครึ่งตัวแล้วติดกระดุมสองเม็ดสวมกางเกงหลวมแบบเดียวกับจีนและไทใหญ่เป็นกางเกงที่ทำจากผ้าฝ้ายสีตุ่น มีขนาดขาสั้นครึ่งหน้าแข้ง หรือขยายกว้างข้อเท้า มีชื่อเรียกหลากหลายตามท้องถิ่นบ้างว่า “...เตี่ยวสะดอ, เตี่ยวสามดุก (จังหวัดน่าน), เตี่ยวกิ (จังหวัดแพร่)...” ส่วนผู้ชายช่วงรัชกาลที่ 6 เปลี่ยนเนื้อผ้า

โดยตัดเย็บด้วยผ้ามีสลินหรือผ้าปานซึ่งรูปลักษณะทั่วไปยังคงเดิม ส่วนการแต่งกายของเจ้านายผู้ชายได้รับอิทธิพลจากสยามโดยตรงภายใต้การปกครองของราชสำนักสยาม เช่น การนุ่งโจงกระเบน การสวมใส่เสื้อราชปะแตน (raj pattern) เป็นต้น ภายหลังผู้ชายจะหันไปแต่งกายคล้ายกับชาวสยามใหม่หรือสมัยนิยม คือ สวมกางเกงแพร นุ่งโจงกระเบน เสื้อราชปะแตน ตัดผมทรงมหาดไทย เป็นต้น ผู้หญิงจะสวมเสื้อลักษณะเดียวกับชาย แต่จะต่อแขนให้ยาวเลยข้อศอกเล็กน้อย และไม่นิยมมีกระเป๋าสีเสื้อ เสื้อรัดรูปเอวลอย การแต่งกายผู้หญิงที่สะท้อนถึง ความเปลี่ยนแปลงในเชิงการรับวัฒนธรรมสยามเด่นชัดที่สุด คือ แบบอย่างเครื่องแต่งกายของ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่ประยุกต์มาจากหลายชนชาติตามสยาม คือ นุ่งเสื้อแขนหมุ่แบบ แบบยุโรป เกล้าผมแบบญี่ปุ่น นุ่งซิ่นลายลุนตยาแบบพม่า เป็นต้น

จุดเปลี่ยนสำคัญประการแรกของการแต่งกายในภาคเหนือปรากฏชัดในสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในรัชกาลที่ 5 เป็นพระธิดาในพระเจ้าอินทวิชยานนท์ และเจ้าแม่ทิพเกสร ถือว่าเป็นช่วงเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงล้านนาทั้งสภาพสังคม และการปกครอง เนื่องด้วย สยามค่อนข้างเรืองอำนาจและมีสถานะเป็นฝ่ายทรงอิทธิพลได้พยายามผนวกกลืนสังคมล้านนา แทบทุกด้าน ในขณะเดียวกันพระราชชายาฯ ได้ริเริ่มจัดทำรูปแบบเครื่องแต่งกายที่สะท้อน ความเป็นชาวเหนือ (ล้านนา) ว่าควรแต่งการแบบใดตามที่ท่านได้รวบรวมและจัดทำไว้

จุดเปลี่ยนสำคัญประการที่สองของการแต่งกายในภาคเหนือ คือ การที่ชาวล้านนาทั้ง ชายหญิงตระหนักถึงเครื่องแต่งกายที่อ่อนบนมากขึ้น โดยมีการสวมใส่เสื้อเพื่อปกปิดร่างกาย ที่อ่อนบนตามแบบสมัยนิยม อีกทั้งในเวลาเดียวกันนี้เองสยามก็ได้รับอิทธิพลการแต่งกายแบบ ตะวันตกเข้ามาด้วยเช่นกัน ภาคเหนือในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถูกผนวกรวมกับสยามจึงได้รับ อิทธิพลเหล่านี้ไปด้วย เช่น จากเดิมที่ใช้ผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ เริ่มมีการเปลี่ยนวัสดุเป็นผ้ามีสลินบ้าง ผ้าปานบ้างและมีสีสันทัดสวยงามกว่าอดีต นอกจากนี้เริ่มมีการนำเข้าเครื่องแต่งกายและผ้า จากต่างประเทศกลายเป็นที่นิยมในหมู่คนระดับสามัญชนซึ่งเดิมทีกลุ่มชนชั้นสูงเท่านั้นที่จะมี สิทธิเข้าถึง ทั้งนี้ก็เนื่องจากสังคมเริ่มเปลี่ยนสู่สมัยใหม่เข้าสู่ยุคที่มีค่านิยมให้ความสำคัญกับเงิน เป็นหลัก หลังจากที่ยกประกาศพระราชบัญญัติพิกัดเกษียณลูกทาสลูกไท พ.ศ. 2417 ทำให้

ไพร่ทาสทยอยเป็นอิสระและเริ่มปรับตัวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ ด้วยการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เป็นอิสระแก่ตนจนกระทั่งสร้างฐานะให้มั่นคง ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจแบบยึดตัวเงินเป็นเกณฑ์หลัก จึงก่อให้เกิดเป็นราษฎรชนชั้นกลางขึ้นในช่วงเวลาต่อมา คนกลุ่มใหม่ผ่านกระบวนการปลดปล่อยให้เป็นอิสระเหล่านี้จะมีส่วนในการผลักดันและสร้างรูปแบบวัฒนธรรมอันส่งผลมาถึงปัจจุบันอีกด้วย

ความเข้าใจของสังคมปัจจุบันที่มักจะผูกโยงเรื่องราวชุดผ้าเมืองปัจจุบันเข้ากับการอนุรักษ์และถวิลหาประวัติศาสตร์ล้านนา ผู้เขียนบทความมีทรรศนะว่าเป็นการเข้าใจผิดทางบริบทด้านเวลา ชุดผ้าเมืองจึงไม่สามารถนำไปใช้อธิบายถึงวิถีชีวิตของคนล้านนาในสมัยอดีตได้ครอบคลุมทุกสมัย จึงเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากบริบทเวลา อีกทั้งลักษณะการแต่งกายด้วยชุดผ้าเมืองทำจากผ้าฝ้ายของภาคเหนือในอดีตนั้น ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดล้วนแต่งกายในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหมดทั้งสิ้น และรูปลักษณ์ แต่อาจแตกต่างกันที่เนื้อผ้าหรือคุณภาพของผ้าเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามการผลิตภาพจำเกี่ยวกับชุดผ้าเมืองในภาคเหนือที่ได้นำมาสวมใส่ให้แก่กลุ่มบุคคลและนักแสดงในงานมหรสพต่าง ๆ มีลักษณะสอดคล้องกัน กล่าวคือนิยมสวมใส่ชุดของชนชั้นปกครองหรือเจ้านายที่ค่อนข้างสะอาดสวยงามและไม่อาจเป็นเครื่องแต่งกายปกติของบุคคลได้ เนื่องด้วยเป็นเครื่องแต่งกายที่ดัดแปลงไปจากเดิม บันทึกการสัมมนาโดยคณะทำงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ (2537) และในงานอีกหลายส่วน ให้ภาพเครื่องแต่งกายของเจ้านายที่ได้รับอิทธิพลจากสยามว่า ชุดเครื่องแต่งกายของเจ้านายนิยมสวมอย่างชุดพิธีการแบบสากล คือ สวมเสื้อราชประแตน นุ่งโจงกระเบน ใส่ถุงน่อง สวมรองเท้า จึงค่อนข้างแตกต่างไปจากการแต่งกายที่ถูกนำมาเสนอในช่วงทศวรรษ 2550

นอกจากนี้โดยส่วนใหญ่เข้าใจว่าพระราชยาเจ้าดารารัศมีเป็นผู้ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ฟื้นฟูเครื่องแต่งกายแบบล้านนาขึ้นมา แต่จากชุดข้อมูลภาพถ่ายกลับสะท้อนให้เห็นว่าพระองค์มีรสนิยมที่ทันสมัยด้านการแต่งกายแบบผสมวัฒนธรรมต่างชาติ ฉะนั้น แนวทางการแต่งกายของพระองค์จึงเน้นการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาประยุกต์กับวัฒนธรรมเดิมเพื่อแสดงออกถึงความทันสมัย สอดคล้องกับงานศึกษาของธเนศวร์ เจริญเมือง (2554) กล่าวว่าพระราชยาฯ ได้รับอิทธิพลการแต่งกายในรูปแบบของตะวันตกจากสยามมากกว่า ในขณะที่รูปแบบเครื่องแต่งกายแบบล้านนาแท้จริงกลับอยู่ที่เหล่าข้าราชการบริพาร แต่เมื่อคนกลุ่มนี้

เสียชีวิตไปน่าจะไม่มีการศึกษาและสืบทอดรูปแบบการแต่งกายอย่างแท้จริงได้เลย เนื่องจากกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือเลือกสืบทอดรูปแบบนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อราชปะแตนแบบสยาม จึงทำให้กลุ่มราษฎรเลือกเลียนแบบการรับวัฒนธรรมตามไปด้วยในเวลาต่อมา

กำเนิดของชุดผ้าเมืองภายใต้การกำกับจากเชียงใหม่

กำเนิดของชุดผ้าเมืองเกิดขึ้นหลังจากเริ่มมีการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มาของเครื่องแต่งกายอย่างเป็นระบบ พบว่าตลอดเวลาแห่งการสนับสนุนให้ใช้ชุดหม้อห้อมเป็นสิ่งแสดงอัตลักษณ์ของการแต่งกายแบบล้านนา จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับชุดผ้าเมือง เนื่องจากตามภาพจิตรกรรมหรือคำบอกเล่า รวมไปถึงสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ไม่ปรากฏการกล่าวถึงชุดหม้อห้อมว่าเป็นเครื่องแต่งกายทั่วไป แต่กลับให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกายที่เป็นชุดที่มีลักษณะคล้ายกับชุดผ้าเมืองปัจจุบัน หากกลบล้างภาพความทรงจำความเข้าใจผิดนี้ ถูกตอกย้ำด้วยการรณรงค์ในเรื่องอนุรักษ์การแต่งกายแบบล้านนาที่ถูกต้อง (ให้สวมชุดผ้าเมือง) ซ้อนทับกับการรณรงค์เดิมในเรื่องอนุรักษ์การแต่งกายในแบบภาคเหนือ (ให้สวมชุดหม้อห้อม) ดังปรากฏความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นตามโรงเรียนอันเป็นรากฐานของสังคมที่ทุกคนต่างให้การยอมรับ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2534) เสนอว่าเป็นความเข้าใจผิดของประชาชนทั่วไปที่มองว่าหม้อห้อมคือเครื่องแต่งกายของล้านนา แต่ในความเป็นจริงจุดเปลี่ยนของการสร้างชุดหม้อห้อมเป็นผลสืบเนื่องของการจัดงานเลี้ยงรับรองแขกเมื่อครั้ง พ.ศ. 2496 ของไกรศรี นิมนานเหมินทร์ ซึ่งเหตุผลของการเลือกผ้าหม้อห้อมเนื่องมาจาก เหตุผล 3 ประการ ได้แก่ 1) การสมมติเครื่องแต่งกายโดยนึกถึงภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในล้านนาเข้ามารวมอยู่ด้วยภายใต้การออกแบบชุดผ้าหม้อห้อม 2) ความสะดวกในการหาซื้อ เนื่องจากชุดหม้อห้อมมีวางจำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป และ 3) เป็นการอุดหนุนหัตถกรรมท้องถิ่นของภาคเหนือ ซึ่งการจัดเลี้ยงแขกระดับผู้นำที่ประสบผลสำเร็จมากจนมีการจัดเลี้ยงครั้งต่อไป นอกจากจะเป็นการกำหนด

รูปแบบเครื่องแต่งกายของล้านนาโดยปริยายแล้วยังเป็นการกำหนดชนิดอาหารสำหรับจัดเลี้ยงแบบขันโตกอีกด้วย

การที่ครั้งหนึ่งชุดหม้อห้อมเคยเป็นหนึ่งในสิ่งที่ได้รับการร่วมรณรงค์ให้สวมใส่เพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา แต่ทว่าเมื่อเกิดกระแสถกเถียงและมีการศึกษาอย่างจริงจัง กลับพบว่าสิ่งที่ภาครัฐสนับสนุนกลับไม่ใช่สิ่งดั้งเดิม กล่าวคือ ไม่ใกล้เคียงกับเครื่องแต่งกายแบบล้านนาเดิมตามหลักฐานต่าง ๆ เนื่องจากการสวมใส่ท่ามกลางยุคสมัยใหม่จึงมีการออกแบบโดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยหลักด้านการใช้แรงงาน เพื่รองรับการทำงานหนักท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีแสงแดด จึงจำเป็นจะต้องเลือกสวมใส่ชุดหม้อห้อมทำงานเพราะทนทานและเปื้อนยาก จึงเป็นเหตุผลที่ผันแปรไปตามสภาวะการณ์ของวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมรูปแบบใหม่มากกว่า

ดังจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้สวมใส่ชุดหม้อห้อมส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ต้องทำงานหนักมากขึ้นในการผลิตเพื่อส่งออกเป็นรายได้ สอดรับกับสภาพทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับเงินว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ อีกทั้งวิถีชีวิตของผู้คนก็เปลี่ยนไป การตั้งคำถามและตระหนักถึงการสืบค้นแนวทางการแต่งกายที่ถูกต่อนั้นกลับเป็นนิมิตหมายอันดีที่สะท้อนได้ว่าสังคมภาคเหนือเริ่มต้นตัวต่อการแสดงจุดยืนทางอัตลักษณ์มากขึ้น เมื่อพิจารณาชุดหม้อห้อมจะเห็นได้ว่าเป็นชุดที่ใส่เพื่อทำงานหนักในภาคแรงงาน เมื่อสวมใส่สะดวกต่อการทำงานให้สามารถทำได้อย่างเต็มที่และกลบรอยเปื้อน อีกทั้งสวมใส่แล้วไม่ร้อนอบอ้าว ดังนั้นจึงค่อนข้างผิดแผกเมื่อจะสวมใส่มาร่วมรับประทานอาหารแบบขันโตกซึ่งวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการจะนำเสนอวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งชาวล้านนามีการแต่งกายที่ไม่ใช่สีโทนเดียวกันหมดเหมือนชุดหม้อห้อม แต่เป็นชุดที่ทำจากผ้าฝ้ายทอธรรมชาติ สีพื้นมักเป็นสีขาวหรือสีตุ่น ๆ ตามสีสันทันที่ได้จากการย้อมผ้าด้วยวัสดุธรรมชาติ

เมื่อเกิดการศึกษาด้านเครื่องแต่งกายอย่างแพร่หลาย ส่งผลต่อความเข้าใจของภาครัฐและประชาชนมากขึ้น จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือ การประกาศยกเลิกเสื้อห้อมห้อมจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ (สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, 2540) โดยถือโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองเมืองเชียงใหม่ครบ 700 ปี ออกประกาศเครื่องแต่งกาย ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2537 โดยนายวีระชัย แนวบุญเนียร ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ตามประกาศระบุ

รายละเอียดของเครื่องแต่งกายคล้ายกับ บทความเรื่อง “การแต่งกายพื้นเมืองล้านนา” และ บทความเรื่อง “ล้านนาพันธุ์ใหม่” แตกต่างกันอย่างชัดเจนในประเด็นสำคัญหลักดังข้อความตอนหนึ่งระบุว่า “...เสื้อพื้นเมือง (ชาย) ที่มีสีเปลือกไม้ สีดุน (สีผ้าฝ้ายเมือง) หรือสีอะไรก็ได้ ยกเว้นสีหม้อห้อม เพื่อร่วมเฉลิมฉลองเชียงใหม่มีอายุครบ 700 ปี ในปีพุทธศักราช 2539 นี้...” (เรื่องเดียวกัน, น. 4)

ประกาศจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ให้งดการสวมใส่เสื้อสีหม้อห้อมมาร่วมงานเชียงใหม่ครบ 700 ปี ผู้เขียนบทความมีทรรศนะว่ามีความพยายามที่จะหาช่องทางหรือโอกาสบอกกล่าวแก่ประชาชนทั่วไปมาหลายครั้งจึงอาศัยโอกาสสำคัญนี้ถือเอาประกาศ อนึ่ง พัฒนาการของเครื่องแต่งกายแบบล้านนาซึ่งเดิมที่ภาครัฐสนับสนุนให้สวมใส่ชุดหม้อห้อม แต่เมื่อเริ่มมีการถกเถียงทั้งการประชุมที่องค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายนั้น มักจะมีตัวแทนของกลุ่มที่หลากหลายและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา เป็นต้นว่า อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ตัวแทนเจ้านาย ผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือกลุ่มตระกูลเก่าแก่ของเมืองเชียงใหม่ เข้ามาประชุมหารือและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยจนมีข้อมูลที่เพียงพอพร้อมที่จะนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ให้ออกประกาศกำหนดรูปแบบการแต่งกาย แต่ไม่ได้ระบุยกเลิกชุดหม้อห้อมอย่างเด็ดขาด เหตุผลที่บทความนี้เน้นเหตุการณ์ที่ผูกโยงอยู่เฉพาะเชียงใหม่ เนื่องจากว่าเชียงใหม่ถือเป็นศูนย์กลางที่ทุกคนต่างยอมรับ รวมไปถึงมีอิทธิพลต่อรูปแบบการแต่งกายด้วย ซึ่งบทบาทที่สำคัญของเชียงใหม่นั้นจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

การกำหนดรูปแบบของชุดผ้าเมืองแม้ว่าจะเป็นการผูกขาดวัฒนธรรมการแต่งกายชุดผ้าเมือง แต่กลับสะท้อนนัยยะสำคัญด้านความตระหนักถึงรูปแบบเครื่องแต่งกายชุดผ้าเมืองมากขึ้น ดังตัวอย่างการประชุมศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเชียงใหม่มีมติว่า “...การแต่งกายที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นการแต่งกายแบบประยุกต์ มิใช่การแต่งกายแบบพื้นเมืองเดิมของล้านนาเชียงใหม่...” (ล้านนาพันธุ์ใหม่, 2537) พัฒนาการของเครื่องแต่งกายในภาคเหนือที่ต่างล้วนประสบกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการเลือกเฟ้นให้เป็นที่ยอมรับ

ของคนส่วนใหญ่ในภูมิภาคมาอย่างนับครั้งไม่ถ้วน กว่าจะพัฒนามาเป็นชุดผ้าเมืองที่มีรูปลักษณะเหมือนปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นการร่วมมือกันในการออกแบบของหลายหน่วยงานซึ่งส่วนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดในการดำเนินงาน คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่) แต่ผู้ที่ผลิตซ้ำภาพจำและเพิ่มความนิยมในระดับสังคมมีจุดเริ่มต้นมาจากสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

อนึ่ง ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าจุดเริ่มต้นของการประกาศเริ่มหรือยุติเหตุการณ์อย่างใดอย่างนั้นมักจะเริ่มต้นและสิ้นสุดโดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของการลำดับเรื่อง (chronology) กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่เป็นผู้นำในการศึกษาเครื่องแต่งกายล้านนา การประกาศกำหนดรูปแบบการกำหนดการแต่งกายในสถานศึกษา รวมไปถึงการกำหนดรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจังหวัดอื่นมักจะยึดตามกระแสจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นหลัก เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าเชียงใหม่คือเมืองใหญ่ในภาคเหนือ ฉะนั้น การให้ความสำคัญจากทางภาครัฐมักจะมุ่งเน้นมาสู่เชียงใหม่ตั้งแต่อดีตเมืองเชียงใหม่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และการเมืองมาโดยตลอด จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นหนึ่งในศูนย์กลางแห่งวัฒนธรรมการแต่งกายของภาคเหนือด้วย เมื่อเชียงใหม่กำหนดและเลือกทิศทางการปฏิบัติไปในแนวทางใด จังหวัดรอบข้างย่อมได้รับอิทธิพลจากแนวนโยบายของจังหวัดเชียงใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้อาจเพราะความคาดหวังอยากให้จังหวัดของตนพัฒนาหรืออีกนัยยะหนึ่งของการเลือกปฏิบัติตามจังหวัดเชียงใหม่ คือ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกระแสอดีตอันแสดงให้เห็นถึงความทันสมัย

การริเริ่มแต่งกายด้วยชุดผ้าเมืองในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีตัวอย่างเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบการสวมใส่ชุดผ้าเมืองทุกวันศุกร์ของโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยส่วนใหญ่ได้ยกเลิกชุดหม้อห้อมและมีการประยุกต์ชุดผ้าเมืองขึ้นใหม่ให้เป็นเหมือนปัจจุบัน โดยมีจุดกำเนิดการสร้างและผลิตภาพชุดผ้าเมืองจากสถานศึกษาชั้นนำของจังหวัด เช่น โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มให้นักเรียนทุกระดับชั้นแต่งกายชุดผ้าเมือง พ.ศ. 2546 ส่วนโรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ เริ่ม พ.ศ. 2547 (2 ระดับชั้น) พ.ศ. 2548 (5 ระดับชั้น) พ.ศ. 2549 (ครบทุกระดับชั้น) ส่วนเรื่องรูปแบบและสีสันเครื่องแต่งกายมาจากการออกแบบโดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากสีประจำโรงเรียน เนื้อผ้าและกางเกงทำมาจากผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายคล้ายแบบสมัยอดีตในช่วงคาบเกี่ยวกับการรับ

วัฒนธรรมจากสยามและก่อนการเลือกใช้ชุดหม้อห้อมเป็นสัญลักษณ์ล้านนา แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องแต่งกายมีรูปลักษณะภายนอกที่เหมือนกันอาจมีการยืดหยุ่นลดทอดบ้างเพื่อความสะดวกในการสวมใส่และง่ายต่อกระบวนการผลิต (นิภา พุ่มเพ็ญ อ้างถึงใน ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2554)

การนำร่องแต่งกายด้วยชุดผ้าเมืองของสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ประชาชนทั่วไปยอมรับในฐานะของแหล่งปัญญาชน เมื่อถูกหยิบยกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการแต่งกายตามวัฒนธรรมล้านนา แน่แน่นอนว่าประชาชนทั่วไปยอมรับตระหนักถึงคุณค่าของชุดผ้าเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย จึงหันมาสวมใส่กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ออกประกาศรณรงค์การแต่งกายด้วยชุดผ้าเมือง หลังจากที่ได้ทางโรงเรียนต่าง ๆ ได้ประกาศให้นักเรียนสวมใส่ชุดผ้าเมืองทุกวันศุกร์แล้ว ซึ่งมีความสวยงามและบ่งบอกเอกลักษณ์ได้อย่างดีถึงอัตลักษณ์ของคนภาคเหนือ ต่อมาจึงได้ขยายขอบเขตครอบคลุมไปยังหลากหลายกลุ่มอาชีพ เช่น พนักงานกลุ่มร้านสปา พนักงานกลุ่มบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

เมื่อชาวเชียงใหม่ได้เลือกชุดผ้าเมืองเป็นเสมือนตัวแทนอย่างชัดเจนเป็นนโยบายหลักด้านเครื่องแต่งกาย จึงส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งเผชิญกับแรงปะทะจากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติและกระแสทุนนิยมเข้มข้น ส่งผลให้คนกลุ่มนี้รู้สึกได้ว่าไร้จุดหมายทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ความเป็นส่วนหนึ่งในล้านนาขาดหายไปจากตัวตนของพวกเขา และไม่สามารถผูกโยงตัวตนเข้ากับอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาได้อย่างแนบสนิท ความทรงจำช่วงที่สวยงามเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายแบบล้านนา แต่เมื่อรับเอาการแต่งกายตามยุคสมัยทำให้รู้สึกว่าคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษขาดหายไป ประกอบกับการเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่สามารถใช้ชุดผ้าเมืองเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจซึ่งทำให้เมืองเชียงใหม่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด ดังนั้น วิถีทางที่คนในจังหวัดอื่นเลือก คือ การที่พวกเขาตัดสินใจปฏิบัติตามแนวทางอย่างจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเชื่อมโยงมิติด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นและขณะเดียวกันยังตอบสนองต่อมิติทางเศรษฐกิจภายใต้ความหวังที่ว่าจะสามารถใช้ชุดผ้าเมืองเป็นจุดสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับจังหวัด

บทบาทของจังหวัดเชียงใหม่อีกประการหนึ่งมาจากการให้ลำดับความสำคัญของสังคมที่มักจะเลือกเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นมาตรฐานหลักในการเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นแล้วสร้างกรอบ “ความทันสมัยและความล้ำสมัย” ขึ้นมาโดยยึดโยงจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง พร้อมกับทฤษฎะที่ว่าเมื่อห่างไกลจากศูนย์กลางกลายเป็นชายขอบหรือความไม่เจริญ ฯลฯ หากไม่ได้ยึดโยงเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางแล้วหันกลับมาพิจารณาจังหวัดอื่นโดยรอบอย่างเท่าเทียมกันจะพบว่าพื้นที่แต่ละแห่งนั้นมีพัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตนอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามสภาพปัจจัยแวดล้อมและแรงจูงใจที่เข้ามาปะทะในพื้นที่นั้น ๆ ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาภาคเหนือจากภาครัฐยังคงกระจุกตัวจึงเท่ากับว่าถ้าต้องการกำหนดให้ภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปในทางทิศใดจะเลือกการบังคับนโยบายไปที่จังหวัดเชียงใหม่ให้ไปในทิศทางที่กำหนด ฉะนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการให้ความสำคัญของเชียงใหม่แทบจะครอบคลุมภาพแทนของความเป็น “ล้านนาทั้งภูมิภาค” เพราะการศึกษาและงานวิจัยต่าง ๆ มักมุ่งเน้นความสำคัญมาที่เชียงใหม่เป็นหลักแล้วนำการศึกษาเชียงใหม่นี้ไปอธิบายพัฒนาการของสังคมในจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งอาจจะได้ผลไม่ครอบคลุมและห่างไกลจากข้อเท็จจริงของพัฒนาการในท้องถิ่นต่างๆ

จากการสำรวจหลักฐานประกอบการศึกษาทำให้ผู้เขียนบทความพบว่า เอกสารส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการเมืองของจังหวัดเชียงใหม่เชิงลึกที่คอยกำกับทิศทางของจังหวัดอื่นอยู่อย่างไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ ซึ่งเศรษฐกิจของเชียงใหม่เติบโตสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ เนื่องมาจากการได้รับการปะทะจากวัฒนธรรมอื่นและปัจจัยแวดล้อมตามกระแสโลกาภิวัตน์โดยตรง อีกทั้ง ความสะดวกในการเดินทางติดต่อกับจังหวัดอื่นได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ประกอบกับมีระบบสาธารณูปโภคที่ค่อนข้างดีกว่าพื้นที่โดยรอบ และประการสุดท้าย คือ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดเนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งค่อนข้างใกล้เคียงกัน อีกทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถรองรับทั้งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรมซึ่งครอบคลุมเป้าหมายการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย รองรับการท่องเที่ยวระยะยาวเพราะเส้นทางท่องเที่ยวมีความต่อเนื่อง แต่ละสถานที่ไม่ไกลกันเหมือนจังหวัดอื่น ๆ จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นที่นิยมในการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว และได้รับเงินจัดสรรงบประมาณรวมไปถึงให้

ความสำคัญจากทางภาครัฐในระดับสูง สวนทางกับการพัฒนาของจังหวัดอื่นในภาคเหนือที่ไม่สามารถแข่งขันกับกระแสวัฒนธรรมจากจังหวัดเชียงใหม่ จึงส่งผลให้ถูกลดความสำคัญลงโดยภาพรวมเป็นเพียงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่ในระดับต่ำกว่าวัฒนธรรมของเชียงใหม่

ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันบทบาทของเชียงใหม่ที่แผ่อิทธิพลไปยังส่วนอื่น ๆ ในภูมิภาค ในที่นี้หมายถึงการที่เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมร่วมสมัยกับชุดผ้าเมือง กล่าวคือ การที่เชียงใหม่มีฐานะเดิมที่มีศักดิ์ของเมืองสูงกว่าเมืองอื่นมาตั้งแต่อาณาจักรล้านนาต่อเนื่องมาจนถึงสมัยมณฑลลาวเฉียง (มณฑลพายัพ) รวมไปถึงการพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ล้วนแต่เน้นให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือจึงมีความสำคัญในฐานะพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ การสวมใส่ชุดผ้าเมืองของนักเรียนและประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ถือว่าเป็นจังหวัดแรก ๆ ที่เริ่มสวมใส่กันอย่างเป็นรูปธรรม จึงเท่ากับว่าเชียงใหม่ได้แผ่อิทธิพลชุดผ้าเมืองสู่จังหวัดอื่น จึงอนุมานได้ว่าภาคเหนือถูกรอบจำและดำเนินตามทิศทางของเชียงใหม่ ส่วนจังหวัดอื่นรอบข้างแม้จะรับอิทธิพลชุดผ้าเมืองแต่เมื่อจัดลำดับความสำคัญแล้วชุดผ้าเมืองแบบฉบับที่พัฒนากันในจังหวัดนั้น ๆ กลับถูกทำให้เป็นเพียงวัฒนธรรมชนบทพื้นบ้านแทน แสดงให้เห็นว่าชุดผ้าเมืองค่อย ๆ กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ภาคเหนือ โดยที่ส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักเกี่ยวกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ว่าชุดผ้าเมืองไม่ได้เป็นมรดกทางอารมณ์ที่สืบทอดโดยตรงจากบรรพชนล้านนา ด้วยเหตุแห่งการขาดความรู้และความเข้าใจดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำชุดความคิดและชุดความเชื่อด้านค่านิยมของชุดผ้าเมือง แต่สิ่งที่เชื่อเหล่านี้กลับเป็นเพียงการผลิตซ้ำความคิดจนเชื่อว่าชุดผ้าเมืองที่พึงประดิษฐ์สร้างเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมหลายศตวรรษจากบรรพชนล้านนา

ชุดผ้าเมืองกับความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

จากกระแสการฟื้นฟูวัฒนธรรมล้านนาสร้างความตื่นตัวต่อกระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการฟื้นฟูและตีความรูปแบบอัตลักษณ์ถิ่นของตนขึ้นมาใหม่ ให้

เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่โดดเด่นเฉพาะตัว พยายามให้สอดคล้องกับกระแสธุรกิจการท่องเที่ยวในปัจจุบัน สามารถใช้อัตลักษณ์เหล่านี้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว “ชุดผ้าเมือง” ถือเป็นหนึ่งในประเภทงานหัตถกรรมท้องถิ่นที่ถูกสร้างและกรอบความคิดในเชิงอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่จากกระแสการยอมรับหลักของคนภาคเหนือสมัยใหม่ เดิมในช่วงก่อนเกิดกระแสการฟื้นฟูและการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนานั้น ชุดผ้าเมืองได้ค่อย ๆ ถือกำเนิดอย่างเป็นรูปเป็นร่างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลายดังปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยที่มีความสำคัญกับมิติเศรษฐกิจเป็นรากฐานสำคัญของสังคม เมื่อพิจารณาในส่วนของผู้จัดทำนายเล็งเห็นเป็นผลดีเชิงธุรกิจ โดยพยายามผลักดันให้ทุกจังหวัดผลิตชุดผ้าเมืองออกมาจำหน่าย เกิดการขยายฐานการผลิตชุดผ้าเมืองโดยการเข้าไปตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการทอผ้ากระจายตามท้องที่ต่าง ๆ ของนายทุนท้องถิ่นหรือจากบรรดากลุ่มคนในชุมชน เพื่อจะนำชุดผ้าเมืองอันเป็นอัตลักษณ์ของภาคเหนือแปรรูปให้เป็นสินค้าจนเกิดเป็นที่รู้จักและสร้างรายได้เข้าหมู่บ้านอีกด้วย แต่ขณะเดียวกันยังผลให้เกิดการเลียนแบบอาชีพกันแพร่หลายมากขึ้น ผู้ผลิตทุกรายเกิดการแข่งขันเพื่อสร้างจุดเด่นในสินค้าของตนเอง จนทำให้รูปแบบการผลิตชุดผ้าเมืองแตกต่างไปจากเดิม เช่น การเพิ่มลวดลายล้านนาและลวดลายจากกลุ่มชาติพันธุ์ลงไปบนชุดเพื่อเพิ่มความโดดเด่น การออกแบบที่ทันสมัย เป็นต้น ส่งผลให้ลวดทอนอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แท้จริง เนื่องจากมุ่งเน้นในเชิงเศรษฐกิจการท่องเที่ยวมากเกินไป

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยทำให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในเมืองและในชนบทอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางการเร่งพัฒนาจังหวัดอันมีผลดีในเชิงรูปธรรม คือ ทำให้มีการพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว แต่การขยายตัวของการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นตามมาและทวีความซับซ้อนในการแก้ปัญหาอีกด้วย

งานศึกษาของวิลักษณ์ ศรีป่าซาง (2547) พบว่าปัจจุบันสิ่งที่สะท้อนออกถึงความเป็นล้านนาเหลืออยู่ไม่กี่ย่าง หนึ่งในนั้นที่มีการรณรงค์กันแต่ไม่สำเร็จมากนัก คือ การให้พูดคำเมือง (ภาษาไทยถิ่นเหนือ) และเรียนอักษรธรรม (อักษรล้านนา) แต่ที่รณรงค์อย่างหนักแน่นมากที่สุด คือ การแต่งกายอย่างล้านนา หรือแต่งชุดพื้นเมือง ถึงขั้นมีการบังคับในช่วงหนึ่งให้

พนักงานของรัฐและองค์กรต่าง ๆ ต้องแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองมาทำงานทุกวันศุกร์ แต่ภายหลังผ่อนปรนเหลือเพียงการเชิญชวนเท่านั้น นอกจากนี้ เครื่องแต่งกายที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ล้านนายังได้รับการพัฒนาเป็นชุดเครื่องแต่งกายหลากหลายชนิดและลักษณะ เช่น “ชุดอย่างเจ้านาง” เป็นชุดตามละครโทรทัศน์ ซึ่งโปกสีริชะและประดับดอกไม้ไหว, “ชุดแม่บ้าน” เป็นชุดของกลุ่มสตรีในชุมชน ซึ่งนิยมตัดเสื้อผ้าให้เหมือนกันทั้งสีและรูปแบบเพื่อใช้ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์สำหรับเรียกเครื่องประดับที่เพิ่มเติมจากเครื่องแต่งกายว่า “ครัวห้อย” ได้แก่ เครื่องประดับจำพวกปิ่น ดอกไม้ไหว สร้อย ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 อาจารย์วิถี พานิชพันธ์และคณะเริ่มจัดงานแฟชั่นการแต่งกายชุดล้านนาไทยในอดีต พ.ศ. 2530 มีการเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนผ่านนิทรรศการและจัดพิมพ์หนังสือ “ผ้าล้านนา : ยวน ลื้อ ลาว” ช่วงทศวรรษให้หลัง เป็นช่วง “...แห่งการค้นหาเอกลักษณ์ และการปฏิวัติวัฒนธรรมพื้นถิ่น...รณรงค์ให้ข้าราชการพนักงานธนาคารร้านค้า นักเรียน แต่งกายพื้นเมืองในวันศุกร์ มีงานมหกรรมผ้าทอพื้นเมือง จัดขบวนแห่...”

ปัจจุบันสามารถแยกจัดจำแนกประเภทได้ว่าเป็นการแต่งกายแบบ “อสังการ” และ “ขนบนิยม” มีขอบเขตในระดับใดตามค่านิยมของสังคม แต่ก็เกิดคำถามใหม่ว่าจะแต่งให้สวยงามจะแต่งชุดไหน และเริ่มมีการกลับไปสะสมผ้าชิ้นโบราณพร้อมกับเครื่องประดับด้วยการเพิ่มขึ้นของผู้นิยมในผ้าล้านนาส่งผลดี ต่อการจัดงานแสดงทางวัฒนธรรม ซึ่งภายหลังร้านเสื้อผ้ารูปแบบล้านนาเหล่านี้ได้รับการยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความนิยมแห่งยุคสมัย (fashion) ดังจะเห็นได้ว่าร้านจำหน่ายชุดผ้าเมืองเริ่มย้ายจุดจำหน่ายเข้ามาในห้างสรรพสินค้ามากขึ้นจากร้านที่ตั้งสองข้างทางหรือตั้งอยู่ในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงของเครื่องแต่งกายนั้น ถือว่าเป็นธรรมดาของวัฒนธรรมที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนและปรับปรุงไปตามกระแสความทันสมัยของแต่ละช่วงเวลา การที่ชุดผ้าเมืองจะคงรูปแบบดั้งเดิมหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลยนั้นคงเป็นเช่นนั้นไม่ได้ เพราะจากภูมิหลังของชุดผ้าเมืองในปัจจุบันล้วนแต่ชี้ให้เห็นพัฒนาการในการปรับปรุงชุดผ้าเมืองให้มีรูปแบบปรับเปลี่ยนไป

ตามความนิยมของสังคม หากจะย้อนไปเทียบเคียงตั้งแต่สมัยริเริ่มในช่วงพระราชยาเจ้าดารารัศมี จะเห็นได้ว่าเครื่องแต่งกายของชาวล้านนานั้นล้วนแต่ถูกเลือกหยิบยกขึ้นมาดัดแปลงให้กลายเป็นเครื่องแต่งกายอีกรูปแบบหนึ่งของล้านนา ซึ่งพัฒนาการเช่นนี้ก็สอดคล้องกับพัฒนาการของชุดผ้าเมืองด้วย ซึ่งถูกผลิตขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดเท่านั้น แน่นนอนว่าในอนาคตย่อมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชุดผ้าเมืองอย่างแน่นอน

ในช่วงแรกที่รัฐบาลให้การสนับสนุนการขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศเพื่อลดการนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นยุคแห่งการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม รัฐบาลได้เลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาประเทศกำลังพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจอุตสาหกรรมเป็นสาขานำร่องให้ประเทศเกิดความสมดุล คือ พัฒนาทุกพื้นที่ในประเทศภายใต้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาคแรงงานและอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลคาดหวังให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตและลดจำนวนการนำเข้าสิ่งของเครื่องใช้จากต่างชาติ จึงสนับสนุนกลุ่มทุนเอกชน ผลของนโยบายสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดในช่วง พ.ศ. 2503-2515 พบว่ารายได้ประชากรเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีความสำคัญมาก เนื่องจากการส่งเสริมการจ้างงานและสร้างรายได้เข้าประเทศ

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐมีแนวนโยบายที่จะเพิ่มมูลค่าของสิ่งทอและยกระดับให้มีคุณภาพ กระทรวงอุตสาหกรรมได้สนับสนุนให้จัดตั้งและขยายโรงงานปั่นด้าย รัฐบาลผลักดันให้เป็นอุตสาหกรรมส่งออกหลักของประเทศ ซึ่งระบบทุนนิยมได้เข้ามาในภาคเหนือตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ในระยะนี้ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ภาคเหนือเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดขึ้น ประกอบกับการที่ทางภาครัฐเข้ามาสร้างระบบสาธารณูปโภค และเริ่มมีการปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชที่รัฐสนับสนุนเป็นเกษตรพาณิชย์มากขึ้น การค้าของผู้คนที่อยู่ตามชนบทนั้นดูเหมือนจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน เพราะจากเดิมซึ่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตจากธรรมชาติกัน แต่สินค้าและตลาดที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ผลักดันสินค้าจากธรรมชาติออกไปกลายเป็นสินค้าที่ผ่านกระบวนการผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น

กระทรวงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ภาคบริการและภาคพาณิชย์มีบทบาทเหนือภาคการเกษตร ชักนำให้คนหันมาทำงานนอกภาคการเกษตรเข้ามาเป็นแรงงานที่ตอบสนองตลาดใหม่ (โรงงานอุตสาหกรรม) และเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนแทบทุกจังหวัดในภาคเหนือ สอดคล้องกับงานศึกษาเรื่อง “หนึ่งศตวรรษเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคเหนือ (พ.ศ. 2442-2542)” กล่าวว่า ผลของการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมทำให้มีอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมครัวเรือนและหัตถกรรมในหมู่บ้านปี พ.ศ. 2529 ซึ่งเกิดการทอผ้ามากขึ้น โดยผลักดันให้เป็นสินค้าหลักส่งออกของแต่ละจังหวัด แต่ยกเว้นจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดน่าน ที่เน้นไปทางหัตถกรรมการทอผ้าชาวเขา (รัตนพร, 2546)

การสวมใส่ชุดผ้าเมืองเป็นเหมือนการแสดงสัญลักษณ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในภาคเหนือที่สวนทางกับกระแสวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวคือ กระแสท้องถิ่นนิยมฟื้นคืนกลับมา ซึ่งในอดีตการแสดงตัวตนถึงลักษณะเฉพาะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างผิดแปลกและอาจก่อให้เกิดความแปลกแยกภายใต้กระแสชาตินิยม แต่ปัจจุบันกระแสท้องถิ่นนิยมกลับสวนกระแสขึ้นมากขึ้นเรื่อย ๆ และเริ่มมีการผลักดันหรือแสดงตัวตนของกลุ่มที่มีวัฒนธรรมซึ่งถูกมองว่าเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ การสวนกระแสนี้เกี่ยวเนื่องกับระบบเศรษฐกิจภายใต้บรรยากาศชาตินิยมเข้มข้นที่ค่อย ๆ จางหายทำให้เกิดการผลักดันนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมในอดีตเหล่านี้หยิบยกขึ้นมาสร้างเป็นสินค้า (cultural capital as goods) ในรูปแบบของสินค้าท้องถิ่นภาคเหนือที่ดำเนินไปพร้อมกับกระแสธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน และไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือเปลี่ยนไปจากเดิมมากอันเป็นผลมาจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ การเกิดขึ้นของระบบอุตสาหกรรมดึงดูดการลงทุนจากแหล่งทุนอื่นทำให้เกิดการจ้างงาน เช่น กรณีนิคมอุตสาหกรรมลำพูน แต่ก็เกิดผลเสีย กล่าวคือ คนเหล่านี้ละทิ้งบ้านเกิดของตนและเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมเมือง จึงเป็นการทำลายวงจรทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งด้วย เช่น การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์รวมถึงเครื่องแต่งกายที่ผลิตจากอุตสาหกรรม รวมไปถึงปัญหาการพัฒนาพื้นที่ที่ไม่เท่าเทียมในระยะยาว

ในแง่ประวัติศาสตร์ช่วงเวลาที่ยาวนานกว่าร้อยปีที่สยามผนวกดินแดนล้านนาพยายามกลืนให้ล้านนากลายเป็นส่วนหนึ่งของสยาม ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง การพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงศิลปวัฒนธรรมด้วย จึงทำให้เกิดการแสวงหารากเหง้าทางวัฒนธรรมเดิม เพราะคุณค่าทางวัฒนธรรมได้สาบสูญไปและกระแสวัฒนธรรมจากต่างถิ่นกำลังทำให้คนในภาคเหนือรู้สึกไร้รากเหง้าทางวัฒนธรรม การแสดงออกถึงการถวิลหาอดีตสะท้อนได้จากความพยายามในการแต่งกายโดยนำเครื่องแต่งกายจากหลายกลุ่มมาผสมปนกัน โดยปราศจากการศึกษาอย่างแท้จริง รวมไปถึงการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของวัตถุ โดยการนำวัตถุต่าง ๆ ที่หมดความสำคัญทางประโยชน์ใช้สอยนำมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ เพื่อสนองความต้องการทางการท่องเที่ยว เช่น การสวมชุดเจ้านายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาถ่ายรูปเป็นที่ระลึก เป็นต้น เพราะค่านิยมวัฒนธรรมเดิมหายไปแล้วแต่ถูกนำเอาวัฒนธรรมเก่านี้มาสนองเชิงพาณิชย์ หากไม่มีการท่วงดัดกระบวนการบิดเบือนศิลปวัฒนธรรมที่สังคมภาคเหนือต้องเผชิญอยู่ในขณะนี้ อาจสร้างความเข้าใจผิดต่อองค์ความรู้ที่จะถูกผลิตซ้ำในอนาคต (ธนศวร, 2542)

วัฒนธรรมที่มีจุดประสงค์เดิมในอดีตมีพัฒนาการและแปรเปลี่ยนความหมายใหม่อย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมล้านนาเหล่านี้ที่ถูกนำมาใช้ในความหมายใหม่แปรผันตรงตามกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันมากกว่าการให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม เนื่องจากทุกคนมีจุดประสงค์ในการสวมใส่เพื่อการแสดงออกทางรสนิยมการแต่งกายเท่านั้น แต่วัฒนธรรมเป็นเรื่องของวิถีชีวิตที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ การที่คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าสวมชุดผ้าเมืองในโอกาสสำคัญหรือทุกศุภกรของสัปดาห์ กลับไม่ได้เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมระยะสั้นเพียงเท่านั้น อันเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตยังลึกลงไปในระดับชุมชน

ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตในระบบการผลิตเพื่อยังชีพ (ระดับปฐมภูมิ) สู่ระบบการผลิตในภาคอุตสาหกรรม (ระดับทุติยภูมิ ระดับตติยภูมิ ฯลฯ) ที่ขยายตัวแล้วได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมในการดำรงชีวิต นอกจากนั้น โรงงานอุตสาหกรรมยังมีส่วนในการกำหนดรูปแบบของชุดผ้าเมืองที่ผลิตออกมาจากโรงงานให้คนทั่วไปได้สวมใส่อีกด้วย การที่คนรุ่นใหม่ซึ่งค่อนข้างห่างไกลจากวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่แล้ว กลับถูกรั้งไว้อย่างถาวรโดยการประกอบอาชีพในระบบอุตสาหกรรมที่จะต้อง

โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้น แรงงานเหล่านี้จึงค่อนข้างมีลักษณะของความเป็นคนในเมืองสูง (urban citizen) และไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น กลุ่มคนเหล่านี้มีความรู้สึกที่ตัวเองขาดหายไปจากการเชื่อมต่อทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งการสวมใส่เครื่องแต่งกายแบบเครื่องแบบจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยผูกความรู้สึกและการผูกโยงตัวตนของพวกเขาเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือได้ในระดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่าการได้สวมใส่ชุดผ้าเมืองตามประเพณีสักครั้งถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่จะได้เข้าไปใกล้กับวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ว่าชุดผ้าเมืองที่มีวางจำหน่ายจะผ่านการผลิตเชิงอุตสาหกรรมที่เน้นปริมาณและมีรูปแบบเช่นเดียวกัน ด้วยการผลิตที่เน้นปริมาณมากและสะดวกต่อการซื้อขาย ส่งผลให้ชุดผ้าเมืองจึงเป็นเครื่องแต่งกายที่เข้าถึงง่ายมากด้วยความสะดวก อีกทั้ง การที่แรงงานเมืองหรือคนกลุ่มต่าง ๆ ได้เข้าร่วมประเพณีสำคัญของล้านนา ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการปลอมประโลมทางจิตใจและความรู้สึก

การแสดงออกผ่านการแต่งกายจึงเป็นทางเลือกที่คนส่วนใหญ่แสดงจุดยืนว่าตนประสงค์ร่วมประเพณีหรือเข้าร่วมประเพณีอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้ในช่วงเทศกาลสำคัญหรืองานประเพณีของภาคเหนือที่ค่อนข้างมีเอกลักษณ์และดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นมาก เมื่อบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาได้เห็นลักษณะประเพณีท้องถิ่น จึงอยากมีส่วนร่วมและแสดงออกเช่นเดียวกับเจ้าของวัฒนธรรมล้านนาในภาคเหนือ จึงมีการสวมใส่เครื่องแต่งกายตามแบบคนภาคเหนือซึ่งมีร้านจำหน่ายชุดผ้าเมืองกระจายไปตามตลาดสำคัญทั่วภูมิภาค ด้วยเหตุดังกล่าวชุดผ้าเมืองได้ถูกยอมรับจากคนทั่วไปแล้วในฐานะ “ภาพจำ” ว่าเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของทางภาคเหนือโดยปริยาย จากปัจจัยที่แวดล้อมซึ่งดูเหมือนว่าโดยทั่วไปคนภาคเหนือเลือกใช้ชุดผ้าเมืองเป็นตัวแทนด้านการแต่งกายของภูมิภาค ภายใต้กระบวนการสรรค์สร้างจากปัจจัยแวดล้อม ทั้งวิถีการผลิต และวิถีความเป็นอยู่อย่างสังคมเมือง

อารมณ์พื้นเมืองกวีตันโद्यรัฐไทย

“...ไม่ควรละทิ้งวัฒนธรรมของตนแล้วรับวัฒนธรรมอื่นมาทั้งหมด...” ข้อความดังกล่าว มักจะได้รับการเสนอใช้ในช่วงเวลาที่วัฒนธรรมถูกปะทะจากกระแสความเปลี่ยนแปลงภายนอก ซึ่งการยับยั้งหรือปฏิเสธกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกเป็นไปได้อย่างที่เสี่ยงไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ชุดผ้าเมืองก็เช่นกันซึ่งได้รับการพัฒนาจากกระบวนการเลือกเฟ้นของคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนให้แต่งกายด้วยชุดผ้าเมืองเป็นการผลิตซ้ำภาพจำครั้งสำคัญ เกี่ยวกับการแต่งกายของคนภาคเหนือ โดยเฉพาะการสร้างภาพจำผ่านงานจัดแสดงสินค้าจากการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐมีส่วนช่วยผลักดันให้กลายเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียง เป็นต้น สินค้าจะมีเอกลักษณ์และทรงคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อได้รับการผูกโยงเข้ากับพื้นที่ทางสังคม โดยเฉพาะผูกโยงเข้ากับวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ นโยบายของภาครัฐจึงเริ่มเข้ามาช่วยชาวบ้านในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยตั้งเป้าหมายในอนาคตให้การจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมเหล่านี้เป็นรายได้หลักของประเทศ เพราะตลาดต่างประเทศค่อนข้างนิยมสินค้าหัตถกรรมอย่างมาก

การปรับตัวให้ชุดผ้าเมืองกลายเป็นสินค้าที่เป็นที่นิยมตามท้องตลาด ผ่านนโยบายสนับสนุนโดยภาครัฐ โดยจัดทำโครงการขนาดใหญ่กระจายไปทั่วทุกภูมิภาค คือ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ซึ่งเป็นโครงการที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยนายกรัฐมนตรี ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีแนวนโยบายเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง ควบคู่กับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถออกจำหน่ายได้ เป็นการส่งเสริมรายได้ของท้องถิ่นและพัฒนาศักยภาพของคนไปพร้อมกัน นอกจากนี้ยังจัดประกวดผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนที่มีความโดดเด่นตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ การแสดงออกถึงภูมิปัญญา การใช้ทรัพยากรประโยชน์จากวัสดุ และการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน โดยกระจายหน้าที่ให้แก่ระดับอำเภอเพื่อจัดหาสินค้าที่มีความโดดเด่นของตำบลต่าง ๆ ซึ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวพร้อมกับจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสม โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จึงนับว่ามีบทบาทอย่างมากต่อความเปลี่ยนแปลงให้ชุดผ้าเมืองเป็นที่นิยมอย่างสูงสุด เนื่องจากเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนต่างวัฒนธรรมหรือคนต่างภูมิภาคได้รับรู้

การที่รัฐบาลส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านในด้านงานหัตถกรรมและสิ่งทอ เนื่องจากกลุ่มคนหนึ่งเป็นแรงงานที่หลุดพ้นออกมาจากภาคการเกษตร ซึ่งไม่สามารถดำรงวิถีชีวิตตามแบบ

การเกษตรโดยปลูกพืชเศรษฐกิจที่ต้องแบกรับภาระมากเกินไปจนไม่คุ้มกับการลงทุน ส่วนใหญ่ตัดสินใจย้ายถิ่นฐานออกมาจากชุมชนเพื่อหางานทำในเมืองเป็นแรงงานเมือง (urban workers) งานศึกษาของภัทรรัตน์ พันธุ์ประสิทธิ์ (2547) กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มก้าวเข้าสู่ประเทศอุตสาหกรรมราวทศวรรษ 2520 รัฐบาลเน้นการสนับสนุนอุตสาหกรรม สาธารณูปโภค และการท่องเที่ยวที่จะสร้างรายได้ให้กับประเทศ แล้วนำทรัพยากรทุกด้านมาแปลงเปลี่ยนไปในเชิงพาณิชย์ อาชีพเกษตรกรรมดั้งเดิมที่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกเป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาที่เกษตรกรไม่สามารถแบกรับภาระการขาดทุนจากราคาผลผลิตที่ไม่ค่อยแน่นอนได้ พวกเขาเหล่านี้จึงหันออกไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรมากขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ให้การสนับสนุนหลากหลายงานอาชีพ เป็นต้นว่ามีการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพที่ทางรัฐบาลให้การสนับสนุน เช่น กลุ่มกองทุนอุตสาหกรรม กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ

การประกอบอาชีพนอกภาคอุตสาหกรรม ทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคมเมืองและชนบทให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน ดังนั้น ภาพอนาคตของคนรุ่นใหม่จึงมีศูนย์กลางที่เมือง อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นอาชีพที่รองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม เช่น การทำงานโรงงานผลิตสินค้าที่ระลึก ฯลฯ กระทั่งทศวรรษ 2540 นโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับคนกลุ่มเกษตรกรอย่างมากได้กลายเป็นฐานเสียงสำคัญทางการเมืองอีกด้วยภายใต้ความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล เช่น กองทุนหมู่บ้าน โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร ฯลฯ การเกิดขึ้นของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ถือเป็นความสำเร็จอย่างมากที่ภาครัฐส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้เพิ่มเติม การฝึกฝนทักษะ และการออกไปสัมมนาเพื่อหาประสบการณ์ในการพัฒนาดตนเองและอาชีพ

การส่งเสริมอาชีพในครั้งนี้ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นให้ชาวบ้านทั่วประเทศเกิดการแสวงหางานหัตถกรรมในชุมชนของตนเพื่อหวังจะได้รับเงินจัดสรรงบประมาณจากทางภาครัฐเข้ามาพัฒนาชุมชน จะเห็นได้ว่าตามท้องที่ต่าง ๆ แม้ว่าไม่มีสินค้าหัตถกรรมเฉพาะถิ่นอย่าง

แท้จริง บางส่วนจึงเลือกเครื่องแต่งกายขึ้นมาให้กลายเป็นสินค้าของชุมชน อีกด้านหนึ่งของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ทำให้ชาวบ้านเกิดการลอกเลียนแบบสินค้ามากขึ้น จึงเป็นการผลิตภาพซ้ำของเครื่องแต่งกายชุดผ้าเมืองโดยปริยายจากท้องถิ่น รัฐบาลจัดงานเพื่อแสดงสินค้าชุมชนในแต่ละจังหวัด มีรายงานจากสรุปผลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จากสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวถึง การจัดงานจัดแสดงสินค้าให้ชุมชนอีกด้วย ซึ่งเป็นการรวบรวมสินค้าแล้วประชาสัมพันธ์ให้คนได้รับรู้เป็นงานขนาดใหญ่ เช่น OTOP Midyear จัดเพียง 5 ครั้ง แต่สามารถสร้างรายได้ 2,248 ล้านบาท และ OTOP CITY จัดเพียง 6 ครั้ง แต่สามารถสร้างรายได้ 5,385 ล้านบาท เป็นต้น

งานจัดแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จึงถือว่าเป็นงานยิ่งใหญ่ทั่วประเทศ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่เข้ามาจับจ่ายสินค้าพื้นเมืองตามแต่ละภูมิภาค งานแสดงสินค้าภาคเหนือมักมีส่วนจัด (zone) แสดงเครื่องแต่งกาย น่าสังเกตว่าแทบทุกร้านจะจำหน่ายสินค้าชนิดเดียวกัน กล่าวคือ เป็นชุดผ้าเมืองหลากสีสัน แต่ทว่าส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน เนื่องจากที่มาของกระบวนการผลิตมักจะมีที่มาจากแหล่งผลิตเดียวกันคือผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งไม่ค่อยได้คุณภาพมากนัก อีกทั้งยังจำกัดรูปแบบ สี ขนาด และรูปทรงแข็งทื่อไม่งดงามตามลักษณะชุดผ้าเมืองรูปแบบเดิม จึงอนุมานได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมการทอผ้ามีส่วนอย่างมากในการผลิตภาพแทนของชุดผ้าเมืองด้านการออกแบบ เป็นการทำหน้าที่ในการแปรผลเชิงรูปธรรม ในขณะที่ทางภาครัฐก็พยายามประชาสัมพันธ์เน้นย้ำให้เห็นว่าชุดผ้าเมืองเป็นของล้านนาเป็นการทำหน้าที่ในการแปรผลเชิงนามธรรม ซึ่งดำเนินการไปได้อย่างราบรื่นและลงตัวจนทำให้แม้แต่คนภาคเหนือยังคล้อยตามแนวนโยบายดังกล่าว ภายใต้วาทกรรมการทำทุกอย่างที่ผูกโยงไว้กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา

การแสดงบทบาทจากภาครัฐส่วนหนึ่งก็เป็นการเน้นย้ำว่าวัฒนธรรมของล้านนานั้น มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์สามารถนำมาใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งก็เป็นเหมือนภูมิภาคอื่นๆ ทั่วประเทศที่พยายามผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมร่วมสากลของท้องถิ่นผ่านกระบวนการหารือและปรับประยุกต์บางสิ่งอย่างในภูมิภาคเข้ามาไว้ในสิ่งเดียว เพื่อให้เกิดจิตที่ตระหนักร่วมด้านความภูมิใจในถิ่นกำเนิด เช่นเดียวกับชุดผ้าเมืองที่จะกลายเป็นเครื่องจรรโลงจิตวิญญาณทางสังคม เป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนไทยภาคเหนือ อันสะท้อนมรดกทางวัฒนธรรม

ของบรรพชนล้ากันว่าครั้งหนึ่งล้านนาเคยมีประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองอย่างมาก ในฐานะผู้สืบทอดความชอบธรรมจากอารยธรรมของอาณาจักรล้านนา ดังนั้น ทุกคนในภาคเหนือหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าจากบรรพชนล้านนา

สรุป

กระแสท้องถิ่นนิยมที่ฟื้นตัวขึ้นถือกำเนิดมาจาก การที่คนในภาคเหนือพยายามหาสิ่งที่จะผูกโยงพวกเขาเข้าไว้ด้วยกันหรือแสดงตัวตนผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้ผู้พบเห็นได้ทราบ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมจากเครื่องแต่งกาย ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ภาคเหนือเท่านั้น ท้องถิ่นนิยมเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับกระแสการไร้รากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ช่วยปลุกกระแสท้องถิ่นนิยมขึ้นมาเพื่อแสดงถึงควมมีวัฒนธรรมของตน ผู้เขียนบทความพบว่ากระแสท้องถิ่นนิยมแพร่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทุกท้องถิ่นพยายามร่วมสร้างแบบอย่างทางวัฒนธรรมเครื่องแต่งกายเนื่องจากท้องถิ่นต่าง ๆ ประกอบด้วยกลุ่มชนที่หลากหลาย ดังนั้นจึงพยายามดัดแปลงเครื่องแต่งกายให้เหมาะสมกับคนในภูมิภาคมากที่สุด แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าชุดผ้าเมืองยังไม่ได้เปิดพื้นที่ให้กับคนชายขอบ (กลุ่มชาติพันธุ์) จึงมักให้ความสำคัญของคนส่วนใหญ่เป็นหลักและพยายามยึดยึดให้คนชายขอบยอมรับในเครื่องแต่งกายตามรูปแบบเดียวกันนี้ ซึ่งเป็นไปได้ยาก แต่ภายหลังเริ่มมีการประยุกต์เครื่องแต่งกายเข้ากับลวดลายของชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นการเปิดพื้นที่ยอมรับและแสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชนในภาคเหนือ

นอกจากนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าจังหวัดเชียงใหม่มีความสำคัญอย่างมากในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางหลายด้าน อีกทั้งมีบทบาทในการริเริ่มศึกษาเครื่องแต่งกายแบบล้านนา การกำหนดชุดผ้าเมืองและยกเลิกชุดหม้อห้อมซึ่งทำให้ชุดหม้อห้อมกลับไปเป็นวัฒนธรรมชั้นล่างรองจากชุดผ้าเมืองอีกด้วย จังหวัดที่ค่อนข้างได้รับการพัฒนามากกว่าจังหวัดใกล้เคียงทำให้มีความพร้อมในการเป็นผู้นำกำหนดแนวทางด้านเครื่องแต่งกายไปด้วย สิ่งเหล่านี้มาจากปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งผู้คนจากต่างจังหวัดมองว่าหากจะทำให้ท้องถิ่นของตนพัฒนาได้ควรจะปฏิบัติตามแบบอย่างจังหวัดเชียงใหม่ เพราะคาดหวังว่าจะสร้างรายได้จาก

นักท่องเที่ยวเข้ามาสู่จังหวัดมากขึ้นด้วย รวมไปถึงการจัดแสดงสินค้าของรัฐบาลก็เน้นจัดที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นหลักเช่นกัน

ดังนั้น จังหวัดเชียงใหม่จึงมีโอกาสนำมาซึ่งการกำหนดทิศทางชุดผ้าเมืองมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ โดยพบว่าชุดผ้าเมืองมีกระบวนการจากภาครัฐที่พยายามทำให้เป็นวัฒนธรรมกระแสหลักของภาคเหนือ สามารถใช้บ่งบอกความเป็นตัวตนของคนภาคเหนือทุกกลุ่ม ภายหลังชุดผ้าเมืองแพร่กระจายความนิยมออกไปตามท้องถิ่นอื่น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างผู้จำหน่ายด้วยกัน การแข่งขันทางธุรกิจจึงก่อให้เกิดการสร้างความแปลกใหม่ในการออกแบบลวดลายบนชุดผ้าเมือง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะสร้างเติมแต่งลวดลายที่สวยงามลงไป หรือแม้กระทั่งนำชิ้นงานของกลุ่มชาติพันธุ์เย็บเพิ่มลงไป

จากประเด็นศึกษาในบทความนี้ ผู้เขียนบทความพบกระบวนการที่ทำให้เกิดการเลือกชุดผ้าเมืองเป็นภาพแทนของคนภาคเหนือ สามารถอธิบายจากการเรียงเรียงตามพัฒนาการได้ว่า ในช่วงแรกเริ่มมาจากปัญหาจากนโยบายของภาครัฐที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนในภาคเกษตรทำให้เกิดการอพยพโยกย้ายเข้ามาเป็นแรงงานเมือง แรงงานกลุ่มนี้เองที่จะมีบทบาทในฐานะสื่อกลางการกระจายความเป็นเมืองไปสู่ภูมิภาคอีกด้วย เมื่ออาศัยอยู่ในเมืองได้รับเอากระแสวัฒนธรรมการแต่งกายแบบสมัยใหม่ แต่เมื่อผ่านพ้นเวลาสักช่วงใหญ่กลับพบว่าวัฒนธรรมของตนเริ่มมีบทบาทน้อยลงต่อวิถีชีวิตทำให้เกิดความรู้สึก “ไร้จุดหมายทางวัฒนธรรม” จึงเกิดความพยายามที่จะหันกลับไปหารากเหง้าทางวัฒนธรรมเดิมของตน เนื่องจากตระหนักได้ว่าวัฒนธรรมล้านนาซึ่งเคยเป็นของใกล้ชิดกลับยิ่งห่างไกลเกินจะเข้าถึงได้ทางผัสสาสัมผัส ส่งผลให้เกิดจิตที่ตระหนักร่วมว่าควรจะต้องกลับมาฟื้นวัฒนธรรมล้านนาของตนอีกครั้งก่อนที่จะหายไป

ฉะนั้น ชุมชนหลายแห่งจึงพลิกฟื้นทำให้เกิดเป็นกระแสท้องถิ่นนิยมขึ้น แต่การจัดวางจำหน่ายสินค้ากลับเป็นเพียงช่องทางเลือกหนึ่งของการบ่งบอกว่าชุดผ้าเมืองเป็นสัญลักษณ์ของคนภาคเหนือซึ่งดูเหมือนจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่สำคัญมากนัก เนื่องจากชุดผ้าเมืองก็เริ่มเกิดและพัฒนาขึ้นมาตามลำดับอยู่แล้ว และเชียงใหม่ก็เป็นเมืองใหญ่ที่ควบคุมทิศทางเหล่านี้อยู่ด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และกระแสความเป็นล้านนาที่คนในภูมิภาคเองให้ความหมายว่าเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางเหนือกว่าพื้นที่อื่น ทำให้เกิดภาพแทนที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าเชียงใหม่ตัวแทนแห่งวัฒนธรรมล้านนา ส่วนพื้นที่นอกเหนือจากนั้นถูกเบียดบังให้เป็นวัฒนธรรมของชายขอบ

ดังนั้น คนภาคเหนือสมัยใหม่จึงไม่ใช่ผู้ที่ตัดสินใจและเลือกเพียงฝ่ายเดียว ข้อเสนอจากบทความนี้พบว่ามีการปัจจัยแวดล้อมทางสังคมด้วยที่ส่วนช่วยในกระบวนการเลือกเฟ้นและตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องไปตามความต้องการของสังคมมากกว่า อีกทั้งมุมมองของคนภายนอกก็มองว่าชุดผ้าเมืองเป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือ และคนในภาคเหนือเองให้คุณค่ากับชุดผ้าเมืองแต่จะจำเพาะในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากชุดผ้าเมืองเกิดขึ้นและถูกสร้างเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในภาคเหนือเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น และการให้คุณค่ากับชุดผ้าเมืองย่อมเปลี่ยนไปเมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลภัทร์ รักสวน. (2543). การออกแบบเสื้อผ้าสตรีวัยทำงานที่มีส่วนประกอบของผ้าทอพื้นเมือง จังหวัด เชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะทำงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม. (2537). เครื่องแต่งกายพื้นเมืองในภาคเหนือ. เชียงใหม่: กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ.
- เชียงใหม่เพรส. (2563). จิตรกรรมฝาผนัง “วิหารลายคำ” ผลงานการประชันฝีมือของ สองช่างเขียนชั้นครู. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2563 จาก https://chiangmaipress.com/wp-content/uploads/2020/06/IMG_1727.jpg
- ทรงศักดิ์ ปรามวงศ์วัฒนกุล. (2537). การแต่งกายพื้นเมืองล้านนา: ฝ่ายใหม่ไทยล้านนา. ผู้จัดการรายวัน ภาคเหนือ, 24-34.
- ธนศวร์ เจริญเมือง. (2538). เสื้อหม้อห้อมไม่ใช่สัญลักษณ์ของคนเมือง: มาจากล้านนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ.
- ธนศวร์ เจริญเมือง. (2542). 100 ปี สายสัมพันธ์ สยาม-ล้านนา 2442-2542. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนศวรร์ เจริญเมือง. (2554). คนเมือง ประวัติศาสตร์ล้านนาสมัยใหม่ พ.ศ. 2317-2553.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพมาศ แก้วยานะ. (2547). พฤติกรรมการซื้อและความพึงพอใจของผู้ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นเมือง.

ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2563). ทบทวนแนวคิดทฤษฎีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น. วารสาร

มานุษยวิทยา, 3(1), 38-75.

นิสิตา นิมกักรัตน์. (2538). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีผลต่อพื้นที่

โดยรอบของเมือง เชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภัทรรัตน์ พันธุ์ประสิทธิ์. (2547). ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของผู้หญิงชั้น

กลางระดับล่าง ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2530 ถึงปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัตนพร เศรษฐกุล. (2546). หนึ่งศตวรรษเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคเหนือ (พ.ศ.2442-

2542). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.

วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2547). ครัวหย่องของงาม แม่ญี่ล้านนา. เชียงใหม่: อัสชินการพิมพ์.

ศิริลักษณ์ ตนะวิไชย. (2534). การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม-วัฒนธรรม-เศรษฐกิจของ

ภาคเหนือตอนบนกับการดำเนินการงานการศึกษาอกระบบ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2544). ประวัติศาสตร์ล้านนา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์อมรินทร์.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่. (2540). การแต่งกายพื้นเมือง: นุ่งหย่องเจียงใหม่. เชียงใหม่:

สภาวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่.

วิเคราะห์พรรคการเมืองไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับปัจจุบัน*
THE ANALYSIS OF THAI POLITICAL PARTIES UNDER THE PROVISIONS
OF THE CONSTITUTION AND THE CURRENT THE ORGANIC ACT ON
POLITICAL PARTY

อเนก สุขดี

Anek Sookdee

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand

E-mail: political.psr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พรรคการเมืองไทยภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ว่ามีเจตนารมณ์และสาระสำคัญเกี่ยวกับการเมืองอย่างไร โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารแล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและทำการศึกษาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญและเจตนารมณ์ที่ดีในการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง โดยเริ่มต้นจากสมาชิกพรรคที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวางในการดำเนินกิจกรรมกับพรรคการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นสร้างประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองและให้

* Received 16 July 2022; Revised 30 December 2022; Accepted 31 December 2022

เสรีภาพแก่ประชาชนในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามอุดมการณ์ที่มีร่วมกันภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม ยังมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันในบางประเด็นที่ยังมีปัญหาในการบังคับใช้เนื่องจากมีความคลุมเครือ และไม่สอดคล้องกับบริบทหรือสภาพความเป็นจริงของสังคมโดยเฉพาะเรื่องการดำเนินการของพรรคการเมืองในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เป็นต้น ดังนั้น รัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพิจารณาและหาแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้ถูกต้องและเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคงและเข้มแข็งต่อไป

คำสำคัญ: พรรคการเมือง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

Abstract

This article aims to study and analyze Thai political parties under the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and the Organic Act on Political Party B.E.2560, what their intentions and essence are about political parties. By studying and researching the documents, the collected data is then analyzed by analyzing the content and presenting the results of the descriptive analysis.

The study found that the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and the Organic Act on Political Party B.E.2560 have significant and good intentions in developing political parties to become strong political institutions. Starting from party members who can participate and play a wide political role in carrying out activities with political parties. This is considered to create democracy within political parties and give people the freedom to form a political party according to the common ideology under the democratic regime of government with the King as Head of State. However, there are still some provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand

and the current the Organic Act on Political Party on some issues that still have difficulty in enforcing. due to ambiguity and is inconsistent with the context or reality of society, especially regarding the actions of political parties in establishing political party branches and the Fund for the Development of Political Parties, etc. Therefore, the state and related parties should jointly consider and find a way to amend the said provisions to be more correct and fair in order to comply with the intent of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, to develop Thai political parties into institutions. Political stability and strength continue.

Keywords: Political Party, The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, The Organic Act on Political Party B.E. 2560

บทนำ

พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งพบได้ในทุกประเทศไม่ว่าประเทศนั้นจะมีการปกครองในระบอบใดก็ตามเพราะพรรคการเมืองมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญหลายประการโดยเฉพาะการแข่งขันในการเลือกตั้งที่เปิดกว้างเพื่อเข้าไปมีตำแหน่งสาธารณะและพรรคการเมืองจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างที่สามารถชักจูงหรือเป็นช่องทางให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง (Heywood, 2007) ในบางประเทศที่มีวิวัฒนาการในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาอย่างยาวนาน เช่น ประเทศอังกฤษ สถาบันพรรคการเมืองได้ถือกำเนิดมาจากจิตวิญญาณของประชาชนในชาติจนอาจถือได้ว่าเป็นประเพณีปฏิบัติในวิถีประชาธิปไตยและส่งผลให้ประเทศอังกฤษไม่จำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ของความเป็นพรรคการเมืองแต่ลักษณะดังกล่าวจะเป็นไปตามจารีตประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา (วัลลียา ไชยศิริ, 2547) เช่นเดียวกับพรรคการเมืองต่างๆที่มีอยู่ในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดก็มีได้เป็นพรรคที่ถือกำเนิดขึ้น

เพราะบทบัญญัติของกฎหมายบังคับไว้แต่เกิดจากการรวมตัวของนักการเมืองหรือผู้ที่มีความคิดทางการเมืองคล้ายคลึงกันและสภาพทางการเมืองเป็นประการสำคัญ (อเนก สุขดี, 2564) สำหรับในประเทศเผด็จการ พรรคการเมืองก็มีบทบาทและความสำคัญทางการเมืองเช่นกัน เนื่องจากเผด็จการบางรูปแบบมีพรรคการเมืองเป็นองค์กรสำคัญในการปฏิบัติและขับเคลื่อนทางสังคม เช่น ประเทศที่ปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์อาศัยพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองหลักพรรคเดียวที่มีความชอบธรรมในการดำเนินบทบาททางการเมืองทุกด้าน (ทวี สุรฤทธิกุลและเสนีย์ คำสุข, 2554)

พัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติให้พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 (เสนีย์ คำสุข และ อเนก สุขดี, 2564) ได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 14 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม **การตั้งคณะพรรคการเมือง** การอาชีพ ทั้งนี้ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” ผลจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้เกิดพรรคการเมืองขึ้น 11 พรรค พรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคสหชีพ พรรคก้าวหน้า เป็นต้น รัฐธรรมนูญฉบับต่อมาเกือบทุกฉบับ ยกเว้นฉบับชั่วคราวที่เกิดขึ้นภายหลังการรัฐประหารล้วนแต่บัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไว้ทั้งสิ้นรวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองไว้เช่นเดียวกันแต่อาจมีเนื้อหาสาระและเจตนารมณ์ที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา

สำหรับประเด็นเรื่องพระราชบัญญัติพรรคการเมืองนั้นได้กำเนิดขึ้นเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2498 ถือว่าเป็นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกของไทย ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 พรรคการเมืองได้ก่อตั้งขึ้นอีกรวมทั้งหมด 30 พรรค พรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นนี้มีบทบาทอยู่จนถึงรัฐประหารวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จึงหมดบทบาทไป (ทวี สุรฤทธิกุลและเสนีย์ คำสุข, 2554) ซึ่งในการรัฐประหารครั้งนั้น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้สั่งยุบพรรคการเมืองทุกพรรคอันเป็นการปิดฉากบทบาทของพรรคการเมืองลงไปอย่างยาวนาน ทั้งนี้ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2498 - ปัจจุบัน ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติ

พรรคการเมืองมาแล้วทั้งสิ้น 7 ฉบับ สำหรับฉบับที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันก็คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

เมื่อพิจารณาพัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยนับตั้งแต่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกเป็นต้นมาสะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองไทยได้กลายมาเป็นพรรคการเมืองตามบทบัญญัติของกฎหมาย กล่าวคือ ต้องจดทะเบียนกับนายทะเบียนจึงจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลและสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ เหตุนี้ การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการสิ้นสุดของพรรคการเมืองไทยล้วนแต่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด (อเนก สุขดี, 2564) ประกอบกับในช่วงเวลาที่ผ่านมา บทบัญญัติกฎหมายของรัฐโดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติพรรคการเมืองแทนที่จะมีบทบัญญัติไปในทางที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง ในทางตรงกันข้าม กลับใช้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการกำกับและควบคุมพรรคการเมืองเข้มงวดมากเกินไปจนทำให้พรรคการเมืองนั้นขาดความเป็นอิสระ อีกทั้งตัวบทกฎหมายบางฉบับมีความคลุมเครือ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการนำไปบังคับใช้ได้ (อเนก สุขดี, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาในข้างต้น ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาสาระและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในประเด็นสำคัญบางประเด็น ได้แก่ การจัดตั้งพรรคการเมือง การบริหารพรรคการเมือง การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การดำเนินการของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณาและกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองโดยตรงที่จะต้องดำเนินกิจกรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด โดยได้แบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ 1. วิเคราะห์พรรคการเมืองในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 2. วิเคราะห์พรรคการเมืองในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ตามลำดับ ดังนี้

วิเคราะห์พรรคการเมืองในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1. การจัดตั้งพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 45 ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สามารถอธิบายในรายละเอียดได้ ดังนี้

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ” (มาตรา 45 วรรคแรก)

จากบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา 45 วรรคแรก มีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

1) ความในมาตรา 45 วรรคแรกที่ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ” จากการศึกษาพบว่าความในวรรคแรกดังกล่าวได้มีการบัญญัติเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ดังนี้

มาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย และไม่ขัดต่อระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญนี้...”

และได้มีการบัญญัติในทำนองเดียวกันไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับในเวลาต่อมา ทั้งนี้ ในการจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งมาตรา 130 (4) กำหนดให้ทำเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

2) คำว่า “บุคคล” ในที่นี้ หมายถึงเฉพาะบุคคลธรรมดา (ปัจเจกชน) เท่านั้น กล่าวคือ พรรคการเมืองเกิดจากการรวมตัวกันของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหลายๆ คน ส่วนนิติบุคคลนั้นไม่สามารถรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองได้

ดังนั้น คำว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง” ในที่นี้ จึงหมายถึงแต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น หากได้มีความหมายรวมถึงนิติบุคคลไม่ ทั้งนี้ เนื่องจาก พรรคการเมืองเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองเดียวกัน ส่วนนิติบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายสมมติขึ้นย่อมไม่มีเจตจำนงทางการเมืองเป็นของตนเอง หากแต่เป็นเจตจำนงร่วมกันของปัจเจกชนที่ประกอบกันขึ้นเป็นนิติบุคคลนั้น

นอกจากนี้ ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งก็เป็นสิทธิของปัจเจกชนหรือบุคคลธรรมดาเท่านั้น นิติบุคคลไม่อาจมีสิทธิเลือกตั้งได้จึงไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้และกฎหมายพรรคการเมืองของประเทศต่างๆล้วนแต่รับรองให้บุคคลธรรมดาเท่านั้นที่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ยังไม่ปรากฏว่านิติบุคคลในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองแต่อย่างใด (ณรงค์เดช สุโรเมชิต, 2561)

3) คำว่า “เสรีภาพ” ในที่นี้ คือ เสรีภาพของบุคคลธรรมดา (ปัจเจกชน) ที่รัฐธรรมนูญรับรองเสรีภาพให้สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองได้ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อสังเกตว่า “เสรีภาพ” ดังกล่าวนั้นเป็นเสรีภาพที่มีเงื่อนไข กล่าวคือ การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น หมายความว่า การจัดตั้งพรรคการเมืองต้องเป็นไปตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น

4) ประเด็นเรื่อง “...ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการจัดตั้งพรรคการเมืองไทย โดยจะต้องเป็น “การปกครองระบอบประชาธิปไตย” อันเป็นระบอบการปกครองที่อำนาจอิสระเป็นของประชาชน โดยประชาชนและต้องปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน ที่สำคัญ คือ จะต้อง “มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” หมายความว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ ทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ โดยทรงเป็นประมุขแห่งรัฐอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ พระองค์ไม่ได้ใช้อำนาจในการบริหารและปกครองประเทศโดยตรงเหมือนสมัยก่อนการ

เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แต่พระองค์ทรงเป็นผู้ใช้พระราชอำนาจนั้นผ่านองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญกำหนด ดังนี้ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติผ่านทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น ตามนัยนี้ ผู้ร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการตามกรอบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องรักษาหรือยึดมั่นว่าพระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นประมุขของรัฐ จะเป็นอย่างไร เช่น ประธานาธิบดี (President) ไม่ได้ (เสนีย์ คำสุข, 2562) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยของเรามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระองค์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐและทรงมีพระราชกรณียกิจนานัปการที่เป็นประโยชน์ต่อพสกนิกรชาวไทยรวมทั้งทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติในมาตรา 45 นี้จึงสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มีการบัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. การบริหารพรรคการเมือง

ประเด็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ในลำดับต่อมาก็คือ ความในวรรคสองของมาตรา 45 ได้บัญญัติสาระสำคัญเพิ่มเติม คือ การออกกฎหมายตามวรรคแรกอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้
- 2) เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 3) กำหนดมาตรการให้ (พรรคการเมือง) สามารถดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกรวบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น และ
- 4) ต้องมีมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

บทบัญญัติในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นี้เพื่อกำหนดกรอบของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและการบริหารพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

มาตรา 35 (5) ที่บัญญัติว่า “คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุมเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย...(5) กลไกที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพรรคการเมือง สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินกิจกรรมได้โดยอิสระ ปราศจากการครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลใดๆ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย...”

ประเด็นสำคัญของบทบัญญัติในมาตรา 45 วรรคสองของรัฐธรรมนูญระบุไว้ชัดเจนว่ากฎหมายพรรคการเมืองที่จะมีการจัดทำขึ้นจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ “สมาชิกพรรคการเมือง” ในทุกด้านตั้งแต่เริ่มแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายของพรรคซึ่งจะกลายเป็นนโยบายสาธารณะเมื่อพรรคการเมืองได้จัดตั้งขึ้นหรือเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคการเมืองอื่นๆและในการคัดเลือกสมาชิกพรรคลงสมัครเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง ต้องให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งการวางมาตรการให้พรรคการเมืองมีความเป็นอิสระ เป็นการป้องกันมิให้พรรคการเมืองมีลักษณะเป็นธุรกิจการเมืองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาศัยความได้เปรียบทางการเงินมาเป็นผู้บงการพรรคการเมืองแต่เพียงผู้เดียวหรือกลุ่มเดียวทั้งป้องกันมิให้บุคคลภายนอกที่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองมาเป็นผู้ครอบงำหรือชี้นำกิจการของพรรคการเมืองได้และจะต้องมีกลไกในการกำกับดูแลสมาชิกพรรคการเมืองมิให้ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

จากประเด็นในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 45 วรรคสองดังที่กล่าวมาในข้างต้นมีเจตนารมณ์ที่จะทำให้พรรคการเมืองของไทยพัฒนาเป็นพรรคมวลชน (Mass Party) ที่สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการบริหารและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นพรรคแบบชนชั้นที่อำนาจในการบริหารพรรคการเมืองรวมศูนย์อยู่ที่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือแกนนำพรรคการเมืองเพียงไม่กี่คนโดยขาดการมีส่วนร่วมจากสมาชิกพรรค ทั้งนี้ ในการบริหารพรรคการเมืองจะต้องยึดหลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งมีหลักการพื้นฐาน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นต้น โดยพรรคการเมืองจะต้องนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารพรรคการเมืองและสาขาพรรค

การเมืองอย่างจริงจัง นอกจากนี้ พรรคการเมืองจะต้องยึดมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและจะต้องนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารพรรคการเมืองโดยเฉพาะหลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการใช้เหตุผล และหลักการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

3. การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 87 กำหนดว่า “ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องเป็นผู้ซึ่งพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกส่งสมัครรับเลือกตั้ง และจะสมัครรับเลือกตั้งเกินหนึ่งเขตมิได้

เมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เฉพาะกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และต้องกระทำก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง”

จากบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้องกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองตามมาตรา 87 นี้ ผู้เขียนมีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของมาตรานี้ คือ รัฐธรรมนูญต้องการให้พรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องอาศัยซึ่งกันและกันโดยการสร้างบทบาทให้พรรคการเมืองมีหน้าที่กลั่นกรองผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีการกำหนดบังคับให้ (1) ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นผู้ที่ “พรรคการเมือง” ส่ง (2) ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และ (3) ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนจะต้องสังกัดพรรคการเมือง ดังนั้น หากผู้ใดมีความประสงค์ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่ใดจะต้องพิสูจน์ศักยภาพและความรู้ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองพิจารณาเลือกเพื่อเป็นตัวแทนในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามของพรรคการเมืองในเขตพื้นที่นั้นต่อไป ทั้งนี้ พรรคการเมืองจะส่งสมาชิกคนใดลงสมัครในนามของพรรคการเมืองจะต้องฟังเสียงของสมาชิกพรรคเป็นสำคัญด้วยจึงจะสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง เนื่องด้วยสมาชิกพรรคมีข้อมูลหรือรู้จักกับผู้สมัครในเขตพื้นที่นั้นเป็นอย่างดีจึงย่อมจะรู้ว่าผู้สมัครแต่ละคนมีคุณสมบัติและพฤติกรรมที่จะเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองในเขตพื้นที่นั้นได้หรือไม่ อย่างไร

สำหรับในประเด็นมาตรา 87 นี้ มีสาระสำคัญ คือ การพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริงจะต้องสร้างบทบาทของสมาชิกพรรคการเมืองให้เข้มแข็งและ

เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของพรรคการเมืองในเรื่องสำคัญๆ ดังนั้น การกำหนดบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองจะทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองเป็นไปอย่างเป็นกลุ่มก้อนและมีพลัง ในขณะเดียวกัน ก็ทำให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้

ทั้งนี้ หลักการในเรื่องการบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและบังคับให้ต้องสังกัดพรรคการเมืองได้เริ่มบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันก็ได้มีการบัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและสังกัดพรรคการเมืองจึงจะสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้

สำหรับความในวรรคสอง รัฐธรรมนูญได้วางหลักการที่ผ่อนปรนให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้สมัครได้ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ผู้สมัครเดิมตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม แต่ต้องกระทำก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง เพราะระบบเลือกตั้งแบบใหม่ (ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม) ได้กำหนดให้ใช้บัตรใบเดียว คือ เลือกคนที่รักเลือกพรรคที่ใช้ในบัตรใบเดียว โดยนำคะแนนที่ผู้สมัครแต่ละคนได้รับไปคำนวณสำหรับการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ คะแนนของพรรคการเมืองที่จะได้รับจากผู้สมัครของพรรคการเมืองจึงมีความหมายต่อพรรคการเมืองทุกพรรค หากสมาชิกของพรรคซึ่งได้สมัครไว้แล้วต้องพ้นจากการเป็นผู้สมัครจึงสมควรเปิดทางให้มีการเปลี่ยนตัวผู้สมัครคนใหม่แทนได้ ถ้าเหตุนี้เกิดขึ้นก่อนที่จะปิดการรับสมัคร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

มาตรา 90 กำหนดว่า “พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้

การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชีโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การจัดทำบัญชีรายชื่อตามพรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยโดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆและความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง”

จากบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้องกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองตามมาตรา 90 นี้ ผู้เขียนมีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

มาตรา 90 นี้ได้กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (party list) ซึ่งพรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งก่อน ส่วนจะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นจำนวนเท่าใดหรือจะส่งกี่เขต กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ จึงจะมีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้ซึ่งจะส่งจำนวนเท่าใดนั้นกฎหมายก็ไม่ได้ระบุไว้เช่นเดียวกัน

การกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าพรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งก่อนจึงจะมีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้ เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ที่เรียกว่า “ระบบจัดสรรปันส่วนผสม” ใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียวโดยประชาชนจะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้วจึงนำคະแนนนั้นมาคำนวณหาจำนวนผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ดังนั้น ถ้าพรรคการเมืองมิได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พรรคการเมืองนั้นย่อมไม่อาจมีคະแนนที่จะนำมาคำนวณสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้

จากประเด็นที่กล่าวมาในข้างต้น พิจารณาได้ว่าการนำคະแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาใช้คำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อจะทำให้ทุกคະแนนเสียงมีค่าและมีความหมายต่อพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็กจะได้รับประโยชน์ เพราะทุกคະแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่สูญเปล่าอย่างที่ผ่านมามากแต่่นำมาคำนวณทั้งหมด สามารถบ่งบอกคະแนนนิยมหรือความต้องการของเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนได้ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งตามระบบ

จัดสรรปันส่วนผสม¹ ที่จะนำมาใช้ในการเลือกตั้งครั้งแรกนี้อาจนำมาสู่การเกิดรัฐบาลผสมได้ ในขณะเดียวกัน การใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ทำให้ประชาชนไม่สามารถเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้แตกต่างกันไปจากการเลือกพรรคการเมืองได้และอาจทำให้การตัดสินใจเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตคนใดคนหนึ่งเป็นการบังคับให้เลือกพรรคการเมืองนั้นไปด้วย ทั้งที่ประชาชนบางคนอาจไม่ได้ชื่นชอบนโยบายของพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนนั้นสังกัด

สำหรับความในมาตรา 90 วรรคสาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดทิศทางใหม่ของการเมืองไทยไว้ 3 เรื่องสำคัญ กล่าวคือ

1) การให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เป็นการทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทในพรรคการเมืองสูงขึ้นและเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของพรรคการเมืองในเรื่องสำคัญๆ

2) การกำหนดให้มีหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หลากหลายจากภูมิภาคต่างๆ โดยไม่ให้เกิดการกระจุกตัว

3) การสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ให้เปิดโอกาสเท่าเทียมกันให้มากที่สุด โดยใช้กลไกทางพรรคการเมืองเป็นตัวนำ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

จากที่กล่าวมาในข้างต้น พิจารณาได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 90 วรรคสาม เป็นการสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในพรรคการเมืองที่เริ่มมาจากฐาน คือ สมาชิกพรรค โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคเข้ามามีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของพรรคการเมืองในเรื่องสำคัญๆ นอกจากนี้ ในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยพรรคการเมืองจะต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆและความเสมอภาคทางเพศด้วย

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 ได้ยกเลิกการเลือกตั้งตามระบบจัดสรรปันส่วนผสมเปลี่ยนเป็นระบบการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบโดยมีการกำหนดสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ดังนี้ ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อจาก 150 คนเหลือ 100 คนและ ส.ส.แบบแบ่งเลือกตั้งเขตจาก 350 คนเป็น 400 คน รวมจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 500 คน

มาตรา 97 กำหนดว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมืองเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไป เพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลาเก้าสิบวันดังกล่าวให้ลดลงเหลือสามสิบวัน...”

สำหรับบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญในมาตรา 97 นี้ได้บัญญัติเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 (มาตรา 11) โดยกำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าจะต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งซึ่งเป็นหลักการเดียวกับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง หากเป็นกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบและผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประสงค์จะย้ายพรรคการเมืองก็สามารถย้ายพรรคการเมืองได้แต่ต้องมีระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 วันนับถึงวันเลือกตั้งจึงจะมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองที่ย้ายมาสังกัดใหม่ได้

การที่รัฐธรรมนูญกำหนดบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวมีข้อดีคือ ทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งซึ่งจะส่งผลให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็มีข้อเสียคือ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดอิสระในการตัดสินใจและตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองซึ่งเป็นการขัดต่อหลักเสรีภาพและหลักการไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจใดและที่สำคัญอาจทำให้เกิดระบบเผด็จการทางรัฐสภาโดยพรรคการเมืองได้ (ยุทธพร อิศรชัย, 2555)

วิเคราะห์พรรคการเมืองในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

สำหรับในส่วนนี้ จะขอนำเสนอประเด็นสำคัญบางประเด็นที่ได้จากการศึกษาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้แก่ การดำเนินการของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณา และกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การดำเนินการของพรรคการเมือง

ภายใน 1 ปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการหาสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คนและต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คนภายใน 4 ปีนับวันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนและจัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาโดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป (มาตรา 33)

จากบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของพรรคการเมือง ผู้เขียนมีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว พรรคการเมืองจะต้องดำเนินการ 2 ประการนี้ควบคู่กัน คือ (1) ดำเนินการหาสมาชิกพรรคให้ได้อย่างน้อย 5,000 คนภายใน 1 ปีและต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คนภายใน 4 ปี และ (2) จัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา โดยสาขาพรรคการเมืองแต่ละสาขาต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป

สำหรับเขตเลือกตั้งในจังหวัดใดที่มีได้เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือสาขาพรรคการเมือง มาตรา 35 กำหนดว่า

“เขตเลือกตั้งในจังหวัดใดที่มีได้เป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือสาขาพรรคการเมือง ถ้าพรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้นเกินหนึ่งร้อยคน ให้พรรคการเมืองนั้นแต่งตั้งสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้นซึ่งมาจากการ

เลือกของสมาชิกดังกล่าวเป็นตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดเพื่อดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น...”

จากบทบัญญัติของมาตรา 35 สรุปได้ว่า ถ้าพรรคการเมืองมีสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้นเกิน 100 คน ให้พรรคการเมืองนั้นแต่งตั้งสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งจังหวัดนั้นซึ่งมาจากการเลือกของสมาชิกดังกล่าวเป็น “ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด” เพื่อดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้นได้ ทั้งนี้ ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจะจัดตั้งขึ้นนอกราชอาณาจักรมิได้ (มาตรา 36)

มาตรา 145 กำหนดว่า “ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่มิขึ้นภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ หากพรรคการเมืองใดได้จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดไว้แล้วในจังหวัดใด ให้พรรคการเมืองนั้นสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้น”

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งได้จะต้องมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดอย่างน้อย 1 แห่งในจังหวัดนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจึงมีความสำคัญเพราะจะมีส่วนในการจัดการเลือกผู้สมัครเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) เพื่อหาตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง โดยตามกฎหมาย พรรคการเมืองจะตั้งสาขาพรรคการเมืองได้จะต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปแต่ถ้าจะใช้วิธีการตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดก็ต้องมีสมาชิกพรรคซึ่งมีภูมิลำเนาในเขตเลือกตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นตั้งแต่ 101 ขึ้นไป

2. นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณา

มาตรา 57 บัญญัติว่า “การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณาให้คำนึงถึงความเห็นของสาขาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด นโยบายใดที่ต้องใช้จ่ายเงิน การประกาศนโยบายนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) วงเงินที่ต้องใช้ และที่มาของเงินที่จะใช้ในการดำเนินการ
- (2) ความคุ้มค่าและประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย
- (3) ผลกระทบและความเสี่ยงในการดำเนินนโยบาย

ในกรณีพรรคการเมืองไม่ได้จัดทำรายการตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการสั่งให้ดำเนินการให้ครบถ้วนและถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด”

มาตรา 121 บัญญัติว่า “พรรคการเมืองใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา 57 วรรคสองต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาทและปรับอีกวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่านโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณาหรือหาเสียงให้คำนึงถึงความเห็นของสาขาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ถ้าเป็นการโฆษณานโยบายที่ต้องใช้เงินในการประกาศโฆษณานโยบายจะต้องมีรายการแสดงวงเงินและที่มาของเงินที่จะใช้ ความคุ้มค่าและประโยชน์ ผลกระทบและความเสี่ยงในการดำเนินนโยบายด้วย (มาตรา 57) ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ได้ดำเนินการตามนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้ดำเนินการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หากพรรคการเมืองยังไม่ดำเนินการตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 121 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งปรับไม่เกิน 500,000 บาทและปรับอีกวันละ 10,000 บาทตลอดระยะเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับ “นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณา” มีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณาและวิเคราะห์ ดังนี้

การที่กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองใดประกาศนโยบายที่ใช้เงินให้ดำเนินการตามรายการที่กำหนด เช่น จะต้องแสดงวงเงินที่ต้องใช้และที่มาของเงินที่จะใช้ในการดำเนินการ ความคุ้มค่าและประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย ผลกระทบและความเสี่ยงในการดำเนินนโยบายต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการตามที่คณะกรรมการกำหนดจะต้องเสียค่าปรับจำนวนมากนั้น ได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อพรรคการเมือง ดังนี้

1) เป็นการแสดงถึงความไม่ไว้วางใจในพรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชน

2) ทำให้พรรคการเมืองขาดความคิดริเริ่มในการนำเสนอนโยบายใหม่ๆต่อประชาชน ถ้าหากพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกเป็นรัฐบาล

3) นโยบายที่เคยประกาศตอนหาเสียงอาจไม่ถูกนำมาใช้ปฏิบัติจริง หากนโยบายนั้นไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

4) ในทางปฏิบัติ พรรคการเมืองอาจจะมีวิธีการคิดคำนวณและบริหารวงเงินงบประมาณที่ใช้ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์นโยบายพรรคได้อย่างคุ้มค่าและเข้าใจมากกว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งและหากพรรคการเมืองใดมีความเข้มแข็ง สมาชิกพรรคจะเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบการใช้วงเงินงบประมาณของพรรคการเมืองได้เอง

จากการพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 57 พบว่าแม้กฎหมายจะมีเจตนารมณ์ที่ดีแต่บทบัญญัติดังกล่าวอาจจะขัดกับความเป็นจริงบางประการโดยเฉพาะนโยบายที่ต้องใช้เงิน เพราะกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบและอนุมัตินโยบายของพรรคการเมืองที่มีการใช้เงิน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจจะไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากนักเท่ากับพรรคการเมือง ดังที่ณัฏฐาภัทร อมรกุล (2560) ได้กล่าวว่าการที่ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมการรณรงค์หาเสียงที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของพรรคการเมืองอาจกระทบต่อความสำคัญของพรรคการเมืองและการทำลายความเชื่อมั่นของพรรคการเมืองและในที่สุดแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกลายเป็นผู้เห็นชอบนโยบายของพรรคการเมืองและยังเป็นการแทรกแซงวิจารณ์ญาณของประชาชน เหตุนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าถ้าพรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง สมาชิกพรรคควรจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบและอนุมัตินโยบายของพรรคการเมืองที่มีการใช้เงินแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้เขียนมีความเห็นว่าบางทีพรรคการเมืองอาจจะมีวิธีคิดในการบริหารงบประมาณที่ใช้ในการประกาศโฆษณาหรือหาเสียงได้ดีกว่าและคุ้มค่าวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดก็ได้

3. กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

มาตรา 78 กำหนดให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกองทุนหนึ่งในสำนักงานมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง การให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกันและสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างแท้จริงและการดำเนินการอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนด

มาตรา 83 กำหนดว่าการจัดสรรเงินกองทุนให้แก่พรรคการเมืองให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) เงินจัดสรรตามมาตรา 81 (1) ให้จัดสรรให้พรรคการเมืองตามที่อยู่อาศัยอากรได้ระบุไว้

(2) ร้อยละสี่สิบของวงเงินจัดสรรนอกจาก (1) ให้จัดสรรให้ตามจำนวนเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองได้รับ

(3) ร้อยละสี่สิบของวงเงินจัดสรรนอกจาก (1) ให้จัดสรรให้ตามคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองได้รับจากการเลือกตั้งทั่วไปสำหรับปีถัดจากปีที่มีการเลือกตั้งทั่วไป

(4) ร้อยละยี่สิบของวงเงินจัดสรรนอกจาก (1) ให้จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองสำหรับเรื่อง “กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง” ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 นี้ ผู้เขียนมีประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อพิจารณา ดังนี้

การที่กฎหมายกำหนดให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองกองทุนหนึ่งขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่งผลกระทบในทางบวกต่อพรรคการเมือง กล่าวคือ ทำให้พรรคการเมืองมีทุนหมุนเวียนไว้ใช้จ่ายในการสนับสนุนการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ทั้งนี้ การจัดสรรเงินจากกองทุนดังกล่าวให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในประเด็นนี้ มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่าการจัดสรรเงินกองทุนให้แก่พรรคการเมืองตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดอาจไม่เป็นธรรมกับทุกพรรคการเมือง กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวไม่เอื้ออำนวยให้พรรคการเมืองขนาดเล็กและพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่มีโอกาสได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน ทำให้พรรคการเมืองดังกล่าวมีปัญหาในการพัฒนาพรรคการเมือง (โกวิทย์ พวงงาม และคณะ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสตีลธ ธนานิธิโชติ (2555) ที่กล่าวว่า ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐตกอยู่กับพรรคการเมืองขนาดใหญ่เพียงสองพรรคและเอกพงษ์ สารน้อย (2547)

ที่พบว่าการพัฒนาทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นเอื้อประโยชน์ต่อพรรคการเมืองขนาดใหญ่และมีผลกระทบอย่างมากต่อพรรคการเมืองขนาดเล็ก

จากประเด็นที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่พรรคการเมืองจะพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้พรรคการเมืองได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้นควรได้รับการพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขใหม่ให้เหมาะสมและเป็นธรรมระหว่างพรรคการเมืองขนาดใหญ่กับพรรคการเมืองขนาดเล็ก สำหรับรายได้ของพรรคการเมืองนอกจากจะมีที่มาจากเงินอุดหนุนพรรคการเมืองจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่กล่าวมาแล้ว จากการศึกษาพบว่าพรรคการเมืองยังมีที่มาของรายได้ในส่วนอื่นๆ อีกด้วย ได้แก่ เงินบริจาค การจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง ทุนประเดิม เงินค่าธรรมเนียมนิยม และค่าบำรุงพรรคการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคจะมีรายได้มากน้อยแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของพรรคการเมือง ชื่อเสียงของพรรคการเมืองและผู้นำของพรรคการเมืองเป็นสำคัญ

สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองในสาระสำคัญและเจตนารมณ์ที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ที่ผ่านมา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วยเจตนารมณ์สำคัญ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกัน คือ (1) การให้ประชาชนมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง (2) ให้สมาชิกพรรคมีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางตั้งแต่การจัดตั้งพรรคการเมืองไปจนถึงการบริหารงานทุกด้านของพรรคการเมืองและ (3) ให้แนวทางที่พรรคการเมืองสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เป็นต้น โดยเป้าหมายสำคัญ คือ สมาชิกที่มีอุดมการณ์ทาง

การเมืองร่วมกันต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคงและเข้มแข็งต่อไป

สำหรับรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับพรรคการเมือง เช่น การดำเนินการของพรรคการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณา และกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ซึ่งมีสาระสำคัญที่แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับก่อนหน้านี้ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้ให้ความสำคัญกับสมาชิกพรรคการเมืองในทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายของพรรคซึ่งจะกลายเป็นนโยบายสาธารณะเมื่อพรรคการเมืองได้จัดตั้งขึ้นหรือเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคการเมืองอื่นๆและในการคัดเลือกสมาชิกพรรคลงสมัครเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้งรวมทั้งการวางมาตรการให้พรรคการเมืองมีความเป็นอิสระและสมาชิกพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม และคณะ. (2557). บทบาทสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตย: ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข. Veridian E-Journal, 7(1), 43-61.
- ณัชชาภัทร อมรกุล. (2560). เลือกตั้งครั้งใหม่ต้องเจออะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.matichon.co.th/article/news_650393
- ณรงค์เดช สรุโฆษิต. (2561). บทนิยามพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ทวี สุรฤทธิกุล และเสนีย์ คำสุข. (2554). “พรรคการเมืองกับกระบวนการทางการเมืองไทย” เอกสารการสอนชุดวิชา รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 18) หน่วยที่ 7 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. (2560, 7 ตุลาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 105 ก, หน้า 1-41.

- พระราชบัญญัติพรคการเมือง พ.ศ. 2498. (2498, 28 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 72 ตอนที่ 77, หน้า 1-8.
- ยุทธพร อิศชัย. (2555). ปฏิรูปพรคการเมือง: การบังคับให้สังกัดพรรค การยุบพรรคและการทำให้พรรคต้องตอบสนองความต้องการของปวงชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-90.
- วลลียา ไชยศิริ. (2547). เสรีภาพในการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนีย์ คำสุข. (2562). วิเคราะห์บริบทพรรคการเมืองภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. รัฐสภาสาร, 67(1), 55-75.
- เสนีย์ คำสุขและอเนก สุขดี. (2564). การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(8), 309-322.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สติธ ธนาธิโชติ. (2555). การสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองไทย. เอกสารวิชาการชุดปฏิรูปสถาบันทางการเมืองลำดับที่ 2555-1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกพงษ์ สารน้อย. (2547). พัฒนาการทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมืองไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อเนก สุขดี. (2563). ผลกระทบของบทบัญญัติในกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปี พ.ศ. 2560 ต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 4 เรื่อง “ศิลปศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ชีตสุดของการเรียนรู้และการสอน” คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม. น. 294-305.

อนุก สุขัตติ. (2564). การเปลี่ยนแปลงของพรรคการเมืองไทยภายหลังการนำบทบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมืองของกฎหมายพรรคการเมืองฉบับ พ.ศ. 2560 ไปปฏิบัติ. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 12(1), 135-156.

Andrew, Heywood. (2007). Politics. Third Edition. New York: Palgrave Macmillan.

THAI PUBLIC SERVICE IN RELATION OF RHODES'S GOVERNANCE APPROACH *

Panapa Chintaradeja

Brand Matrix Research Co.Ltd., Thailand

E-mail: ppanapa@gmail.com

Abstract

This study presents a discussion of the approach of governance as the term came to be used since the 1980s and the 1990s and the way to employ the concept of governance which has been adapted from Rhodes (1996 and 2017) by concerning only five separated uses of 'governance' and how to implement them in terms of Thai public service by including: 1) as the minimal state 2) as corporate governance 3) as the new public management 4) as good governance 5) as self-organizing network. In sum, the analysis with Rhodes's governance approach in terms of Thai public service is founded that despite how much the world has changed, the central government still plays a crucial role in maintaining control over and managing public services in Thai public administration system.

Keyword: Governance, Public Service, Implementation

* Received 17 February 2022; Revised 13 December 2022; Accepted 20 December 2022

Introduction

In 1996, Dr. Rhodes states that the concept 'governance' is popular but imprecise. (Rhodes R. A., 1996). The concept of "governance" is not new, as the term came to be used since the 1980s and the 1990s (Sharma, 2018) and it has embedded in both political and academic discourse more than two decades. Furthermore, it depends on the context that we have focused. The governance infrastructure is the collection of governance operating models the people, processes, and systems that management has put in place to govern day-to-day organizational activities. This operation and management include the processes for gathering and reporting the information to the board and external stakeholders, also to management. (Baret, Hida, Hatfield, Sandford, & Vazirani, 2013). Moreover, it is up to the level or practices per se. Interestingly, in 21st century the concept of governance has taken for granted to be in the field of public administration and perpetually employs the concept with quite different meanings and implications. This paper explores the way to implement the concept of governance which has been adapted from (Rhodes R. A., 1996) and (Rhodes, 2017) by concerning only five separated uses of 'governance' and how to understand them in terms of Thai public service.

- 1) as the minimal state
- 2) as corporate governance
- 3) as the new public management
- 4) as good governance
- 5) as self-organizing network

As the minimal state

Public bureaucracies are obsolete (Björk & Johansson, n.d.). The bureaucracy is too large and consumes the resources for many activities. On the contrary, bureaucracy does provide insufficient resources and service to people in the state. To support, (Bowornwathana, 1997) clarifies that the private sector could allocate the public services meet the better performances. The private sector is function efficiently and let market mechanisms makes the optimal competition, while public sector could not do equally. Also, when global economy has been changing. The private sector is needed in terms of economic development. As the term of minimal state, it embodies the ideological and political call for downsizing the state. The minimal state term should perform only basic functions. For examples:

State-Owned Enterprises

Currently, there are six energy-related state enterprises, i.e.

- 1) Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT)
- 2) Metropolitan Electricity Authority (MEA)
- 3) Provincial Electricity Authority (PEA)
- 4) Petroleum Authority of Thailand (PTT)
- 5) PTT Exploration and Production Co.,Ltd. (PTTEP)
- 6) Bangchak Petroleum Public Co., Ltd. (Bangchak)

Current Government Participation

Additionally, the energy-related businesses which are not state enterprises but in which the government or state enterprises hold shares include:

- 1) Thai Oil Co.: PTT holds 49%.
- 2) Electricity Generating Public Co., Ltd. (EGCO): EGAT holds 25.8%.

3) Fuel Pipeline Transportation Co., Ltd. (FPT): PTT, Bangchak, Thai Airways International Public Co., Ltd. and Airports Authority of Thailand altogether hold 44%.

4) Thai Petroleum Pipeline Co., Ltd. (THAPPLINE): PTT holds 30.6%.

5) Thai LNG Power Co., Ltd. (TLPC): PTT holds 40%.

6) Esso (Thailand) Public Co., Ltd.: The Ministry of Finance holds 12.5%.

7) Rayong Refinery Company (RRC): PTT holds 36%.

8) Star Petroleum Refining Co., Ltd. (SPRC): PTT holds 36%.

9) Bangkok Aviation Fuel Services Co., Ltd. (BAFS): PTT, Thai Airways and, Airports Authority of Thailand hold 49%.

Previous Implementation

The following measures have been implemented to promote a greater role of the private sector in the energy industry:

Public Offerings

Shares of the following companies were listed on the Stock Exchange of Thailand (SET), resulting in the dilution of the government/state enterprises to the following proportion:

1) PTTEP: PTT's shareholding has been diluted to 60.7%.

2) EGCO: EGCO purchased Rayong Power Plant and Khanom Power Plant from EGAT and listed its shares on the SET. At present, EGAT's shareholding is 25.8%.

3) Bangchak: Its shares were listed on the SET by diluting the government's shareholding to 80%

IPP's and SPP's

The electricity supply industry is now being deregulated to allow private sector investment in power generation projects, in the form of both IPP's and SPP's, and to sell electricity to EGAT. To date, EGAT is expected to purchase power from seven IPP projects, with a total capacity of 5,944 MW, and from approximately 55 SPP projects, with an estimated total sale of 2,500 MW. Power purchase from IPP's and SPP's will result in the reduction of EGAT's required investment in power generation by approximately 300,000 million baht (Energy Policy and Planning office (EPPO)).

Consequently, the data illustrates that Thai public sector handles less issues and minimal the state by allowing the private sector to participate the public service and sharing of power between public and private actors, most commonly between business, trade unions and the government. Thus, as the minimal state, a nation having the fewest number of powers imaginable. In political way, it refers to a situation in which the obligations of the state are so limited that further reductions are impossible.

As corporate governance

Corporate governance is directed by the system of rules, practices and processes of the company. Corporate Governance focuses on how company are governed and what are the certain purpose? Furthermore, power, accountability and decision making are the key concepts. It includes the board's management operation to function the mutual interest with balance in terms of businesses (shareholders, employees, suppliers, customers and the community) and all stakeholders. In addition, the concept of corporate governance is quite broad. It includes the processes, customs, policies, laws and institutions that directs the organizations and corporations in the way they act, administer and control their operations. (Khan, 2011). Corporate

governance functions to reach the purpose of organization and enhance to connect the relationship with all stakeholders. Interestingly, (Oman, 2001) describes the terms corporate governance as the private and public sector which include laws, regulations and the business practices that governs the relationship between the corporate managers and the stakeholders.

The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) states that “corporate governance is defined as the system by which business corporations are directed and controlled. Corporate Governance refers as a tool to manage and control the function with high transparency. It enables the investors both individual and shareholders that the corporate governance organization would not misuse the funds for operating the business. However, public sector runs the business with social responsibilities to serve the communities other than make only profits. (Vartak, 2018) explains that corporate Governance protecting the interest of investors also, it aims at achieving fairness and transparency in transactions with all the stakeholders including customers, employees, investors, vendors, government and the society at large.

In the light of Thailand, the basic tenets of corporate governance are accountability, responsibility, equitable treatment, transparency, vision, and ethics (Limpaphayom & Connelly, 2004). To clarify, the 2013 ROSC, a formal assessment of the OECD Principles of Corporate Governance, confirms that Thailand has emerged as a regional leader in corporate governance with a relatively comprehensive framework and has achieved high levels of compliance in a number of key areas. According to the ranking in the report, overall disclosure has a score of 87 out of 100 - one of the highest scores recorded as part of the ROSC program (ROBINETT, 2013). With very high-

performance results, the CG provides to serve the best service to public efficiently. The company directs and controls the system of rules, practices and process of the corporate governance. Consequently, under the CG concept and operation, the business runs depending upon the four pillars namely transparency, full disclosures, independent monitoring and fairness to all people.

Accordingly, corporate governance is the framework for managing and directing businesses. The governance of companies is the responsibility of the boards of directors. The shareholders' responsibility in corporate governance is to select the directors and auditors, as well as to ensure that a suitable governance framework is in place.

As the new public management

The New Public Management (NPM) refers to a series of novel approaches to public administration and management that emerged in a number of OECD countries in the 1980s (Robinson, 2015). In the 1980s new public management became an international trend with its market-oriented approach to management (Chigudu, 2014). The government would provide public service and public policy through a wide range of private and non-profit actors. NPM is a concept to manage public service and to make the public service more "businesslike" and to improve its efficiency by using private sector management models. Moreover, one could also regard both NPM and governance as answers to the growing complexity of society and the difficulties of the classical welfare state to cope with that complexity. Growing specialization in modern society causes increasing interdependencies (Castells, 2000). Importantly, the NPM's main factors are: the privileging of markets as the key mechanism through which to coordinate resources with need; output as a key component of legitimacy; a managerial orientation to organizational

performance management; the repositioning of citizens as customers or consumers; a preoccupation with performance measurement and management; and the assumed superiority of private sector management techniques (Strokosch & Osborne, 2018).

In Thailand, Asian financial crisis hit in 1997, Thai government has offered a radical public sector management reform. In 2001, Dr.Thaksin Shinnawatra has been elected to be Prime Minister. His team has focused on New Public Management (NPM) to public sector since. Also, Thai public sector has been employed information technology and encourage citizens to participate in government activities (Mongkol, 2012). Paradoxically, traditional bureaucratic culture is an old-fashioned management still strongly embedded in Thai public sector at that time. So, implementation with NPM is not one size fit all approach to fix every problem for Thai bureaucracy. However, marketization and democratization are based on the rule of law and implemented by Office of the Public Sector Development Commission (OPDC) which is the action of the Bureaucracy Reform in B.E. 2545 has resulted in significant changes in administration process and major restructuring of government sectors, which are ministries, ministerial bureaus and departments. The OPDC is responsible for supporting the Public Sector Development Commission through giving recommendations and suggestions to the minister cabinet who is responsible for the bureaucracy development and other public sector duties, which include structure of bureaucracy, budgeting system, personnel system, moral virtue and ethics standard, compensation and other public sector practices, to be carried out in accordance with the aspiration of the National Government Organization Act (5th Revision) B.E. 2545 and the royal decree 2546 B.E. on the principle and practice of good governance (OPDC, n.d.).

Then, the “attempt to implement management ideas from business and the private sector to public services”.

As Good Governance

The definition of good governance can be defined in various way. Firstly, by United Nation, good governance has 8 major characteristics. It is participatory, consensus oriented, accountable, transparent, responsive, effective and efficient, equitable and inclusive and follows the rule of law (Sheng) Secondly, by United Nations Development Program (UNDP), Good governance refers to governing systems which are capable, responsive, inclusive, and transparent (Clark, 2011). Thirdly, OECD focuses in particular on the principal elements of good governance which includes: accountability, transparency, efficiency and effectiveness, responsiveness, forward vision and rule of law (Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). Next, by World Bank President’s speech, Paul Wolfowitz, in Jakarta, 11 April 2006, “In the last half-century we have developed a better understanding of what helps governments function effectively and achieve economic progress. In the development community, we have a phrase for it. We call it good governance. It is essentially the combination of transparent and accountable institutions, strong skills and competence, and a fundamental willingness to do the right thing. Those are the things that enable a government to deliver services to its people efficiently (Gisselquist, 2012).

Interestingly, (Pongpaichit, 2001) concludes that World Bank uses the term good governance in terms of putting in place a better legal framework to ensure transparency and accountability in public administration. World Bank focuses on a top-down exercise and never touch on the issue of political reform. However, Thailand’s recent experiences in combatting corruption highlights the importance of political reform and the role of social movements

working from below. Participation of the people is critical to the success of efforts to put in place new independent institutions to ensure human rights, community rights, and the rights of citizens to investigate the behavior of politicians and bureaucrats. In addition, Prime Minister Prayut Chan-o-cha has stressed the importance of promoting good governance in public sector reform, which is a step toward reshaping the country in the future. Also, the Public Sector Development Strategic Plan, 2008-2012, was implemented. Among strategies in the plan was the reengineering work process to achieve an integrated approach, coordination, and networks with public participation (Foreign Office, 2015). Moreover, Thailand still needs to function good governance in political system to implement regarding Thai bureaucracy and democracy through all levels of government.

So, all governing processes, institutions, and procedures by which decisions on matters of public concern are made and regulations are referred to as governance.

As self-organizing networks

In democracy system, the elected representatives are central theme for political system. In principle of governance, accountability concept allows citizens to monitor the exercise of public authority via the process of political system. (Hahn, 2011) points that trend in governance, however, are diluting the authority of nation states by decentralization of power to local authorities or centralization to global and regional institutions. As self-organizing networks all citizens can do pattern formation without control by centralization system. Rhodes (1996) states that at its simplest, self-organizing means a network is autonomous and self-governing and governance is about managing networks.

Network collaborative is the concept of trusting, mutual benefits, common perception, stakeholder's participation, complementary relationship, interdependence, and interaction to reach public service purpose.

By the way, in Thailand, forest issues are taken for granted to be an example of civil society network. It is formed in order to be the mechanism to enhance participation of citizens and public sector, local communities and multi-network. To exemplify the implementation in Thailand, on 25-29 april,2019, civil society network, NGO and 40 staffs from public sector were in the conference to develop national forest network which organized by CF Net (Community Forestry Networks) (RECOFTC, 2019). In conclusion, civil society is the collaboration network with the invention and development of collaboration to improve the process. Public sector support is the collaboration network with the public sector in order to support the relationships between the other units or the other business organizations for the exchange of knowledge for the development of performance or new initiation for public service. Organization Support is the collaboration network in order to provide efficient team to integrate the diversity into the manage the results for public service.

Therefore, as self-organizing networks, the political system concentrates on governance as referring to networks in which private, non-profit, and public individuals and organizations interact to provide public services.

Conclusions

In order to understand the concept of governance in relation to Thai public service which is concreate under the adapted framework of Rhodes (1996) (2017), governance is the implementing and forming system which we can discuss and argue in terms of the role of social actors in that process. Hence, a hybrid of different models is implemented in many developing

countries without stating properly of the basic structural problems in relation to corrupt bureaucracy. However, in old-fashioned Thai public administration system, no matter how much the world has changed, the governance's capacity and are shaped by political instability. Unavoidably, the central government continues still to play a crucial role in managing and running the public sector.

References

- Baret, S., Hida, E., Hatfield, S., Sandford, N., & Vazirani, J. (2013). Developing an effective governance operating model A guide for financial services boards and management teams. Deloitte Development LLC.
- Björk, P. G., & Johansson, H. (n.d.). TOWARDS GOVERNANCE THEORY :In search for a common ground. Retrieved 2019, from <https://pdfs.semanticscholar.org/4329/f2483aa88d18f3216fe55e66ada5e915b92b.pdf>
- Bowornwathana, B. (1997). Transforming Bureaucracies for the 21st Century: The New Democratic Governance Paradigm. *Public Administration Quarterly* , Volume 21.
- Castells, M. (2000). *The rise of the network society: economy, society and culture*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Chigudu, D. (2014). IMPLEMENTING NEW PUBLIC MANAGEMENT IN ZIMBABWE: CHALLENGES AND OBSTACLES. *Journal of Governance and Regulation* / Volume 3, Issue 2, 2014, Continued - 1, 43-49.
- Clark, H. (2011). the Fourth United Nations Conference on the Least Developed Countries High Level Interactive Thematic Debate on Good Governance at All Levels. Istanbul.

- EPPO, E. P. (n.d.). Privatization and Liberalization Policy. Ministry of Energy.
- Foreign Office, T. G. (2015). Good Governance in Public Sector Reform.
- Gisselquist, R. M. (2012). Good Governance as a Concept, and Why This Matters for Development Policy . United Nation University, World Institute for Development Economics Research.
- Hahn, T. (2011). Self-Organized Governance Networks for Ecosystem Management: Who Is Accountable? Ecology and Society.
- Khan, H. (2011). A Literature Review of Corporate Governance. International Conference on E-business, Management and Economics. Singapore: IACSIT Press.
- Limpaphayom, P., & Connelly, J. T. (2004). Corporate Governance in Thailand. Review of Corporate Governance in Asia .
- Mongkol, K. (2012). Globalizing New Public Management . Research Journal of Business Management : A Pilot Study from Thailand, 19-29.
- OECD, O. f.-o. (n.d.). Directorate for Public Governance and Territorial Development Principal Elements of Good Governance.
- Oman, C. (2001). Corporate Governance and National Development”, An outgrowth of the OECD Development Centre s Experts Workshop in 2000 and Informal Policy Dialogue in 2001 sponsored in part by.
- OPDC. (n.d.). The Office of the Public Sector Development Commission. Retrieved 2019, from <https://www.opdc.go.th/content/OQ/?lang=en>
- Pongpaichit, P. (2001). Paper for Asia Pacific Finance Association (APFA) annual conference. Bangkok.
- RECOFTC. (2019). The Center for People and Forest. Retrieved Nov 2019, from <https://www.recoftc.org/thailand/projects/cf-net/news/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%B5%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8>

%84%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0

Rhodes. (2017). Understanding governance: 20 years on. Article for the 领导科学论坛.国家治理评论 2017, 1-29.

Rhodes, R. A. (1996). The New Governance : Governing without Governance. Political Studies, 652-667.

ROBINETT, D. (2013, May 14). Corporate Governance Reforms Pay Dividends in Thailand. Published on Private Sector Development Blog.

Robinson, M. (2015). From Old Public Administration to the New Public Service ,Implications for Public Sector Reform in Developing Countries. Singapore: UNDP Global Centre for Public Service.

Sharma, A. K. (2018). Governance:the concept and dimensions. Indian Journal of Public Administration, 1-14.

Sheng, Y. K. (n.d.). What is Good Governance? Bangkok: United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.

Strokosch, K., & Osborne, S. (2018). “Understanding value co-creation in public services for transforming European public administrations. Literature review on public service reform models.

Vartak, P. (2018). CORPORATE GOVERNANCE: A LITERATURE REVIEW WITH A FOCUS ON PUBLIC SECTOR UNDERTAKINGS IN INDIA. PEOPLE: International Journal of Social Sciences.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Social Sciences Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ

เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสรวดี เขียวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่ย่าง).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนธุรกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นา.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSMBU/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือไม่ผ่าน

การพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะ
ได้รับวารสารลี้ภัยฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความใน
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16.pt)

2. (16.pt)

3. (16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

..... (16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

(16 pt)

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features multiple sets of horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting practice. The lines are light gray and extend across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

(16 pt)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....